

การศึกษาแนวทาง การประกันภัยสินค้าอย่างพารา (กรณีศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี ราชบุรี เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์)

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 10
สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
กันยายน 2568

REGIONAL OFFICE OF AGRICULTURAL ECONOMICS 10
OFFICE OF AGRICULTURAL ECONOMICS
MINISTRY OF AGRICULTURE AND COOPERATIVES
SEPTEMBER 2025

การศึกษาแนวทางการประกันภัยสินค้าทางพารา
(กรณีศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี ราชบุรี เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์)

โดย

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 10
สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

บทคัดย่อ

การศึกษาแนวทางการประกันภัยสินค้าทางพารา ดำเนินการในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 10 จำนวน 4 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดกาญจนบุรี ราชบุรี เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบและความต้องการทำประกันภัยสินค้าทางพาราของเกษตรกร และศึกษาแนวทางการประกันภัยสินค้าทางพาราที่มีความเหมาะสม และสอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกร โดยทำการศึกษาข้อมูลการผลิตปี 2567 (เดือนมกราคม-ธันวาคม พ.ศ. 2567) จากเกษตรกรที่มีพื้นที่ปลูกยางพาราในจังหวัดกาญจนบุรี ราชบุรี เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 226 ราย วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative analysis) โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา และใช้การวัดของลิเกิร์ต (Likert Scale) ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative analysis) จากการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการศึกษา พบว่า รูปแบบและความต้องการทำประกันภัยสินค้าทางพาราของเกษตรกร เกษตรกรส่วนใหญ่ยังขาดการรับรู้เกี่ยวกับโครงการประกันภัยยางพารา คิดเป็นร้อยละ 96.46 เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 100.00 ไม่เคยซื้อประกันภัยที่เกี่ยวข้องกับยางพารา ประเภทภัยที่เกษตรกรต้องการให้ความคุ้มครองมากที่สุด ได้แก่ ภัยแล้งหรือฝนทิ้งช่วง คิดเป็นร้อยละ 93.81 เกษตรกรส่วนใหญ่มีความต้องการทำประกันภัยผ่านโครงการหรือหน่วยงานภาครัฐมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 68.24 เหตุผลที่เกษตรกรส่วนใหญ่ใช้ในการตัดสินใจทำประกันภัยยางพารา ได้แก่ จำนวนเงินชดเชยที่จะได้รับ ร้อยละ 26.09 เกษตรกรส่วนใหญ่ต้องการใช้วิธีประเมินความเสียหายจากรายได้ที่ไม่สามารถกรีดยางได้ ในช่วงยางพาราอายุ 7 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 45.58 เกษตรกรร้อยละ 54.67 ต้องการวงเงินคุ้มครองอยู่ในช่วง 1,001 - 10,000 บาท/ไร่ โดยวงเงินคุ้มครองที่เกษตรกรต้องการอยู่ที่ 37,770 บาท/ไร่ และมีความเต็มใจจ่ายค่าเบี้ยประกันในอัตราไม่เกิน 100 บาทต่อไร่ ร้อยละ 63.97 โดยเกษตรกรมีความเต็มใจจ่ายค่าเบี้ยประกันเฉลี่ย 211 บาท/ไร่ ทั้งนี้ระยะเวลาความคุ้มครองของกรมธรรม์เฉลี่ยอยู่ที่ 2 ปี

แนวทางในการพัฒนาระบบประกันภัยยางพารา 8 แนวทางพัฒนา ได้แก่ 1) การพัฒนาระบบประกันภัยยางพาราตามระดับความเสี่ยง 2) แนวทางการสื่อสารและให้คำปรึกษาแบบครอบคลุมทุกช่องทางและทุกพื้นที่ 3) แนวทางพัฒนาระบบการรับรองผ่าน กยท. และเกณฑ์คุณสมบัติที่ไม่ขึ้นอยู่กับเอกสารสิทธิ์ 4) แนวทางพัฒนาระบบสนับสนุนการเงินแบบบูรณาการผ่านภาครัฐและสหกรณ์การเกษตร 5) แนวทางการจัดตั้งหน่วยงานกลางและระบบการทำงานแบบบูรณาการ 6) แนวทางพัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัลและการใช้ดาวเทียม/โดรน ในการประเมินความเสียหาย 7) แนวทางพัฒนาระบบประเมินตามดัชนีผลผลิตและการบูรณาการการจัดการน้ำ และ 8) แนวทางพัฒนาระบบประกันภัยที่เป็นธรรมและไม่เลือกปฏิบัติตามสถานะที่ดิน สามารถสรุปเป็นประเด็นการพัฒนาหลัก 4 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นการพัฒนาหลักที่ 1 ออกแบบผลิตภัณฑ์ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกร ประเด็นการพัฒนาหลักที่ 2 ส่งเสริมความเข้าใจและสร้างความเชื่อมั่นแก่เกษตรกร ประเด็นการพัฒนาหลักที่ 3 สนับสนุนให้เกิดการบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน/สถาบัน/เกษตรกร และประเด็นการพัฒนาหลักที่ 4 พัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ใช้ในการประเมินความเสียหาย และการเข้าถึงบริการของเกษตรกร

คำนำ

จากสภาพปัจจุบันภาวะโลกร้อนทำให้ภูมิอากาศโลกมีความแปรปรวนสูง โอกาสเกิดภัยพิบัติธรรมชาติจึงเพิ่มขึ้น ทั้งในด้านความถี่และระดับความรุนแรง ส่งผลให้เกษตรกรและพื้นที่เพาะปลูกของประเทศไทยได้รับผลกระทบและได้รับความเสียหายในแต่ละปีที่ผ่านมาโดยตลอด ซึ่งรวมทั้งเกษตรกรชาวสวนยางที่ประสบปัญหาที่มาจากสภาพดินฟ้าอากาศที่ไม่แน่นอน ประกอบกับราคายางธรรมชาติในตลาดโลกมีความผันผวนทำให้รัฐบาลต้องใช้งบประมาณในการชดเชยเยียวยาให้แก่เกษตรกรที่ประสบปัญหาภัยพิบัติทางธรรมชาติจำนวนมาก

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร โดยสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 10 เล็งเห็นความสำคัญของการประกันภัยสินค้ายางพารา จึงได้ทำการศึกษาแนวทางการประกันภัยสินค้ายางพารา เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการกำหนดนโยบาย แนวทางและมาตรการด้านการเกษตร เพื่อลดความเสี่ยงทางการเงินให้กับเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา สร้างระบบประกันภัยที่ครอบคลุมและเหมาะสมกับบริบทของการผลิตยางพารา ตลอดจนบรรเทาผลกระทบทางการเงินหรือรายได้ของเกษตรกร เมื่อสวนยางพาราเกิดความเสียหายจากภัยธรรมชาติ นำไปสู่การลดภาระการช่วยเหลือจากภาครัฐเมื่อเกิดภัยพิบัติ รวมทั้งสนับสนุนให้เกษตรกรและสถาบันเกษตรกรมีความยั่งยืนทางเศรษฐกิจต่อไป

ทั้งนี้ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 10 ขอขอบคุณผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือและให้คำแนะนำในการจัดทำการศึกษาแนวทางการประกันภัยสินค้ายางพาราให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 10

กันยายน 2568

สารบัญ	หน้า
บทคัดย่อ	ก
คำนำ	ข
สารบัญ	ค
สารบัญตาราง	จ
สารบัญภาพ	ช
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความสำคัญของการศึกษา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	2
1.3 ขอบเขตของการศึกษา	3
1.4 นิยามศัพท์เฉพาะ	3
1.5 วิธีการศึกษา	4
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
บทที่ 2 การตรวจเอกสาร แนวคิด และทฤษฎี	6
2.1 การตรวจเอกสาร	6
2.2 แนวคิดและทฤษฎี	17
บทที่ 3 ข้อมูลทั่วไป	39
3.1 ข้อมูลพื้นฐาน	39
3.2 สถานการณ์การผลิต การตลาดยางพารา และการให้ความช่วยเหลือ เกษตรกรผู้ปลูกยางพาราของภาครัฐ	44
3.3 ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง	47
บทที่ 4 ผลการศึกษา	52
4.1 รูปแบบการประสมภัยยางพาราและความต้องการทำประกันภัยสินค้า ยางพาราของเกษตรกร	52
4.2 แนวทางการประกันภัยยางพาราที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับ ความต้องการของเกษตรกร	65
บทที่ 5 สรุปและข้อเสนอแนะ	79
5.1 สรุปผลการศึกษา	79
5.2 ข้อเสนอแนะ	85

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บรรณานุกรม	86
ภาคผนวก	89
ภาคผนวกที่ 1 การประสพภัยทางพาราของเกษตรกร	90
ภาคผนวกที่ 2 ภาพผู้เข้าร่วมประชุม Focus Group วันที่ 15 กรกฎาคม 2568	98
ณ ห้องประชุมองค์การบริหารส่วนตำบลเขาล้าน อำเภอทับสะแก จังหวัด	
ประจวบคีรีขันธ์และผ่านระบบออนไลน์ โดยใช้โปรแกรม Zoom Cloud Meetings	

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 3.1	เนื้อที่และการใช้ประโยชน์ที่ดิน ปี 2567 จังหวัดกาญจนบุรี ราชบุรี เพชรบุรี และ ประจวบคีรีขันธ์	39
ตารางที่ 3.2	ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด ณ ราคาประจำปี 2562-2566	40
ตารางที่ 3.3	ผลิตภัณฑ์มวลรวมต่อประชากร (GPP per Capita)	40
ตารางที่ 3.4	พื้นที่เกิดภัยแล้ง ปี 2567	41
ตารางที่ 3.5	พื้นที่เกิดอุทกภัย ปี 2567	41
ตารางที่ 3.6	พื้นที่เกิดวาตภัย ปี 2567	42
ตารางที่ 3.7	พื้นที่เกิดอัคคีภัย ปี 2567	42
ตารางที่ 3.8	พื้นที่น้ำท่วมซ้ำซาก	43
ตารางที่ 3.9	พื้นที่แล้งซ้ำซาก	43
ตารางที่ 3.10	เนื้อที่เริ่มต้นของยางพารา ปี 2563-2567 ของพื้นที่ที่ทำการศึกษา	44
ตารางที่ 3.11	เนื้อที่กรีดยางพารา ปี 2563-2567 ของพื้นที่ที่ทำการศึกษา	44
ตารางที่ 3.12	ผลผลิตของยางพารา ปี 2563-2567 ของพื้นที่ที่ทำการศึกษา	45
ตารางที่ 3.13	ราคายางพาราแผ่นดิบชั้น 3 ที่เกษตรกรขายได้ ปี 2563-2567 ของพื้นที่ที่ ทำการศึกษา	45
ตารางที่ 3.14	การให้ความช่วยเหลือเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราของภาครัฐ ปี 2566-2567 ของพื้นที่ที่ทำการศึกษา	46
ตารางที่ 3.15	เพศ อายุ ระดับการศึกษา สมาชิกในครัวเรือน และการเป็นสมาชิกกลุ่ม ของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง	47
ตารางที่ 3.16	ลักษณะการถือครองพื้นที่ปลูกยางพารา ช่วงอายุการให้ผลผลิต และลักษณะพื้นที่ ของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง	49
ตารางที่ 3.17	รายได้ครัวเรือน ค่าใช้จ่ายในการผลิตยางพารา หนี้สิน แหล่งเงินทุน หนี้สินคงเหลือจาก การทำสวนยางพารา และรูปแบบการขายผลผลิตยางพารา ปี 2567 ของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง	51
ตารางที่ 4.1	ระดับความรุนแรงและความเสียหายจากการประสบภัยยางพารา (ภัยพิบัติทางธรรมชาติ/ โรคพืช ฯลฯ)	54
ตารางที่ 4.2	ปัญหาราคายางพาราลดต่ำ	55
ตารางที่ 4.3	การเตรียมการป้องกันภัยยางพาราในอดีต	56
ตารางที่ 4.4	การได้รับข้อมูล การประชาสัมพันธ์ เงินชดเชย หรือความช่วยเหลือต่าง ๆ	57
ตารางที่ 4.5	การรับรู้การทำประกันภัยยางพารา	58
ตารางที่ 4.6	การทำประกันภัยยางพาราของเกษตรกรในอดีต	58
ตารางที่ 4.7	ประเภทภัยยางพาราที่เกษตรกรต้องการ	59

สารบัญตาราง (ต่อ)

		หน้า
ตารางที่ 4.8	รูปแบบการทำประกันภัยยางพาราที่เกษตรกรต้องการ	59
ตารางที่ 4.9	ราคาจำหน่ายยางพารา ณ ไร้ณา ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจทำประกันภัยยางพารา	61
ตารางที่ 4.10	การทำประกันภัยตามชนิดพืชและช่วงเวลาของการปลูกยางพารา	61
ตารางที่ 4.11	เหตุผลในการตัดสินใจทำประกันภัยยางพารา	62
ตารางที่ 4.12	วิธีการประเมินความเสียหาย	62
ตารางที่ 4.13	วงเงินคุ้มครอง อัตราเบี้ยประกันภัย และระยะเวลาความคุ้มครองของกรมธรรม์	63
ตารางที่ 4.14	หน่วยงาน/สถาบันที่เกษตรกรสะดวกรับข้อมูลข่าวสาร โครงการทำประกันภัยยางพารา	64
ตารางที่ 4.15	มาตรการจูงใจจากภาครัฐการทำประกันภัยยางพารา	64
ตารางที่ 4.16	ความสนใจของเกษตรกรในการทำประกันภัยยางพาราในอนาคต	65
ตารางที่ 4.17	ประเด็นปัญหาและอุปสรรค แนวทางและมาตรการในการพัฒนาระบบประกันภัยยางพารา	68
ตารางที่ 4.18	ประเด็นพัฒนาหลัก แนวทางพัฒนาย่อย แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม เป้าประสงค์ ตัวชี้วัด และหน่วยงานรับผิดชอบ	74

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่ 1	การจัดการความเสี่ยงของเกษตรกร	35
----------	-------------------------------	----

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญของการศึกษา

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) ประเด็นยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน การเกษตรสร้างมูลค่า ได้กล่าวถึงความสำคัญในการที่ประเทศไทยเป็นหนึ่งในผู้เล่นสำคัญด้านการผลิตและการค้าสินค้าเกษตรในเวทีโลกด้วยพื้นฐานทางพืชเกษตรเขตร้อน และมีข้อได้เปรียบด้านความหลากหลายทางชีวภาพที่สามารถพัฒนาต่อยอดโครงสร้างธุรกิจการเกษตรด้วยการสร้างมูลค่าเพิ่มเน้นเกษตรคุณภาพสูงและขับเคลื่อนการเกษตรด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ให้ความสำคัญกับการเพิ่มผลผลิตภาพการผลิตทั้งเชิงปริมาณและมูลค่า และความหลากหลายของสินค้าเกษตร เพื่อรักษารายได้เดิมและสร้างฐานอนาคตใหม่ที่สร้างรายได้สูง ทั้งเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่น เกษตรปลอดภัย เกษตรชีวภาพ เกษตรแปรรูป และเกษตรอัจฉริยะ เพื่อให้เกษตรกรมีรายได้สูงขึ้น และแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นการเกษตร แผนแม่บทย่อย ระบบนิเวศการเกษตร ให้ความสำคัญกับมาตรการสนับสนุนที่จะช่วยให้การสร้างมูลค่าในภาคเกษตร ดำเนินการได้อย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม อาทิ การเพิ่มประสิทธิภาพและการจัดการทรัพยากรทางการเกษตร และการพัฒนาฐานข้อมูลทรัพยากรทางการเกษตร เพื่อนำไปสู่การบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรมอย่างเหมาะสม การพัฒนาระบบฐานข้อมูลสารสนเทศการเกษตรและระบบติดตาม เฝ้าระวังและเตือนภัยสินค้าเกษตรให้ทันกับสถานการณ์ การส่งเสริมการรวมกลุ่มเกษตรกร การส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่สนับสนุนภาคการเกษตรที่สอดคล้องกับความต้องการและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในเชิงพาณิชย์ การพัฒนาคุณภาพมาตรฐานสินค้าและผลิตภัณฑ์ที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดหรือกลุ่มผู้บริโภค การส่งเสริมและขยายตลาดสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์เกษตรในรูปแบบต่าง ๆ การเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการทางการค้าและอำนวยความสะดวกแก่ผู้ประกอบการให้มีความรวดเร็ว และการพัฒนาระบบโลจิสติกส์การเกษตร เพื่อลดขั้นตอนและระยะเวลาในการส่งสินค้า ขณะที่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 – 2570) ในหมวดหมู่ที่ 1 ไทยเป็นประเทศชั้นนำด้านสินค้าเกษตรและเกษตรแปรรูปมูลค่าสูง กลยุทธ์ที่ 6 การสนับสนุนระบบประกันภัยและรับรองคุณภาพมาตรฐานสินค้าเกษตรและสินค้าเกษตรแปรรูปที่เข้าถึงได้ กลยุทธ์ย่อยที่ 6.1 เพิ่มประสิทธิภาพระบบประกันภัยสินค้าเกษตรให้มีความหลากหลายและเหมาะสมกับรูปแบบการผลิตสินค้าเกษตร (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2566)

ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจขึ้นอยู่กับภาคเกษตรกรรม โดยมีสัดส่วนเกษตรกรประกอบอาชีพการผลิตสินค้าพืช ประมงและปศุสัตว์ จำนวน 8,037,932ครัวเรือน เกษตรกร 9,202,664 คน (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2566) ซึ่งกิจกรรมทางการเกษตรถือเป็นกิจกรรมที่มีความเสี่ยงสูง และส่วนใหญ่ต้องพึ่งพาสภาพภูมิอากาศทางธรรมชาติเป็นหลัก ประกอบกับระบบชลประทานมีจำกัด การรวมกลุ่มของเกษตรกรยังไม่เข้มแข็ง รวมทั้งเกษตรกรยังมีข้อจำกัดในเรื่องการทักษะความเชี่ยวชาญในการผลิตสินค้าเกษตร โดยใช้ฐานความรู้ทางวิทยาศาสตร์และนวัตกรรมเทคโนโลยีการเกษตร ซึ่งในแต่ละปีเกษตรกรยังต้องพบกับความเสี่ยงทางด้านการผลิต นอกเหนือจากความเสี่ยงด้านราคาที่ต้องดำเนินการแก้ไขอย่างต่อเนื่อง แม้ความเสี่ยงด้านการผลิตบางส่วนสามารถใช้การบริหารจัดการในหลาย ๆ ด้าน อาทิ การเลือกใช้พันธุ์พืชที่เหมาะสม การใช้เทคโนโลยีในการจัดการความเสี่ยง การป้องกันความเสี่ยงด้วยตัวเกษตรกรเอง หรือการมีระบบ ชลประทานขนาดใหญ่ อย่างไรก็ตาม ความเสียหายทางการผลิตที่เกิดจากภัยพิบัติธรรมชาติยังคงเป็นความเสี่ยงที่เกษตรกรมีอาจหลีกเลี่ยงได้ เกษตรกรจึงมักประสบปัญหาทางการเงินที่เกิดจากความเสียหายของแปลงเพาะปลูกการเกษตรอันเป็นผลมาจากภัยธรรมชาติ เช่น ภัยแล้ง อุทกภัย

และแมลงศัตรูพืช ทำให้เกษตรกรประสบปัญหาต้นทุนการเพาะปลูกที่เพิ่มสูงขึ้น โดยเฉพาะในสภาพปัจจุบัน ภาวะโลกร้อน ทำให้ภูมิอากาศโลกมีความแปรปรวนสูง โอกาสเกิดภัยพิบัติธรรมชาติจึงเพิ่มขึ้น ทั้งในด้านความถี่ และระดับความรุนแรง สะท้อนจากจำนวนเกษตรกรและพื้นที่เพาะปลูกในประเทศที่ได้รับผลกระทบและได้รับความเสียหายในแต่ละปีที่มาโดยตลอด ซึ่งรัฐบาลต้องใช้งบประมาณในการชดเชยเยียวยาให้แก่เกษตรกรที่ประสบปัญหาภัยพิบัติทางธรรมชาติจำนวนมากเป็นประจำทุกปี โดยประเทศไทยถือว่าเป็นผู้ผลิตและผู้ส่งออกยางพาราอันดับต้นๆ ของโลก และมีเกษตรกรชาวสวนยางอยู่กว่า 1.68 ล้านครัวเรือนทั่วประเทศ (มีจำนวนเกษตรกรมากที่สุดเป็นอันดับที่ 2 ของประเทศ รองจากข้าว) และมีผลผลิตออกสู่ตลาดคิดเป็นมูลค่ากว่า 200,000 ล้านบาทในแต่ละปี โดยปี 2566 มีเนื้อที่กรีดยางได้ 22.082 ล้านไร่ เพิ่มขึ้นจากปีที่แล้ว 52,830 ไร่ หรือร้อยละ 0.24 ผลผลิต 4.707 ล้านตัน ลดลงจากปีที่แล้ว 78,515 ตัน หรือร้อยละ 1.64 ผลผลิตต่อเนื้อที่กรีดยางได้ 213 กิโลกรัมต่อไร่ ลดลงจากปีที่แล้ว 4 กิโลกรัมต่อไร่ หรือร้อยละ 1.84 (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2566) ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา เกษตรกรชาวสวนยางยังประสบปัญหาที่มาจากสภาพดินฟ้าอากาศที่ไม่แน่นอน ประกอบกับราคายางธรรมชาติในตลาดโลกมีความผันผวน และต้องเผชิญการแข่งขันจากประเทศเพื่อนบ้าน (CLMV) ที่เริ่มมีผลผลิตยางพาราและสามารถขยายส่วนแบ่งตลาดเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว และมาตรการกีดกันการค้าระหว่างประเทศที่ไม่ใช่ภาษี (NTBs) ที่มีแนวโน้มเข้มงวดมากขึ้น ทั้งนี้ การประกันภัยการเกษตรถือเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้เกษตรกรสามารถบริหารจัดการความเสี่ยงจากการสูญเสียรายได้ในกรณีที่ผลผลิตเสียหายจากเหตุภัยพิบัติต่าง ๆ ได้ เช่น ภัยแล้ง ภัยฝนทิ้งช่วง อุทกภัย และโรคระบาด ซึ่งนโยบายของรัฐต้องการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการประกันภัยสินค้าเกษตรให้ครอบคลุมสินค้าเกษตรสำคัญทั่วประเทศ ซึ่งการดำเนินโครงการประกันภัยการเกษตรตามนโยบายของรัฐในช่วงที่ผ่านมายังมีปัญหาอุปสรรคหลายประการ เช่น กลไกการประกาศเขตภัยพิบัติและความเสียหายรายแปลงที่มีความล่าช้า อีกทั้งไม่ครอบคลุมเกษตรกรที่ประสบภัยพิบัติทางธรรมชาติ ทำให้เกษตรกรไม่ได้รับการชดเชยความเสียหายจากภัยพิบัติทางธรรมชาติจำนวนมาก ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการตัดสินใจทำประกันภัยของเกษตรกร

จากประเด็นที่กล่าวมาแล้วข้างต้น สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 10 เป็นหน่วยงานส่วนกลางที่ตั้งอยู่ในส่วนภูมิภาคของไทย มีภารกิจสำคัญในการเสนอแนะนโยบาย และจัดทำแนวทางมาตรการทางการเกษตร รวมทั้งจัดทำและบริการข้อมูลสารสนเทศ เพื่อสนับสนุนการดำเนินการตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจการเกษตร ทั้งในระดับจังหวัด และกลุ่มจังหวัด เล็งเห็นความสำคัญของการศึกษาการประกันภัยสินค้ายางพารา โดยกิจกรรมนี้ จะทำให้ได้ข้อมูลไปใช้ในการกำหนดนโยบาย แนวทางและมาตรการด้านการเกษตร เพื่อลดความเสี่ยงทางการเงินให้กับเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา สร้างระบบประกันภัยที่ครอบคลุมและเหมาะสมกับบริบทของการผลิตยางพารา ตลอดจนบรรเทาผลกระทบทางการเงินหรือรายได้ของเกษตรกร เมื่อสวนยางพาราเกิดความเสียหายจากภัยธรรมชาติ นำไปสู่การลดภาระการช่วยเหลือจากภาครัฐเมื่อเกิดภัยพิบัติ และสนับสนุนให้เกษตรกรและสถาบันเกษตรกรมีความยั่งยืนทางเศรษฐกิจต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1.2.1 เพื่อศึกษารูปแบบและความต้องการทำประกันภัยสินค้ายางพาราของเกษตรกร

1.2.2 เพื่อศึกษาแนวทางการประกันภัยสินค้ายางพาราที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกร

1.3 ขอบเขตของการศึกษา

1.3.1 พื้นที่ศึกษา ได้แก่ เกษตรกรที่มีพื้นที่ปลูกยางพารา (เอกสารสิทธิ์) ในพื้นที่จังหวัดที่รับผิดชอบ 4 จังหวัด คือ จังหวัดกาญจนบุรี ราชบุรี เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์

1.3.2 ประชากรกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ เกษตรกรที่มีพื้นที่ปลูกยางพาราในจังหวัดกาญจนบุรี ราชบุรี เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์ ในปี พ.ศ. 2567 จำนวน 226 ราย

1.3.3 ระยะเวลาข้อมูล ข้อมูลการผลิตปี 2567 (มกราคม - ธันวาคม พ.ศ. 2567)

1.4 นิยามศัพท์เฉพาะ

การประกันภัยทางการเกษตร หมายถึง การเฉลี่ยความเสียหายที่เกิดขึ้นกับบุคคลหนึ่งไปยังบุคคลอื่น โดยมีผู้รับประกันภัยทำหน้าที่เป็นคนกลางคอยเฉลี่ยความเสียหายให้ วิธีคือ ให้ผู้เต็มใจจะเข้าร่วมโครงการประกันภัยที่จ่ายเงินซึ่งเป็นจำนวนเงินไม่มากนัก ที่เรียกว่า เบี้ยประกันภัยให้กับผู้รับประกันภัย ผู้รับประกันภัยจะทำหน้าที่รวบรวมไว้เป็นเงินกองกลาง เมื่อบุคคลใดในโครงการคนใดได้รับความเสียหายจากภัยที่เอาประกันไว้ ผู้รับประกันภัยจะนำเงินจากกองกลางนั้นไปชดเชยให้ตามจำนวนที่ตกลงกันไว้ โดยการประกันภัยที่ออกแบบมาเพื่อปกป้องเกษตรกรจากความเสียหายที่เกิดกับพืชผลทางการเกษตร ซึ่งมีสาเหตุมาจากปัจจัยต่างๆ ที่อยู่นอกเหนือการควบคุมของเกษตรกร เช่น ภัยธรรมชาติ ภัยจากศัตรูพืชและโรคระบาด เป็นต้น (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2537)

ผู้เอาประกันภัย หมายถึง บุคคลที่จ่ายค่าเบี้ยประกันภัยและได้รับการคุ้มครองจากการประกอบอาชีพเกษตรกรรม เมื่อภัยที่ตกลงคุ้มครองได้เกิดขึ้น ผู้เอาประกันภัยมีสิทธิในการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนตามสิทธิตามความเสียหายที่แท้จริง แต่ไม่เกินจำนวนทุนประกัน ซึ่งสามารถนำไปลงทุนใหม่ทดแทนที่เสียหายได้ สมาคมประกันวินาศภัยไทย, 2554)

ผู้รับประกันภัย หมายถึง คู่สัญญาฝ่ายที่จะชดเชยค่าสินไหมทดแทน หรือจำนวนเงินเอาประกันภัยให้แก่ผู้เอาประกันภัย หรือผู้รับประกันภัยเมื่อมีเหตุการณ์ตามที่ระบุไว้ในสัญญาเกิดขึ้น (สมาคมประกันวินาศภัยไทย, 2554)

เบี้ยประกันภัย หมายถึง จำนวนเงินที่ผู้เอาประกันภัยจะต้องชำระให้แก่ผู้รับประกันภัยตามสัญญาเพื่อที่จะได้รับผลประโยชน์หรือค่าสินไหมทดแทน เมื่อพืชผลได้รับความเสียหายตามชนิดของภัยที่ได้เอาประกันภัยไว้ (สมาคมประกันวินาศภัยไทย, 2554)

สินไหมทดแทน หมายถึง จำนวนเงินที่ได้จัดเตรียมสำรองไว้ เพื่อจ่ายให้แก่ผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประกันภัยที่ระบุชื่อไว้ในกรมธรรม์ประกันภัย เมื่อยามที่มีเหตุการณ์ได้รับตามกรมธรรม์ (สมาคมประกันวินาศภัยไทย, 2554)

ระยะเวลาเอาประกันภัย หมายถึง ระยะเวลา นับตั้งแต่วันที่เริ่มความคุ้มครองจนถึงวัน สิ้นสุดความคุ้มครอง ตามที่ระบุในตารางกรมธรรม์ประกันภัย (สมาคมประกันวินาศภัยไทย, 2566)

ความเต็มใจที่จะจ่าย หมายถึง การแสดงออกด้วยความยินดีที่จะจ่ายเงินอย่างเต็มใจหรือจำนวนเงินสูงสุดที่เกษตรกรยินดีจะจ่ายเพื่อซื้อประกันภัยพืชผล เป็นการประเมินมูลค่าของความคุ้มครองที่ต้องการ หรือการประเมินจำนวนเงินเป็นค่าเบี้ยประกันภัยยางพารา (นฤมล ฉิมรักษ์, 2556)

ความเต็มใจที่จะรับ หมายถึง จำนวนเงินชดเชยต่ำสุดที่เกษตรกรยอมรับได้เมื่อเกิดความเสียหายกับพืชผล เป็นการประเมินระดับความคุ้มครองที่ต้องการเพื่อชดเชยความเสียหาย อาจขึ้นอยู่กับมูลค่าความเสียหาย ต้นทุนการผลิต และผลกระทบทางเศรษฐกิจ เป็นต้น

ภัยพิบัติทางธรรมชาติ หมายถึง เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ เมื่อเกิดขึ้นแล้วจะส่งผลให้เกิดอันตรายและเกิดความสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สินต่างๆ ภัยพิบัติทางธรรมชาติเกิดขึ้นใน 3 ลักษณะ คือ

ภัยพิบัติที่เกิดขึ้น เนื่องจากสาเหตุภายในโลก เช่น แผ่นดินไหว ภูเขาไฟระเบิด ภัยพิบัติที่เกิดขึ้นบนผิวโลก เช่น การเกิดแผ่นดินถล่ม อุทกภัย ภัยแล้ง ไฟป่า และภัยพิบัติที่เกิดขึ้นในบรรยากาศ เช่น วาตภัย ภาวะลูกเห็บ พายุฝุ่น เป็นต้น (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย, 2552)

ความเสี่ยง หมายถึง โอกาสหรือความเป็นไปได้ที่เหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งจะเกิดขึ้น และนำมาซึ่งผลกระทบทางลบต่างๆ ต่อวิถีชีวิตของเกษตรกร และหรือทรัพย์สิน (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย, 2549)

การจัดการความเสี่ยง หมายถึง กระบวนการในการระบุ การวิเคราะห์ การประเมิน การดูแล ตรวจสอบและควบคุมความเสี่ยงที่สัมพันธ์กับกิจกรรมและกระบวนการทำงาน เพื่อให้บุคคลหรือองค์กรลดความเสียหายจากความเสี่ยงมากที่สุด อันเนื่องมาจากความเสี่ยงที่บุคคลหรือองค์กรต้องเผชิญในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย, 2549)

1.5 วิธีการศึกษา

1.5.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ มีการรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) และข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1) ข้อมูลปฐมภูมิ

1.1) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์กับเกษตรกรที่มีพื้นที่ปลูกยางพารา (เอกสารสิทธิ์) ในพื้นที่จังหวัดที่รับผิดชอบ 4 จังหวัด คือ จังหวัดกาญจนบุรี ราชบุรี เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์ ใช้วิธีเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) จังหวัดละไม่ต่ำกว่า 30 ราย รวมทั้งสิ้น 226 ราย

1.2) เก็บรวบรวมข้อมูลจากการจัดประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) เพื่อระดมความคิดเห็นผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อร่วมหาแนวทางการประกันภัยสินค้ายางพาราที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกร ทั้งในพื้นที่และผ่านระบบชุม ประกอบด้วย หน่วยงานภายในและหน่วยงานภายนอกสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และกลุ่มเกษตรกรที่เกี่ยวข้องในพื้นที่

2) ข้อมูลทุติยภูมิ เป็นการรวบรวมจากงานวิจัยของสถาบันการศึกษาต่าง ๆ งานวิจัยของหน่วยงานภาครัฐและเอกชน รวมทั้งข้อมูล จากหนังสือ วารสาร สิ่งพิมพ์ เอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และการค้นคว้าข้อมูลผ่านระบบอินเทอร์เน็ต

1.5.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

1) วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative analysis) โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา เพื่อหาความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย สำหรับวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร ข้อมูลเกี่ยวกับการประสบภัยสินค้ายางพารา และข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบและความต้องการทำประกันภัยสินค้ายางพารา สำหรับการวิเคราะห์ระดับความรุนแรงและความเสียหาย ใช้การวัดของลิเคิร์ต (Likert Scale) โดยการแทนค่าความรุนแรงของผลกระทบเป็น 5 ระดับ จากน้อยที่สุดที่ค่าระดับ 1 ไปมากที่สุดที่ค่าระดับ 5 แล้วมาคิดค่าเฉลี่ยเพื่อหาระดับความรุนแรงและความเสียหาย (ณรงค์ โพธิ์พูกษานันท์, 2551) ดังนี้

ค่าเฉลี่ยมีค่าเท่ากับ	1.00-1.80	ระดับน้อยที่สุด
ค่าเฉลี่ยมีค่าเท่ากับ	1.81-2.60	ระดับน้อย
ค่าเฉลี่ยมีค่าเท่ากับ	2.61-3.40	ระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ยมีค่าเท่ากับ	3.41-4.20	ระดับมาก
ค่าเฉลี่ยมีค่าเท่ากับ	4.21-5.00	ระดับมากที่สุด

2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative analysis) จากการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อนำเสนอแนวทางการประกันภัยสินค้ายางพาราที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกร

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.6.1 หน่วยงานกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เกษตรกร และผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้รับทราบรูปแบบและความต้องการทำประกันภัยสินค้ายางพาราของเกษตรกร

1.6.2 หน่วยงานกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เกษตรกร และผู้ที่เกี่ยวข้อง มีความเข้าใจเงื่อนไข ปัญหา และอุปสรรคของการทำประกันภัยสินค้ายางพาราสำหรับเกษตรกรที่มีพื้นที่ปลูกยางพารา

1.6.3 ผู้บริหารหน่วยงานในจังหวัด และกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีแนวทางกำหนดนโยบาย แนวทางและมาตรการด้านการเกษตร เพื่อลดความเสี่ยงทางการเงินให้กับเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา สร้างระบบประกันภัยที่ครอบคลุมและเหมาะสมกับบริบทของการผลิตยางพารา และสนับสนุนให้เกษตรกรและสถาบันเกษตรกรมีความยั่งยืนทางเศรษฐกิจต่อไป

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร แนวคิด และทฤษฎี

ในการศึกษาแนวทางการประกันภัยสินค้าทางพาราโดยสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 10 ในครั้งนี้ได้นำผลการศึกษาผลงานวิจัยหลายฉบับจากหลายภาคส่วน ที่มีประเด็นการศึกษาสอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาการเกษตรมาพิจารณา ทั้งในด้านรูปแบบและความต้องการทำประกันภัยสินค้าทางพาราของเกษตรกร และแนวทางการประกันภัยสินค้าเกษตร ซึ่งในการศึกษาในครั้งนี้ มีการตรวจเอกสารวิชาการ เอกสารวิจัยที่อ้างอิง จำนวน 3 เรื่อง ได้แก่ 1) ความเสี่ยงและการประกันภัยทางการเกษตร 2) ความเต็มใจจ่ายประกันภัยทางการเกษตร และ 3) การประกันภัยสินค้าเกษตรในประเทศไทยที่ผ่านมา รวมทั้งได้รวบรวมแนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วย แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการประกันภัย แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับการประกันภัยพืชผล แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินความเสี่ยงและการจัดการความเสี่ยง แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการของมนุษย์ (Hierarchy of Needs) แนวคิดเกี่ยวกับความเต็มใจจ่ายและความเต็มใจรับ โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1 การตรวจเอกสาร

2.1.1 ความเสี่ยงและการประกันภัยทางการเกษตร

กฤติยา ดวงมณี ญัฐกมล กลิ่นหอม และจิรพร เทพศิริ (2564) ได้ศึกษาความต้องการของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในการทำประกันภัยพืชผลในตำบลนาข้าวเสีย จังหวัดตรัง ประเทศไทย การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ความต้องการในการทำประกันภัยนาข้าว และ (2) ความสัมพันธ์ของข้อมูลเกษตรกรกับความต้องการในการทำประกันภัยนาข้าว ในตำบลนาข้าวเสีย ซึ่งเป็นแหล่งปลูกข้าวที่สำคัญในจังหวัดตรังที่ตั้งอยู่ทางตอนใต้ของประเทศไทย โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามความต้องการในการทำประกันภัยนาข้าว กลุ่มตัวอย่างเป็นเกษตรกรตำบลนาข้าวเสีย จำนวน 210 คน ที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกร สถิติเชิงพรรณนาและเชิงอนุมานได้นำมาใช้ในการศึกษา ผลการวิจัยหลัก พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงที่มีอายุ 51 ปีขึ้นไป ส่วนใหญ่ปลูกข้าวพันธุ์เล็บนกเพื่อบริโภคในครัวเรือน มีเพียงบางส่วนที่ปลูกไว้เพื่อจำหน่าย โดยภาพรวมเกษตรกรเข้าร่วมโครงการกับกรมส่งเสริมการเกษตร นอกจากนี้ พบว่า ศัตรูพืชรวมถึงภัยน้ำท่วมเป็นปัญหาหลักที่พบเจอ เกษตรกรมีความสนใจในการทำประกันภัยนาข้าว โดยมีอัตราค่าเบี้ยประกันภัยที่คาดหวัง คือ 20-50 บาทต่อไร่ เนื่องด้วยตระหนักถึงการแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายเมื่อเกิดภัยต้องการได้รับความคุ้มครองความเสียหายจากภัยที่เกิดขึ้น และการไม่สามารถจัดการปัญหาที่เกิดจากธรรมชาติที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต รวมถึงการบริการที่รวดเร็วจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์พบว่า ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรมีความสัมพันธ์กับความต้องการทำประกันภัยนาข้าว ดังนั้น หน่วยงานทั้งภาครัฐบาลและเอกชนสามารถนำผลการศึกษาที่ได้ไปประกอบการพิจารณาการประกันภัยนาข้าวที่เหมาะสมต่อไป

สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร (2563) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบประกันภัยภาคการเกษตรของประเทศไทย : กรณีศึกษาทุ่งข้าวแวนนาไม มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานการณ์การผลิต และประเมินความเสี่ยงและผลกระทบจากภัยพิบัติในการเลี้ยงกุ้งข้าวแวนนาไมของเกษตรกร เพื่อประมาณการวงเงินเอาประกันภัยและเบี้ยประกันสำหรับการประกันภัยกุ้งข้าวแวนนาไม และเพื่อศึกษาแนวทางการประกันภัยกุ้งข้าวแวนนาไมที่สอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกร โดยศึกษาในพื้นที่ 3 จังหวัด ได้แก่ ฉะเชิงเทรา จันทบุรี และสุราษฎร์ธานี เก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบบสอบถาม ระดมความคิดเห็นกลุ่มย่อย และสัมภาษณ์เชิงลึกเกษตรกรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผลการศึกษา พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ต้องการให้รัฐบาลดำเนินการประกันภัยกุ้ง โดยชนิดภัยหลัก ได้แก่ โรคกุ้ง ประกอบด้วย โรคตัวแดงดวงขาว โรคตายด่วน และ

อาการช้ำขาว ส่วนภัยพิบัติทางธรรมชาติมีผลกระทบมากเพียงบางพื้นที่ ได้แก่ น้ำท่วม ภัยแล้ง น้ำทะเลไหลเข้า และฝนตกหนักหรือพายุฝนฟ้าคะนอง สำหรับช่วงเวลาที่ต้องการให้ทำประกันภัย คือ ช่วงการเลี้ยงที่กุ้งยังเล็ก ไม่สามารถจำหน่ายได้ ประมาณ 1-60 วัน หลังจากปล่อยลูกพันธุ์ลงบ่อเลี้ยง โดยวงเงินเอาประกันชดเชยต้นทุน หมุนเวียนที่ประมาณ 116,200 บาทต่อไร่ ประกอบด้วยต้นทุนหลัก 5 ด้าน ได้แก่ ค่าอาหาร ร้อยละ 55.94 ค่าลูกพันธุ์ ร้อยละ 16.35 ค่าเวชภัณฑ์อาหารเสริมและแร่ธาตุต่างๆ ร้อยละ 12.05 ค่าพลังงาน ร้อยละ 11.36 และค่าจ้างแรงงาน ร้อยละ 4.30 ส่วนช่วงที่กุ้งโตสามารถจำหน่ายได้แล้ว ต้องการประกันภัยในลักษณะชดเชย ส่วนต่างของรายได้ที่ต้องจับกุมจำหน่ายก่อนกำหนด ทั้งนี้การเลี้ยงกุ้งแวนนาไม่มีความเสี่ยงต่อโรคสูง และจำนวนเกษตรกรมีน้อยกว่าภาคการผลิตพืช ซึ่งเป็นข้อจำกัดของผู้ประกอบการที่จะเข้ามาดำเนินการประกันภัย ประกอบกับเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งมีความแตกต่างกันมาก ตั้งแต่เกษตรกรรายย่อยที่มีพื้นที่เพียง 1 ไร่ และเกษตรกรที่เป็นผู้ประกอบการฟาร์มรายใหญ่ ดังนั้น ภาครัฐจึงควรสนับสนุนการประกันภัยกุ้งใน 2 ส่วน ได้แก่ การประกันภัยกุ้งชาวแวนนาไม่เชิงพาณิชย์ ซึ่งต้องมีการสนับสนุนระบบการตรวจสอบความเสียหายและ มาตรการจูงใจ เช่น มาตรการทางภาษีและมาตรการทางการตลาดสำหรับเกษตรกรและผู้ดำเนินการประกันภัย ในส่วนที่ 2 คือ การประกันภัยกุ้งชาวแวนนาไม่สำหรับเกษตรกรรายย่อย ผ่านสถาบันเกษตรกรในลักษณะครบ วงจร ตั้งแต่การผลิตถึงจำหน่ายผลผลิต เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันเกษตรกร และช่วยเหลือเกษตรกร รายย่อยให้มีการผลิตที่ได้มาตรฐานมีโอกาสในการเข้าถึงตลาด และมีรายได้ที่มั่นคง

พรชัย พิระบุล (2562) ได้ศึกษาความต้องการของเกษตรกรเกี่ยวกับโครงการประกันภัยพืชผล ในประเทศไทย ประชากรที่ศึกษา คือ เกษตรกรในโครงการและนอกโครงการประกันภัยพืชผล อำเภอ โคกสำโรง อำเภอยะบะดา จันทบุรี อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์ และอำเภอปากช่อง จังหวัด นครราชสีมา จำนวน 140 คน เกษตรกรในโครงการและนอกโครงการ ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จบการศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีอายุเฉลี่ย 44.81 ปี และ 42.66 ปีตามลำดับ เกษตรกรในโครงการมีจำนวนสมาชิก ในครอบครัวที่ช่วยเป็นแรงงานทำการเกษตรเฉลี่ยครอบครัวละ 3.76 คน มากกว่าเกษตรกรนอกโครงการ ซึ่งมีสมาชิกเฉลี่ยเพียงครอบครัวละ 2.86 คน เกษตรกรในโครงการมีขนาดพื้นที่ของตนเองเฉลี่ยครอบครัวละ 40.36 ไร่ น้อยกว่าเกษตรกรนอกโครงการซึ่งมีพื้นที่เฉลี่ยครอบครัวละ 46.85 ไร่ ปริมาณผลผลิตฝ้าย ต่อไร่ของเกษตรกรในโครงการเฉลี่ยไร่ละ 184.41 กก. น้อยกว่าเกษตรกรนอกโครงการซึ่งมีผลผลิตฝ้ายต่อไร่ เฉลี่ยไร่ละ 241.73 กก. สำหรับรายได้จากการปลูกฝ้ายต่อไร่ของเกษตรกรในโครงการเฉลี่ย 2,416.60 บาท และ ต่ำกว่าเกษตรกรนอกโครงการ ซึ่งมีต่อรายได้ต่อไร่เฉลี่ย 3,128.90 บาท เกษตรกรในโครงการและเกษตรกร นอกโครงการมีรายได้ทั้งหมดเฉลี่ย 56,980.80 บาท และ 65,139.09 บาทตามลำดับ สำหรับความต้องการของ เกษตรกรที่เกี่ยวกับเงื่อนไขการประกันพืชผล ปรากฏว่า เกษตรกรในโครงการส่วนมากต้องการวงเงินสินเชื่อ ในการปลูกฝ้ายไร่ละ 1,601-1,900 บาท ซึ่งมากกว่าเกษตรกรนอกโครงการที่ต้องการเพียงไร่ละ 1,301-1,600 บาท และเกษตรกรในโครงการต้องการให้อัตราเบี้ยประกันฝ้ายเป็น 71-80 บาทต่อไร่ ซึ่งสูงกว่าความต้องการ ของเกษตรกรนอกโครงการคือ 50-60 บาทต่อไร่ ส่วนความต้องการเกี่ยวกับวงเงินเอาประกันภัยฝ้ายต่อไร่ของ เกษตรกรในโครงการอยู่ระหว่าง 1,901-2,200 บาท ความต้องการเกี่ยวกับบุคลากรและกิจกรรมต่าง ๆ ในโครงการ ปรากฏว่าเกษตรกรในโครงการต้องการให้เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานต่างๆ มาเยี่ยมให้คำแนะนำและ ตรวจสอบแปลงประกันภัยพืชผลโดยเจ้าหน้าที่โครงการนั้น เกษตรกรในโครงการส่วนมากต้องการให้มีการ อบรมชี้แจงดังกล่าวเพียง 1 ครั้งเท่านั้น ผลพิสูจน์สมมติฐาน ปรากฏว่ารายได้จากฝ้ายต่อไร่ของเกษตรกร ในโครงการและนอกโครงการประกันภัยพืชผล มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ แต่ไม่มี ความแตกต่างในเรื่องความต้องการที่จะเอาประกันภัยพืชผลในปีต่อไปของเกษตรกรในโครงการและนอก โครงการประกันภัยพืชผล

ทรงพล ทรัพย์ประเสริฐ (2549) ได้ศึกษาความเป็นไปได้ในการประกันภัยพืช (ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์) : กรณีศึกษาการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของเกษตรกรสมาชิก สหกรณ์การเกษตรห้วยคต จำกัด อุทัยธานี พบว่า ความเป็นไปได้ที่สมาชิกสหกรณ์ผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของสหกรณ์การเกษตรห้วยคต จำกัด อุทัยธานี จะเอาประกันภัยพืช คือ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เนื่องจากสมาชิกสหกรณ์ที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ได้รับความเสียหายจากภัยต่างๆย้อนหลัง 3 ปี คือ จากภัยแล้ง อุทกภัย และวาตภัย ร้อยละ 99.00 ร้อยละ 77.00 และร้อยละ 61.00 ตามลำดับ ได้รับความเสียหายจากโรคพืชร้อยละ 18.00 และศัตรูพืชร้อยละ 4.00 ผลเสียหายทำให้รายได้จากการขายข้าวโพดลดลงต่ำสุดร้อยละ 5.00 สูงสุดร้อยละ 50.00 จากปีปกติ เกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เหล่านี้ ร้อยละ 87.00 เห็นว่ามีความจำเป็นที่จะต้องเอาประกันภัยจากการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ร้อยละ 8.00 เห็นว่าไม่จำเป็น และร้อยละ 5.00 ไม่มีความเห็น เกี่ยวกับสถาบันที่ทำหน้าที่รับประกันดังกล่าว เห็นว่า ควรเป็นบริษัทประกันภัย ร้อยละ 78.00 สหกรณ์ ร้อยละ 16.40 ธกส. ร้อยละ 4.40 เกษตรกร ร้อยละ 91.2 พร้อมจะทำเอาประกันภัยโดยผ่านสหกรณ์ และร้อยละ 8.8 พร้อมจะทำเอาประกันภัยโดยตนเอง เบี้ยประกันภัย เกษตรกรร้อยละ 91.2 เห็นว่ารัฐบาลควรออกให้บางส่วน และร้อยละ 5.50 เห็นว่าสหกรณ์ควรออกให้บางส่วน

อนึ่งการศึกษานี้พบว่าปัจจุบันนี้รัฐบาลได้มีมาตรการให้ความช่วยเหลือเกษตรกรที่เพาะปลูกพืช รวมทั้งข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่ประสบความเสียหายจากภัยธรรมชาติต่างๆ โดยผ่านกรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ความช่วยเหลือดังกล่าวมีดังนี้

(1) ช่วยเหลือพันธุ์พืชอายุสั้นไม่เกินร้อยละ 100 ของพื้นที่เสียหาย หรือถ้าจะเปลี่ยนไปปลูกไม่ผล ยืนต้นจะช่วยพันธุ์พืชในเกินร้อยละ 25 ของพื้นที่เสียหาย

(2) สารป้องกันกำจัดศัตรูพืช สารเคมีหรืออินทรีย์วัตถุ ช่วยเหลือไม่เกินร้อยละ 50 ของพื้นที่ ได้รับความเสียหาย

ดังนั้น ที่เกษตรกรภายใต้การศึกษารั้งนี้ เสนอรัฐบาลช่วยค่าประกันภัยการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ให้บางส่วนดังกล่าวข้างต้น จึงอยู่ในวิสัยที่เป็นไปได้ เพราะว่รัฐบาลต้องเสียงบประมาณจำนวนมาก เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรทั่วประเทศ ผู้ปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ ที่ประสบภัยธรรมชาติต่างๆ เช่น ระหว่างปี พ.ศ. 2539-2542 (4 ปี) รัฐบาลต้องเสียงบประมาณช่วยเหลือดังกล่าว เฉลี่ยปีละ 1,019 ล้านบาท และระหว่างปี พ.ศ 2544-2547 (4 ปี) เฉลี่ยปีละ 1,216.47 ล้านบาท

2.1.2 ความเต็มใจจ่ายการประกันภัยทางการเกษตร

ภาณุวัฒน์ ศรีคุ้ม (2565) ได้ศึกษาการประกันภัยพืชผล เป็นการประกันภัยที่ให้ความคุ้มครอง ความเสียหายต่อพืชผลที่เอาประกันภัยที่เกิดจากภัยที่ระบุไว้ในกรมธรรม์ การประกันภัยในการเกษตร มีความสอดคล้องกับ SDGI (No poverty) และ SDG13 (Climate action) การรักษาเสถียรภาพทางด้านรายได้ผ่านการจ่ายเงินประกัน สามารถช่วยลดความยากจนและส่งเสริมการคิดริเริ่มด้านสภาพอากาศ อย่างไรก็ตาม การประกันภัยพืชผลในประเทศไทยไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร มีเกษตรกรเพียง 1,053 ราย หรือร้อยละ 2.15 ของเกษตรกรผู้ปลูกลำไย ที่เข้าร่วมโครงการประกันภัยพืชผลในครั้งนี้ โดยการศึกษาในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเต็มใจจ่าย (WTP) ของประกันภัยลำไยและปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความเต็มใจจ่ายของประกันภัยลำไยในจังหวัดเชียงใหม่ โดยรวบรวมข้อมูลจากเกษตรกรผู้ปลูกลำไย 400 รายใน จังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้แบบสอบถาม พบว่า ความเต็มใจจ่ายค่าเบี้ยประกันภัยลำไยเฉลี่ยอยู่ที่ 198.55 บาทต่อไร่ต่อปี ในขณะที่ค่าเบี้ยประกันภัยปัจจุบันของบริษัทประกันภัยอยู่ที่ 300 บาทต่อไร่ต่อปี และปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความเต็มใจจ่ายค่าเบี้ยประกัน ได้แก่ พื้นที่ปลูกลำไย สัดส่วนรายได้นอกภาคเกษตรต่อรายได้รวม รายได้จากการปลูกลำไย การจัดกลุ่มของเกษตรกร ความพึงพอใจในวงเงินคุ้มครอง และความสูญเสียจากภัยธรรมชาติที่ส่งผลต่อการผลิตลำไย ดังนั้นรัฐบาลควรประชาสัมพันธ์และให้ความรู้เกษตรกรเกี่ยวกับ

ประโยชน์ของการประกันพืชผล และผู้เข้าร่วมโครงการจำนวนมากขึ้นจะทำให้เบี้ยประกันลดลงและจิตใจเกษตรกรรายใหม่เข้าร่วมโครงการมากขึ้น

สำนักงานวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร (2561) ได้ศึกษาการประกอบอาชีพเกษตรกรต้องพึ่งพาดีนฟ้าอากาศ ซึ่งมีความแปรปรวนอยู่ตลอดเวลา ทำให้ประสบความเสี่ยงอยู่เสมอ เช่น ภัยแล้ง น้ำท่วม และแมลงศัตรูพืช เป็นต้น การประกันภัยพืชผลเป็นเครื่องมือ ทางการเงินในการบริหารความเสี่ยง การศึกษาความเต็มใจจ่ายประกันภัยข้าวนาปีของเกษตรกร มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความเต็มใจที่จะจ่ายเบี้ยประกันของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวนาปี เพื่อศึกษามูลค่าความเต็มใจจ่ายเบี้ยประกันข้าวนาปี และเพื่อศึกษาทัศนคติของเกษตรกรที่มีผลต่อการทำประกัน และไม่ทำประกันภัยข้าวนาปี โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์แบบจำลองโลจิต (Logit model) การใช้วิธีการสมมติเหตุการณ์ (Contingent valuation method) ในการวิเคราะห์ความเต็มใจจ่ายและการใช้ลิเคิร์ตสเกล (Likert scale) เพื่อให้ได้คำตอบตามวัตถุประสงค์ ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาและวิเคราะห์ได้มาจาก การสัมภาษณ์เกษตรกรตัวอย่าง 532 ครัวเรือน ซึ่งได้มาจากการสุ่มจากประชากรที่ขึ้นทะเบียนข้าวนาปี ปี 2559/60 ผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความเต็มใจจ่ายประกันภัยข้าวนาปี คือ สัดส่วนการเป็นเจ้าของที่ดินเพาะปลูกข้าวนาปี ประสบการณ์เพาะปลูก ลักษณะที่ตั้งของพื้นที่ (ในเขตชลประทานหรือนอกเขตชลประทาน) สัดส่วนรายได้นอกภาคเกษตรต่อรายได้ทั้งหมด การได้รับความเสียหายจากภัยธรรมชาติ 3 ปีที่ผ่านมา และจำนวนสมาชิกที่ปลูกข้าวนาปีโดยมีนัยสำคัญทางสถิติ มูลค่าความเต็มใจจ่ายเบี้ยประกันข้าวนาปีมากที่สุดเท่ากับ 71 บาทต่อไร่ สำหรับทัศนคติของเกษตรกรส่วนใหญ่มีความเห็นทางด้านบวกต่อการทำประกันภัยข้าวนาปี เช่น มีความเชื่อมั่นในการทำประกันภัยกับ ธ.ก.ส. การทำประกันภัยเป็นเครื่องมือที่ลดความเสี่ยง ได้รับความสะดวกและความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ และเกษตรกรยังแสดงทัศนคติให้เห็นถึงความต้องการปรับปรุงวิธีการหรือขั้นตอนการทำประกันภัย คือ การได้รับความรู้และเห็นความสำคัญในการทำประกันภัย กระบวนการประเมินความเสียหาย ความเหมาะสมของขั้นตอนการจ่ายสินไหมทดแทน และการได้รับความคุ้มครอง ในกรณีความเห็นของเกษตรกรผู้ที่ไม่ทำประกันภัย ซึ่งให้เห็นถึงการไม่เข้าร่วมทำประกันภัย คือ พื้นที่ได้รับความเสียหายแต่ทางราชการไม่ประกาศเป็นเขตภัยพิบัติ ไม่มั่นใจในการจ่ายค่าสินไหมทดแทน ความไม่เหมาะสมของค่าเบี้ยประกันภัย และค่าเบี้ยประกันสูง เงินชดเชยต่ำ ข้อเสนอแนะในการศึกษา คือ ภาครัฐควรมีมาตรการในการจ่ายเงินชดเชยในกรณีที่ทางราชการไม่ได้ประกาศเป็นเขตภัยพิบัติ ควรประกาศเขตภัยพิบัติอย่างทั่วถึง ควรใช้ภาพถ่ายดาวเทียมในการระบุพื้นที่ที่ได้รับความเสียหายหรือนำดัชนีผลผลิตต่อพื้นที่ (Area yield index) ซึ่งมีข้อดี คือ ต้นทุนต่ำ เป็นการประกันระดับผลผลิต ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้เกี่ยวกับการทำประกันภัยให้เกษตรกรอย่างทั่วถึง

นฤมล ฉิมรักษ์ (2556) ได้ศึกษาความเต็มใจจ่ายในการทำประกันภัยแล้งของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในจังหวัดขอนแก่น โดยมีวัตถุประสงค์หลัก เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อประกันภัยข้าวนาปี โดยใช้ดัชนีภูมิอากาศประเภทภัยแล้ง และศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความเต็มใจจ่ายค่าเบี้ยประกันภัยแล้งข้าวนาปี ในการศึกษาใช้ข้อมูลภาคตัดขวางที่ได้จากการสัมภาษณ์เกษตรกรผู้ปลูกข้าวนาปีที่มีพื้นที่เพาะปลูกอยู่ในโครงการประกันภัยพืชผล โดยใช้ดัชนีภูมิอากาศประเภทภัยแล้งในจังหวัดขอนแก่น จำนวน 314 ราย ในปีการเพาะปลูก 2554/2555 ผลการศึกษา ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อประกันภัยแล้งข้าวนาปี โดยใช้แบบจำลองโลจิต (Logit model) พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงต่อการตัดสินใจซื้อประกันภัยแล้งเมื่อพิจารณาจากค่า Marginal effect ได้แก่ การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับโครงการประกันภัย ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการประกันภัย ในขณะที่สัดส่วนพื้นที่ที่ครัวเรือนเป็นเจ้าของมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการน้อยมาก ผลการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อค่าความเต็มใจจ่ายค่าเบี้ยประกันภัยแล้งข้าวนาปี โดยใช้แบบจำลองการถดถอย พบว่า ประสบการณ์ในการประสบภัยแล้ง รายได้จากการเพาะปลูกข้าวนาปี และหัวหน้าครัวเรือนเพศชาย มีความสัมพันธ์ในทิศทางบวกกับกับค่าความเต็มใจจ่ายค่าเบี้ยประกันภัย ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ

เท่ากับ 0.01 ส่วนปัจจัยการเพาะปลูกพืชมากกว่า 1 ชนิด ประสบการณ์ในการเพาะปลูกข้าวนาปี พื้นที่เพาะปลูกในเขตชลประทาน มีความสัมพันธ์ในทิศทางลบกับค่าความเต็มใจจ่ายค่าเบี้ยประกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ 0.01 สัดส่วนรายได้นอกภาคเกษตรต่อรายได้ทั้งหมด และขนาดพื้นที่เพาะปลูกข้าวนาปี มีความสัมพันธ์ในทิศทางบวกกับค่าความเต็มใจจ่ายค่าเบี้ยประกันภัย ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ 0.05 และ 0.1 ตามลำดับ ส่วนปัจจัยอื่นๆ เช่น ความรู้ความเข้าใจในโครงการ สัดส่วนความเป็นเจ้าของที่ดิน ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และจากการประมาณการสมการความเต็มใจจ่าย โดยกำหนดให้ตัวแปรอิสระคงที่ เกษตรกรมีค่าความเต็มใจจ่ายเฉลี่ยสำหรับรูปแบบการประกันภัยแบบที่คุ้มครองเพียงภัยแล้ง ด้วยดัชนีภูมิอากาศประเภทภัยแล้งเท่ากับ 85.40 บาทต่อไร่ ซึ่งน้อยกว่ารูปแบบของการประกันภัยที่มีการคุ้มครองภัยแล้ง น้ำท่วม ลมพายุ อากาศหนาว โรคระบาดและแมลงศัตรูพืช เกษตรกรมีความเต็มใจจ่ายเฉลี่ยเท่ากับ 111.96 บาทต่อไร่

สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง (2553) ได้ศึกษาการพัฒนาเครื่องมือทางการเงินสำหรับเกษตรกร กรณีศึกษาการประกันภัยพืชผลโดยใช้ดัชนีสภาพอากาศในประเทศไทย เพื่อเสนอแนะทางการพัฒนาการประกันภัย ซึ่งเป็นเครื่องมือทางการเงินที่สามารถนำมาเพิ่มประสิทธิภาพในการจัด และตอบสนองความต้องการของเกษตรกรไทย โดยสำรวจเกษตรกรทั้งหมด 1,359 ตัวอย่างในพื้นที่ภาคกลาง ภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รวม 6 จังหวัด การศึกษาในครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงพรรณนา และระเบียบวิธีวิจัยเชิงสำรวจ โดยให้เกษตรกรตัวอย่างกรอกคำตอบในแบบสอบถาม และใช้วิธีดัชนีสภาพอากาศเป็นเกณฑ์ในการประเมินความเสียหาย จากการวิจัยในส่วนของการพึงพอใจของเกษตรกรผู้เอาประกันภัยแล้งพืชผลชนิดข้าว เกษตรกรผู้ปลูกข้าว 41 ตัวอย่าง ผลการศึกษา พบว่า เกษตรกรร้อยละ 80.9 พึงพอใจต่ออัตราเบี้ยประกันภัย และจากการประเมินผลเกษตรกรผู้มีประสบการณ์ในการทดลองเอาประกันภัยเสมือนจริง พบว่า มีเกษตรกรร้อยละ 86.4 เห็นว่าการจ่ายสินไหมทดแทนมีความสอดคล้องกับความเสียหายที่เกิดขึ้นจริง และเกษตรกรกลุ่มนี้สนใจที่จะเอาประกันภัยในฤดูกาลเพาะปลูกพืชฤดูแล้ง เนื่องจากเห็นว่าการประกันภัยเป็นเครื่องมือในการจัดการความเสี่ยงต่อต้นทุนการผลิตที่ดี

Wang, Ortega and Jiang (2019) ได้ศึกษาความเต็มใจจ่ายการประกันภัยพืชผลชนิดต่างๆ ของเกษตรกร ด้วยการประยุกต์ใช้การทดลองแบบมีผลากับเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพด ประเทศจีน ประกันภัยพืชผลเป็นเครื่องมือบริหารความเสี่ยงทางการเกษตรที่พบบ่อยที่สุดในประเทศกำลังพัฒนา ประกันภัยพืชผลได้รับความนิยม แต่มักจะมีความคุ้มครองต่ำ และเบี้ยประกันภัยต่ำ รวมถึงได้รับเงินอุดหนุนน้อยกว่าประเทศที่พัฒนาแล้ว ผู้วิจัยใช้วิธีการทดลองเลือกแบบมีผลาก เพื่อสำรวจความต้องการของเกษตรกรรายย่อยชาวจีนที่ปลูกข้าวโพดต่อการทำประกันภัยพืชทางเลือก นอกเหนือจากการประกันภัยผลผลิตแบบดั้งเดิม และผู้วิจัยทำการประเมินความเต็มใจจ่ายของเกษตรกร สำหรับระดับความคุ้มครองในประกันภัยราคา รายได้ และดัชนีอากาศ ซึ่งขณะนี้อยู่ในขั้นทดลองในประเทศจีน พบว่า ความชอบหรือความต้องการของเกษตรกรต่อประกันภัยประเภทต่างๆ มีความแตกต่างกัน โดยเฉลี่ยแล้วเกษตรกรยินดีจ่ายเงินสำหรับประกันภัยทุกประเภท และความคุ้มครองเพิ่มเติม และต้องการระดับเงินอุดหนุนในปัจจุบันที่สูง ผู้วิจัยได้สำรวจความแตกต่างในความเต็มใจจ่ายพบว่า ประสบการณ์เชิงบวกของเกษตรกรจากการทำประกันในอดีต มีบทบาทสำคัญมากในความต้องการประกันภัย

Abugri, Amikuzuno and Daadi (2017) ได้ศึกษากลยุทธ์ลดผลกระทบความเสี่ยงและความเต็มใจจ่ายของเกษตรกรรายย่อยในการจ่ายเบี้ยประกันภัยพืชผล ด้วยดัชนีภัยแล้งในภาคเหนือของกานา ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและความแปรปรวนส่งผลต่อการดำรงชีพของเกษตรกรรายย่อยในภาคเหนือของกานา และกลายเป็นปัญหาที่รุนแรงยิ่งขึ้นกว่าที่เคยเป็นมา ด้วยเหตุนี้ ประกันภัยพืชจึงได้รับการสนับสนุนให้เป็นหนึ่งในกลไกการลดความเสี่ยง เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรในการรับมือกับความเสียหาย

ด้านการผลิต ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน เพื่อเลือกตัวอย่างเกษตรกร 315 ราย จาก 15 ชุมชนเกษตรกรรมในภาคเหนือของกานา และได้รับรวบรวมข้อมูลที่จำเป็นสำหรับการวิเคราะห์จากกลุ่มตัวอย่างนี้ จากนั้นประยุกต์ใช้วิธีการประเมินความสมมูลกับข้อมูล และประเมินจำนวนเบี่ยงแปรกันที่เกษตรกรผู้ผลิตข้าวโพดในพื้นที่ศึกษายินดีจ่ายสำหรับประกันภัยพืช ภายใต้สถานการณ์สมมติของระบบประกันภัยดัชนีภัยแล้ง นอกจากนี้ เรายังใช้แบบจำลองโพรบิตแบบทวิภาค เพื่อระบุปัจจัยขับเคลื่อนความเต็มใจในการจ่าย (WTP) ผลการศึกษา พบว่า เบี่ยงแปรกันที่เกษตรกรข้าวโพดยินดีจ่ายสำหรับประกันภัยพืชดัชนีภัยแล้ง คือ 175.25 ซีดีส์/เฮกตาร์ (ประมาณ 39 ดอลลาร์สหรัฐ/เฮกตาร์) และในขณะที่ตัวแปรบางตัว เช่น เพศ ระดับการศึกษา และดัชนีการรับรู้ ผลิตความเต็มใจในการจ่ายสำหรับประกันภัยพืชดัชนีอากาศอย่างไม่น่าคิด แต่ตัวแปรอื่นๆ เช่น การมีส่วนร่วมของผู้หญิงในการเกษตร รายได้จากฟาร์มในอดีต และการเป็นเจ้าของที่ดิน กลับเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมความเต็มใจในการจ่ายของเกษตรกร กล่าวโดยสรุป เบี่ยงแปรกันที่เกษตรกรผู้ผลิตข้าวโพดในภาคเหนือยินดีจ่ายรายปีต่อหนึ่งเฮกตาร์ของฟาร์มข้าวโพด คือ 175.25 ซีดีส์ (ดอลลาร์สหรัฐ) ผลการศึกษาจากแบบจำลองโพรบิตแบบทวิภาค พบว่า เพศ อายุ การศึกษา ความตระหนักถึงประกัน การชำระเบี้ยประกัน อย่างสม่ำเสมอ การเป็นเจ้าของที่ดิน วิธีการทำการเกษตร ระดับความเสี่ยงของฟาร์ม ลักษณะของความเสียหายที่เกิดจากเหตุการณ์ การมีส่วนร่วมของผู้หญิง รายได้ และดัชนีการรับรู้เฉลี่ยของประกันพืช เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่อจำนวนเงินความเต็มใจในการจ่ายสำหรับประกันภัยพืชดัชนีภัยแล้ง

2.1.3 การประกันภัยสินค้าเกษตรในประเทศไทยที่ผ่านมา

1) โครงการประกันภัยสินค้าเกษตรในประเทศไทยที่ผ่านมา

โครงการประกันภัยพืชผลในประเทศไทยเกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมในปี พ.ศ. 2554 จากการที่เกษตรกรต้องเผชิญกับความเสี่ยงในระหว่างการผลิต รัฐบาลจึงหาเครื่องมือมาบริหารความเสี่ยงให้กับเกษตรกรโดยใช้ระบบประกันภัย ซึ่งรัฐบาลได้จัดสรรงบประมาณส่วนหนึ่งชดเชยค่าเบี้ยประกันภัยให้กับเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ เพื่อให้ความเสี่ยงของเกษตรกรได้รับการดูแลอย่างครบวงจร โครงการประกันภัยพืชผลที่สำคัญ ประกอบด้วย

1.1) โครงการประกันภัยข้าวนาปี

โครงการประกันภัยข้าวนาปีเป็นโครงการจากรัฐบาลที่มีเป้าหมายเพื่อช่วยเหลือเกษตรกรที่ประสบภัยในการทำนา เริ่มดำเนินโครงการตั้งแต่ปีการผลิต 2554/55 โดยมีบริษัทรับประกันภัยทั้งหมด 8 แห่งเข้าร่วมในปีแรกและมีบริษัท ทิพยประกันภัย จำกัด (มหาชน) เป็นบริษัทหลัก ซึ่งในปีถัดมาได้มีการพยายามส่งเสริมการประกันภัยพืชผล เพื่อรองรับการประกันภัยขึ้น แต่ได้ถูกยกเลิกในปี 2556 ทำให้บริษัทประกันภัยทั้งหมดกลับเข้ามาดำเนินการในการรับประกันตามเดิมและในปัจจุบันมีทั้งหมด 7 แห่ง ได้แก่ บริษัท ทิพยประกันภัย จำกัด (มหาชน), บริษัท ประกันภัยไทยวิวัฒน์ จำกัด (มหาชน), บริษัท เจ้าพระยาประกันภัย จำกัด (มหาชน), บริษัท วิริยะประกันภัย จำกัด (มหาชน), บริษัท กรุงเทพประกันภัย จำกัด (มหาชน), บริษัท นวกิจประกันภัย จำกัด (มหาชน) และบริษัท ทุนประกันภัย จำกัด (มหาชน) ทั้งนี้เกษตรกรต้องมีคุณสมบัติเป็นเกษตรกรผู้ปลูกข้าวและขึ้นทะเบียนกับกรมส่งเสริมการเกษตรเท่านั้น อัตราค่าเบี้ยประกันจะมีการแบ่งตามรายจังหวัดซึ่งจะแตกต่างกันตามระดับความเสี่ยงในการเกิดภัยพิบัติของแต่ละพื้นที่ ซึ่งระดับความเสี่ยงกำหนดจากอัตราความเสียหายที่เกิดจากภัยพิบัติที่เคยเกิดขึ้นในอดีตของพื้นที่แต่ละจังหวัด ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ระดับด้วยกัน จังหวัดที่เคยมีความเสียหายต่อพื้นที่เพาะปลูกในอดีตมากกว่า 12% จะเป็นพื้นที่สีแดง, จังหวัดที่เคยมีความเสียหายรองลงมาที่ 8-12% เป็นพื้นที่สีเหลือง และจังหวัดที่เคยมีความเสียหายที่ 6-8%, 4-6% และน้อยกว่า 4% จะเป็นสีเขียวเข้ม สีเขียว และสีเขียวน้อย ตามลำดับ ซึ่งเบี้ยประกันของพื้นที่สีแดงจะเท่ากับ 510.39 บาทต่อไร่ พื้นที่สีเหลืองเท่ากับ 470.8 บาทต่อไร่ พื้นที่สีเขียวเข้มเท่ากับ 396.15 บาทต่อไร่ พื้นที่สีเขียวเท่ากับ 246.10 บาทต่อไร่ และพื้นที่สีเขียวน้อยเท่ากับ 124.12 บาทต่อไร่ แต่เนื่องจากเป็นโครงการ

ของรัฐเกษตรกรจึงได้รับเงินอุดหนุนและจ่ายค่าเบี้ยอีกอัตราหนึ่งคือ พื้นที่สีแดงจะจ่ายค่าเบี้ยประกันเพียง 100 บาทต่อไร่ พื้นที่สีเหลืองจ่าย 90 บาทต่อไร่ พื้นที่สีเขียวเข้มจ่าย 80 บาทต่อไร่ พื้นที่สีเขียวจ่าย 70 บาทต่อไร่ และพื้นที่สีเขียวย่อจ่าย 60 บาทต่อไร่ นอกจากนี้เกษตรกรที่เป็นลูกค้าของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรจะได้รับเงินอุดหนุนค่าเบี้ยประกันเพิ่มอีกไร่ละ 10 บาท เท่ากันในทุกพื้นที่เสี่ยง ซึ่งทำให้อัตราค่าเบี้ยประกันภัยข้าวนาปีในประเทศไทยนั้นมีความสอดคล้องกันดีกับระดับความเสี่ยงการเกิดระดับภัยพิบัติ (สมาคมประกันวินาศภัยไทย, 2564)

โครงการประกันภัยข้าวนาปี ปีการผลิต 2567/68 ได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 16 กรกฎาคม 2567 โดยกำหนดเป้าหมายของพื้นที่รับประกันภัยทั้งหมดประมาณ 21 ล้านไร่ ซึ่งภาครัฐให้การสนับสนุนค่าเบี้ยประกันภัย จำนวนทั้งสิ้น 2,302.16 ล้านบาท ประกอบด้วย วงเงินที่รัฐบาลอุดหนุน จำนวน 1,612.16 ล้านบาท และวงเงินที่ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) อุดหนุนค่าเบี้ยประกันภัยให้แก่ลูกค้าสินเชื่อ ธ.ก.ส. จำนวน 690 ล้านบาท สมาคมประกันวินาศภัยไทย ได้รับความร่วมมือจากบริษัทประกันวินาศภัยที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ในการรับประกันภัย โครงการประกันภัยข้าวนาปีมาอย่างต่อเนื่อง รวมถึงบริษัทรับประกันภัยต่อจากทั่วโลกเข้ามาร่วมในโครงการ เพื่อสนองต่อนโยบายภาครัฐที่ต้องการให้เกษตรกรได้รับการช่วยเหลือและบรรเทาความเสียหายจากภัยต่าง ๆ โดยมีบริษัทประกันวินาศภัยเข้าร่วมรับประกันภัย จำนวน 12 บริษัท ได้แก่ บริษัท กรุงเทพประกันภัย จำกัด (มหาชน) บริษัท กรุงไทยพานิชประกันภัย จำกัด (มหาชน) บริษัท ชมโปะ ประกันภัย (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน) บริษัท ทิพยประกันภัย จำกัด (มหาชน) บริษัท นวกิจประกันภัย จำกัด (มหาชน) บริษัท ประกันภัยไทยวิวัฒน์ จำกัด (มหาชน) บริษัท ฟอลคอนประกันภัย จำกัด (มหาชน) บริษัท มิตซูบิชิ อินซัวรันซ์ จำกัด สาขาประเทศไทย บริษัท เมืองไทยประกันภัย จำกัด (มหาชน) บริษัท วิริยะประกันภัย จำกัด (มหาชน) บริษัท เออร์โกประกันภัย (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน) และบริษัท แอ็กซ่าประกันภัย จำกัด (มหาชน) (สมาคมประกันวินาศภัยไทย, 2567)

การประกันภัยข้าวนาปีให้ความคุ้มครองภัยต่าง ๆ รวม 8 ภัย ได้แก่ น้ำท่วมหรือฝนตกหนัก ภัยแล้ง ฝนแล้งหรือฝนทิ้งช่วง ลมพายุหรือพายุไต้ฝุ่น ภัยอากาศหนาวหรือน้ำค้างแข็ง ลูกเห็บ ไฟไหม้ ภัยจากช้างป่า ภัยศัตรูพืชและโรคระบาด โดยมีวงเงินความคุ้มครองและเบี้ยประกันภัย แบ่งเป็น 2 ประเภท ดังนี้

(1) ความคุ้มครองการประกันภัยพื้นฐาน (Tier 1) มีวงเงินความคุ้มครอง 1,190 บาทต่อไร่ ยกเว้น ภัยศัตรูพืชและโรคระบาด มีวงเงินความคุ้มครอง จำนวน 595 บาทต่อไร่ โดยมีเบี้ยประกันภัย ดังนี้

(1.1) สำหรับลูกค้าสินเชื่อ ธ.ก.ส. เบี้ยประกันภัย 115 บาทต่อไร่ (สำหรับทุกพื้นที่ความเสี่ยงภัย) ซึ่งในส่วนนี้ได้รับการอุดหนุนค่าเบี้ยประกันภัยจากรัฐบาลและจาก ธ.ก.ส. โดยเกษตรกรไม่ต้องจ่ายค่าเบี้ยประกันภัย

(1.2) สำหรับเกษตรกรทั่วไปในพื้นที่นาร่อง เบี้ยประกันภัย 70 บาทต่อไร่ รัฐบาลอุดหนุนค่าเบี้ยประกันภัย 65 บาทต่อไร่ เกษตรกรจ่ายค่าเบี้ยประกันภัยเพียง 5 บาทต่อไร่เท่านั้น

(1.3) สำหรับเกษตรกรทั่วไปในพื้นที่เสี่ยงภัยปานกลาง เบี้ยประกันภัย 199 บาทต่อไร่ รัฐบาลอุดหนุนค่าเบี้ยประกันภัย 69 บาทต่อไร่ เกษตรกรจ่ายค่าเบี้ยประกันภัย 130 บาทต่อไร่

(1.4) สำหรับเกษตรกรทั่วไปในพื้นที่เสี่ยงภัยสูง เบี้ยประกันภัย 218 บาทต่อไร่ รัฐบาลอุดหนุนค่าเบี้ยประกันภัย 69 บาทต่อไร่ เกษตรกรจ่ายค่าเบี้ยประกันภัย 149 บาทต่อไร่

ทั้งนี้ ภาครัฐได้ให้การอุดหนุนในส่วนของการแถมเบี้ยและภาษีมูลค่าเพิ่มในทุกพื้นที่ที่มีการเอาประกันภัยด้วย

(2) ความคุ้มครองการประกันภัยส่วนเพิ่ม (Tier 2) เป็นการซื้อประกันภัยเพิ่มเติมจากการประกันภัยพื้นฐาน โดยเกษตรกรต้องชำระเบี้ยประกันภัยเองทั้งหมด ซึ่งมีวงเงินความคุ้มครอง 240 บาทต่อไร่ ยกเว้นภัยศัตรูพืชและโรคระบาด มีวงเงินความคุ้มครอง 120 บาทต่อไร่ ทั้งนี้เบี้ยประกันภัยยังไม่รวมอากรแสตมป์และภาษีมูลค่าเพิ่ม โดยมีเบี้ยประกันภัย ดังนี้

(2.1) พื้นที่นําร่องและพื้นที่เสี่ยงภัยต่ำ 27 บาทต่อไร่

(2.2) พื้นที่เสี่ยงภัยปานกลาง 60 บาทต่อไร่

(2.3) พื้นที่เสี่ยงภัยสูง 110 บาทต่อไร่

1.2) โครงการประกันภัยข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

โครงการประกันภัยข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เริ่มตั้งแต่ปีการผลิต 2562 โดยมีประเภทภัยที่ได้รับความคุ้มครอง มีการอุดหนุนเบี้ยประกันภัยของภาครัฐ และมีหลักการให้เกษตรกรมีส่วนร่วมในการจ่ายค่าเบี้ยประกันภัย โดยสามารถซื้อหรือทำประกันภัยเพิ่มเติม เพื่อให้ได้รับความคุ้มครองมากขึ้นในรูปแบบเดียวกันกับโครงการประกันภัยข้าวนาปี

ในปี พ.ศ. 2566 คณะรัฐมนตรี ได้มีมติเห็นชอบโครงการประกันภัยข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ปีการผลิต 2566 เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการความเสี่ยงจากภัยธรรมชาติให้แก่เกษตรกรผู้เพาะปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์และเป็นการต่อยอดความช่วยเหลือของภาครัฐ ตามที่กระทรวงการคลังเสนอโดยการดำเนินโครงการฯ ปีการผลิต 2566 มีรูปแบบและความคุ้มครอง ตามกรมธรรม์ ดังนี้

(1) ผู้รับประกันภัย บริษัทเอกชนที่สมัครเข้าร่วมโครงการประกันภัยข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ปีการผลิต 2566

(2) ผู้เอาประกันภัยเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนเพาะปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และปรับปรุงทะเบียนในปีการผลิต 2566

(3) พื้นที่รับประกันภัย ดังนี้ การรับประกันภัยพื้นฐาน (Tier 1) จำนวน 2.06 ล้านไร่ การรับประกันภัย โดยภาคสมัครใจ (Tier 2) ไม่เกิน 6 หมื่นไร่ รวม Tier 1 และ Tier 2 จำนวน 2.12 ล้านไร่

(4) อัตราค่าเบี้ยประกันภัย จำแนกเป็น การรับประกันภัยพื้นฐาน (Tier 1) แบ่งเป็น 4 อัตรา (ไม่รวม อากรแสตมป์และภาษีมูลค่าเพิ่ม) ดังนี้ (1) เกษตรกรลูกค้าสินเชื่อ ธ.ก.ส. 160 บาทต่อไร่ เท่ากันทุกพื้นที่ (2) เกษตรกร ทั่วไปในพื้นที่เสี่ยงต่ำ 150 บาทต่อไร่ (3) เกษตรกรทั่วไปในพื้นที่เสี่ยงปานกลาง 350 บาทต่อไร่ และ (4) เกษตรกร ทั่วไปในพื้นที่เสี่ยงสูง 550 บาทต่อไร่ และการรับประกันภัยส่วนเพิ่ม (Tier 2) แบ่งเป็น 3 อัตรา (เกษตรกรจ่ายเอง พร้อม ทั้งอากรแสตมป์และภาษีมูลค่าเพิ่ม) ดังนี้ (1) พื้นที่เสี่ยงต่ำ 90 บาทต่อไร่ (2) พื้นที่เสี่ยงปานกลาง 100 บาทต่อไร่ และ (3) พื้นที่เสี่ยงสูง 110 บาทต่อไร่

(5) การอุดหนุนค่าเบี้ยประกันภัย ธ.ก.ส. จะอุดหนุนค่าเบี้ยประกันภัย 64 บาทต่อไร่ (สูงสุดไม่เกิน 30 ไร่ต่อราย) สำหรับเกษตรกรที่เป็นลูกค้าสินเชื่อเพื่อการเพาะปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ปีการผลิต 2566 ของ ธ.ก.ส. และรัฐบาลอุดหนุนค่าเบี้ยประกันภัย 96 บาทต่อไร่ พร้อมทั้งภาษีมูลค่าเพิ่มและอากรแสตมป์ ให้แก่ลูกค้าสินเชื่อ ธ.ก.ส. และ 90 บาทต่อไร่ พร้อมทั้งภาษีมูลค่าเพิ่มและอากรแสตมป์ ให้แก่เกษตรกรทั่วไป ทั้งนี้ การอุดหนุนค่าเบี้ยประกันภัย ดังกล่าวเป็นการอุดหนุนเฉพาะการประกันภัยในส่วนที่ 1 (Tier 1) เท่านั้น

(6) วงเงินคุ้มครอง จำแนกเป็นวงเงินคุ้มครองภัยธรรมชาติทั้งหมด 7 ภัย ได้แก่ น้ำท่วมหรือฝนตกหนัก ภัยแล้ง ฝนแล้งหรือฝนทิ้งช่วง ลมพายุหรือพายุไต้ฝุ่น ภัยอากาศหนาวหรือน้ำค้างแข็ง ลูกเห็บ ไฟไหม้ และช้างป่า สำหรับการรับประกันภัยพื้นฐาน (Tier 1) มีวงเงินความคุ้มครอง 1,500 บาทต่อไร่ และการรับประกันภัย โดยภาคสมัครใจ (Tier 2) มีวงเงินความคุ้มครอง 240 บาทต่อไร่ รวมวงเงินความคุ้มครอง Tier 1 และ Tier 2 จำนวน 1,740 บาทต่อไร่ และวงเงินคุ้มครองภัยศัตรูพืชและโรคระบาด

การรับประกันภัยพื้นฐาน (Tier 1) มีวงเงินความคุ้มครอง 750 บาทต่อไร่ และการรับประกันภัยโดยภาคสมัครใจ (Tier 2) มีวงเงินความคุ้มครอง 120 บาทต่อไร่ รวมวงเงิน ความคุ้มครอง Tier 1 และ Tier 2 จำนวน 870 บาทต่อไร่

1.3) โครงการประกันภัยลำไย

ธ.ก.ส. ได้ดำเนินโครงการประกันภัยพืชผลลำไยจากภัยแล้ง โดยร่วมกับบริษัท ชมโปะประกันภัย (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน) และบริษัท ประกันภัยไทยวิวัฒน์ จำกัด (มหาชน) ตั้งแต่ปีการผลิต 2562 มาอย่างต่อเนื่อง โดยในปีแรกนำร่องในเขตพื้นที่ 24 อำเภอของจังหวัดเชียงใหม่ เข้าร่วมโครงการ 1,053 ราย เบี้ยประกันภัย 540,430 บาท พื้นที่เป้าหมาย 100,000 ไร่ โดยมีกรมธรรม์ประกันภัยที่เรียกร้องเงินชดเชยจำนวน 930 ฉบับ ดำเนินการจ่ายเงินชดเชยประมาณ 3.5 ล้านบาท ซึ่งผลการดำเนินงานในปีแรกขาดทุน แต่ยังคงดำเนินการต่อเนื่องในปี 2563 โดยขยายพื้นที่เพิ่มอีก 2 จังหวัด ได้แก่ ลำพูน และน่าน สำหรับปี 2564 ธ.ก.ส. ได้ขยายพื้นที่เพิ่มรวมทั้งสิ้น 6 จังหวัด ได้แก่ เชียงใหม่ ลำพูน น่าน เชียงราย พะเยา และจันทบุรี เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรในการสร้างภูมิคุ้มกันและเป็นการบริหารจัดการความเสี่ยงด้านการผลิต โดยใช้การประกันภัยเป็นเครื่องมือในการบรรเทาความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น สำหรับโครงการประกันภัยพืชผลลำไยจากภัยแล้งมีเกษตรกรให้ความสนใจและเข้าร่วมโครงการฯ ปีละกว่า 1,000 ราย มีการจ่ายเงินชดเชยปีละกว่า 1 ล้านบาท สำหรับคุณสมบัติผู้เอาประกันภัย ต้องเป็นลูกจ้างเงินกู้ของ ธ.ก.ส. และมีพื้นที่เพาะปลูกลำไยอยู่ในเขตพื้นที่การรับประกันภัย โดยสามารถกำหนดวงเงินกู้ในส่วนที่ขอเอาประกันภัยขั้นต่ำ 10,000 บาท แต่ไม่เกินจำนวนเงินกู้ เพื่อเพาะปลูกลำไย และสูงสุดไม่เกินวงเงินกู้ในส่วนที่ขอเอาประกันภัย 500,000 บาท อัตราค่าเบี้ยประกันภัย 399 บาท (รวมอากรแสตมป์และภาษีมูลค่าเพิ่ม) ระยะเวลาในการวัดปริมาณน้ำฝนหรือระยะเวลาคุ้มครอง ตั้งแต่วันที่ 15 กุมภาพันธ์ ถึง 31 พฤษภาคม 2564 รวม 106 วัน

กรมธรรม์ประกันภัยลำไย ใช้เกณฑ์การจ่ายเงินที่แบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่

(1) เมื่อจำนวนวันที่เกิดภาวะฝนแล้ง ถึงจำนวนวันที่กำหนดในกรมธรรม์เป็นดัชนีฝนแล้งจ่ายเงินชดเชย 900 บาท ต่อหน่วยความคุ้มครอง

(2) เมื่อจำนวนวันที่เกิดภาวะฝนแล้งต่อเนื่องเกินกว่าจำนวนวันที่กำหนดในกรมธรรม์เป็นดัชนีฝนแล้ง บริษัทจ่ายเงินชดเชยต่อวันให้วันละ 60 บาทต่อหน่วยความคุ้มครอง จนกว่าฝนแล้งจะสิ้นสุดหรือจนสิ้นสุดระยะเวลาประกันภัย แล้วแต่เหตุการณ์ได้เกิดขึ้นก่อน

ทั้งนี้ จำนวนเงินชดเชยตามข้อ 1) และข้อ 2) รวมแล้วไม่เกินจำนวนเงินชดเชยสูงสุด 2,100 บาทต่อหน่วยความคุ้มครอง ตลอดระยะเวลาการประกันภัย โดยจำนวน 1 หน่วยความคุ้มครองเท่ากับเงินกู้สำหรับการเพาะปลูกลำไย เพื่อการเอาประกันภัย 10,000 บาท โดยมีอัตราเบี้ยประกันภัย 399 บาทต่อหน่วยความคุ้มครอง

1.4) โครงการประกันภัยทุเรียน

โครงการประกันภัยทุเรียน เริ่มตั้งแต่ปีการผลิต 2561 ดำเนินการระหว่างบริษัท ประกันภัยและเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนโดยตรง โดยคุ้มครองทุเรียนทุกสายพันธุ์ ตามอายุของต้นทุเรียน ความเสียหายของต้นทุเรียนที่เสียหายสิ้นเชิง ไม่สามารถให้ผลผลิตได้อีก ครอบคลุมภัยจากลมพายุลูกเห็บ น้ำท่วม ไฟไหม้ ฟ้าผ่า การกระแทก ชน ผลัก หรือหักลำต้นโดยสัตว์ หรือสัตว์เลื้อยที่ดองไม่ใช่อายุของผู้เอาประกัน โดยแบ่งอัตราเบี้ยประกันและวงเงินเอาประกัน ดังนี้

(1) ระยะก่อนให้ผลต้นทุเรียนอายุ 1 ปี เบี้ยประกัน 200 บาทต่อไร่ วงเงินเอาประกัน 300 บาทต่อต้น

อายุ 2 ปี เบี้ยประกันภัย 300 บาทต่อไร่ วงเงินเอาประกัน 500 บาทต่อต้น

อายุ 3 ปี เบี้ยประกันภัย 400 บาทต่อไร่ วงเงินเอาประกัน 2,000 บาทต่อต้น

อายุ 4 ปี เบี้ยประกันภัย 500 บาทต่อไร่ วงเงินเอาประกัน 2,500 บาทต่อตัน

อายุ 5 ปี เบี้ยประกันภัย 800 บาทต่อไร่ วงเงินเอาประกัน 5,000 บาทต่อตัน

(2) ระยะให้ผล แบ่งเป็น 2 แบบ ได้แก่ อายุต้นทุเรียน 6 ปีขึ้นไป คัดครองต้นทุนปลูก ค่าเบี้ยประกันภัย 1,200 บาทต่อไร่ วงเงินเอาประกัน 7,500 บาทต่อตัน และอายุต้นทุเรียน 6 ปีขึ้นไป คัดครอง ต้นทุนปลูกและการสูญเสียรายได้ เบี้ยประกันภัย 2,300 บาทต่อไร่ วงเงินเอาประกัน 15,000 บาทต่อตัน ทั้งนี้ ยกเว้นความเสียหายในระยะรอคอย 7 วันแรก นับแต่วันที่สัญญาเริ่มต้นให้ความคุ้มครอง โดยการประกันภัย จะให้ความคุ้มครองเฉพาะต้นที่เสียหายอย่างสิ้นเชิง แต่โดยทั่วไปต้นทุเรียนเกษตรกรที่ประสบภัยพิบัติทาง ธรรมชาติส่วนใหญ่ประสบปัญหาจากลมพายุ ทำให้กิ่งก้านหักเสียหายไม่ได้ล้มหรือเสียหายสิ้นเชิงทั้งต้น ประกอบกับ กรมธรรม์ประกันภัยให้ความคุ้มครองเฉพาะต้น ไม่ได้คุ้มครองผลผลิตบนต้น ในกรณีที่ผลผลิต เสียหาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งช่วงใกล้ระยะเวลาการเก็บเกี่ยวซึ่งมีมูลค่าสูง แต่ไม่ได้รับความคุ้มครอง ตามข้อกำหนดของกรมธรรม์

1.5) โครงการประกันภัยสินค้าปศุสัตว์

ข้อมูลในปี พ.ศ. 2565 ธ.ก.ส. ดำเนินการร่วมกับภาคเอกชน คือ ทิพยประกันภัย ได้แก่ ประกันภัยโคแม่พันธุ์ โคเนื้อ โคนม และสุกร

(1) ประกันภัยโคเนื้อ สำหรับเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อที่ขึ้นทะเบียนกับกรมปศุสัตว์ คุณสมบัติของโคเนื้อที่เอาประกันภัย มีสุขภาพแข็งแรงสมบูรณ์ ไม่มีความพิการซึ่งมีผลกับสุขภาพะ ไม่เป็นโรค เรื้อรัง และไม่อยู่ระหว่างการรักษาพยาบาล มีอายุไม่เกิน 36 เดือน ขึ้นทะเบียนกับกรมปศุสัตว์ มีการทำ เครื่องหมายประจำตัวสัตว์ (NID หรือ FRID) มีบันทึกประวัติถ่ายพยาธิ ฉีดวัคซีนป้องกันโรคปากเท้าเปื่อย และ โรคคอบวมมาแล้วไม่เกิน 1 เดือน (Hemorrhagic Septicemias) นับแต่วันที่ขอเอาประกันภัย ระยะเวลา คุ้มครอง 6 เดือน นับจากวันขอเอาประกันภัยหรือสิ้นสุดเมื่อส่งขายคอกกลาง สำหรับอัตราค่าเบี้ยประกันภัย ความคุ้มครอง โคเนื้อตายจากอุบัติเหตุ ไฟไหม้ ฟ้าผ่า น้ำท่วม ดินถล่ม พายุ และแผ่นดินไหว อัตราค่าเบี้ย ประกันภัย 400 บาทต่อตัวต่อระยะเวลาคุ้มครอง จำนวนเงินเอาประกันภัยไม่เกิน 30,000 บาทต่อตัวต่อ ระยะเวลาคุ้มครอง กรณีความคุ้มครอง โคเนื้อตายจากการเจ็บป่วย (ระยะเวลารอคอย 30 วัน) จำนวนเงินเอา ประกันภัยไม่เกิน 30,000 บาทต่อตัวต่อระยะเวลาคุ้มครอง

(2) ประกันภัยโคแม่พันธุ์ เพื่อเพิ่มความคุ้มครองให้โคแม่พันธุ์จากอุบัติเหตุภัยที่ระบุ ได้แก่ ไฟไหม้ ฟ้าผ่า น้ำท่วม ดินถล่ม แผ่นดินไหว และลมพายุ การเจ็บป่วยที่ไม่ได้ระบุในข้อยกเว้น และการเสียชีวิต จากการคลอดลูก จำนวนเงินเอาประกันภัย ดังนี้

แผน 1 อัตราค่าเบี้ยประกันภัย 1,000 บาทต่อตัวต่อระยะเวลาคุ้มครอง จำนวน เงินเอาประกันภัย 30,000 บาทต่อตัวต่อระยะเวลาคุ้มครอง

แผน 1 อัตราค่าเบี้ยประกันภัย 1,500 บาทต่อตัวต่อระยะเวลาคุ้มครอง จำนวน เงินเอาประกันภัย 50,000 บาทต่อตัวต่อระยะเวลาคุ้มครอง

ระยะเวลาคู่มือ 1 ปี ระยะเวลารอคอย 30 วัน (สำหรับการเจ็บป่วยใดๆ ที่ เกิดขึ้นโดยนับจากวันเริ่มคุ้มครอง)

เงื่อนไขการรับประกันภัยโคแม่พันธุ์ โคแม่พันธุ์มีอายุไม่ต่ำกว่า 18 เดือน ไม่เกิน 10 ปี และมีสุขภาพแข็งแรงสมบูรณ์ ขึ้นทะเบียนโคแม่พันธุ์กับกรมปศุสัตว์ มีการทำเครื่องหมายประจำตัวสัตว์ ตามระบบของกรมปศุสัตว์ และโคแม่พันธุ์จะต้องมีการติด Ear Tag ก่อนวันเริ่มเอาประกันภัย โดยมีความรับผิดชอบ ส่วนแรก 10% ของมูลค่าความเสียหายและหักค่าซาก (ถ้ามี)

(3) ประกันภัยโคนม เพื่อเพิ่มความคุ้มครองให้โคนมจากอุบัติเหตุภัยที่ระบุ ได้แก่ ไฟไหม้ ฟ้าผ่า น้ำท่วม ดินถล่ม แผ่นดินไหว และลมพายุ และการเจ็บป่วยที่ไม่ได้ระบุในข้อยกเว้น จำนวนเงินเอาประกันภัย ดังนี้

แผน 1 อัตราค่าเบี้ยประกันภัย 1,000 บาทต่อตัวต่อระยะเวลาคุ้มครอง จำนวนเงินเอาประกันภัย 30,000 บาทต่อตัวต่อระยะเวลาคุ้มครอง

แผน 1 อัตราค่าเบี้ยประกันภัย 1,500 บาทต่อตัวต่อระยะเวลาคุ้มครอง จำนวนเงินเอาประกันภัย 50,000 บาทต่อตัวต่อระยะเวลาคุ้มครอง

ระยะเวลาคุ้มครอง 1 ปี ระยะเวลาการรอคอย 30 วัน (สำหรับการเจ็บป่วยใด ๆ ที่เกิดขึ้นโดยนับจากวันเริ่มคุ้มครอง)

เงื่อนไขการรับประกันภัยโคนม โคนมมีอายุไม่ต่ำกว่า 18 เดือน ไม่เกิน 10 ปี และมีสุขภาพแข็งแรงสมบูรณ์ ขึ้นทะเบียนโคนมกับกรมปศุสัตว์ มีการทำเครื่องหมายประจำตัวสัตว์ตามระบบของกรมปศุสัตว์ และโคนมจะต้องมีการติด Ear Tag ก่อนวันเริ่มเอาประกันภัย โดยมีความรับผิดชอบส่วนแรก 10% ของมูลค่าความเสียหายและหักค่าซาก (ถ้ามี)

(4) ประกันภัยสุกร ความคุ้มครองจากสุกรเสียชีวิตจากอุบัติเหตุ ไฟไหม้ ฟ้าผ่า น้ำท่วม แผ่นดินถล่ม แผ่นดินไหว ลมพายุ และสุกรเสียชีวิตจากการเจ็บป่วย ยกเว้นโรคคหิวหวัดแอฟริกาในสุกร โรคคหิวหวัดสุกร กลุ่มอาการระบบสืบพันธุ์และระบบหายใจในสุกร (PRRS) และ M6coplasma (Common lung disease) อัตราค่าเบี้ยประกันภัย 600 บาทต่อตัวต่อระยะเวลาคุ้มครอง จำนวนเงินเอาประกันภัย 6,700 บาทต่อตัวต่อระยะเวลาคุ้มครอง ระยะเวลาคุ้มครอง 4 เดือนนับจากวันที่ขอเอาประกันภัย หรือสิ้นสุดเมื่อส่งซากออกกลาง แล้วแต่วันใดจะถึงก่อน ระยะเวลาการรอคอย 15 วัน (สำหรับการเจ็บป่วยใด ๆ ที่เกิดขึ้นโดยนับจากวันเริ่มคุ้มครอง)

เงื่อนไขการรับประกันภัยสุกร สุกรมีอายุแรกเข้า 2 เดือน และมีสุขภาพแข็งแรงสมบูรณ์ ขึ้นทะเบียนกับกรมปศุสัตว์ และต้องแสดงเอกสารรับรองการฉีดวัคซีนป้องกันโรคปากเท้าเปื่อย ผู้เอาประกันจะต้องแสดงเอกสารยืนยันตัวตนของสุกรแต่ละตัวก่อนเอาประกันภัย โดยมีความรับผิดชอบส่วนแรก 10% ของมูลค่าความเสียหายและหักค่าซาก (ถ้ามี)

2) ปัญหาและอุปสรรคของการประกันภัยสินค้าเกษตรในประเทศไทยที่ผ่านมา

สันติ ธีรพัฒน์ และ ดลชัย ลอนนวล (2565) ได้ศึกษาผลกระทบของราคาและความคลุมเครือต่อการตัดสินใจซื้อประกันภัยข้าวนาปีในประเทศไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของ 1) ปัจจัยทางด้านราคา (ค่าเบี้ยหลังการอุดหนุนจากรัฐบาล) และ 2) ความน่าจะเป็นซึ่งรวมถึงความคลุมเครือ (Ambiguity) ในการได้รับค่าสินไหมทดแทนหากประสบภัยพิบัติ ต่อความต้องการซื้อประกันภัยพิบัติของชาวนางานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณโดยการสำรวจด้วยแบบสอบถามที่มีองค์ประกอบของการทดลองเชิงสมมติกลุ่มตัวอย่างจำนวน 627 รายถูกคัดเลือกโดยการสุ่มแบบง่ายจากรายชื่อเกษตรกรผู้ปลูกข้าวรายย่อยในอำเภอวารินชำราบ อำเภอพิบูลมังสาหาร และอำเภอบุณฑริก จังหวัดอุบลราชธานี วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนาและสถิติอ้างอิง รวมถึงการทำ Mixed Factorial ANOVA ผลการวิจัยพบว่าความต้องการที่จะซื้อประกันภัยขึ้นกับทั้งระดับราคาเบี้ยประกัน และลักษณะของความน่าจะเป็นที่จะได้รับค่าสินไหมทดแทน นอกจากนี้ ทักษะความรู้ทางการเงินไม่สามารถอธิบายความต้องการที่จะซื้อประกันภัยได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่ระดับราคาเบี้ยประกันต่ำ และภายใต้ความคลุมเครือ ข้อค้นพบจากงานวิจัยนี้ เป็นข้อเสนอเชิงนโยบาย 2 แนวทางหลักคือ รัฐบาลควรพิจารณา 1) ลดราคาเบี้ยประกันภัย และ 2) ลดความคลุมเครือในการได้รับค่าสินไหมทดแทน เพื่อคงไว้ซึ่งการช่วยเหลือเกษตรกร แต่ลดภาระทางการเงินของรัฐบาล โดยให้กลไกตลาดทำงานอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

วระเดช ภาวัตเวคิน (2564) ได้ศึกษาการประกันภัยพืชผลทางการเกษตร : กรณีข้าว เนื่องจากประเทศไทยประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นส่วนมาก และการทำเกษตรกรรมมีความเสี่ยงจากภัยธรรมชาติ ทำให้ไม่ได้ผลผลิตตามเป้าหมาย สิ่งที่จะช่วยบรรเทาความเสียหายคือ “การประกันภัยพืชผล” การวิจัยเรื่อง การประกันภัยพืชผลทางการเกษตร : กรณีข้าวมีวัตถุประสงค์ในการศึกษา คือ เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาและแนวคิดของการประกันภัยพืชผลที่ได้ดำเนินการในต่างประเทศ และในประเทศไทย เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการประกันภัยพืชผลทางการเกษตร กรณีข้าวของเกษตรกรในเขตอำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการประกันภัยพืชผล กรณีข้าวของเกษตรกรในเขตอำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ และหาแนวทางแก้ไขและกำหนดมาตรการที่เหมาะสมต่อการประกันภัยพืชผลอย่างยั่งยืน ผลการวิจัย พบว่า กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประกันภัยพืชผลทางการเกษตร ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุด และมีกฎหมายลำดับรองอีกหลายฉบับ เช่น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 เป็นต้น ความคิดเห็นเกี่ยวกับการประกันภัยพืชผลทางการเกษตร กรณีข้าวของเกษตรกรในเขตอำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า เกษตรกรไม่ให้ความสนใจกับการประกันภัยพืชผลทางการเกษตร โดยเฉพาะข้าวมากเท่าที่ควร อีกทั้งเกษตรกรส่วนมากจะทำประกันภัยเฉพาะที่ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร จ่ายเบี้ยประกันภัยให้ เพราะเกษตรกรไม่ต้องออกเงินเอง และหากจะทำประกันภัยทำเพื่อหวังเพียงจะได้กู้เงินของธนาคารเท่านั้น ดังนั้น รัฐบาลควรสร้างความตระหนักให้เกษตรกร และให้เกษตรกรเห็นความสำคัญของการประกันภัยมากขึ้น เพื่อเป็นการสร้างหลักประกันในการทำการเกษตร และเพื่อเป็นการบรรเทาความเสียหายกรณีเกิดภัยพิบัติขึ้น และเพื่อให้เกษตรกรได้มีต้นทุนในการผลิตอย่างยั่งยืนต่อไป

2.2 แนวคิดและทฤษฎี

2.2.1 แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการประกันภัย

มนุษย์และบรรดาสิ่งมีชีวิตทั้งหลายที่อุบัติขึ้นในโลกต้องประสบทั้งภัยที่เกิดขึ้นจากสิ่งมีชีวิตด้วยกันและจากภัยธรรมชาติ โดยเฉพาะมนุษย์นั้นนอกจากจะต้องเป็นห่วงกังวลกับการรักษาชีวิตร่างกายให้เป็นสุขและปลอดภัยแล้ว มนุษย์ยังต้องคอยระมัดระวังภัยที่จะเกิดขึ้นแก่ทรัพย์สินของตนอีกด้วย ในกรณีที่มีผู้หนึ่งผู้ใดต้องประสบภัยใด ๆ ก็ดี เป็นธรรมชาติโดยส่วนรวมของมนุษย์ไม่อาจนิ่งดูตาย และจะต้องเข้าช่วยเหลือกัน เพื่อผ่อนคลายความเสียหายจากภัยนั้น คุณสมบัติของมนุษย์ดังกล่าวนี้เรียกกันว่า **"มนุษยธรรม"** และกล่าวได้ว่าเป็นต้นกำเนิดของการประกันภัยในเวลาต่อมา (สมาคมประกันวินาศภัยไทย, 2554)

1) ความมุ่งหมายของการประกันภัย

การประกันภัยเป็นมาตรการสำคัญทางเศรษฐกิจและสังคมที่บุคคลเป็นส่วนตัวหรือเป็นคณะบุคคลให้ป้องกันบรรเทา หรือผ่อนคลายการสูญเสียทางเศรษฐกิจ อันสืบเนื่องมาจากการเสียชีวิตของผู้เป็นกำลังสำคัญของครอบครัวหรือการสูญเสียทรัพย์สินอันอาจเกิดขึ้นได้จากวินาศภัย หรือการโจรกรรม ด้วยการยอมจ่ายค่าปฎิการให้ทีละน้อยโดยมีกำหนดประจำเรียกว่า "เบี้ยประกัน" ให้แก่บริษัทประกันภัย และเมื่อเกิดเหตุภัยหรือเมื่อครบกำหนดระยะเวลาประกัน (ในกรณีของการประกันชีวิต) บริษัทประกันจะจ่ายเงินทดแทนหรือเงินสะสมเป็นก้อนคืนให้ตามจำนวนที่กำหนดเงื่อนไขในสัญญา หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าการประกันภัยเป็นเรื่องของการที่บุคคลและองค์การจำนวนมากมารวมกันแบ่งเบาภาระความเสียหายโดยวิธีการเฉลี่ยภาระการเสี่ยงภัยในประเภทหรือลักษณะเดียวกันไปคนละเล็กละน้อย การรวมเสี่ยงภัยในประเภทเดียวกันนี้ก่อให้เกิดความยุติธรรม และการช่วยเหลือกันและกันในระหว่างสมาชิกธุรกิจประกันภัยเป็นกิจการที่อยู่กึ่งกลางระหว่างธุรกิจการค้ากำไรกับการให้ความคุ้มครองการเสี่ยงภัยแก่สังคม ได้แก่ ชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินของประชาชน เพื่อรับภาระความสูญเสียทางการเงิน ดังนั้น ระบบประกันภัยจึงเป็น

สิ่งค่าจุนความเชื่อมั่นของคนในสังคมและขวัญของผู้ประกอบธุรกิจ และการดำเนินชีวิตประจำวันให้กิจกรรมทางเศรษฐกิจสาขาต่างๆ ให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้นไป เช่น หากไม่มีระบบประกันภัย ธนาการคงไม่มั่นใจพอที่จะขยายสินเชื่อให้แก่ลูกค้าที่ประกอบธุรกิจการบิน การเดินเรือ การอุตสาหกรรมการขนส่ง หรือพ่อค้าคงไม่กล้าที่จะส่งสินค้าเข้ามาขายในประเทศ เพราะจะต้องเดินทางข้ามน้ำข้ามทะเลเสี่ยงภัยมาเป็นเวลานาน เป็นต้น ยิ่งเศรษฐกิจและสังคมของชาติเจริญรุดหน้าอัตราการเสี่ยงภัยแก่ชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินยิ่งเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ

2) ขอบเขตของการประกันภัย

เนื่องจากภัยในรูปแบบต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นนั้นมีมากมาย แม้ว่าการประกันภัยจะมีส่วนสำคัญยิ่งในการให้บริการบรรเทาความเสียหายจากภัยหลายสิบชนิดแล้วก็ตาม ก็ไม่อาจครอบคลุมถึงภัยบางชนิดที่ไม่อาจประกันได้ เช่น ภัยที่เกิดจากอาภรณ์ ได้แก่ ความชอบหรือไม่ชอบหรือความล้มเหลวในการปฏิบัติงาน สิ่งเหล่านี้ไม่อาจประกันได้ เพราะเป็นเรื่องของนามธรรมและไม่อาจประเมินการสูญเสียได้

สำหรับภัยซึ่งอยู่ในขอบเขตที่จะให้บริการประกันกันภัยได้นั้น ได้มีการจำแนกประเภทเพื่อให้ทราบถึงขอบเขตการประกันภัยแต่ละชนิดด้วย ซึ่งเป็นสิ่งที่กระทำได้ยาก เพราะยังมีภัยอีกหลายชนิดที่เกิดขึ้น แล้วยังผลให้เกิดขึ้นเกี่ยวเนื่องเชื่อมล้ากันไปหลายประการหรือภัยที่เกิดขึ้นอาจมีลักษณะไม่ตรงตามที่ระบุไว้ในสัญญาหรือข้อตกลง ทำให้การประกันภัยให้ความคุ้มครองไม่ถึง

เพื่อให้การจัดประเภทของการประกันภัยอยู่ในลักษณะกว้างๆ สามารถครอบคลุมภัยได้เกือบครบถ้วน นักวิชาการ จึงแบ่งขอบเขตการประกันภัยออกเป็น 2 ชนิดด้วยกัน คือ

1) การเสียหายเกี่ยวกับพลังในการหารายได้ (Damage to earning power)

ขอบเขตของการประกันภัยอันเกี่ยวกับการสูญเสียพลังในการหารายได้นี้ หมายถึง ภัยอันตรายใด ๆ ก็ตาม หากได้เกิดขึ้นแล้วทำให้ต้องสูญเสียพลังในการหารายได้ไปแล้ว การประกันภัยจะให้การคุ้มครอง และผู้ได้รับการสูญเสียก็จะได้รับการชดเชยค่าสูญเสียนั้น ไม่ว่ารายได้ที่สูญเสียนั้นจะอยู่ในรูปค่าแรงงาน ค่าเช่า กำไร หรือประโยชน์อื่นใดก็ตาม ซึ่งอาจเกิดขึ้นแก่

(1) การสูญเสียพลังในการหารายได้ของบุคคลธรรมดา (Personal) ซึ่งเกิดจากมรณกรรม การเจ็บป่วย ความชรา อุบัติเหตุ หรือการไม่มีงานทำ เป็นต้น ซึ่งย่อมทำให้บุคคลต้องสูญเสียรายได้ที่ควรจะได้รับไป

(2) การสูญเสียพลังในการหารายได้ของธุรกิจ (Business) ซึ่งอาจเกิดจากไฟไหม้ น้ำท่วม พายุ การระเบิด และเหตุอื่น ๆ สิ่งเหล่านี้ย่อมทำให้สถานประกอบธุรกิจต้องเสียหาย และทำให้รายได้ของธุรกิจนั้นต้องสูญเสียไป การสูญเสียดังกล่าวย่อมอยู่ในขอบเขตของการประกันภัยเสียหายในพลังการหารายได้ทั้งสิ้น

2) การเสียหายเกี่ยวกับทรัพย์สิน (Damage to property)

การเสียหายเกี่ยวกับทรัพย์สินย่อม ได้แก่ การที่ทรัพย์สินถูกทำลาย หรือเสียหายอันเนื่องมาจากภัยต่างๆ เกิดขึ้น ซึ่งอาจก่อให้เกิดความเสียหายโดยสิ้นเชิง หรือเสียหายแต่เพียงบางส่วนก็ได้ การเสียหายเกี่ยวกับทรัพย์สินอันเกิดจาก

(1) เกิดจากภัยโดยแท้ เช่น ไฟไหม้ แผ่นดินไหว พายุ การระเบิด เรืออัปปาง การจลาจล และอุบัติเหตุต่างๆ เป็นต้น

(2) การกระทำอันไม่สุจริต เช่น โจรกรรม การปลอมแปลงเอกสาร การลักยอก การฉ้อโกง เป็นต้น

(3) การผิดนัดหรือผิดข้อตกลง เช่น ลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ตามกำหนด หรือผู้รับเหมาก่อสร้างปฏิบัติการไม่เสร็จตามสัญญา

(4) การรับผิดชอบต่อกฎหมาย เช่น นายจ้างต้องจ่ายเงินให้ลูกจ้างในกรณีถึงแก่กรรมหรือบาดเจ็บ ทุพพลภาพ เนื่องจากการปฏิบัติงานตามหน้าที่ หรือบำเหน็จเมื่อครบเกษียณอายุ เป็นต้น

(5) ค่าใช้จ่ายที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต เช่น ค่ารักษาพยาบาล ในกรณีเกิดเจ็บป่วยในอนาคต ค่าใช้จ่ายในการเปลี่ยนแปลงทางธุรกิจอันเนื่องจากไฟไหม้ เป็นต้น

การเสียหายหรือสูญเสียเนื่องจากเหตุดังกล่าว ถือว่าอยู่ในขอบเขตการประกันการเสียหายเกี่ยวกับทรัพย์สินมีข้อควรพิจารณาความแตกต่างอันสำคัญระหว่างรูปหรือแบบของการประกันภัยมิได้อยู่ที่ตัวบุคคลหรือทรัพย์สินที่ประกันภัยไว้ แต่อยู่ที่ชนิดหรือตัวภัยที่เกิดขึ้น ทั้งชนิดหรือตัวภัยจะเป็นเครื่องบ่งชี้ให้เห็นถึงขอบเขตของการประกันภัย เช่น การประกันภัย บ่งชี้ให้ทราบถึงขอบเขตของการประกันภัยว่า จะให้บริการคุ้มครองความเสียหายที่เกิดขึ้นจากไฟไหม้ การประกันโจรกรรม หมายถึง ให้การคุ้มครองถึงความสูญเสีย เนื่องจากกระหายของพวกโจรกรรมหรือขโมยหรือการประกันชีวิต ต้องระบุชัดเจน ไม่เช่นนั้นผู้รับประกันภัยก็จะได้รับชดเชย เป็นต้น ทั้งนี้เพราะการประกันภัย หมายถึง การชดเชยค่าเสียหาย อันเนื่องจากชนิดของภัยที่ประกันไว้เป็นสำคัญ

3) ประโยชน์ของการประกันภัย

หากพิจารณาเบื้องต้น จะเห็นว่าการประกันภัยเป็นประโยชน์แก่บุคคลผู้เกี่ยวข้องในสัญญาประกันภัย ซึ่งได้แก่ ผู้เอาประกันภัย ผู้รับประกันภัย และผู้รับประกันภัยตามสัญญาประกันภัยเท่านั้น แต่โดยข้อเท็จจริงแล้วการประกันภัย ยังประโยชน์ให้เกิดขึ้นแก่สังคมธุรกิจและเศรษฐกิจชาติโดยรวมด้วย ซึ่งอาจแยกพิจารณาได้ ดังนี้

1) มีการแบ่งเบาความเสียหายจากภัยที่อาจเกิดขึ้นแก่มนุษย์หรือกิจการของมนุษย์ การเฉลี่ยภาระไปคนละเล็กละน้อยในระหว่างบุคคลจำนวนมาก แทนที่จะปล่อยให้ความเสียหายตกอยู่แก่ผู้เคราะห์ร้ายที่ประสบภัย โดยการประกันภัยจะช่วยให้ผู้เคราะห์ร้ายหรือผู้เอาประกันได้มีทรัพย์สินจำนวนหนึ่งไปประกอบอาชีพได้อีก

2) ช่วยให้การประกอบธุรกิจมีความมั่นคงและช่วยเสริมการลงทุน ทั้งนี้เพราะเมื่อต้องประสบภัย นักธุรกิจก็มีโอกาสได้รับค่าสูญเสียคืนมาเป็นผลให้สามารถประกอบธุรกิจต่อไปได้อีก ซึ่งถ้าไม่มีการประกันภัยแล้วหากภัยเกิดขึ้น ก็ต้องอยู่ในสภาพล้มจมและปั่นป่วน โอกาสที่จะก่อตั้งกิจการธุรกิจขึ้นใหม่ก็จะเป็นไปด้วยความยากลำบาก การประกันภัยจึงช่วยให้เกิดความมั่นคงในการประกอบธุรกิจโดยตรง

นอกจากนี้ในการลงทุนเพื่อเริ่มกิจการหรือขยายกิจการธุรกิจที่ดี หากมีการเสี่ยงภัยมากเกินไปเกินสมควร และไม่มีทางป้องกันหรือ ได้รับการชดเชยการสูญเสียแล้วนักธุรกิจก็อาจจะระงับการลงทุนนั้นเมื่อได้รับประกันภัยแล้ว ความกังวลในการลงทุนของนักธุรกิจก็ผ่อนคลายลงเป็นผลให้นักธุรกิจกล้าลงทุนเพิ่มขึ้น โดยนัยนี้การประกันภัยจึงช่วยส่งเสริมการลงทุนด้วย

3) ลดค่าใช้จ่ายหรือราคาแห่งการป้องกันการเสี่ยงภัย โดยรวมกิจการนั้นเข้าเป็นกิจการประกันภัย เพราะถ้าต่างคนต่างทำเพื่อป้องกันการเสี่ยงภัยไปตามลำพังแล้วย่อมจะรับภาระค่าชดเชยในการป้องกันเสี่ยงภัยแต่ผู้เดียว โดยเฉพาะในกิจการธุรกิจ หากปราศจากมาตรการประกันภัย นักธุรกิจซึ่งจำเป็นต้องป้องกันความเสียหายที่จะเกิดขึ้นด้วยตนเอง จะใช้วิธีบวกเอามูลค่าทรัพย์สินหรือสินค้าที่ตกอยู่ในการเสี่ยงภัยเข้าไปในราคาสินค้าและบริการด้วยย่อมจะทำให้ราคาสินค้าและบริการสูงเกินควร

4) ทำให้มีแหล่งกลางสำหรับรวบรวมทุน เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศหากการดำเนินงานของผู้รับประกันภัยเป็นไปโดยถูกต้องตามหลักวิชาการ รัฐและผู้ที่จะอาศัยเงินทุนไปดำเนินงานก็อาจถูกยืมทุนซึ่งบริษัทประกันภัยได้จากเงินที่ผู้เอาประกันภัยแต่ละรายจ่ายจ่ายเป็นเบี้ยประกันภัยไปดำเนินงานได้ อันจะเป็นประโยชน์แก่สังคมและประเทศชาติ

5) ช่วยสร้างเครดิตแก่ผู้เอาประกัน ซึ่งการให้เครดิตเป็นสิ่งสำคัญยิ่งสำหรับการประกอบธุรกิจการค้า เช่น ถ้านักธุรกิจกู้เงินธนาคาร จะต้องทำประกันชีวิตเท่ากับจำนวนเงินที่ต้องกู้ มิฉะนั้น หากผู้กู้เป็นอันตรายถึงแก่ชีวิตแล้ว ธนาคารก็ไม่อาจเรียกเงินกู้คืนได้ แต่เมื่อมีการประกัน ธนาคารจะมีความมั่นใจในการให้กู้เงิน เพราะมีหลักประกันว่าจะได้รับชดใช้คืน หรือกรณีที่มีการจำหน่ายไปทวงสินค้า โดยใช้สินค้าที่เก็บรักษาไว้ในโกดังเป็นหลักประกันการกู้ยืม ถ้ามีการประกันโจรกรรมหรืออัคคีภัยไว้ ผู้รับจำนำย่อมยินดีรับจำนำไปประทวงสินค้านั้น ซึ่งถ้าสินค้าถูก ไฟไหม้หรือถูกโจรกรรม ผู้รับจำนำก็ยังได้รับชดใช้แทนหลักประกันซึ่งต้องสูญหายหรือเสียหายไป

4) การประกันภัยในประเด็นทางกฎหมาย

ภัย หมายถึง สิ่งที่น่ากลัว หรือ อันตราย โดยสามารถแบ่งภัยออกได้เป็น 3 ประเภทหลัก ๆ คือ

(1) ภัยจากธรรมชาติ (Natural perils) หมายถึง เหตุที่อยู่นอกเหนือความสามารถของมนุษย์ที่จะควบคุมได้ เช่น ไฟป่า พายุ ภูเขาไฟระเบิด และก่อให้เกิดผลกระทบต่อมนุษย์ โดยมีความร้ายแรงแตกต่างกันไป ซึ่งอาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สินของมนุษย์ได้

ภัยธรรมชาติ หมายถึง อันตรายต่างๆ ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ และมีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์ ซึ่งสามารถแบ่งประเภทของภัยธรรมชาติหลัก ๆ (กฎเวียง ประคำมินทร์, 2561) ได้ดังนี้

(1.1) วาตภัย (Windstorm) เป็นภัยธรรมชาติที่เกิดพายุลมแรง แบ่งได้เป็น 2 ชนิด ได้แก่ วาตภัยจากพายุฤดูร้อน ในช่วงเดือนมีนาคม-พฤษภาคม ลมกรรโชกแรงเป็นครั้งคราว บางครั้งเกิดพายุ ฝนฟ้าคะนอง และอาจมีลูกเห็บ และวาตภัยจากพายุหมุนเขตร้อน ในช่วงเดือนกรกฎาคม-ตุลาคม เป็นพายุที่เกิดเหนือทะเลจีนใต้และมหาสมุทรแปซิฟิกในเขตร้อน เมื่อพายุขึ้นฝั่งจะสร้างความเสียหายเป็นอย่างมาก ความรุนแรงของพายุแตกต่างกันไปตามความเร็วลม ประกอบด้วย พายุดีเปรสชัน ความเร็วลมใกล้จุดศูนย์กลางไม่เกิน 63 กิโลเมตรต่อชั่วโมง พายุโซนร้อน ความเร็วลมใกล้จุดศูนย์กลาง 63-117 กิโลเมตรต่อชั่วโมง และพายุไต้ฝุ่น ความเร็วลมใกล้จุดศูนย์กลางตั้งแต่ 118 กิโลเมตรต่อชั่วโมงขึ้นไป

(1.2) อุทกภัย (Food) เป็นภัยที่เกิดจากสภาวะน้ำท่วมหรือน้ำท่วมฉับพลัน มีสาเหตุจากการเกิดฝนตกหนักหรือฝนตกต่อเนื่องเป็นเวลานาน แบ่งเป็น อุทกภัยจากน้ำป่าไหลหลากและน้ำท่วมฉับพลัน มักเกิดในที่ราบต่ำและที่ราบลุ่มใกล้ภูเขาต้นน้ำ และอุทกภัยที่เกิดจากน้ำท่วมขังและน้ำเอ่อท้น หรือเกิดน้ำทะเลหนุนสูงในกรณีพื้นที่อยู่ใกล้ชายฝั่งทะเล

(1.3) ความแห้งแล้งหรือภัยแล้ง (Drought) เป็นภัยที่เกิดจากการขาดแคลนน้ำเป็นเวลานาน สภาวะฝนแล้งเป็นสภาวะที่มีฝนน้อยหรือไม่มีฝนเลยในช่วงเวลาหนึ่ง มักเกิดช่วงครึ่งหลังเดือนตุลาคม-กลางพฤษภาคม เป็นช่วงสิ้นสุดฤดูฝนถึงช่วงฤดูร้อน และสภาวะฝนทิ้งช่วงหมายถึงช่วงที่มีปริมาณฝนตกไม่ถึงวันละ 1 มิลลิเมตรติดต่อกันเกิน 15 วัน ในช่วงฤดูฝน เกิดในช่วงเดือนมิถุนายน-กลางเดือนกรกฎาคม

(1.4) พายุฝนฟ้าคะนอง (Thunderstorm) เป็นปรากฏการณ์ธรรมชาติที่เกิดขึ้นเป็นประจำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงเดือนมีนาคม-พฤษภาคม มีลมกรรโชกแรง บางครั้งมีลูกเห็บ หากฝนตกต่อเนื่องหลายชั่วโมง อาจเกิดน้ำป่าไหลหลากและน้ำท่วมฉับพลัน

(1.5) คลื่นพายุซัดฝั่ง (Storm surge) เป็นภัยธรรมชาติที่เกิดพายุหมุนเขตร้อนเคลื่อนที่เข้าหาฝั่ง เกิดคลื่นขนาดใหญ่ซัดชายฝั่งอันเนื่องมาจากความแรงของลมที่เกิดขึ้นจากพายุหมุนเขตร้อน สำหรับประเทศไทย พายุหมุนก่อตัวในทะเลจีนใต้แล้วเคลื่อนตัวเข้าสู่อ่าวไทย ในช่วงกลางเดือนตุลาคม-กลางเดือนธันวาคม บริเวณพื้นที่ที่มีโอกาสเกิดคลื่นพายุซัดชายฝั่ง ได้แก่ ภาคใต้ในจังหวัดเพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช และภาคตะวันออกในจังหวัดชลบุรี ระยอง จันทบุรี และตราด

(1.6) แผ่นดินไหว (Earthquake) เป็นภัยธรรมชาติที่เกิดจากการปล่อยพลังงานใต้พิภพทำให้เกิดการสั่นสะเทือน สาเหตุของแผ่นดินไหวหรือการสั่นสะเทือนเกิดขึ้นได้ทั้งจากธรรมชาติและมนุษย์

เช่น การเคลื่อนตัวของเปลือกโลกโดยฉับพลันตามแนวขอบของแผ่นเปลือกโลกหรือตามแนวรอยเลื่อน การยุบตัวของโพรงใต้ดิน แผ่นดินถล่ม การระเบิดของภูเขาไฟ การทำเหมือง และการสร้างอ่างเก็บน้ำใกล้รอยเลื่อน เป็นต้น

(1.7) แผ่นดินถล่ม (Landslide) เป็นปรากฏการณ์ธรรมชาติของการสีกกร่อนที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อพื้นที่ที่เป็นเนินสูงหรือภูเขาที่มีความลาดชัน เนื่องจากขาดความสมดุลในการทรงตัวทำให้เกิดการปรับตัวของพื้นดินต่อแรงดึงดูดของโลก และการเคลื่อนตัวขององค์ประกอบธรณีวิทยาจากที่สูงลงสู่ที่ต่ำ มักเกิดในกรณีที่มีฝนตกหนักบริเวณภูเขา

(1.8) ไฟป่า (Wildfire) เป็นภัยธรรมชาติที่ส่วนใหญ่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ เช่น การเผาหาของป่า การกำจัดวัชพืช ในช่วงปลายเดือนกุมภาพันธ์-ต้นเดือนพฤษภาคม ทำให้เกิดมลพิษในอากาศ

(1.9) สึนามิ (Tsunami) เป็นคลื่นที่มีความยาวหลายกิโลเมตร ช่วงห่างและระยะเวลาของคลื่นแต่ละลูกยาวนาน ส่วนใหญ่เกิดจากการเคลื่อนตัวของพื้นทะเลในแนวตั้งจมตัวลงตรงแนวรอยเลื่อนเมื่อเกิดแผ่นดินไหว หรือการที่มวลน้ำถูกแทนที่ทางแนวตั้งของแผ่นดิน สึนามิ เป็นคำภาษาญี่ปุ่น แปลเป็นภาษาอังกฤษว่า harbor wave หรือคลื่นในอ่าวฝั่งหรือท่าเรือ โดยคำว่า Tsu หมายถึง harbor แปลว่าอ่าว ฝั่งหรือท่าเรือ และคำว่า Nami หมายถึงคลื่น

(2) ภัยที่มนุษย์สร้างขึ้น (Human perils) หมายถึง เหตุที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์เอง อาจเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายในทางอาญา เช่น การลอบวางเพลิง การฆาตกรรม จลาจล ตลอดจนภัยสงคราม เป็นต้น

(3) ภัยจากเศรษฐกิจ (Economic perils) หมายถึง เป็นภัยพิบัติที่มีเหตุจากสภาพทางเศรษฐกิจ เช่น ปัญหาการตลาด ภาวะเงินฝืดหรือเงินเฟ้อ การว่างงาน การเปลี่ยนแปลงรสนิยมของผู้บริโภค หรือราคาสินค้าทางการเกษตร เป็นต้น

5) วิธีการจัดการความเสี่ยงภัย

การหลีกเลี่ยงความเสี่ยงภัย (Risk avoidance) ทำได้โดยการไม่เข้าไปยุ่งกับกิจกรรมหรืองานที่ก่อให้เกิดความเสี่ยงภัยนั้น การลดความเสี่ยงภัย (Risk reduction) ทำได้โดยการลดจำนวนครั้ง หรือลดความรุนแรงของการเกิดภัย ซึ่งทำได้ 3 วิธี คือ

(1) การป้องกันการเกิดความเสียหาย (Loss prevention) โดยจะกระทำก่อนที่จะมีความเสียหายเกิดขึ้น

(2) การควบคุมความเสียหาย (Loss control) โดยจะกระทำขณะหรือหลังจากที่มีความเสียหายเกิดขึ้น

(3) การแยกทรัพย์สิน (Separation) โดยจะกระทำก่อนเกิดความเสียหาย

การรับความเสี่ยงภัยไว้เอง (Risk retention) คือ คือการยินยอมรับภาระความเสียหายไว้เองหากมีภัยเกิดขึ้น โดยจะตั้งใจหรือไม่ก็ตาม และอาจจะรับภาระนี้ไว้ทั้งหมดหรือบางส่วนก็ได้ การจัดการความเสี่ยงภัยวิธีนี้มีเหตุผล คือ ภัยที่เกิดขึ้นนั้นก่อให้เกิดความเสียหายน้อยมากพอที่จะรับภาระได้

(1) ความเสี่ยงภัยนั้นไม่สามารถโอนไปให้ผู้อื่นได้

(2) ประหยัดค่าใช้จ่าย

การโอนความเสี่ยงภัย (Risk transfer) เป็นวิธีการจัดการความเสี่ยงภัยโดยการโอนความเสี่ยงภัยที่จะก่อให้เกิดความเสียหายทั้งหมดหรือบางส่วนไปให้บุคคลอื่นรับภาระแทน ซึ่งมีการกระทำได้ 2 วิธี

(1) การโอนความเสี่ยงภัยไปให้ผู้อื่นที่ไม่ใช่การประกันภัย (Non – insurance transfer) หมายถึง การโอนความเสี่ยงภัยไปให้บุคคลอื่นที่ไม่ใช่บริษัทประกันภัยโดยสัญญา ซึ่งในสัญญาบางประเภทคู่สัญญา จะได้รับการโอนความเสี่ยงภัยในการปฏิบัติตามสัญญานั้นไปด้วย เช่น การจ้างบริษัทมาทำความสะอาด

ภายนอกอาคารที่สูงๆ การทำสัญญาซื้อ-ขายสินค้าล่วงหน้าโดยการกำหนดราคาที่แน่นอน ถึงแม้ว่าราคาจะเปลี่ยนแปลงก็ตาม ก็จะต้องซื้อ-ขายในราคาเดิม การให้มีการค้ำประกันการทำงานของพนักงาน

(2) การโอนความเสี่ยงภัยในรูปของการประกันภัย (Insurance tranter) หมายถึง การโอนความเสี่ยงภัยไปให้บริษัทประกันภัย ในรูปของการเอาประกันไว้กับบริษัทประกันภัย โดยการทำสัญญาประกันภัย ซึ่งบริษัทประกันภัยสัญญาว่าจะชดเชยค่าเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ผู้เอาประกันภัย สำหรับความเสียหายที่เกิดขึ้นและได้รับการคุ้มครองตามสัญญาประกันภัยนั้น เช่น การทำประกันรถยนต์ เป็นการโอนความเสี่ยงภัยในความเสียหายที่จะเกิดขึ้นกับรถยนต์ไปให้บริษัทประกันภัย โดยสัญญาว่าหากรถยนต์เกิดอุบัติเหตุ เสียหาย บริษัทประกันภัยจะรับผิดชอบให้หรือซ่อมแซมให้ หรือการทำประกันชีวิตโดยผู้เอาประกันเห็นว่าการทำประกันชีวิตจะช่วยให้ครอบครัวลำบาก จึงโอนความเสี่ยงภัยนี้ไปให้บริษัทประกันภัย โดยสัญญาว่าถ้าผู้เอาประกันภัยเสียชีวิตลงบริษัทจะชดเชยเงินจำนวนหนึ่งให้กับครอบครัวเป็นการบรรเทาในเรื่องของความเป็นอยู่ ที่ขาดรายได้จากสามี ซึ่งเป็นความเสี่ยงภัยอันหนึ่ง เช่นกัน

6) หลักการที่นำมาพิจารณาในการประกันภัย

หลักการที่ผู้รับประกันสามารถนำมาพิจารณาในการที่จะรับประกันภัยที่สำคัญมี 3 เรื่อง คือ

(1) ทฤษฎีความน่าจะเป็นหรือหลักแห่งการการคาดคะเน (Theory of probability) เป็นทฤษฎีพื้นฐานที่บริษัทประกันภัยนำไปใช้เป็นค่าประมาณในการคำนวณเบี้ยประกันภัยที่จะเรียกเก็บจากผู้เอาประกันภัย โดยพิจารณาถึงโอกาสแห่งภัยที่อาจเกิดขึ้นได้ว่าควรจะเป็นเท่าใด ถ้ากิจการประเภทนั้นๆ โอกาสที่ภัยจะเกิดขึ้นมีมากก็แสดงว่าผู้รับประกันภัยต้องเสี่ยงมาก ฉะนั้น ต้องเรียกเบี้ยประกันในอัตราที่สูงขึ้นเพื่อให้เกิดความคุ้มค้ำกับการที่ต้องลงทุนสำหรับรับความเสี่ยงภัยที่สูงตามไปด้วย

(2) ทฤษฎีว่าด้วยจำนวนมากหรือกฎแห่งจำนวนมาก (Theory of great numbers) ทฤษฎีนี้มีหลักว่า ถ้าเพิ่มจำนวนของวัตถุที่ร่วมเสี่ยงภัยหรือวัตถุที่เอาประกันมากขึ้นแล้ว ค่าความเสียหายที่จะเกิดขึ้นจริงจะเท่ากับค่าความเสียหายที่คาดว่าจะเกิดขึ้นได้หรือความน่าจะเป็นของโอกาสที่จะเกิดความเสียหายจะแม่นยำหรือถูกต้องมากขึ้น จึงเป็นประโยชน์สำหรับการคำนวณเบี้ยประกันภัยแต่ละประเภท กล่าวคือการเสี่ยงภัยจะลดลงถ้าจำนวนวัตถุที่มีส่วนในเหตุการณ์เสี่ยงภัยมากขึ้น

(3) กฎของการเฉลี่ย (Law of average) ถ้ากลุ่มผู้เสี่ยงภัยมีน้อย ค่าเบี้ยประกันภัยก็จะมีอัตราสูง และทำให้การดำเนินงานการประกันภัยไปได้ยาก ในทางตรงกันข้าม ถ้ากลุ่มผู้เสี่ยงภัยมีมาก ค่าเบี้ยประกันภัยก็จะมีอัตราต่ำ และทำให้การประกันภัยดำเนินการไปด้วยดี

7) หลักพื้นฐานเกี่ยวกับการประกันภัย

เพื่อให้เข้าใจถึงหลักในการที่ผู้รับประกันจะนำมาพิจารณาประกอบการตัดสินใจที่จะรับประกันภัยแล้ว จำเป็นต้องทำความเข้าใจต่อหลักสำคัญพื้นฐานของสัญญาประกันภัย โดยมีหลักสำคัญ ดังนี้

ก. หลักส่วนได้เสียในเหตุประกันภัย (Principle of insurable interest)

ข. หลักสุจริตอย่างยิ่ง (Principle of the most good faith)

ค. หลักชดเชยค่าสินไหมทดแทน (Indemnity)

ง. หลักการรับช่วงสิทธิ์ (Subrogation)

จ. หลักการร่วมชดเชยค่าสินไหมทดแทน (Contribution)

ฉ. หลักสาเหตุใกล้ชิด (Proximate cause)

แต่ละหลักพื้นฐาน สามารถสรุปเป็นรายละเอียด ได้ดังนี้

ก. หลักส่วนได้เสียในเหตุประกันภัย (Principle of insurable interest) หมายถึง ผู้มีสิทธิเอาประกันภัย จะต้องเป็นผู้มีส่วนได้เสียหรือมีความรับผิดชอบตามกฎหมายในวัตถุที่เอาประกันภัยหรือในเหตุประกันภัยเท่านั้น

(1) กรณีประกันวินาศภัย ส่วนได้เสียในเหตุประกันภัย การที่ผู้เอาประกันภัยมีส่วนเกี่ยวพันโดยชอบธรรมในทรัพย์สิน ที่เอาประกัน คือ มีกรรมสิทธิ์หรือมีประโยชน์หรือมีความรับผิดชอบตามกฎหมาย ในวัตถุที่เอาประกันภัยเวลาที่ต้องมีส่วนได้เสีย ทั้งขณะทำสัญญาประกันภัยและขณะที่เกิดความเสียหาย ยกเว้น การประกันภัยทางทะเลที่ผู้เอาประกันภัยไม่ต้องมีส่วนได้เสียขณะทำสัญญาประกันภัยได้ แต่ต้องมีส่วนได้เสีย ขณะที่เกิดภัยขึ้น

(2) กรณีประกันชีวิต ส่วนได้เสียในเหตุประกันภัย ผู้เอาประกันมีความผูกพันทางกฎหมาย ความผูกพันทางครอบครัวหรือมีส่วนได้เสียอันเกิดจากการเป็นหุ้นส่วนในการทำกิจกรรมร่วมกัน ซึ่งพิสูจน์ได้ว่าการเสียชีวิตของหุ้นส่วนจะเกิดความเสียหายต่อกิจการที่ทำร่วมกัน เวลาที่ต้องมีส่วนได้เสียผู้เอาประกันจะต้องมีส่วนได้เสียขณะทำสัญญาเท่านั้น โดยไม่จำเป็นต้องมีส่วนได้เสียอันอาจเอาประกันภัยได้ ในขณะเกิดภัย

ข. หลักสุจริตอย่างยิ่ง (Principle of the most good faith) หมายถึง การที่ผู้เอาประกันภัย และผู้รับประกันภัยมีความสุจริตใจต่อกันในขณะที่จะเข้าทำสัญญา กล่าวคือ จะต้องเปิดเผยข้อความจริงไม่แถลงข้อความเท็จและปฏิบัติตามคำรับรองสาระสำคัญที่ถือว่าปฏิบัติตามหลักสุจริตอย่างยิ่ง มี 3 ประการ คือ

(1) การเปิดเผยข้อความจริง (Representation) เมื่อจะเข้าทำสัญญาประกันภัยระหว่างคู่สัญญา โดยเฉพาะผู้เอาประกันจะต้องแสดงข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องและเป็นประโยชน์ในการตัดสินใจของผู้รับประกันภัยว่าจะเข้าทำสัญญาประกันหรือไม่ หรือหากเข้าทำสัญญาประกันดังกล่าวแล้ว ความเสี่ยงภัยที่อาจเกิดขึ้นมีอยู่มากน้อยเพียงใดซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการคิดเบี้ยประกัน หากผู้เอาประกันไม่เปิดเผยข้อเท็จจริง แสดงให้เห็นว่าผู้เอาประกันมีเจตนาอันไม่สุจริตมาตั้งแต่ต้น และอาจเป็นเหตุให้ผู้รับประกันภัยไม่จำเป็นต้องจ่ายค่าสินไหมทดแทนได้ ยกตัวอย่าง นาย ก. ขอประกันภัยสินค้าในโกดังสินค้าอันประกอบด้วยวัสดุก่อสร้างและเคมีภัณฑ์ติดไฟง่าย แต่นาย ก. แจ้งให้ผู้รับประกันทราบในสัญญาว่าเป็นวัสดุก่อสร้างเพียงอย่างเดียวโดยปกปิดข้อความจริงไว้โดยเจตนา ทั้งนี้ต้องการจ่ายเบี้ยประกันตามมาตรฐานที่ถูกลงหรือเกรงว่าบริษัทไม่รับประกัน ปรากฏว่าเกิดไฟไหม้โกดังสินค้านั้น กรณีเช่นนี้บริษัทไม่จำเป็นต้องจ่ายค่าสินไหมทดแทน เพราะถือว่านาย ก. ไม่เปิดเผยข้อความจริง

(2) การไม่แถลงข้อความเท็จ (Non- misrepresentations) นอกจากทั้งสองฝ่ายจะต้องแสดงข้อเท็จจริงอันเป็นประโยชน์หรือเป็นสาระสำคัญของการเข้าทำสัญญาประกันภัยกันแล้ว หากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้แสดงข้อความอันเป็นเท็จ ก็ถือเป็นการใช้สิทธิโดยไม่สุจริต และมีผลให้อีกฝ่ายไม่ต้องรับผิดชอบตามสัญญา ยกตัวอย่าง นาย ก. ขอเอาประกันชีวิต ในใบแถลงสุขภาพแจ้งว่าสุขภาพดี ไม่เคยเจ็บป่วยถึงขั้นนอนในโรงพยาบาลในรอบ 5 ปี แต่ในความเป็นจริงปรากฏว่านาย ก. รู้ดีว่าตนป่วยเป็นโรคมะเร็งและเข้าผ่าตัดภายใน 6 เดือนที่ผ่านมาหลังทำสัญญาไม่นาน นาย ก. เสียชีวิตลง กรณีนี้บริษัทไม่ต้องจ่ายค่าสินไหมทดแทนให้เพราะ นาย ก. แถลงข้อความเท็จอันมีสาระสำคัญต่อการพิจารณารับประกันภัย

(3) การปฏิบัติตามรับรอง (Warranty) คำรับรอง (Warranty) คือ ข้อความในสัญญาที่ผู้เอาประกันภัยตกลงจะกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งหรือไม่กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งอันมีผลกระทบต่อความเสี่ยงภัยของผู้รับประกันภัย เช่น ติดตั้งสัญญาณเตือนอัคคีภัย การจ้างยามรักษาการณ์ในโรงงานยามวิกาล

ค. หลักชดใช้ค่าสินไหมทดแทน (Indemnity) หมายถึง การที่มีความเสียหายเกิดขึ้นอันเป็นผลโดยตรงจากภัยที่ได้รับประกันภัยไว้ ผู้รับประกันภัยต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้มีสิทธิรับค่าสินไหมทดแทนตามความเสียหายที่เกิดขึ้นจริง เช่น บ้านมูลค่า 2 ล้านบาท ไฟไหม้เสียหาย 2 แสนบาท จะได้รับเงินชดใช้ 2 แสนบาท สำหรับจำนวนค่าสินไหมทดแทนนั้น ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 877 บัญญัติไว้ว่า "ผู้รับประกันภัยจำเป็นต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทน ดังนี้

(1) เพื่อจำนวนวินาศภัยอันแท้จริง
 (2) เพื่อความบอบสลายอันเกิดแก่ทรัพย์สินซึ่งได้เอาประกันภัยไว้ เพราะได้จัดการตามสมควร เพื่อป้องกันความวินาศภัย

(3) เพื่อบรรดาค่าใช้จ่ายอันสมควรซึ่งได้เสียไปเพื่อรักษาทรัพย์สิน ซึ่งเอาประกันภัยไม่ให้วินาศ การชดเชยค่าสินไหมทดแทน จะต้องเท่ากับความเสียหายจริง ผู้รับประกันภัยอาจจะชดเชยค่าเสียหายได้หลายวิธีขึ้นอยู่กับความสะดวก และความพอใจของผู้เอาประกัน และผู้รับประกันภัย ดังนี้

- (1) จ่ายเป็นเงินสด
- (2) การซ่อมแซมให้กลับมีสภาพเหมือนเดิม
- (3) การหาสิ่งของมาทดแทน การประกันภัยทรัพย์สิน บางประเภทไม่เข้าข่ายกรณีนี้ เช่น วัตถุโบราณซึ่งยากที่จะกำหนดมูลค่าความเสียหาย ดังนั้น จึงกำหนดมูลค่าชดเชยแน่นอนไว้ล่วงหน้า แม้เกิดความเสียหายบางส่วนหรือทั้งหมด ผู้รับประกันภัยจะจ่ายค่าสินไหมทดแทนให้ตามจำนวนที่ระบุในสัญญา เราเรียกกรณีนี้ว่า Valued policy สำหรับการประกันชีวิตหรือการประกันสุขภาพ ไม่เข้าข่ายของหลักการชดเชยค่าสินไหมทดแทนเช่นกัน

ง. หลักการรับช่วงสิทธิ์ (Subrogation) หมายถึง หลักที่กำหนดว่าผู้รับประกันภัยสามารถรับช่วงสิทธิ์ทั้งปวงของผู้เอาประกันภัยที่จะเรียกร้องจากบุคคลภายนอกผู้ก่อให้เกิดความเสียหายแก่วัตถุที่เอาประกันภัย เมื่อผู้รับประกันภัยให้จ่ายค่าสินไหมทดแทนตามความเป็นจริงให้แก่ผู้เอาประกันภัยและความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นต้องเป็นการกระทำของมนุษย์ ซึ่งเป็นบุคคลภายนอก ส่วนการประมาทเลินเล่อของผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประกันภัย ภัยจากธรรมชาติ (อุทกภัย วาตภัย) ผู้รับประกันภัยไม่สามารถรับช่วงสิทธิ์ได้ การประกันภัยที่จะใช้หลักการรับช่วงสิทธิ์ได้ มีลักษณะทั้ง 3 ประการ คือ

- (1) เป็นวินาศภัย
 - (2) เป็นวินาศภัยที่เกิดจากการกระทำของบุคคลภายนอก
 - (3) ผู้รับประกันภัยได้จ่ายค่าสินไหมทดแทนตามความเสียหายที่เกิดขึ้นจริงแล้ว
- วัตถุประสงค์ของการรับช่วงสิทธิ์ เพื่อ
- (1) ป้องกันการแสวงหากำไรของผู้เอาประกันภัย ซึ่งอาจรับผลประโยชน์ทั้ง 2 ทาง คือ จากผู้รับประกันภัย และจากผู้อุทธรณ์ความเสียหาย
 - (2) ให้บุคคลผู้ก่อความเสียหายรับผิดชอบความเสียหายที่ได้ก่อขึ้น

จ. หลักการร่วมชดเชยค่าสินไหมทดแทน (Contribution) เมื่อเกิดความเสียหาย แม้ว่าผู้เอาประกันภัยจะประกันภัยเกินมูลค่าส่วนได้เสีย หรือเอาประกันภัยจากผู้รับประกันภัยหลายราย ซึ่งทำให้จำนวนเงินเกินกว่ามูลค่าความเสียหายที่เกิดขึ้นผู้เอาประกันภัยจะได้รับชดเชยความเสียหายที่เกิดขึ้นจริง โดยผู้รับประกันภัยจะเฉลี่ยชดเชยค่าเสียหายดังกล่าวตามอัตราส่วน ลักษณะของการประกันภัยที่ใช้หลักการนี้ ต้องมีลักษณะดังนี้

- (1) มีกรมธรรม์ตั้งแต่ 2 ฉบับขึ้นไป
- (2) คู่ครองภัยเดียวกัน
- (3) คู่ครองส่วนได้เสียอันเดียวกันของผู้เอาประกันภัย
- (4) วัตถุที่เอาประกันภัยของแต่ละกรมธรรม์ต้องเป็นวัตถุเดียวกัน
- (5) ทุกกรมธรรม์มีผลบังคับใช้ในเวลาเกิดความเสียหาย

ฉ. หลักสาเหตุใกล้ชิด (Proximate cause) หมายถึง หลักที่กำหนดให้ผู้รับประกันภัยจะต้องชดเชยค่าสินไหม อันเนื่องมาจากความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสาเหตุใกล้ชิดกับภัยที่ทำประกันภัยไว้ สาเหตุความใกล้ชิด คือ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนั้นต่อเนื่องไม่ขาดตอนและเป็นผลโดยตรงจากภัยที่ระบุไว้ในสัญญา

ประกันภัยแล้ว ตัวอย่าง เกิดไฟไหม้บ้าน นาย ก ทำให้พนักงานดับเพลิงต้องฉีดน้ำสกัดไฟไปยังบ้านนาย ส ซึ่งเป็นบ้านข้างเคียงทำให้ทรัพย์สินบ้านนาย ส เสียหาย พิจารณาว่าเป็นสาเหตุใกล้ชิดเพราะเป็นสาเหตุไม่ขาดตอนซึ่งมาจากภัย คือ ไฟ ดังนั้น หากนาย ส มีประกันอัคคีภัยคุ้มครองบ้านของตน บริษัทประกันภัยนั้นต้องจ่ายค่าสินไหมให้นาย ส ตามความเสียหายที่เกิดขึ้นจริง

2.2.2 แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับการประกันภัยพืชผล

การประกันภัยการเกษตร (Agricultural insurance) คือ รูปแบบการจัดการความเสี่ยงที่มีคุณลักษณะเฉพาะที่ประยุกต์ใช้กับธุรกิจการเกษตร เป็นการส่งผ่านความสูญเสียโดยการแลกเปลี่ยนเบี้ยประกันหรือการรับประกันที่มีความสูญเสียน้อย เพื่อป้องกันความสูญเสียที่ใหญ่กว่า การประกันภัยการเกษตรที่มีการดำเนินงานส่วนใหญ่ ได้แก่ การประกันภัยพืชผล (Crop insurance) ซึ่งเป็นการประกันที่ให้ความคุ้มครองความเสียหายหรือสูญเสียต่อพืชผลที่เอาประกันภัย ซึ่งเกิดจากภัยตามที่ระบุในกรมธรรม์ อาจคุ้มครองภัยทุกชนิดหรือเฉพาะบางชนิดภัย ขึ้นอยู่กับชนิดพืชซึ่งมีความแตกต่างกันในแต่ละชนิด โดยทั่วไปจะกำหนดคุ้มครองเฉพาะภัยธรรมชาติที่อยู่นอกเหนือการควบคุมของมนุษย์ ผู้ทำประกันภัยพืชผลต้องเป็นผู้ที่ทำการผลิตพืชผลนั้น ๆ โดยระยะเวลาการคุ้มครองจะตรงกับช่วงระยะเวลาเพาะปลูกของพืชแต่ละชนิด (World Bank, 2009)

โดยส่วนใหญ่การทำประกันภัยพืชผลต้องทำก่อนที่จะเริ่มระยะเวลาเพาะปลูก การประกันภัยพืชผล เป็นมาตรการภาครัฐที่ใช้เป็นเครื่องมือช่วยเหลือเกษตรกรในการจัดการระบบการเงิน เพื่อคุ้มครองต้นทุนการผลิตเมื่อเกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติ และการประกันภัยการเกษตร ยังประยุกต์ใช้กับปศุสัตว์ (Livestock) ม้าพันธุ์ที่เลี้ยงแข่ง (Bloodstock) ป่าไม้ (Forestry) ประมง (Aquaculture) และโรงเรือนกระจก (Greenhouse) องค์ประกอบสำคัญในการจัดการความเสี่ยงภาคการเกษตร ไม่ใช่เทคนิควิธีที่จะนำมาแทนที่เทคโนโลยีในการจัดการความเสี่ยงที่ดี เครื่องมือในการผลิต และการลงทุน แต่หากพิจารณาควบคู่กัน การประกันภัยการเกษตร จะช่วยเพิ่มคุณภาพชีวิตที่ดีของชุมชนท้องถิ่น และช่วยเสริมสร้างความปลอดภัยในการผลิต ไม่เพียงแต่การจัดการการประกันภัยที่เหมาะสม แต่ยังช่วยปรับปรุงอุตสาหกรรมเกษตรในการบริหารจัดการความเสี่ยง เพื่อเพิ่มผลผลิตด้วย โดยสากลแล้วไม่มีผลิตภัณฑ์ประกันภัยได้รูปแบบเดียวที่จะสามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้ผลิต ซึ่งผลิตภัณฑ์ประกันภัยการเกษตรแต่ละชนิดเหมาะสมกับบางเงื่อนไข การประเมินความเหมาะสมของแต่ละผลิตภัณฑ์ประกันภัยการเกษตรต้องพิจารณาระบบการผลิตชนิดของทรัพย์สินที่จะคุ้มครองภัยหลัก ซึ่งต้องแน่ใจว่าเป็นชนิดภัยที่เกิดขึ้น ความเสี่ยงภัยของพื้นที่ข้อมูลต่าง ๆ มีเพียงพอ จำนวนเกษตรกร ช่องทางการจำหน่ายและการกระจายกรมธรรม์ และความต้องการในการปรับตัวต่อความสูญเสียด้วย (World Bank, 2009)

ระบบการผลิตทางการเกษตรของไทยส่วนใหญ่ยังต้องพึ่งพาธรรมชาติ ซึ่งมีความแปรปรวนอยู่โดยตลอด และกลายเป็นปัญหาที่ทำความเดือดร้อนต่อเกษตรกรโดยตรง ดังจะเห็นได้จากการที่รัฐบาลต้องจัดสรรเงินช่วยเหลือเกษตรกรผู้ประสบภัยธรรมชาติจำนวนมากในแต่ละปี แต่บางครั้งก็ยังไม่สามารถแก้ปัญหาที่เกิดจากภัยธรรมชาติได้ทั่วถึง วิธีการหนึ่งที่สามารถแก้ปัญหาดังกล่าวนี้ได้ก็คือ การนำเอาหลักประกันภัยมาใช้ในการช่วยเหลือเกษตรกร เรียกว่า "การประภัยพืชผล" (Crop insurance) ซึ่งแพร่หลายมากในนานาประเทศมานานกว่าครึ่งศตวรรษแล้ว รัฐบาลของประเทศพัฒนาแล้วต่างถือเป็นเรื่องสำคัญในการส่งเสริมการเกษตรของชาติ (พนิต เข้มทอง, 2537; กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2537)

1) ความหมายของการประกันภัยพืชผล

การประกันภัยพืชผล หมายถึง การที่เกษตรกรสะสมเงินหรือผลผลิตเข้าด้วยกันเป็นกองทุน เมื่อเกิดความเสียหายจากภัยธรรมชาติขึ้นในเขตใดก็จะเจียดจ่ายเงินหรือผลผลิตจากกองทุนไปช่วยเหลือ

ผู้เคราะห์ร้าย ซึ่งในหลักการจะเป็นการช่วยเหลือตนเองและช่วยเหลือซึ่งกัน และกันระหว่างเกษตรกรด้วยกันเอง (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2537)

พนิต เข้มทอง (2537) ได้ให้ความหมายของการประกันภัยพืชผลว่า เป็นระบบร่วมกันของเกษตรกร เพื่อจะลดความไม่แน่นอนต่อการสูญเสียทางเศรษฐกิจ เพราะการเก็บเกี่ยวพืชผลไม่ประสบผลดี ทั้งนี้ เกษตรกรผู้ร่วมโครงการจะจ่ายเบี้ยประกันภัยเข้าสู่กองทุนเพื่อเตรียมไว้จ่ายให้กับสมาชิกในรายที่ได้รับ ความเสียหายหรือหากการเก็บเกี่ยวปีใดได้รับผลดีมากก็จะสะสมกองทุนดังกล่าวไปจ่ายในปีที่ผลการเก็บเกี่ยว ไม่ประสบผลดี

การประกันภัยพืชผล (Crop insurance) เป็นการประกันภัยเพื่อคุ้มครองเกษตรกรต่อความเสียหาย ของพืชผลอันเนื่องจากภัยอย่างหนึ่งอย่างใด ตามระบุเช่น พายุ ลูกเห็บ หรือภัยธรรมชาติทั่ว ๆ ไป เช่น ภัยน้ำท่วม ความวิปริตของอากาศ เป็นต้น (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช, 2544)

คะเนิงิจ สุจิตจร (2552) ได้ให้ความหมาย การประกันภัยพืชผล หมายถึง วิธีการที่เกษตรกร ได้เสี่ยงภัยร่วมกัน โดยการสะสมเงินหรืออาจจะเป็นพืชผลทางการเกษตรไว้คอยช่วยเหลือผู้ประสบภัยจาก ธรรมชาติ เช่น ฝนแล้ง น้ำท่วม วาตภัย อัคคีภัย และแมลงศัตรูพืชหรือโรคพืช เป็นต้น หลักการประกันภัย พืชผล คือ บุคคลที่เรียกว่า ผู้เอาประกันภัย จ่ายเงินที่เรียกว่า เบี้ยประกันภัยให้แก่บุคคลที่เรียกว่า ผู้รับ ประกันภัย เพื่อจะเป็นผู้จ่ายเงินที่เรียกว่า ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เอาประกันภัยพืชผล เมื่อพืชผลได้รับความ เสียหายเนื่องจากภัยธรรมชาติ

2) วัตถุประสงค์ของการประกันภัยพืชผลและปศุสัตว์

1) เพื่อลดความเสี่ยงในการลงทุนของเกษตรกรลง เพราะอย่างน้อยไม่ต้องอยู่ในสภาพเป็น หนี้สินหรือหมดตัว

2) เพื่อให้เกษตรกรมีหลักฐานคำประกันในการกู้เงินจากสถาบันการเงิน โดยกรมธรรม์ ประกันภัยพืชผลและปศุสัตว์

3) เพื่อลดภาระของรัฐที่จะต้องทุ่มเงินก้อนใหญ่เข้าช่วยเหลือภายหลังเกิดภัยพิบัติ

4) เพื่อให้เกษตรกรกล่าลงทุน นำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาช่วยเพิ่มผลผลิต

5) เพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรได้เรียนรู้ถึงการช่วยเหลือตนเอง และการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพราะเงินชดเชยค่าเสียหายมาจากเงินเบี้ยประกันภัยของเกษตรกร

หลักการขั้นพื้นฐานของการประกันภัยพืชผลและปศุสัตว์ สำหรับประเทศที่กำลังพัฒนา

1) วงเงินคุ้มครองการประกันภัยควรกำหนดด้วยผลผลิตพืชในระดับหนึ่ง

2) ในระยะแรกๆ ควรจะทดลองทำกับพืชหลัก 2 - 3 ชนิดก่อน

3) ควรทำในพื้นที่ขนาดเล็กๆ ก่อนแล้วจึงค่อยขยายเมื่อได้ทดลองทำแล้วได้ผล

4) การประกันภัยรวมภัยจากธรรมชาติทั้งหมดด้วย

5) การประกันภัยอาจทำในรูปการบังคับหรือสมัครใจ สำหรับในประเทศกำลังพัฒนาโดยทั่วไป ควรทำในรูปแบบการบังคับ

6) วงเงินคุ้มครองควรคิดเป็นร้อยละ 50-75 ของรายได้เฉลี่ยของพืชผลและปศุสัตว์โดยมี การกำหนดราคาซื้อขายตัว

7) ในระยะแรก ๆ รัฐบาลจะต้องยื่นมือเข้าช่วยสนับสนุนในเรื่องต้นทุนของการบริหารและ การดำเนินการ โดยให้เกษตรกรมีส่วนช่วยตัวเองบ้างเพียงบางส่วน

8) วงเงินคุ้มครองและอัตราดอกเบี้ยประกันภัยควรกำหนดขึ้นภายในพื้นที่หนึ่ง ๆ ซึ่งมีสภาพ คล้ายคลึงกัน

9) สร้างแรงจูงใจกับเกษตรกรตามโอกาสอันควร มีการบันทึกข้อมูลสถิติการปลูกพืชแต่ละชนิดอย่างถูกต้อง

10) รักษาระดับต้นทุนของการดำเนินการให้ต่ำที่สุด โดยพยายามให้หน่วยงานท้องถิ่นของรัฐบาลมีบทบาทต่อการดำเนินการประกันภัยพืชผลและปศุสัตว์ด้วย

11) การบริหารงานประกันภัยพืชผลและปศุสัตว์ ควรที่จะมอบหมายให้หน่วยราชการรับผิดชอบหรือสถาบันของรัฐบาล ซึ่งควบคุมโดยรัฐบาลพร้อมด้วยความร่วมมือจากหน่วยงานรัฐบาลหรือท้องถิ่น และความร่วมมือของสหกรณ์หรือองค์กรต่างๆ

12) การสร้างทุนหรืองบประมาณสำรองของการดำเนินงานอย่างเพียงพอ

ประเทศที่มีการดำเนินการประกันภัยพืชผลและปศุสัตว์นั้น แทบทุกประเทศรัฐบาลจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมและสนับสนุน ในทางตรงหรือทางอ้อมดังกล่าวมาแล้วข้างต้น เนื่องจากการประกันภัยทางการเกษตรนั้นยากที่จะดำเนินการในเชิงธุรกิจได้ เพราะค่าใช้จ่ายในการบริหารงานสูง และแต่ละประเทศจะมีรูปแบบเฉพาะของการดำเนินงานเป็นลักษณะของตนเอง ทำให้การประกันภัยพืชผลและปศุสัตว์มีขีดจำกัดในการลดความเสี่ยงภัย โดยการทำประกันภัยต่อกับเอกชนหรือสถาบันประกันภัยต่างประเทศ ซึ่งต่างจากการประกันภัยแบบอื่นๆ เนื่องจากไม่ได้มาตรฐานสากลในการพิจารณา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการดำเนินงานในประเทศกำลังพัฒนานั้น ความสามารถในการประกันภัยของเกษตรกรจะอยู่ในระดับต่ำ อีกทั้งเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรายย่อย (Small farmers) ซึ่งทำให้ค่าใช้จ่ายในการบริหารงานจะสูงมากเมื่อเทียบกับประเทศที่พัฒนาแล้ว เช่น สหรัฐอเมริกา ซึ่งส่วนมากจะเป็นเกษตรกรรายใหญ่ที่มีพื้นที่ถือครองทางการเกษตรเป็นแปลงใหญ่ มีระบบหรือสวัสดิการทางด้านปัจจัยการผลิตและการประกันราคาเป็นฐานสนับสนุนอยู่

ดังนั้นการดำเนินงานประกันภัยพืชผลและปศุสัตว์ในประเทศที่กำลังพัฒนา จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่รัฐบาลจะต้องเข้ามาเป็นแกนนำและให้ความสนับสนุน หากพิจารณาแล้วจะเห็นว่าจะเกิดประโยชน์อย่างแท้จริงในการพัฒนาการเกษตร ซึ่งในประเทศกำลังพัฒนาหลายประเทศได้เริ่มใช้แนวความคิดนี้ผลักดันให้มีการปฏิบัติ โดยการศึกษาทดลองเป็นเวลานาน จนได้ระบบการดำเนินงานที่เหมาะสม แล้วจึงขยายการดำเนินงานออกไปทั่วประเทศ

3) ประโยชน์ของการประกันพืชผลและปศุสัตว์

เนื่องจากการประกันภัยพืชผลและปศุสัตว์ เป็นวิธีการที่สามารถนำมาใช้เพื่อบรรเทาความเสียหายอันเนื่องมาจากภัยธรรมชาติ โดยการจ่ายเป็นเงินชดเชยให้แก่เกษตรกร Ray (1985) และ Yamauchi (1988) ได้ชี้ให้เห็นถึงผลประโยชน์ที่จะได้มาจากการประกันภัยพืชผลและปศุสัตว์ดังนี้ คือ

(1) การประกันภัยพืชผลและปศุสัตว์ นอกจากจะสามารถปกป้องเกษตรกรจากการสูญเสียเนื่องจากประสบภัย เพราะได้รับเงินชดเชยค่าเสียหายแล้ว ยังส่งผลไปถึงการลดปัญหาการว่างงาน และการทำงานไม่เต็มที่ของเกษตรกร ซึ่งเป็นการช่วยลดการอพยพของครอบครัวเกษตรกรจากชนบทเข้าสู่เมือง

(2) การประกันภัยพืชผลและปศุสัตว์ มีส่วนช่วยในการเพิ่มประสิทธิภาพทางการผลิต เพราะในโครงการประกันภัยจะต้องมีมาตรการเสริมที่มีส่วนช่วยป้องกันความเสียหายจากภัยธรรมชาติ

(3) การประกันภัยพืชผลและปศุสัตว์ ให้ความสำคัญต่อหลักการการช่วยเหลือตนเอง และให้การช่วยเหลือซึ่งกันและกันในระหว่างกลุ่มเกษตรกร ซึ่งจะเป็นการช่วยสนับสนุนให้เกษตรกรเห็นความสำคัญในหลักการนี้ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ต่อไป

(4) การประกันภัยพืชผลและปศุสัตว์ เป็นพื้นฐานสำคัญต่อการพัฒนาระบบการช่วยเหลือและร่วมมือกัน โดยวิธีการรวมกลุ่ม การเรียไร แจกจ่าย และการเก็บรวบรวมข้อมูลข่าวสารทางสถิติจะเป็นผลดีต่อการปกครองและการรวมกลุ่มอันจะเป็นผลดีต่อการพัฒนาระบบการปกครองทั่วประเทศ

วัลลาภ นุตะมาน (2551) สรุป ประโยชน์ของการประกันภัยพืชผลไว้ได้ ดังนี้

(1) ช่วยให้เกิดการออม เนื่องจาก ผู้เอาประกันต้องเก็บเงินบางส่วนไว้สำหรับชำระค่าเบี้ยประกันตามกำหนด ทำให้ผู้เอาประกันมีเงินก้อนไว้ใช้ในอนาคต เมื่อเกิดความเสียหายขึ้น

(2) ช่วยให้เกิดความมั่นคงในการประกอบอาชีพ เนื่องจาก เมื่อเกิดภัยธรรมชาติ เกษตรกรผู้เอาประกันจะได้รับเงินค่าสินไหมชดเชย ทำให้การประกอบอาชีพเกษตร ไม่ได้รับผลกระทบ เพราะมีความมั่นใจได้ว่าเมื่อเกิดความเสียหายก็จะได้รับเงินจากการประกันภัยพืชผลมาชดเชย

(3) เพิ่มประสิทธิภาพในการประกอบอาชีพเกษตร เนื่องจาก เกษตรกรได้ถ่ายโอนความเสี่ยงไปให้กับบริษัทประกันภัยรับความเสี่ยงแทน

(4) ช่วยในการขยายเครดิต ทำให้ธนาคารผู้ให้กู้รายอื่นให้กู้ยืมเพราะช่วยลดความเสี่ยงของผู้ให้กู้

(5) ช่วยให้เกิดเสถียรภาพในต้นทุนการผลิต เนื่องจาก การจ่ายค่าเบี้ยประกันภัยถือเป็นต้นทุนการผลิต แม้จะเกิดภัยหรือไม่เกิดภัยต้นทุนการผลิตก็ถูกกำหนดไว้แน่นอนแล้ว

(6) ระดมทุนในการพัฒนาประเทศ เนื่องจาก ค่าเบี้ยประกันภัยที่รวบรวมได้จากเกษตรกรจะเป็นเงินก้อนใหญ่ที่รัฐบาลสามารถนำไปลงทุน หรือให้เอกชนกู้ยืมส่งผลให้อัตราการลงทุนเกิดการขยายตัวเป็นผลดีต่อเศรษฐกิจของประเทศ

(7) ลดภาระแก่สังคมและรัฐบาล เนื่องจาก การทำประกันภัยจะทำให้เกษตรกรรับผิดชอบต่อตัวเอง หากเกิดความเสียหายจากภัยธรรมชาติจะมีค่าสินไหมทดแทน โดยถือว่าหลักประกันพึ่งพาตนเองได้ ไม่เป็นภาระของสังคม

(8) ลดภาระงบประมาณที่จะช่วยเหลือเรื่องภัยธรรมชาติในระยะยาว

(9) เกิดประสิทธิภาพในการลงทุน

(10) เกษตรกร ได้ถ่ายโอนความเสี่ยงไปยังหน่วยงานรับประกันภัย เกิดความคุ้มครอง

(11) เกษตรกรมีส่วนร่วมตามนโยบายโดยการจ่ายเบี้ยประกันภัยมารวมกันเพื่อเฉลี่ยความเสี่ยงภัย เมื่อเกิดภัยธรรมชาติจะได้นำมาชดเชยความเสียหาย

(12) เกษตรกรมีโอกาสขอกู้เงินจากสถาบันการเงินทั่วไปได้ง่ายขึ้น จากการมีสิทธิ์ตามกรรมธรรม์ โดยการนำสัญญาประกันภัยมาเป็นหลักทรัพย์ค้ำประกันในการกู้ยืม

4) ผลเสียของการทำประกันภัยพืชผล

ผลเสียของการประกันภัยพืชผลไว้ว่า รัฐบาลใช้งบประมาณในการอุดหนุนค่าเบี้ยประกันภัย เพื่อให้หน่วยงานรับประกันภัยสามารถดำเนินการต่อได้ เกษตรกรเสียค่าใช้จ่ายเบี้ยประกันภัยบางส่วน แต่ผลตอบแทนที่เกษตรกรได้รับเมื่อเกิดภัย ธรรมชาติสูงกว่าจำนวนเบี้ย 15 เท่า

5) รูปแบบของการประกันภัยพืชผล

การจัดการความเสี่ยงภัยเป็นกระบวนการวางแผนและตัดสินใจของบุคคลหรือธุรกิจที่จะหาวิธีที่ดีที่สุด เพื่อดำเนินการบริหารความเสี่ยงภัยที่อาจเกิดขึ้นได้ ทั้งนี้เพื่อลดความเสี่ยงที่เกิดจากภัยต่างๆ โดยการจัดการความเสี่ยงภัยสามารถกระทำได้ 4 วิธีด้วยกัน คือ การลดความเสี่ยงภัย การรับความเสี่ยงภัยไว้เอง การโอนความเสี่ยงภัย และการหลีกเลี่ยงความเสี่ยงภัย หนึ่งในวิธีการจัดการความเสี่ยงภัยที่กล่าวข้างต้น การประกันภัยถือเป็นหนึ่งแนวทางของการโอนความเสี่ยงภัย สำหรับผู้ที่ต้องการบริหารความเสี่ยงหรือผู้เอาประกันภัยเฉลี่ยความเสียหายที่เกิดขึ้นไปยังผู้รับประกันภัยโดยเป็นไปตามเงื่อนไขที่ผู้เอาประกันภัยและผู้รับประกันภัยตกลงกันเอาไว้ สำหรับเกษตรกรที่มีรายได้ไม่แน่นอน จึงมีข้อจำกัดในการชำระเบี้ยประกันภัยเพื่อบรรเทาความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น ดังนั้น การส่งเสริมและให้ความช่วยเหลือกับเกษตรกรจึงเป็นบทบาทที่สำคัญที่จะช่วยให้ระบบเศรษฐกิจมีประสิทธิภาพดีขึ้น ความแปรปรวนของสภาพอากาศก่อให้เกิดความเสียหาย และส่งผลต่อรายได้ที่ไม่แน่นอนของเกษตรกร ความเสียหายจากภัยธรรมชาติหลัก

คือ ภัยแล้งฝนทิ้งช่วงและอุทกภัย ซึ่งเกิดจากภัยธรรมชาติมิใช่ความผิดพลาดของเกษตรกร จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะหาวิธีลดความเสี่ยงในด้านความเสียหาย ที่จะเกิดขึ้นจากภัยธรรมชาติ ซึ่งการประกันภัยพืชผล จะช่วยให้ความคุ้มครองทางการเงินของเกษตรกรให้มีความผันผวนของรายได้น้อยลง เมื่อได้รับความเสียหายจากภัยธรรมชาติ

การประกันภัยพืชผล มีผู้เกี่ยวข้องดังนี้

(1) ผู้รับประกันภัย (Insurer) คือ บริษัทประกันซึ่งตกลงจะชดใช้ค่าสินไหมทดแทน หรือใช้เงินจำนวนหนึ่งให้ผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประกันภัย เพื่อเป็นการชดใช้ค่าเสียหาย หรือบรรเทาความเสียหายให้ลดน้อยลง

(2) ผู้เอาประกันภัย (Insured) คือ คู่สัญญาซึ่งตกลงจะส่งประกันภัยจำนวนหนึ่งให้ผู้รับประกัน และเมื่อมีภัยเกิดขึ้นและได้รับความเสียหาย ผู้รับประกันภัยจึงจะจ่ายค่าสินไหมให้แก่ผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประกันภัย ซึ่งมีสิทธิและหน้าที่ในสัญญาต่างกัน

(3) การประกันภัยต่อ (Reinsurance) คือ การที่ผู้รับประกันภัย (Insurer) ถ่ายโอนความเสี่ยงไปยังผู้รับประกันภัยต่อ

รูปแบบการประกันภัยพืชผลสามารถทำได้หลายรูปแบบ ซึ่งมีความแตกต่างวัตถุประสงค์และประสิทธิผลของแต่ละรูปแบบ และมีความเหมาะสมตามสภาพภูมิอากาศ และลักษณะความเสี่ยงที่เกิดขึ้นในแต่ละพื้นที่

(1) การประเมินแบบดั้งเดิม คือ การประกันความผันแปรของปริมาณผลผลิต ซึ่งมี 2 แบบ คือ

(1.1) แบบที่กำหนดชนิดของภัย (Named peril) การประกันภัยลักษณะแบบนี้นิยมใช้กันอย่างแพร่หลายในหลายประเทศ และมักเป็นประเทศที่ประสบภัยบ่อยและเป็นภัยที่เกิดกะทันหัน และสามารถประเมินความเสียหายได้อย่างชัดเจน ไม่ยุ่งยากและซับซ้อน เกษตรกรผู้เอาประกันภัยสามารถเลือกวงเงินเอาประกันภัยได้ การชดใช้ค่าสินไหมทดแทนคำนวณโดยใช้การวัดจากกายภาพ และหักออกด้วยความรับผิดชอบส่วนแรก ซึ่งความรับผิดชอบส่วนแรก (Deductible) คือ จำนวนเงินที่ระบุไว้บนหน้าตารางกรมธรรม์ เกษตรกรต้องเป็นผู้รับผิดชอบความเสียหายในส่วนนี้ การประกันภัยในลักษณะนี้ ไม่ใช้ความเสี่ยงพื้นฐาน (Basis Risk) ในการคำนวณ จึงต้องใช้เจ้าหน้าที่ตกลงค่าสินไหมทดแทนที่มีความเชี่ยวชาญสูง (Loss Adjusters) เพื่อให้ได้ข้อสรุปที่ยอมรับทั้ง 2 ฝ่าย

(1.2) แบบรวมหลายภัย (Multiple peril) เป็นการประกันภัยทางธรรมชาติและชีวภาพ การกำหนดวงเงินเอาประกันภัยจะใช้วงเงินกู้เพื่อการลงทุนหรือคำนวณจากรายได้เกษตรกร (ปริมาณผลผลิตคูณราคาล่วงหน้า และจำนวนไร่ที่เอาประกันภัย) การใช้รูปแบบนี้ยังคงต้องอาศัยการสนับสนุนจากภาครัฐ เนื่องจาก ไม่ใช้ความเสี่ยงพื้นฐาน (Basis Risk) ในการคำนวณและยังเกิดปัญหาการเอาประกันเฉพาะเขตพื้นที่เสี่ยงจึงทำให้มีค่าใช้จ่ายสูง การประกันรูปแบบนี้มีใช้ในประเทศสหรัฐอเมริกาและแคนาดา

(2) การประเมินแบบใช้ดัชนี คือ การประกันที่ใช้ดัชนีที่กำหนดไว้ล่วงหน้า มี 3 แบบ

(2.1) แบบดัชนีผลผลิตของเขตพื้นที่ มีหลักการว่าเกษตรกรที่อยู่ในพื้นที่ประกันเดียวกันมีความเสี่ยงที่จะได้รับความเสียหายเท่ากัน การเงินความเสียหายจึงไม่จำเป็นต้องประเมินเป็นรายแปลง และใช้ข้อมูลผลผลิตจริงประจำปีของแต่ละเขตพื้นที่ประกันภัยที่ประกาศล่วงหน้าตามที่ตกลงกันไว้ วงเงินประกันภัยใช้ปริมาณผลผลิตที่ประกันคูณราคาล่วงหน้าของผลผลิตในเดือนที่จะเก็บเกี่ยว การจ่ายสินไหมทดแทนคำนวณจาก (ผลต่างของปริมาณผลผลิตจริงเฉลี่ยของเขตพื้นที่ประกันกับปริมาณผลผลิตที่ประกันคูณด้วยราคาล่วงหน้าและจำนวนไร่ที่เอาประกัน) การประกันลักษณะแบบนี้เหมาะกับภัยที่กระทบเป็นวงกว้าง ไม่เกิดปัญหาการเลือกเอาประกันเฉพาะเขตพื้นที่เสี่ยงและการผลัดภาระความเสี่ยงโดยขาดความรับผิดชอบ

ไม่เหมาะสมกับกรณีที่ไม่มีความข้อมูลผลผลิตของพื้นที่ที่ถูกต้องและแม่นยำเกิดการโต้แย้งระหว่างเกษตรกรและผู้รับประกัน การประกันรูปแบบนี้มีใช้ในประเทศสหรัฐอเมริกา แคนาดา อินเดีย และบราซิล

(2.2) แบบใช้ดัชนีสภาพอากาศ (Weather index) ค่าดัชนีอ้างอิงจากการตรวจวัดสภาพอากาศที่ใกล้ที่สุด เช่น ปริมาณน้ำฝน อุณหภูมิ เป็นต้น ไม่มีการประเมินความเสียหายเป็นรายแปลง วงเงินประกันจะใช้ต้นทุนการผลิต ส่วนการจ่ายสินไหมทดแทนใช้ดัชนีจากการตรวจวัด และตามสูตรที่กำหนดไว้ในกรมธรรม์ การประกันลักษณะแบบนี้ คือ มีความโปร่งใส และไม่มีข้อเสียในเรื่องเลือกประกันเฉพาะเขตพื้นที่ที่มีความเสี่ยงหรือการผลกระทบโดยไม่รับผิดชอบ และไม่สามารถใช้กรมธรรม์เดียวกันทุกพื้นที่ ดังนั้นจึงต้องทำความเข้าใจกับเกษตรกรให้ดี การประกันรูปแบบนี้ใช้ในประเทศสหรัฐอเมริกา แคนาดา เม็กซิโก และอินเดีย

ยกตัวอย่างเช่น แนวคิดดัชนีฝนแล้ง ดัชนีเป็นตัวบ่งชี้เรื่องราวเพื่อให้เกิดความชัดเจนในขนาดและทิศทางที่ง่ายต่อการเข้าใจว่าการพิจารณาที่ค่าในหน่วยวัดของค่านั้น ๆ ดัชนีความแห้งแล้ง (Drought index) คือ ตัวบ่งชี้ความแห้งแล้งของพื้นที่หนึ่ง ๆ ที่ใช้แทนค่าของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความแห้งแล้งของพื้นที่ปัจจัยดังกล่าวเป็นตัวก่อให้เกิดความผิดปกติของความชื้นที่ลดลงกว่าปกติ ดัชนีความแห้งแล้งมีการพัฒนา และใช้งานกันหลายประเทศ ในระยะแรกเป็นการประเมินจากข้อมูลที่ได้จากการตรวจวัดของทางกรมอุตุนิยมวิทยาพื้นผิวที่มีการปรับรูปแบบของตัวดัชนีมีความแตกต่างกันออกไปบางตัวแปรที่นำเข้ามาวิเคราะห์ เช่น อุณหภูมิ ที่ตั้งของพื้นที่ ความชื้นดิน ความเร็วลม เป็นต้น (Zargar et al., 2014; วิรัช และคณะ 2554) โดยดัชนีความแห้งแล้งในทางอุตุนิยมวิทยาที่ได้รับความนิยมและมีการอ้างอิงมาก ได้แก่

(1.1) ดัชนีความชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช (Moisture Available Index : MAI) เป็นดัชนีที่เสนอ โดย Hargreaves (1972) เป็นดัชนีที่ใช้การกำหนดความชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช โดยใช้อัตราส่วนความน่าจะเป็นของฝนที่ระดับร้อยละ 75 กับศักยภาพการคายระเหยน้ำของพืช ประเมินตามวิธีการของ Penman-Monteith ที่อยู่บนพื้นฐานของการพิจารณาเปรียบเทียบค่าการคายระเหยที่เป็นอยู่กับค่าอ้างอิง (Reference evapotranspiration) โดยตัวแปรที่ใช้ในสมการของ Penman-Monteith ได้แก่ รังสีดวงอาทิตย์ อุณหภูมิอากาศ ความชื้นสัมพัทธ์ ความเร็วลม เป็นต้น และสามารถแสดงผล เป็นระดับการขาดน้ำของพืชได้ เช่น รุนแรง ปานกลาง เล็กน้อย พอเพียง และมากเกินไป เป็นต้น

(1.2) ดัชนีความแห้งแล้งของพาลเมอร์ (Palmer Drought Severity Index : PDSI) เป็นดัชนีวัดความผิดปกติของความชื้น ใช้หลักการวิเคราะห์ความต้องการน้ำและปริมาณน้ำที่มีในสมการสมดุลน้ำ (Water balance equation) ดัชนี PDSI เป็นตัวชี้วัดความแห้งแล้งทางอุตุนิยมวิทยา มีความสัมพันธ์กับอุณหภูมิฝน ความชื้นดิน โดย PDSI สามารถนำมาเป็นมาตรฐานของความชื้นที่สามารถเปรียบเทียบได้ทั้งระหว่างพื้นที่และระหว่างเดือน PDSI เป็นดัชนีที่สะท้อนสภาพอากาศที่แห้งหรือชื้นเกินไป มีการใช้งานอย่างกว้างขวาง เหมาะกับพื้นที่ขนาดใหญ่ที่มีลักษณะภูมิประเทศคล้ายคลึงกัน ส่วนในเขตที่มีภูมิประเทศที่ซับซ้อนความแม่นยำจะลดลง

(1.3) ดัชนีปริมาณน้ำฝนมาตรฐาน (Standardized Precipitation Index : SPI) หรือดัชนีความแห้งแล้งจากฝนที่ต่างจากเกณฑ์ปกติ (หากใช้เป็นดัชนีวัดความแห้งแล้ง) เป็นดัชนีที่สะท้อนความแห้งแล้งจากการขาดแคลนปริมาณฝนที่เป็นปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดความแห้งแล้งในแต่ละช่วงเวลาต่างไปจากปกติ (ค่าเฉลี่ย) ได้แก่ ความชื้นดิน ปริมาณน้ำในดิน ปริมาณน้ำในอ่างเก็บน้ำ และน้ำที่ไหลในแม่น้ำ SPI ใช้ข้อมูลพื้นฐาน คือ ปริมาณฝน ณ สถานีและช่วงเวลาหนึ่ง ๆ แล้วใช้วิธีการแปลง ค่าอนุกรมเวลาของฝนให้อยู่ในรูปการแจกแจงปกติแบบมาตรฐาน เพื่อหาค่า SPI สำหรับสถานที่ และช่วงเวลานั้น ๆ ค่าดัชนีที่เป็นไปในทางลบแสดงถึงความแห้งแล้ง ส่วนค่าดัชนีที่เป็นไปในทางบวกแสดงถึงความชุ่มชื้นหรือมีฝนมากกว่าปกติ

(1.4) ดัชนีความแห้งแล้งจากความชื้นที่พืชใช้ประโยชน์ (Crop Moisture Index : CMI) เป็นดัชนีที่พัฒนาจากหลักการที่คล้ายคลึงกับดัชนี PDSI สามารถวัดและเปรียบเทียบระดับความชื้นระหว่าง

พื้นที่ได้ แต่ดัชนี CMI เน้นการวัดความชื้นในดินชั้นบน โดยคำนวณจากอุณหภูมิ และปริมาณฝนรวมในแต่ละสัปดาห์ ค่า CMI จะเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วหากมีฝนตกหนักในสัปดาห์นั้น ๆ ทำให้ค่า CMI ไม่เหมาะสมที่จะนำไปใช้วัดความแห้งแล้งระยะยาว แต่เหมาะสำหรับการวัดในช่วงเวลาสั้น ๆ และเหมาะในการติดตามแผ้วร้างผลกระทบที่เกิดขึ้นกับพืชผลทางการเกษตร ในบรรดาดัชนีความแห้งแล้งทางอุตุนิยมวิทยาที่นิยมใช้กันมากดังกล่าวข้างต้น SPI จัดเป็นดัชนีที่น่าสนใจสำหรับการประยุกต์ใช้ในประเทศไทย ในกรณีที่ต้องการความสะดวกรวดเร็ว เนื่องจากใช้ตัวแปรที่จะต้องวัดไม่มากนัก SPI พัฒนาโดย McKee et al. (1993) ถูกสร้างมาเพื่อเป็นเครื่องมือในการกำหนดและติดตามสภาวะแห้งแล้ง ในช่วงเวลาต่างๆ ที่กำหนด โดยดูจากปริมาณฝนสะสมในแต่ละช่วงเวลาที่น่าสนใจ ซึ่งอาจมีตั้งแต่ 1 เดือน 2 เดือน 3 เดือน ไปจนถึง 72 เดือน ตามปกติ ปริมาณฝนโดยทั่วไปจะมีการกระจายแบบต่อเนื่อง ในรูปแบบฟังก์ชันการแจกแจงแบบแกมมา (Gamma distribution) กล่าวคือ ในช่วงเวลาหนึ่ง (เช่น สัปดาห์ เดือน หลายเดือน หรือปี) ปริมาณฝนที่ตกแต่ละจุดเวลาจะมีค่าโดยสุ่มในช่วงหนึ่ง โดยรูปกราฟการกระจายจะมีรูปโค้งที่แตกต่างกันไป แล้วแต่พื้นที่และช่วงเวลา ในการอธิบายทางคณิตศาสตร์ รูปแบบการกระจายจะแตกต่างกันไปตาม พารามิเตอร์ของฟังก์ชัน (ค่าอัลฟาและเบต้า) แต่ละพื้นที่และแต่ละช่วงเวลาจะมีข้อมูลที่แตกต่างกัน ไป ดังนั้นในการอธิบายลักษณะฝนที่ตกของแต่ละสถานีวิัดอากาศจะใช้ฟังก์ชันความน่าจะเป็นสะสม (Cumulative probability density function) ของปริมาณฝนรวมแทนฟังก์ชันการแจกแจงแบบแกมมา ซึ่งหากมีข้อมูลปริมาณฝนที่เก็บไว้ต่อเนื่องมาในอดีตก็สามารถวิเคราะห์ได้ว่าความน่าจะเป็นที่ฝนที่ตกในช่วงเวลาที่สนใจอยู่นี้มีค่าน้อยกว่าหรือเท่ากับค่าเฉลี่ยของพื้นที่ นั่นคือ สามารถวัดความแห้งแล้งของพื้นที่ได้ว่ามีหรือไม่และอยู่ในระดับใด ในการพัฒนาเป็นดัชนี SPI จะทำการแปลงรูปฟังก์ชันความน่าจะเป็นสะสมให้เป็นฟังก์ชันค่าปกติมาตรฐาน Z คือ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับศูนย์และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ยังคงให้ค่าความน่าจะเป็นไม่แตกต่างไปจากฟังก์ชันความน่าจะเป็นสะสมเดิม ค่า SPI ที่ได้สามารถแบ่งเป็นระดับ เพื่อบ่งชี้ถึงระดับความชุ่มชื้นและความแห้งแล้งของพื้นที่ได้

ในการตรวจติดตามความแห้งแล้งของพื้นที่มักระบุด้วยตัวบ่งชี้ที่สะท้อนสภาพความแห้งแล้งและความรุนแรงที่เกิดได้โดยเรียกกันว่า ดัชนีความแห้งแล้ง โดยดัชนีส่วนใหญ่ได้จากการ วิเคราะห์ข้อมูลภูมิอากาศ ซึ่งจำเป็นต้องใช้ข้อมูลในอดีตที่เก็บวัดมาอย่างถูกต้องและต่อเนื่องหลายปี ตัวอย่างดัชนีประเภทนี้ เช่น Generalized Monsoon Index (GMI), Palmer Drought Severity Index (PDSI), Crop Moisture Index (CMI), Standardized Precipitation Index (SPI) เป็นต้น

(2.3) แบบใช้ดัชนีการปรับความแตกต่างของความเจริญเติบโตของพืชเข้าสู่สภาพปกติ (Normalized difference vegetation index) ดัชนีนี้อาศัยภาพถ่ายดาวเทียมเพียงอย่างเดียว ค่าดัชนีสะท้อนการเจริญเติบโตของพืชในฤดูกาลหนึ่งๆ และใช้เปรียบเทียบกับฤดูกาลที่ผ่านมา มีการใช้ประกันทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์เท่านั้น วงเงินประกันขึ้นอยู่กับข้อตกลง เช่น จำนวนเงินต่อเฮกตาร์หรือค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงสัตว์ การจ่ายค่าสินไหมทดแทนใช้วิธีเดียวกับการประกันภัยแบบใช้ดัชนีสภาพอากาศ ข้อเสียของการประกันแบบนี้ คือ ใช้กับกรณีภัยพืชและข้าวไม่ได้เพราะดัชนีมีความสัมพันธ์ต่างกับภัยพืช หากประเทศไม่มีข้อมูลภาพถ่ายดาวเทียมย้อนหลังที่เพียงพอจะไม่สามารถตั้งค่าเบี้ยประกันได้ การประกันรูปแบบนี้มีใช้ในประเทศแคนาดา เม็กซิโก และสเปน

(3) รูปแบบการคุ้มครองความผันแปรของรายได้ (Crop revenue insurance) การประกันรูปแบบนี้ เป็นส่วนผสมของการประกันแบบหลายภัยกับการประกันราคา มีการใช้บางรัฐของสหรัฐอเมริกา ในกรณีปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์และถั่วเหลือง รายได้ที่รับประกันกำหนดเป็นร้อยละ (ประมาณร้อยละ 60-75) ของระดับผลผลิตเฉลี่ยย้อนหลังคูณด้วยราคาร่วงหน้าของผลผลิตสำหรับเดือนที่จะเก็บเกี่ยว การจ่ายสินไหมทดแทนขึ้นอยู่กับสาเหตุจากผลผลิตตกต่ำ ราคาตกต่ำ หรือทั้งสองอย่าง ในกรณีที่เกิดจากผลผลิตตกต่ำคำนวณโดยคำนึงถึงความผันแปรของระดับผลผลิตเฉลี่ยรายปีย้อนหลัง ส่วนกรณีที่เกิดจากราคาตกต่ำคำนวณโดยใช้

ราคาตลาด การประกันแบบนี้เหมาะที่จะเชื่อมโยงกับการให้สินเชื่อเพราะความสามารถในการชำระหนี้ขึ้นกับรายได้ แต่จำเป็นต้องมีตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าที่ทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินความเสี่ยงและการจัดการความเสี่ยง

ในชีวิตจริงแต่ละคนต้องตัดสินใจอยู่ตลอดเวลา เช่น การตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าและบริการ การตัดสินใจผลิต การตัดสินใจในการลงทุน เป็นต้น โดยการตัดสินใจมักขึ้นอยู่กับสภาวะการณ์ต่าง ๆ กัน ในบางครั้งอาจต้องตัดสินใจภายใต้ความเสี่ยงและความไม่แน่นอน (Decision under risk and uncertainty) นักเศรษฐศาสตร์ พยายามคิดค้นวิธีที่สามารถใช้อธิบายพฤติกรรมของบุคคลภายใต้ เงื่อนไขของความเสี่ยง ในปี ค.ศ. 1944 ได้มีผู้สร้างทฤษฎีเกี่ยวกับการตัดสินใจภายใต้สภาวะการณ์ ดังกล่าวนี้อย่างเป็นทางการ ทฤษฎีนี้เรียกว่า Expected utility theory (โกเมน จริญญา, 2531) ซึ่งบางสถานการณ์นั้นการเลือกของมนุษย์ ก็อยู่ภายใต้เงื่อนไขของความเสี่ยงและความไม่แน่นอน หรือไม่สามารถคาดคะเนได้เนื่องจาก Expected utility theory กำหนดคุณสมบัติของอรรถประโยชน์เป็นแบบหน่วยนับ ดังนั้นจึงสามารถที่จะประมาณค่าหน่วยอรรถประโยชน์ของผลในการเลือกจากทางเลือกที่เสี่ยงของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ซึ่งผลของการตัดสินใจภายใต้ความไม่แน่นอนนั้น สามารถกล่าวได้ว่า ความเป็นไปได้ของผลลัพธ์ของการตัดสินใจมีหลายทาง ผู้ตัดสินใจไม่รู้ล่วงหน้า ดังนั้น บุคคลแต่ละคนจะมีทัศนคติเกี่ยวกับความเสี่ยงที่แตกต่างกันไป บางคนชอบที่จะเสี่ยง ในขณะที่บางคนมีแนวโน้มที่จะเลือกผลลัพธ์ที่แน่นอน ถ้าบุคคลใดบุคคลหนึ่งมีพฤติกรรมที่สอดคล้องกับ Axioms ในทฤษฎี Expected utility theory บุคคลนั้นจะแสวงหาความพอใจสูงสุดตามการคาดคะเนของตน ดังนั้นบุคคลนั้นจะแสวงหาทางเลือกที่ตนคาดว่าจะให้ค่าตามการคาดคะเนสูงสุด

1) การประเมินความเสี่ยงและระดับความเสี่ยง

ความเสี่ยงจากภัยพิบัติ (Disaster risk) หมายถึง โอกาสหรือความเป็นไปได้ในการได้รับผลกระทบทางลบจากการเกิดภัยพิบัติ โดยผลกระทบสามารถเกิดขึ้นกับชีวิต ทรัพย์สิน สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม ในระดับบุคคล ชุมชน สังคม หรือประเทศ การประเมินความเสี่ยง (Risk assessment) หมายถึง กระบวนการกำหนดลักษณะ ขนาดหรือขอบเขตของความเสี่ยง โดยการวิเคราะห์ภัยที่เกิดขึ้น รวมทั้งประเมินสภาวะความล่อแหลมหรือการเปิดรับต่อความเสี่ยง (Exposure) ความเปราะบาง (Vulnerability) ศักยภาพ (Capacity) ในการรับมือของชุมชนที่อาจเป็นอันตราย และคาดการณ์ผลกระทบต่อชีวิตทรัพย์สิน การดำรงชีวิต และสิ่งแวดล้อม เป็นการวิเคราะห์ความน่าจะเป็นในการเกิดผลกระทบจากภัยในพื้นที่หนึ่งๆ มีประโยชน์ในการวางแผน เพื่อจัดการความเสี่ยงอย่างเป็นระบบ (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย, 2557)

สำหรับการประเมินความเสี่ยง (Risk assessment) ซึ่งเป็นการระบุชนิดภัยที่อาจเกิดขึ้นในพื้นที่นั้นๆ ตลอดจนลักษณะและพฤติกรรมทางธรรมชาติของภัยชนิดนั้นๆ โดยมีขั้นตอนหลัก ๆ ที่สำคัญในการประเมินความเสี่ยง (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย, 2557) ดังนี้

(1) การระบุความเสี่ยง (Risk identification) ประกอบด้วย การระบุลักษณะของภัย (Hazard characterization) เป็นการศึกษาลงลึกถึงรายละเอียดของภัย เพื่อเป็นการระบุถึงสถานที่เกิดภัย พื้นที่ที่ได้รับผลกระทบ ลักษณะผลกระทบตามธรรมชาติของภัย รวมถึงสาเหตุของการเกิดภัยและการวิเคราะห์ความถี่ของการเกิดภัย (Frequency analysis) เป็นการประเมินถึงความน่าจะเป็นที่จะเกิดภัย และความรุนแรงของภัยที่จะเกิด ซึ่งมักจะแสดงในรูปของรอบการเกิดซ้ำ (Return period)

(2) การวิเคราะห์ความเสี่ยง (Risk analysis) ประกอบด้วย การระบุองค์ประกอบที่มีความเสี่ยง (Elements at risk identification) การประเมินความเปราะบาง (Vulnerability assessment) และการวิเคราะห์ผลกระทบ (Consequence analysis)

(3) การประเมินค่าความเสี่ยง (Risk estimation) ซึ่งเป็นขั้นตอนสุดท้ายในการประเมินความเสี่ยง แสดงผลการประเมินภัยและการวิเคราะห์ผลกระทบมาเป็นผลของระดับความเสี่ยงจากภัยพิบัติ

ซึ่งสามารถใช้วิธีการง่ายๆ ตามแนวคิดของศูนย์เตรียมพร้อมป้องกันภัยพิบัติแห่งเอเชีย (Asian Disaster Preparedness Center: ADPC) โดยการแทนค่าความรุนแรงและโอกาสหรือความถี่ในการเกิดภัยเป็น 5 ระดับจากน้อยที่ค่าระดับ 1 ไปมากที่สุดที่ค่าระดับ 5 ในการเกิดภัยและระดับของผลกระทบ ดังนี้

ระดับคะแนน 5 หมายถึง มีโอกาสเกิดสูงมาก ความเสี่ยงอยู่ในระดับสูงมากและอาจมีผลกระทบที่รุนแรง

ระดับคะแนน 4 หมายถึง มีโอกาสเกิดสูง ความเสี่ยงอยู่ในระดับที่รุนแรงและอาจส่งผลกระทบที่รุนแรง

ระดับคะแนน 3 หมายถึง มีโอกาสเกิดปานกลาง ความเสี่ยงรุนแรงไม่มาก อาจส่งผลกระทบพอประมาณ

ระดับคะแนน 2 หมายถึง มีโอกาสเกิดน้อย ความเสี่ยงในระดับที่ไม่รุนแรง และส่งผลกระทบน้อย

ระดับคะแนน 1 หมายถึง มีโอกาสเกิดน้อยมาก ความเสี่ยงในระดับที่ไม่รุนแรง และส่งผลกระทบน้อยมากหรือไม่ส่งผลกระทบ

ทั้งนี้ การศึกษาเรื่องความเสี่ยงต่อภัยพิบัติ เป็นกระบวนการในการสร้างความเข้าใจ ระดับของความเสียหายหรือผลกระทบทางลบที่เกิดจากภัย ซึ่งการวิเคราะห์ความเสี่ยงเป็นการนำผลของการประเมินภัย ความล่าช้า ความเปราะบาง และศักยภาพมาประมวลรวมกัน เพื่อประมาณระดับความเสียหาย หรือผลกระทบจากความเสียหายในเชิงปริมาณ ซึ่งผลกระทบอาจอยู่ในรูปของตัวเงินหรือการดำเนินงานทางสังคม การวิเคราะห์ความเสี่ยง จึงเป็นขั้นตอนที่สำคัญมากสำหรับประมาณค่าความเสี่ยง ในส่วนของการประเมินความเสี่ยง เป็นการจัดลำดับของภัยในเชิงพื้นที่ ซึ่งจะช่วยให้ทราบข้อมูลว่ามีภัยใดที่อาจเกิดขึ้นบ้าง มีความเป็นไปได้มากน้อยเพียงใด ผลที่อาจตามมาคืออะไร และมีสิ่งใดที่อาจช่วยบรรเทาผลร้ายของความเสียหายนั้นหรือไม่ (สรวีศ วิฑูรทัศน์ และคณะ, 2559)

2) การจัดการความเสี่ยงภัยทางเกษตร

แนวคิดการจัดการความเสี่ยงทางการเกษตร (วิจิต หล่อจิระสุนท์ และวีณา นายศิลปะ รุ่งเรือง, 2545) โดยทั่วไป ปัญหาของภาคเกษตรกรรมในประเทศต่าง ๆ มีความคล้ายคลึงกัน คือ ผลผลิตและรายได้ของเกษตรกรมีความไม่แน่นอน เนื่องจากการเกษตรต้องพึ่งพิงปัจจัยทางธรรมชาติ โดยเฉพาะภูมิอากาศที่มีความยากต่อการควบคุม มีผลให้เกษตรกรต้องประสบกับความเสี่ยงจากภัยจากธรรมชาติ (Natural risks) ที่อยู่นอกเหนือความสามารถของมนุษย์ที่จะควบคุมได้ เช่น ภัยแล้ง น้ำท่วม พายุลูกเห็บ โรคพืช แมลง และสัตว์ต่าง ๆ ซึ่งส่งผลกระทบต่อการเกษตร โดยตรงทั้งด้านปริมาณคุณภาพของสินค้าเกษตร ในฤดูกาลเพาะปลูกและภัยทางสังคม (Social risks) ที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์เอง อาจเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายในทางอาญา เช่น การลอบวางเพลิง ขโมย การนัดหยุดงาน การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคม เช่น การอพยพภาคการเกษตรกรรมเข้ามาทำงานในเมือง การขาดแคลนแรงงาน การเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีมีการนำวิทยาการใหม่ๆ มาใช้ในภาคการเกษตรมากขึ้นเป็นต้นรวมทั้งภัยจากเศรษฐกิจ (Economic risks) ที่มีเหตุมาจากสภาพทางเศรษฐกิจ เช่น การเปลี่ยนแปลงของราคาสินค้าการเกษตรจากตลาดทั้งภายในและภายนอก ประเทศอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ ภาวะเงินเฟ้อหรือเงินฝืด การว่างงาน การเปลี่ยนแปลงรสนิยมของผู้บริโภค และต้นทุนปัจจัยการผลิต เป็นต้น ซึ่งความเสียหายที่เกิดขึ้นจากภัยธรรมชาติดังกล่าว มีการจัดการความเสี่ยง (Risk management) ซึ่งจำแนกออกเป็น 4 วิธี คือ

1) การหลีกเลี่ยงภัย (Risk Avoidance) เช่น การที่เกษตรกรหลีกเลี่ยงการเพาะปลูกพืชในพื้นที่ที่มีความแปรปรวนของภูมิอากาศสูงเพื่อปลูกพืชชนิดอื่นที่ทนต่อสภาพภูมิอากาศได้ดีกว่าทดแทน

2) การป้องกันภัย (Risk prevention) เช่น การสร้างเขื่อนเพื่อป้องกันน้ำท่วม การสร้างแหล่งน้ำชลประทาน เป็นต้น

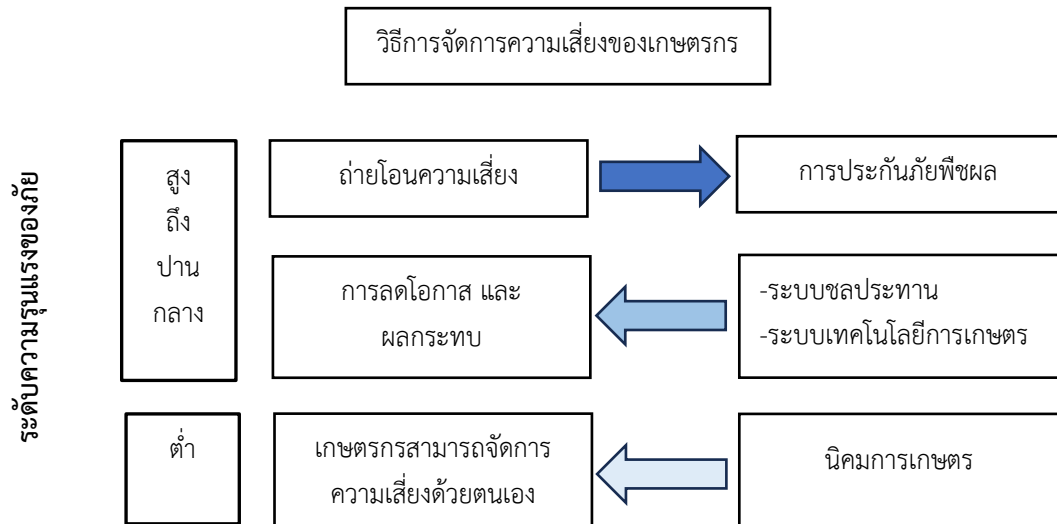
3) การรับความเสี่ยงภัยไว้เอง (Risk assumption) เช่น เกษตรกรที่ร่ำรวยสามารถสะสมเงินสำรองจากปีที่มีผลผลิตดี เพื่อนำมาชดเชยในปีที่มีผลผลิตเสียหาย เกษตรกรอาจกระจายความเสี่ยงโดยการเพาะปลูกในพื้นที่ต่างๆ หรือปลูกพืชหลายๆ ชนิดในพื้นที่เดียวกัน

4) การโอนความเสี่ยงภัย (Risk transfer) เป็นวิธีการจัดการความเสี่ยงโดยการโอนความเสี่ยงที่จะก่อให้เกิดความเสียหายทั้งหมดหรือบางส่วนไปยังบุคคลอื่นรับภาระแทน ซึ่งมีการกระทำได้ 2 วิธี คือ

(1) การโอนความเสี่ยงภัยไปให้ผู้อื่นที่ไม่ใช่การประกันภัย (Non-insurance transfer) หมายถึง การโอนความเสี่ยงภัยไปให้บุคคลอื่นที่ไม่ใช่บริษัทประกันภัยโดยสัญญา ซึ่งในสัญญาบางประเภทคู่สัญญาจะได้รับการโอนความเสี่ยงภัยในการปฏิบัติตามสัญญานั้นไปด้วย เช่น การจ้างบริษัททำความสะอาดภายนอกอาคารที่สูงๆ การทำสัญญาขายสินค้าล่วงหน้าโดยการกำหนดราคาที่เหมาะสม ถึงแม้ว่าราคาจะเปลี่ยนแปลงก็ตาม

(2) การโอนความเสี่ยงภัยในรูปแบบของการประกันภัย (Insurance transfer) หมายถึง การโอนความเสี่ยงภัยไปให้บริษัทประกันภัยในรูปแบบของการเอาประกันไว้กับบริษัทประกันภัย ซึ่งบริษัทประกันภัยสัญญาว่าจะชดเชยค่าเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ผู้เอาประกันภัย สำหรับความเสียหายที่เกิดขึ้นและได้รับการคุ้มครองตามสัญญาประกันภัยนั้น เช่น การประกันภัย จากหลักการที่ว่าแต่ละบุคคลลดความเสี่ยงโดยการโอนความเสี่ยงมายังสังคมหรือกลุ่มคนในสังคม กล่าวคือ บุคคลที่ต้องการเผชิญความเสี่ยงเหมือนกันมารวมกลุ่มกัน เนื่องจากแต่ละบุคคลไม่สามารถรับภาระจาก ความเสี่ยงนี้ร่วมกัน (Pooling of risk) เกษตรกรจำนวนมากจ่ายค่าเบี้ยประกันภัยคนละเล็กคนละน้อย สมทบเข้ากองทุน (Common fund) เพื่อเตรียมไว้จ่ายให้กับเกษตรกรที่โชคร้ายประสบภัยพิบัติทางการเงินอย่างรุนแรง ซึ่งมีจำนวนน้อยเพียงไม่กี่ราย เนื่องจากความน่าจะเป็นของการเกิดภัยน้อยมาก

จุฬาทอง จารุมิลินท และคณะ (2553) ได้กล่าวว่า ความเสี่ยงของภัยธรรมชาติที่ไม่รุนแรงมาก เกษตรกรมีความสามารถในการจัดการด้วยตนเอง หากเกิดภัยธรรมชาติขึ้นปานกลางถึงรุนแรงระดับสูง เกษตรกรจะมีการจัดการความเสี่ยงหรือลดโอกาสที่จะเกิดผลกระทบได้จากวิธีการทางชลประทานหรือการใช้เทคโนโลยีการเกษตร หรือการรับความช่วยเหลือจากรัฐบาลและการประกันภัยพืชผลก็เป็นอีกทางที่จะช่วยเพิ่มเติมการจัดการความเสี่ยงให้กับเกษตรกร

ภาพที่ 1 การจัดการความเสี่ยงของเกษตรกร
ที่มา : ดัดแปลงจาก จุฑาทอง จารุมิลินท และคณะ (2553)

การประกันภัยพืชผลเป็นเครื่องมือหนึ่งที่มีประสิทธิภาพในการช่วยเกษตรกรบริหารจัดการความเสี่ยงได้ ซึ่งจะใช้นวัตกรรมในการจำแนกระดับความเสี่ยง เพื่อระบุขอบเขตของความคุ้มครองของการประกันภัย ซึ่งในการจำแนกระดับความเสี่ยงนั้น หลักการจัดการความเสี่ยงให้แนวทางในการจำแนกความเสี่ยงออกเป็น 3 ระดับ คือ

(1) ความเสี่ยงที่สามารถบริหารจัดการได้ในระดับครัวเรือน (Risk retention layer) ด้วยการบรรเทาผลกระทบ (Risk mitigation)

(2) ความเสี่ยงที่สามารถบริหารจัดการได้ผ่านกลไกการประกันภัย (Market insurance layer) ด้วยการทำประกันเพื่อถ่ายโอนความเสี่ยง (Risk transfer)

(3) ความเสี่ยงที่รุนแรงเกินกว่าที่กลไกตลาดจะรับมือได้ (Market failure layer) ซึ่งต้องอาศัยกลไกในระดับมหภาคเพื่อรับมือ

สำหรับภาคเกษตรมีความเสี่ยงเหล่านี้ ต้องมีกลไกในการบริหารจัดการที่แตกต่างกัน (World Bank, 2011) ตัวอย่างเช่น การจำแนกตามระดับความเสี่ยงในภาคเกษตร สำหรับกรณีเกิดภาวะฝนแล้ง จะเห็นได้ว่า เมื่อเกิดภาวะฝนแล้งเพียงเล็กน้อยและในช่วงเวลาไม่นาน เกษตรกรจะสามารถรับมือกับภาวะแบบนี้ได้ เช่น การหาแหล่งน้ำสำรองหรือเลือกปลูกพืชที่ทนแล้ง แต่เมื่อปัญหาเพิ่มความรุนแรง ทำให้ต้องพึ่งพากลไกภายนอกอื่น เช่น การหาผู้มาร่วมแบกรับความเสี่ยงที่สามารถกระจายความเสี่ยงได้ดีกว่า ซึ่งหมายถึง การพึ่งพากลไกของตลาดประกันภัยนั่นเอง สำหรับกรณีที่ภาวะฝนแล้งมีความรุนแรงเป็นระยะเวลานาน และครอบคลุมพื้นที่กว้างขวาง บริษัทประกันภัยจึงจำเป็นต้อง กระจายความเสี่ยงไปยังบริษัทรับประกันภัยต่อ (Reinsurer) ซึ่งมีความสามารถในการกระจายความเสี่ยงได้กว้างขวางกว่า และขณะเดียวกัน ความรุนแรงในลักษณะนี้เป็นภาวะที่กลไกตลาดล้มเหลวทำให้รัฐบาลต้องเข้ามาแทรกแซง เพื่อบรรเทาผลกระทบที่เกิดขึ้น (สุพนิดา จีวดี, 2557)

2.2.4 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการของมนุษย์ (Hierarchy of Needs)

ทฤษฎีลำดับความต้องการของมนุษย์เป็นทฤษฎีทางด้านจิตวิทยาที่มีมานานที่เกี่ยวกับแรงจูงใจของมนุษย์ (Motivation) แนวคิดที่เกี่ยวกับลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์ (Hierarchy of Needs) ได้ถูกตีพิมพ์เป็นครั้งแรกในปี ค.ศ. 1943 ในเอกสารที่ชื่อทฤษฎีแรงจูงใจของมนุษย์ (A Theory of Human

Motivation) โดยส่วนใหญ่ใช้เรียกกันว่า “ลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์” (Maslow’s Hierarchy of Needs) ที่มนุษย์ทุกคนต้องเติมเต็มความต้องการในระดับพื้นฐานให้ได้ ก่อนที่จะเติมเต็มความต้องการในระดับที่มากกว่าในขั้นต่อไป

ทฤษฎีความต้องการตามลำดับขั้นของ Maslow (อ้างถึงใน ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, 2541) (Maslow’s hierarchy of needs) กล่าวว่า ความต้องการของคนเป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการจูงใจและความต้องการของคนมีข้อสังเกต ดังนี้ (1) คนเรามีความต้องการไม่สิ้นสุด เมื่อได้รับการตอบสนองจากความต้องการอย่างหนึ่งแล้วก็จะเกิดความต้องการในสิ่งอื่นต่อไปไม่มีวันสิ้นสุด (2) ความต้องการที่ยังไม่ได้รับการตอบสนองจะทำให้เกิดการจูงใจที่จะทำพฤติกรรมส่วนความต้องการที่ได้รับการตอบสนองแล้ว จะไม่เกิดการจูงใจอีกต่อไป (3) ความต้องการของคนจะเป็นลำดับขั้น โดยเริ่มจากความต้องการพื้นฐานที่จำเป็นไปสู่ความต้องการในระดับสูงขึ้นและความต้องการในระดับต้นจะเป็นพื้นฐานของความต้องการในระดับสูงขึ้น คนจึงจำเป็นต้องได้รับการตอบสนองความต้องการเป็นลำดับขั้น จึงจะพัฒนาความต้องการในระดับสูงขึ้น

ทฤษฎีความต้องการตามลำดับขั้นของ Maslow ผู้บริหารสามารถจูงใจให้พนักงานเกิดความกระตือรือร้นและมีความสุขในการปฏิบัติหน้าที่ ด้วยการนำทฤษฎีตามลำดับขั้นความต้องการของ Maslow มาประยุกต์ใช้ได้ดังนี้

ขั้นที่ 1 ความต้องการของร่างกาย (Physiological Needs) เป็นความต้องการขั้นพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต เช่น ความต้องการน้ำ อาหาร อากาศ การพักผ่อนนอนหลับ ขับถ่าย ความต้องการทางเพศ คนจำเป็นจะต้องได้รับการตอบสนองด้านร่างกายอย่างเพียงพอ จากนั้นจึงจะเริ่มความต้องการในขั้นต่อไป เพื่อตอบสนองความต้องการทางด้านนี้ องค์การจึงต้องอาศัยการจูงใจด้วยการให้ผลตอบแทนเพื่อให้ร่างกายสุขสบาย เช่น อาหาร เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่มของใช้ต่าง ๆ บ้านพักที่อยู่อาศัย การได้รับการเยียวยารักษาโรคและการมีสภาพแวดล้อม บรรยากาศในการทำงานที่ถูกสุขลักษณะอนามัย การตอบสนองดังกล่าวอาจจะออกมาในลักษณะของตัวเงินที่จ่ายเป็นค่าตอบแทนหรือการจัดสวัสดิการ

ขั้นที่ 2 ความต้องการความมั่นคงหรือความปลอดภัย (Security or Safety Needs) เป็นความต้องการในขั้นที่สอง ซึ่งคนมีความต้องการความปลอดภัยในชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สินหน้าที่การงาน เช่น มีความเป็นอยู่ปลอดภัย ไม่มีอันตรายจากโจรผู้ร้าย ไม่มีการทำร้ายการคุกคาม เสี่ยงภัย ทำให้ได้รับความเจ็บปวด อันตรายทั้งร่างกายและจิตใจ ตลอดจนมีหน้าที่การงาน รายได้ที่มั่นคง สม่าเสมอ มีสวัสดิการ มีบำเหน็จบำนาญ การที่ผู้บริหารจูงใจด้วยการสร้างความรู้สึกไม่หวาดระแวง เกรงกลัว แต่เป็นความรู้สึกสบายใจ ปลอดภัย และมีความมั่นคงในการปฏิบัติงาน ไม่หวาดหวั่นที่จะถูกปลดออกจากการงานโดยไม่มีเหตุผล หรือไม่ได้รับความเป็นธรรม ซึ่งหมายถึง พนักงานทุกคนรู้สึกว่ามีหลักประกันความมั่นคงและปลอดภัยในหน้าที่การงาน

ขั้นที่ 3 ความต้องการความผูกพันหรือการยอมรับ (Affiliation or Acceptance Needs) หรือความต้องการด้านสังคมและความรัก (Social and Love Needs) เป็นส่วนหนึ่งของสังคม เมื่อบุคคลได้รับการตอบสนองความต้องการทางร่างกาย และมีความรู้สึกมั่นคงปลอดภัยแล้ว ก็จะพัฒนาความต้องการความรักจากบุคคลรอบข้าง ต้องการเป็นส่วนหนึ่งของสมาชิกของกลุ่มของครอบครัว ต้องการได้รับความใส่ใจและเป็นที่รักของเพื่อน การที่พนักงานรู้สึกว่าตนเป็นส่วนหนึ่งขององค์การ ได้รับการรัก ความอบอุ่น จากผู้บังคับบัญชา และเพื่อนร่วมงานมีความห่วงใย ดูแล ช่วยเหลือ เอื้ออาทรซึ่งกันและกัน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้บริหารได้ให้ความสำคัญและตอบสนองความต้องการดังกล่าว การสร้างวัฒนธรรมองค์การ ด้วยการจัดให้มีกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การให้พนักงานได้มีโอกาสพบปะสังสรรค์ แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์

ขั้นที่ 4 ความต้องการยกย่อง (Esteem Needs) เป็นความต้องการการได้รับความนับถือ ความมีชื่อเสียงเกียรติยศ เพื่อทำให้เกิดความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเอง บุคคลจึงพยายามทำสิ่งต่าง ๆ ให้ประสบความสำเร็จ จนเป็นที่ยอมรับของผู้อื่น ทำให้เกิดความเชื่อมั่นว่าตนก็สามารถทำได้การจูงใจพนักงานประเภทนี้

จึงไม่ใช่เงินเดือน สวัสดิการหรือความมั่นคง แต่เป็นการยอมรับความสามารถ และให้โอกาสมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการ ผู้บริหารอาจพิจารณามอบหมายงานการเลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่งที่สูงขึ้น การมอบหมายให้เป็นตัวแทนองค์การไปเข้าร่วมประชุม เป็นต้น การกระทำดังกล่าวแสดงว่าผู้บริหารไว้วางใจ ยอมรับในความสามารถ ความรู้ และเชื่อมั่นว่าพนักงานสามารถทำได้ดี

ขั้นที่ 5 ความต้องการความสำเร็จในชีวิต (Need for Self-Actualization) เป็นความต้องการที่จะใช้ความสามารถสูงสุดที่ตนมีอยู่ ทำในสิ่งที่สามารถจะทำได้ เช่น ความต้องการเป็นเจ้าของกิจการ นักเขียนที่มีชื่อเสียง กล่าวโดยสรุปคือ ความต้องการได้รับความสำเร็จและสมหวังในสิ่งที่ตนหวังหรือต้องการ ผู้บริหารจึงจูงใจพนักงานให้รู้ถึงความสำเร็จของตน เช่น การจัดโครงการพนักงานดีเด่น การมอบรางวัล การชมเชย การประกาศเกียรติคุณต่อความสำเร็จของพนักงาน เป็นต้น

ความต้องการทั้ง 5 ที่กล่าวมาข้างต้น มาสโลว์เชื่อว่าจะจะเป็นไปตามลำดับขั้นเสมอ และไม่มี การข้ามขั้น กล่าวคือ มนุษย์ทุกคนจะเกิดความต้องการในขั้นที่ 1 ได้แก่ความต้องการทางด้านร่างกาย จนเมื่อสามารถตอบสนองความต้องการนั้นได้ ความต้องการขั้นที่ 2 ได้แก่ ความต้องการความมั่นคงและปลอดภัย จึงจะเกิดขึ้น เมื่อความต้องการขั้นที่ 2 ได้รับการตอบสนองแล้ว ความต้องการในขั้นที่ 3 ขั้นที่ 4 และขั้นที่ 5 จะเกิดขึ้นมาตามลำดับ มาสโลว์เชื่อว่าถ้าความต้องการขั้นใดขั้นหนึ่งยังไม่ได้รับการตอบสนอง บุคคลนั้นจะไม่เกิดความต้องการขั้นสูงขึ้นไปอย่างเด็ดขาด

การศึกษาประกันภัยสินค้ายางพารา เน้นถึงลำดับความต้องการในด้านความปลอดภัยหรือมั่นคง โดยการศึกษาครั้งนี้ได้ทำการอ้างอิงแนวคิดดังกล่าวจากงานวิจัยของ กฤติกา ดวงมณี และคณะ (2564) ศึกษาความต้องการของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในการทำประกันภัยพืชผลในตำบลนาข้าวเสีย จังหวัดตรัง ในประเทศไทย กล่าวถึง มาสโลว์ได้เสนอว่าความต้องการระดับสูงจะไม่เกิดขึ้นจนกว่าความต้องการในระดับที่ต่ำกว่าจะได้รับการตอบสนองเสียก่อน หนึ่งในด้านของความต้องการด้านความปลอดภัยนั้น ได้รับการตอบสนองทางเศรษฐกิจ โดยมีการสนับสนุนแนวคิดเกี่ยวกับการประกันภัยจากระบบบ้านาญ และความกังวลต่างๆ เช่น น้ำท่วม ไฟไหม้ และการขโมย เป็นต้น

2.2.5 แนวคิดเกี่ยวกับความเต็มใจจ่ายและความเต็มใจรับ

ความเต็มใจจ่ายเป็นแนวคิดหนึ่งที่สำคัญในการประเมินคุณค่าทางเศรษฐศาสตร์ของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมตามแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของบุคคลที่มีสาเหตุมาจากการเปลี่ยนแปลงของทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อมในรูปตัวเงิน ซึ่งมักจะทำการประเมินในกรณีที่มีผลประโยชน์เกิดขึ้นต่อทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

การศึกษาครั้งนี้ได้ใช้แนวคิดทางเศรษฐศาสตร์ จากความเต็มใจจ่าย (Willingness to Pay : WTP) ซึ่งเป็นวิธีการที่มีการประยุกต์ใช้อย่างกว้างขวางในการศึกษาความเต็มใจจ่ายในการทำประกันภัยแล้งของเกษตรกรผู้ปลูกข้าว (นฤมล สมรักษ์, 2556) โดยมูลค่าความเต็มใจจ่ายสามารถบอกถึงอุปสงค์ในการซื้อประกันภัยซึ่งไม่มีราคาตลาดและไม่มีกลไกตลาด ที่มุ่งศึกษาและระบุถึงจำนวนเงินที่ผู้บริโภคจะต้องจ่าย ซึ่งความยินดีหรือความเต็มใจของผู้บริโภคที่พร้อมจะจ่ายสำหรับค่าสินค้าหรือบริการชนิดใดชนิดหนึ่ง การที่ผู้บริโภคจะยินดีจ่ายค่าสินค้าหรือบริการในราคาเท่าใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับว่าผู้บริโภคมีความสามารถที่จะจ่ายได้มากหรือน้อยเพียงใดและขึ้นอยู่กับการประเมินมูลค่าของสินค้าหรือบริการนั้นของผู้บริโภค หรือหมายถึงการแสดงออกถึงความยินดีที่จะจ่ายเงินอย่างเต็มที่ซึ่งประเมินค่าเป็นเงินและยินดีจ่าย เพื่อให้ยกระดับสินค้าหรือบริการที่ผู้จ่ายต้องการความยินดีที่จะจ่ายนี้เป็นองค์ประกอบประสิทธิภาพ โดยปัจจัยสำคัญที่มีผลให้อุปสงค์สำหรับสินค้าหรือ บริการชนิดหนึ่ง ๆ เปลี่ยนแปลง ได้แก่ ระดับรายได้ของผู้บริโภค ราคาสินค้าชนิดอื่นที่ใช้ประกอบการหรือใช้ทดแทนกัน รสนิยมของผู้บริโภค จำนวนผู้บริโภครวมไปถึงการคาดการณ์เกี่ยวกับราคาในอนาคตด้วย (ภราดร ปริดาศักดิ์, 2549)

การวัดมูลค่าความเต็มใจจ่ายสามารถหาได้จากวิธีการประเมินมูลค่าสิ่งแวดล้อมโดยใช้วิธี (Contingent Valuation Method : CVM) วิธีการนี้เป็นการประเมินมูลค่า โดยการสอบถามจากประชาชน โดยตรง ซึ่งเป็นวิธีที่ใช้คำถามจากการสำรวจ เพื่อแสดงถึงมูลค่าความเต็มใจจ่ายที่บุคคลพึงพอใจที่จะจ่าย โดยทั่วไปแล้วการถามด้วยวิธีนี้จะต้องมีการสำรวจ ซึ่งจะเป็นการถามบุคคลด้วยคำถามที่ทำให้บุคคลบอกระดับของประโยชน์หรือโทษในรูปของมูลค่าที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมที่กำลังจะเกิดขึ้นจริงหรือสมมติขึ้น (Hypothetical markets) เช่น การถามบุคคลว่าเต็มใจที่จะจ่าย (WTP) มากที่สุดเท่าไร เพื่อปรับปรุงสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้น หรือถามบุคคลว่ายินดียอมรับเงินชดเชยเท่าไร (Willingness to accept : WTA)

ความเต็มใจจ่ายผู้บริโภค มีแนวทางการวิเคราะห์ 2 แนวทาง คือ

(1) การวิเคราะห์ทางตรง ทำได้โดยการสำรวจ โดยใช้แบบสอบถามที่มีการถามความเต็มใจจ่ายของผู้บริโภค โดยมีการกำหนดราคาเพื่อตั้งสมมติฐาน ซึ่งเป็นแนวทางของ CVM การวิเคราะห์วิธีนี้จะถามโดยตรงต่อผู้ถูกถามว่ามีมูลค่าความเต็มใจจ่ายสูงสุดสำหรับการใช้หรือไม่ใช้สำหรับคุณค่าการใช้หรือไม่ใช้ของทรัพยากรสิ่งแวดล้อม ความเต็มใจจ่ายนั้นถูกระบุให้มีค่าเท่ากับปริมาณที่จะต้องแบ่งจากสัดส่วนของรายได้บุคคล เพื่อจะรักษาอรรถประโยชน์คงที่ของเขาเหล่านั้น (TAO, 2000)

(2) การวิเคราะห์ทางอ้อม โดยการสังเกตพฤติกรรมผู้บริโภคและสร้างแบบจำลองพฤติกรรมจากการประมาณค่าใช้จ่ายในรูปแบบของเวลาและตัวเงินที่จะเข้าถึงสินค้าและบริการนั้น และอนุมานค่า WTP ด้วยความพึงพอใจที่แสดงให้เห็นอย่างชัดเจน (Kristrom and Laitile, 2003) ซึ่งได้จากมูลค่าของ WTP ที่หาได้โดยทางอ้อมจากการสังเกตพฤติกรรมตลาดจริงของแต่ละบุคคล

การศึกษารัั้งนี้เลือกใช้การวิเคราะห์ทางตรง เนื่องจากแนวทางตรงนั้น เหมาะสำหรับการประเมินมูลค่าความเต็มใจจ่าย เพราะสามารถทราบถึงมูลค่าความเต็มใจของเกษตรกรที่ระบุค่าได้

บทที่ 3 ข้อมูลทั่วไป

การศึกษาแนวทางการประกันภัยสินค้าทางการเกษตร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบความต้องการและเสนอแนวทางการประกันภัยสินค้าทางการเกษตร โดยใช้ข้อมูลพื้นฐาน ข้อมูลสถานการณ์การผลิตและการตลาดทางการเกษตร การให้ความช่วยเหลือเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราของภาครัฐ และข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างมีดังนี้

3.1 ข้อมูลพื้นฐาน

3.1.1 เนื้อที่และการใช้ประโยชน์ที่ดิน

เนื้อที่และการใช้ประโยชน์ที่ดินทางการเกษตร จากการสำรวจเนื้อที่และการใช้ประโยชน์ที่ดินรายจังหวัด ในปี พ.ศ. 2567 โดยสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร พบว่า จังหวัดกาญจนบุรี มีพื้นที่ทางการเกษตรมากที่สุด คือ 2,345,437 ไร่ รองลงมา คือ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 1,364,685 ไร่ จังหวัดราชบุรี 1,167,742 ไร่ และ จังหวัดเพชรบุรี 885,426 ไร่ ตามลำดับ สำหรับการี่ใช้ประโยชน์ที่ดินในภาคการเกษตร พบว่าส่วนใหญ่เป็นพืชไร่มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 35.17 รองลงมา คือ พื้นที่สวนไม้ผล ไม้ยืนต้น คิดเป็นร้อยละ 26.47 พื้นที่การเกษตรอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 17.75 พื้นที่เพาะปลูกนาข้าว คิดเป็นร้อยละ 16.66 และพื้นที่สวนผัก/ไม้ดอกไม้ประดับ คิดเป็นร้อยละ 3.95 ตามลำดับ (ตารางที่ 3.1)

ตารางที่ 3.1 เนื้อที่และการใช้ประโยชน์ที่ดิน ปี 2567 จังหวัดกาญจนบุรี ราชบุรี เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์

จังหวัด	เนื้อที่ทั้งหมด*	เนื้อที่ ประโยชน์ ทาง การเกษตร	เนื้อที่ใช้ประโยชน์ทางการเกษตร (ไร่)				
			นาข้าว	พืชไร่	สวนไม้ผล/ ไม้ยืนต้น	สวนผัก/ ไม้ดอก/ไม้ ประดับ	การเกษตร อื่นๆ
กาญจนบุรี	12,176,968	2,345,437	375,433	1,394,554	249,538	140,851	185,061
ราชบุรี	3,247,789	1,167,742	261,142	321,395	192,425	73,004	319,776
เพชรบุรี	3,890,711	885,426	298,246	87,502	180,960	8,572	310,146
ประจวบคีรีขันธ์	3,979,762	1,364,685	25,538	223,583	902,716	5,496	207,352
ภาพรวม 4 จังหวัด	23,295,230	5,763,290	960,359	2,027,034	1,525,639	227,923	1,022,335
สัดส่วน (ร้อยละ)	100.00	24.74					
สัดส่วน (ร้อยละ)		100.00	16.66	35.17	26.47	3.95	17.75

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ 2567

3.1.2 ข้อมูลเศรษฐกิจระดับจังหวัด

1) ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด ณ ราคาประจำปี

ในปี พ.ศ. 2566 ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด ณ ราคาประจำปี จังหวัดราชบุรี มีผลิตภัณฑ์มวลรวมสูงสุด จำนวน 187,601 ล้านบาท มีอัตราการเปลี่ยนแปลงที่ลดลง คิดเป็นร้อยละ 8.1 รองลงมา คือ จังหวัดกาญจนบุรี (128,134 ล้านบาท) มีอัตราการเปลี่ยนแปลงที่เพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 3.6 จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (107,561 ล้านบาท) มีอัตราการเปลี่ยนแปลงที่เพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 3.8 และจังหวัดเพชรบุรี (78,848 ล้านบาท) มีอัตราการเปลี่ยนแปลงที่ลดลง คิดเป็นร้อยละ 0.5 ตามลำดับ (ตารางที่ 3.2)

ตารางที่ 3.2 ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด ณ ราคาประจำปี 2562 - 2566

ประเทศ/ภาค/ จังหวัด	มูลค่า (ล้านบาท)					อัตราการขยายตัว (ร้อยละ)	
	2562	2563	2564	2565(r)	2566(p)	2565	2566
ประเทศ	16,889,169	15,661,294	16,186,633	17,378,002	17,954,667	7.4	3.3
ภาคกลาง	869,808	836,406	884,340	900,039	881,689	1.8	-2.0
กาญจนบุรี	110,954	102,247	106,912	123,739	128,134	15.7	3.6
ราชบุรี	190,260	177,066	181,006	204,175	187,601	12.8	-8.1
เพชรบุรี	76,017	70,575	72,775	79,260	78,848	8.9	-0.5
ประจวบคีรีขันธ์	99,004	92,229	96,610	103,665	107,561	7.3	3.8

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2567

หมายเหตุ : P ข้อมูลเบื้องต้น ,R ข้อมูลปรับปรุง

2) ผลิตภัณฑ์มวลรวมต่อประชากร (GPP per Capita)

ในปี พ.ศ. 2566 จังหวัดราชบุรี มีผลิตภัณฑ์มวลรวมต่อประชากร (GPP per Capita) หรือรายได้ต่อปีสูงสุด จำนวน 231,516 บาท มีอัตราการเปลี่ยนแปลงที่ลดลง คิดเป็นร้อยละ 8.1 รองลงมา คือ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (221,151 บาท) มีอัตราการเปลี่ยนแปลงที่เพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 3.9 จังหวัดเพชรบุรี (156,719 บาท) มีอัตราการเปลี่ยนแปลงที่ลดลง คิดเป็นร้อยละ 0.6 และจังหวัดกาญจนบุรี (153,662 บาท) มีอัตราการเปลี่ยนแปลงที่เพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 3.5 (ตารางที่ 3.3)

ตารางที่ 3.3 ผลิตภัณฑ์มวลรวมต่อประชากร (GPP per Capita)

ประเทศ/ภาค/ จังหวัด	มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมต่อหัว (บาทต่อปี)					อัตราการขยายตัว (ร้อยละ)	
	2562	2563	2564	2565(r)	2566(p)	2565	2566
ประเทศ	243,658	225,313	232,274	248,788	256,345	7.1	3.0
ภาคกลาง	273,851	263,438	278,706	283,891	278,250	1.9	-2.0
กาญจนบุรี	133,635	122,946	128,393	148,468	153,662	15.6	3.5
ราชบุรี	234,110	218,038	223,090	251,919	231,516	12.9	-8.1
เพชรบุรี	152,039	140,879	145,022	157,720	156,719	8.8	-0.6
ประจวบคีรีขันธ์	202,890	189,102	198,225	212,897	221,151	7.4	3.9

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2567

3.1.3 ข้อมูลภัยพิบัติทางธรรมชาติ

1) พื้นที่ภัยแล้ง

ในปี 2567 ข้อมูลศูนย์สารสนเทศภัยเกี่ยวกับสถานการณ์ภัยแล้ง พบว่า จังหวัดกาญจนบุรี มีพื้นที่ด้านการเกษตรได้รับความเสียหาย จำนวน 16,652 ไร่ ในพื้นที่ 8 อำเภอ 6 ตำบล 6 หมู่บ้าน และมีผู้ได้รับผลกระทบ จำนวน 4,188 ครอบครัว จังหวัดเพชรบุรี มีพื้นที่ด้านการเกษตรได้รับความเสียหาย จำนวน 619 ไร่ ในพื้นที่ 2 อำเภอ 3 ตำบล 3 หมู่บ้าน และมีผู้ได้รับผลกระทบ จำนวน 2,342 ครอบครัว จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีพื้นที่ด้านการเกษตรได้รับความเสียหาย จำนวน 11,122 ไร่ ในพื้นที่ 6 อำเภอ 28 ตำบล 89 หมู่บ้าน และมีผู้ได้รับผลกระทบ จำนวน 13,749 ครอบครัว โดยจังหวัดราชบุรีไม่มีความเสียหายที่เกิดจากภัยแล้ง (ตารางที่ 3.4)

ตารางที่ 3.4 พื้นที่เกิดภัยแล้ง ปี 2567

จังหวัด	จำนวน อำเภอ	จำนวน ตำบล	จำนวนหมู่	ผู้ได้รับ ผลกระทบ (ครัวเรือน)	ด้าน การเกษตร (ไร่)	ด้านปศุสัตว์ (ตัว)	ด้านประมง (บ่อ/กระชัง/ ไร่)
กาญจนบุรี	8	6	6	4,188	16,652	-	-
ราชบุรี	-	-	-	-	-	-	-
เพชรบุรี	2	3	3	2,342	619	-	-
ประจวบคีรีขันธ์	6	28	89	13,749	11,122	-	-
รวม	16	37	98	20,279	28,393	-	-

ที่มา: ศูนย์ข้อมูลสาธารณภัย, 2567

2) พื้นที่เกิดอุทกภัย

ในปี 2567 ข้อมูลศูนย์สาธารณภัยเกี่ยวกับสถานการณ์อุทกภัย พบว่า จังหวัดกาญจนบุรี มีพื้นที่ด้านการเกษตรได้รับความเสียหาย จำนวน 7,969 ไร่ ด้านประมง 1,079 ไร่ ในพื้นที่ 5 อำเภอ 9 ตำบล 9 หมู่บ้าน และมีผู้ได้รับผลกระทบ จำนวน 3,924 ครัวเรือน จังหวัดราชบุรี มีพื้นที่ด้านการเกษตรได้รับความเสียหาย จำนวน 134 ไร่ ด้านประมง 1 ไร่ ในพื้นที่ 2 อำเภอ 3 ตำบล 4 หมู่บ้าน โดยจังหวัดเพชรบุรีและจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ไม่มีความเสียหายที่เกิดจากอุทกภัย (ตารางที่ 3.5)

ตารางที่ 3.5 พื้นที่เกิดอุทกภัย ปี 2567

จังหวัด	จำนวน อำเภอ	จำนวน ตำบล	จำนวน หมู่	ผู้ได้รับ ผลกระทบ (ครัวเรือน)	ด้าน การเกษตร (ไร่)	ด้านปศุสัตว์ (ตัว)	ด้านประมง (บ่อ/กระชัง/ ไร่)
กาญจนบุรี	5	9	9	3,924	7,969	-	1,079
ราชบุรี	2	3	4	-	134	-	1
เพชรบุรี	-	-	-	-	-	-	-
ประจวบคีรีขันธ์	-	-	-	-	-	-	-
รวม	7	12	13	3,924	8,103	-	1,080

ที่มา: ศูนย์ข้อมูลสาธารณภัย, 2567

3) พื้นที่เกิดวาตภัย

ในปี 2567 ข้อมูลศูนย์สาธารณภัยเกี่ยวกับสถานการณ์วาตภัย พบว่า จังหวัดเพชรบุรี มีพื้นที่ด้านการเกษตรได้รับความเสียหาย จำนวน 138 ไร่ ในพื้นที่ 6 อำเภอ 24 ตำบล 20 หมู่บ้าน และมีผู้ได้รับผลกระทบ จำนวน 370 ครัวเรือน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีพื้นที่ด้านการเกษตรได้รับความเสียหาย จำนวน 104 ไร่ ในพื้นที่ 6 อำเภอ 11 ตำบล 17 หมู่บ้าน และมีผู้ได้รับผลกระทบ จำนวน 26 ครัวเรือน โดยจังหวัดกาญจนบุรีและจังหวัดราชบุรี ไม่มีความเสียหายที่เกิดจากวาตภัย (ตารางที่ 3.6)

ตารางที่ 3.6 พื้นที่เกิดวาตภัย ปี 2567

จังหวัด	จำนวน อำเภอ	จำนวน ตำบล	จำนวน หมู่	ผู้ได้รับ ผลกระทบ (ครัวเรือน)	ด้าน การเกษตร (ไร่)	ด้านปศุสัตว์ (ตัว)	ด้านประมง (บ่อ/กระชัง/ ไร่)
กาญจนบุรี	-	-	-	-	-	-	-
ราชบุรี	-	-	-	-	-	-	-
เพชรบุรี	6	24	20	370	138	-	-
ประจวบคีรีขันธ์	6	11	17	26	104	1	-
รวม	12	35	37	396	242	1	-

ที่มา: ศูนย์ข้อมูลสาธารณภัย, 2567

4) พื้นที่อัคคีภัย

ในปี 2567 ข้อมูลศูนย์สาธารณภัยเกี่ยวกับสถานการณ์อัคคีภัย พบว่า จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีพื้นที่ด้านการเกษตรได้รับความเสียหาย จำนวน 48 ไร่ ในพื้นที่ 5 อำเภอ 7 ตำบล 11 หมู่บ้าน และมีผู้ได้รับผลกระทบ จำนวน 12 ครัวเรือน โดยจังหวัดกาญจนบุรี จังหวัดราชบุรี และจังหวัดเพชรบุรีไม่มีความเสียหายที่เกิดจากอัคคีภัย (ตารางที่ 3.7)

ตารางที่ 3.7 พื้นที่เกิดอัคคีภัย ปี 2567

จังหวัด	จำนวน อำเภอ	จำนวน ตำบล	จำนวน หมู่	ผู้ได้รับ ผลกระทบ (ครัวเรือน)	ด้าน การเกษตร (ไร่)	ด้านปศุสัตว์ (ตัว)	ด้านประมง (บ่อ/กระชัง/ ไร่)
กาญจนบุรี	-	-	-	-	-	-	-
ราชบุรี	-	-	-	-	-	-	-
เพชรบุรี	-	-	-	-	-	-	-
ประจวบคีรีขันธ์	5	7	11	12	48	-	-
รวม	5	7	11	12	48	-	-

ที่มา: ศูนย์ข้อมูลสาธารณภัย, 2567

5) พื้นที่ประสบน้ำท่วมและแล้งซ้ำซาก

5.1) พื้นที่น้ำท่วมซ้ำซาก

จากข้อมูลพื้นที่น้ำท่วมซ้ำซากในรอบ 10 ปีที่ผ่านมา พบว่า จังหวัดกาญจนบุรี มีพื้นที่น้ำท่วมซ้ำซากทั้งหมด 104,229 ไร่ แบ่งออกเป็น พื้นที่น้ำท่วมซ้ำซากบ่อยครั้ง โดยประสบน้ำท่วมซ้ำ 4-7 ครั้ง จำนวน 11,799 ไร่ และพื้นที่น้ำท่วมซ้ำซากเป็นครั้งคราว โดยประสบน้ำท่วมซ้ำไม่เกิน 3 ครั้ง จำนวน 92,430 ไร่ จังหวัดราชบุรี มีพื้นที่น้ำท่วมซ้ำซากทั้งหมด 186,351 ไร่ แบ่งออกเป็น พื้นที่น้ำท่วมซ้ำซากบ่อยครั้ง โดยประสบน้ำท่วมซ้ำ 4-7 ครั้ง จำนวน 30,964 ไร่ และพื้นที่น้ำท่วมซ้ำซากเป็นครั้งคราว โดยประสบน้ำท่วมซ้ำไม่เกิน 3 ครั้ง จำนวน 155,387 ไร่ จังหวัดเพชรบุรี มีพื้นที่น้ำท่วมซ้ำซากทั้งหมด 9,983 ไร่ แบ่งออกเป็น พื้นที่น้ำท่วมซ้ำซากบ่อยครั้ง โดยประสบน้ำท่วมซ้ำ 4-7 ครั้ง จำนวน 2,509 ไร่ และพื้นที่น้ำท่วมซ้ำซากเป็นครั้งคราว โดยประสบน้ำท่วมซ้ำไม่เกิน 3 ครั้ง จำนวน 7,474 ไร่ และจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีพื้นที่น้ำท่วมซ้ำซากทั้งหมด 36,223 ไร่ แบ่งออกเป็น พื้นที่น้ำท่วมซ้ำซากบ่อยครั้ง โดยประสบน้ำท่วมซ้ำ 4-7 ครั้ง จำนวน 3,177 ไร่ และพื้นที่น้ำท่วมซ้ำซากเป็นครั้งคราว โดยประสบน้ำท่วมซ้ำไม่เกิน 3 ครั้ง จำนวน 33,046 ไร่ (ตารางที่ 3.8)

ตารางที่ 3.8 พื้นที่น้ำท่วมซ้ำซาก

จังหวัด	10 ปี ท่วม 8-10 ครั้ง (ไร่)	10 ปี ท่วม 4-7 ครั้ง (ไร่)	10 ปี ท่วม < 3 ครั้ง (ไร่)	รวมพื้นที่ น้ำท่วมซ้ำซาก (ไร่)
กาญจนบุรี	-	11,799	92,430	104,229
ราชบุรี	-	30,964	155,387	186,351
เพชรบุรี	-	2,509	7,474	9,983
ประจวบคีรีขันธ์	-	3,177	33,046	36,223
รวม	-	48,449	288,337	336,786

ที่มา: กรมพัฒนาที่ดิน, 2567

5.2) พื้นที่แล้งซ้ำซาก

จากข้อมูลพื้นที่แล้งซ้ำซากในรอบ 10 ปีที่ผ่านมา พบว่า จังหวัดกาญจนบุรี มีพื้นที่แล้งซ้ำซากทั้งหมด 2,947,744 ไร่ แบ่งออกเป็น พื้นที่แล้งซ้ำซากตั้งแต่ 6 ครั้งขึ้นไป จำนวน 2,002,336 ไร่ พื้นที่แล้งซ้ำซาก 4-5 ครั้ง จำนวน 517,416 ไร่ และพื้นที่แล้งซ้ำซากไม่เกิน 3 ครั้ง จำนวน 427,992 ไร่ จังหวัดราชบุรี มีพื้นที่แล้งซ้ำซากทั้งหมด 933,008 ไร่ แบ่งออกเป็น พื้นที่แล้งซ้ำซากตั้งแต่ 6 ครั้งขึ้นไป จำนวน 623,136 ไร่ พื้นที่แล้งซ้ำซาก 4-5 ครั้ง จำนวน 150,672 ไร่ และพื้นที่แล้งซ้ำซาก ไม่เกิน 3 ครั้ง จำนวน 159,200 ไร่ จังหวัดเพชรบุรี มีพื้นที่แล้งซ้ำซากทั้งหมด 598,614 ไร่ แบ่งออกเป็น พื้นที่แล้งซ้ำซากตั้งแต่ 6 ครั้งขึ้นไป จำนวน 355,651 ไร่ พื้นที่แล้งซ้ำซาก 4-5 ครั้ง จำนวน 95,745 ไร่ และพื้นที่แล้งซ้ำซากไม่เกิน 3 ครั้ง จำนวน 147,218 ไร่ และจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีพื้นที่แล้งซ้ำซากทั้งหมด 1,457,036 ไร่ แบ่งออกเป็น พื้นที่แล้งซ้ำซากตั้งแต่ 6 ครั้งขึ้นไป จำนวน 654,598 ไร่ พื้นที่แล้งซ้ำซาก 4-5 ครั้ง จำนวน 648,128 ไร่ และพื้นที่แล้งซ้ำซากไม่เกิน 3 ครั้ง จำนวน 154,310 ไร่ (ตารางที่ 3.9)

ตารางที่ 3.9 พื้นที่แล้งซ้ำซาก

จังหวัด	10 ปี แล้ง 6 ครั้งขึ้นไป (ไร่)	10 ปี แล้ง 4-5 ครั้ง (ไร่)	10 ปี แล้ง < 3 ครั้ง (ไร่)	รวมพื้นที่ แล้งซ้ำซาก (ไร่)
กาญจนบุรี	2,002,336	517,416	427,992	2,947,744
ราชบุรี	623,136	150,672	159,200	933,008
เพชรบุรี	355,651	95,745	147,218	598,614
ประจวบคีรีขันธ์	654,598	648,128	154,310	1,457,036
รวม	3,635,721	1,411,961	888,720	5,936,402

ที่มา: กรมพัฒนาที่ดิน, 2567

3.2 สถานการณ์การผลิต การตลาดยางพารา และการให้ความช่วยเหลือเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราของภาครัฐ

3.2.1) สถานการณ์การผลิต

ปี 2563 – 2567 **เนื้อที่ยืนต้น** ในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันตก (จังหวัดกาญจนบุรี ราชบุรี เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์) มีแนวโน้มลดลง จาก 473,801 ไร่ ในปี 2563 เหลือ 460,902 ไร่ ในปี 2567 หรือลดลง ร้อยละ 0.71 ต่อปี เนื่องจากเกษตรกรมีการโค่นยางอายุมากให้ผลผลิตน้อยปรับเปลี่ยนไปปลูกพืชอื่นที่ได้รับผลตอบแทนที่ดีกว่า เช่น ปาล์มน้ำมัน ทูเรียน มะพร้าวแก้ว เป็นต้น ปี (ตารางที่ 3.10)

เนื้อที่กรีต มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น จาก 444,766 ไร่ ในปี 2563 เป็น 447,654 ไร่ ในปี 2567 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.32 ต่อปี เนื่องจากเนื้อที่เปิดกรีตยางพาราปีแรก que เพิ่มขึ้น (ตารางที่ 3.11)

ผลผลิต มีแนวโน้มลดลง จาก 78,010 ตัน ในปี 2563 เป็น 75,274 ตัน หรือลดลงร้อยละ 0.74 ต่อปี (ตารางที่ 3.12)

ตารางที่ 3.10 เนื้อที่ยืนต้นของยางพารา ปี 2563-2567 ของพื้นที่ที่ทำการศึกษา

จังหวัด	เนื้อที่ยืนต้น (ไร่)					อัตราเพิ่มเฉลี่ย (ร้อยละ)
	2563	2564	2565	2566	2567	
กาญจนบุรี	131,344	130,030	128,703	127,697	126,524	-0.92
ราชบุรี	47,635	46,277	45,642	44,528	44,368	-1.72
เพชรบุรี	18,263	17,818	17,466	17,409	17,935	-0.59
ประจวบคีรีขันธ์	276,559	275,065	274,004	272,009	272,075	-0.44
ภาพรวม 4 จังหวัด	473,801	469,190	465,815	461,643	460,902	-0.71

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2567

ตารางที่ 3.11 เนื้อที่กรีตของยางพารา ปี 2563-2567 ของพื้นที่ที่ทำการศึกษา

จังหวัด	เนื้อที่กรีต (ไร่)					อัตราเพิ่มเฉลี่ย (ร้อยละ)
	2563	2564	2565	2566	2567	
กาญจนบุรี	125,960	123,342	123,011	123,341	122,961	-0.48
ราชบุรี	39,759	39,068	42,270	43,661	43,560	2.98
เพชรบุรี	14,494	14,645	14,930	16,614	16,655	4.12
ประจวบคีรีขันธ์	264,553	261,698	262,690	263,703	264,478	0.07
ภาพรวม 4 จังหวัด	444,766	438,753	442,901	447,319	447,654	0.32

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2567

ตารางที่ 3.12 ผลผลิตของยางพารา ปี 2563-2567 ของพื้นที่ที่ทำการศึกษา

จังหวัด	ผลผลิต (ตัน)					อัตราเพิ่มเฉลี่ย (ร้อยละ)
	2563	2564	2565	2566	2567	
กาญจนบุรี	22,693	22,009	22,531	21,931	22,337	-0.35
ราชบุรี	5,884	6,337	6,804	6,897	6,923	4.18
เพชรบุรี	2,410	2,377	2,513	2,691	2,611	2.88
ประจวบคีรีขันธ์	47,023	44,379	44,293	43,356	43,403	-1.82
ภาพรวม 4 จังหวัด	78,010	75,102	76,141	74,875	75,274	-0.74

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2567

3.2.2) สถานการณ์การตลาดยางพารา

ปี 2563 - 2567 สถานการณ์ราคายางพาราแผ่นดิบชั้น 3 ที่เกษตรกรขายได้ ในภาพรวม 4 จังหวัด มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น จาก 44.18 บาทต่อกิโลกรัม ในปี 2563 เป็น 69.56 บาทต่อกิโลกรัม ในปี 2567 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 7.81 ต่อปี เนื่องจากความต้องการยางพาราในตลาดโลกเพิ่มขึ้นจากการขยายตัวของเศรษฐกิจโลก ส่งผลให้ราคายางพาราในพื้นที่เพิ่มขึ้นตาม (ตารางที่ 3.11) โดยมีรายละเอียดระดับจังหวัด ดังนี้

จังหวัดกาญจนบุรี ราคายางพาราแผ่นดิบชั้น 3 ที่เกษตรกรขายได้ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น จาก 43.45 บาทต่อกิโลกรัม ในปี 2563 เป็น 68.99 บาทต่อกิโลกรัม ในปี 2567 หรือ เพิ่มขึ้นร้อยละ 7.80 ต่อปี

จังหวัดราชบุรี ราคายางพาราแผ่นดิบชั้น 3 ที่เกษตรกรขายได้ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น จาก 44.43 บาทต่อกิโลกรัม ในปี 2563 เป็น 69.76 บาทต่อกิโลกรัม ในปี 2567 หรือ เพิ่มขึ้นร้อยละ 7.82 ต่อปี

จังหวัดเพชรบุรี ราคายางพาราแผ่นดิบชั้น 3 ที่เกษตรกรขายได้ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น จาก 43.49 บาทต่อกิโลกรัม ในปี 2563 เป็น 68.99 บาทต่อกิโลกรัม ในปี 2567 หรือ เพิ่มขึ้นร้อยละ 8.00 ต่อปี

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ราคายางพาราแผ่นดิบชั้น 3 ที่เกษตรกรขายได้ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น จาก 45.36 บาทต่อกิโลกรัม ในปี 2563 เป็น 70.52 บาทต่อกิโลกรัม ในปี 2567 หรือ เพิ่มขึ้นร้อยละ 7.64 ต่อปี

ตารางที่ 3.13 ราคายางพาราแผ่นดิบชั้น 3 ที่เกษตรกรขายได้ ปี 2563 – 2567 ของพื้นที่ที่ทำการศึกษา

จังหวัด	ราคายางพาราแผ่นดิบชั้น 3 ที่เกษตรกรขายได้ (บาท/กก.)					อัตราเพิ่มเฉลี่ย (ร้อยละ)
	2563	2564	2565	2566	2567	
กาญจนบุรี	43.45	54.11	52.50	45.50	68.99	7.80
ราชบุรี	44.43	53.63	53.04	46.18	69.76	7.82
เพชรบุรี	43.49	53.41	52.50	45.83	68.99	8.00
ประจวบคีรีขันธ์	45.36	53.84	53.58	46.52	70.52	7.64
เฉลี่ย 4 จังหวัด	44.18	53.75	52.91	46.01	69.56	7.81

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2567

3.2.3) การให้ความช่วยเหลือเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราของภาครัฐ

จำนวนเกษตรกร และวงเงินช่วยเหลือ เกษตรกรที่ประสบภัยยางพารา ตามหลักเกณฑ์การช่วยเหลือสวนประสพภัยพิบัติของการยางแห่งประเทศไทย (กยท.) ซึ่งจ่ายให้กับเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนกับ กยท. รายละ 3,000 บาท

สำหรับพื้นที่ที่ทำการศึกษา ได้แก่ จังหวัดกาญจนบุรี ราชบุรี เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์ พบว่า ในปี 2567 ภาพรวม 4 จังหวัด มีเกษตรกรได้รับความช่วยเหลือ จำนวน 224 ราย วงเงิน 642,300 บาท ซึ่งภัยพิบัติที่ส่งผลกระทบต่อสวนยางพาราส่วนใหญ่เป็นภัยแล้ง คิดเป็นร้อยละ 97.15 รองลงมาคือ ลมพายุ ร้อยละ 1.40 ไฟไหม้ ร้อยละ 0.98 และช้างป่า ร้อยละ 0.47 ตามลำดับ (ตารางที่ 3.14)

ตารางที่ 3.14 การให้ความช่วยเหลือเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราของภาครัฐ ปี 2566 – 2567 ของพื้นที่ที่ทำการศึกษา

จังหวัด	2566		2567	
	จำนวนเกษตรกร (ราย)	วงเงินชดเชย (บาท)	จำนวนเกษตรกร (ราย)	วงเงินชดเชย (บาท)
กาญจนบุรี	17	51,000	7	21,000
ภัยแล้ง	-	-	2	6,000
น้ำท่วม	-	-	-	-
ไฟไหม้	17	51,000	1	3,000
ลมพายุ	-	-	3	9,000
ช้างป่า	-	-	1	3,000
ราชบุรี	1	3,000	2	6,000
ภัยแล้ง	-	-	2	6,000
น้ำท่วม	-	-	-	-
ไฟไหม้	-	-	-	-
ลมพายุ	1	3,000	-	-
ช้างป่า	-	-	-	-
เพชรบุรี	-	-	-	-
ภัยแล้ง	-	-	-	-
น้ำท่วม	-	-	-	-
ไฟไหม้	-	-	-	-
ลมพายุ	-	-	-	-
ช้างป่า	-	-	-	-
ประจวบคีรีขันธ์	5	15,000	215	615,300
ภัยแล้ง	2	6,000	204	612,000
น้ำท่วม	-	-	-	-
ไฟไหม้	3	9,000	11	3,300
ลมพายุ	-	-	-	-
ช้างป่า	-	-	-	-
รวม 4 จังหวัด	23	69,000	224	642,300
ภัยแล้ง	2	6,000	208	624,000

ตารางที่ 3.14 การให้ความช่วยเหลือเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราของภาครัฐ ปี 2566 – 2567 ของพื้นที่ที่ทำการศึกษา (ต่อ)

จังหวัด	2566		2567	
	จำนวนเกษตรกร (ราย)	วงเงินชดเชย (บาท)	จำนวนเกษตรกร (ราย)	วงเงินชดเชย (บาท)
น้ำท่วม	-	-	-	-
ไฟไหม้	20	60,000	12	6,300
ลมพายุ	1	3,000	3	9,000
ช้างป่า	-	-	1	3,000

หมายเหตุ: หลักเกณฑ์การช่วยเหลือสวนประสพภัยพิบัติ ของ การยางแห่งประเทศไทย (กยท.) จ่ายให้กับเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนกับ กยท. รายละ 3,000 บาท

ที่มา: การยางแห่งประเทศไทย, 2567

3.3 ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง

3.3.1) เพศ อายุ ระดับการศึกษา สมาชิกในครัวเรือน และการเป็นสมาชิกกลุ่ม

เกษตรกรตัวอย่างผู้ปลูกยางพารา ในพื้นที่ศึกษา (จังหวัดกาญจนบุรี ราชบุรี เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์) จำนวน 226 ราย มีข้อมูลทั่วไป (ตารางที่ 3.15) ดังนี้

เพศ ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 53.10 และเป็นเพศหญิง ร้อยละ 46.90

อายุ ส่วนใหญ่มีอายุ 60 ปี ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 43.36 รองลงมา มีอายุระหว่าง 51-60 ปี มีอายุระหว่าง 41-50 ปี มีอายุระหว่าง 31 - 40 ปี มีอายุระหว่าง 20-30 ปี และมีอายุน้อยกว่า 20 ปี คิดเป็นร้อยละ 31.42 17.26 5.31 2.21 และ 0.44 ตามลำดับ

ระดับการศึกษา ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 51.77 รองลงมา จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ระดับปริญญาตรี ไม่ได้ศึกษา ระดับอนุปริญญา/ปวส. และสูงกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 16.81 11.95 11.95 4.42 2.22 และ 0.88 ตามลำดับ

จำนวนสมาชิกในครัวเรือน เฉลี่ย 4 รายต่อครัวเรือน แบ่งเป็นแรงงานภาคเกษตร เฉลี่ย 2 ราย แรงงานนอกภาคการเกษตร เฉลี่ย 1 ราย และนอกภาคแรงงาน เฉลี่ย 1 ราย

การเป็นสมาชิกกลุ่ม ส่วนใหญ่เป็นสมาชิกเกษตรกรชาวสวนยาง คิดเป็นร้อยละ 62.92 รองลงมา คือเป็นสมาชิกสหกรณ์การเกษตร และสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 31.78 และ 5.30 ตามลำดับ

ตารางที่ 3.15 เพศ อายุ ระดับการศึกษา สมาชิกในครัวเรือน และการเป็นสมาชิกกลุ่ม ของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง

รายการ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
เพศของเกษตรกร		
เพศชาย	120	53.10
เพศหญิง	106	46.90
อายุของเกษตรกร		
น้อยกว่า 20 ปี	1	0.44
20 – 30 ปี	5	2.21
31 – 40 ปี	12	5.31
41 – 50 ปี	39	17.26
51 – 60 ปี	71	31.42
60 ปี ขึ้นไป	98	43.36

ตารางที่ 3.15 เพศ อายุ ระดับการศึกษา สมาชิกในครัวเรือน และการเป็นสมาชิกกลุ่ม ของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง (ต่อ)

รายการ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ระดับการศึกษา		
ไม่ได้ศึกษา	10	4.42
ประถมศึกษา	117	51.77
มัธยมศึกษาตอนต้น	27	11.95
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	38	16.81
อนุปริญญา/ปวส.	5	2.22
ปริญญาตรี	27	11.95
สูงกว่าปริญญาตรี	2	0.88
สมาชิกในครัวเรือน		
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน เฉลี่ย4.... ราย/ครัวเรือน		
อาชีพเกษตรกร เฉลี่ย.....2.... ราย/ครัวเรือน		
ประกอบอาชีพอื่นๆ เฉลี่ย....1..... ราย/ครัวเรือน		
ไม่ประกอบอาชีพ เฉลี่ย....1..... ราย/ครัวเรือน		
การเป็นสมาชิกกลุ่ม		
ไม่เป็น	75	33.19
เป็น	151	66.81
ระบุชื่อกลุ่ม (n=151) (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
กลุ่มเกษตรกรชาวสวนยาง	95	62.92
กลุ่มแปลงใหญ่	8	5.30
สหกรณ์การเกษตร	48	31.78

ที่มา: จากการสำรวจ

3.3.2) ลักษณะการถือครอง ช่วงอายุการให้ผลผลิต และลักษณะพื้นที่ปลูกยางพารา

ลักษณะการถือครองพื้นที่ปลูกยางพารา ส่วนใหญ่เป็นของตนเอง คิดเป็นร้อยละ 82.66 รองลงมาคือ ทำฟรี คิดเป็นร้อยละ 10.08 เป็นพื้นที่ในเขตอุทยาน คิดเป็นร้อยละ 6.45 และเป็นที่เช่า คิดเป็นร้อยละ 0.81 ตามลำดับ

ช่วงการให้ผลผลิต ส่วนใหญ่เป็นช่วงให้ผลผลิต 11-15 ปี คิดเป็นร้อยละ 29.89 รองลงมาคือ ช่วงให้ผลผลิต 16-20 ปี คิดเป็นร้อยละ 28.48 ช่วงให้ผลผลิต มากกว่า 20 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 18.86 ช่วงก่อนให้ผลผลิต 2-6 ปี คิดเป็นร้อยละ 9.25 ช่วงให้ผลผลิต 7-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 8.54 และช่วงปีปลูกแรก หรือ 1 ปี คิดเป็นร้อยละ 4.98

ลักษณะพื้นที่ปลูกยางพารา ส่วนใหญ่เป็นที่ราบ คิดเป็นร้อยละ 56.23 รองลงมาคือ เป็นที่ลาดเชิงเขา คิดเป็นร้อยละ 28.47 และเป็นที่ลาดชัน คิดเป็นร้อยละ 15.30 ตามลำดับ

การขึ้นทะเบียนกับ กยท. ส่วนใหญ่มีการขึ้นทะเบียน คิดเป็นร้อยละ 92.04 และไม่ได้ขึ้นทะเบียน คิดเป็นร้อยละ 7.96

การปลูกพืชเสริม (ปลูกแซม) ส่วนใหญ่ไม่มีการปลูกแซม คิดเป็นร้อยละ 69.03 และมีการปลูกพืชแซม ได้แก่ มะพร้าว น้ำหอม หรือ สับปะรด คิดเป็นร้อยละ 30.97

แหล่งน้ำที่ใช้ในการปลูกยางพารา ส่วนใหญ่เป็นน้ำฝน คิดเป็นร้อยละ 70.49 รองลงมาคือ สระน้ำ/บ่อน้ำของตนเอง คิดเป็นร้อยละ 16.07 แหล่งน้ำสาธารณะในชุมชน คิดเป็นร้อยละ 9.51 และ น้ำชลประทาน คิดเป็นร้อยละ 3.93 ตามลำดับ

แรงงานใช้ในการทำสวนยางพารา ส่วนใหญ่เป็นการจ้างแรงงานเป็นส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 55.31 รองลงมาคือ แรงงานที่ใช้ในครัวเรือนเท่านั้น คิดเป็นร้อยละ 27.87 แรงงานที่ใช้ในครัวเรือนส่วนใหญ่ และจ้างแรงงานเป็นส่วนน้อย คิดเป็นร้อยละ 10.18 และจ้างแรงงานและไม่มีการใช้แรงงานในครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 6.64 ตามลำดับ (ตารางที่ 3.16)

ตารางที่ 3.16 ลักษณะการถือครองพื้นที่ปลูกยางพารา ช่วงอายุการให้ผลผลิต และลักษณะพื้นที่ของเกษตรกร กลุ่มตัวอย่าง

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
ลักษณะการถือครองพื้นที่ปลูกยางพารา*		
ตนเอง	205	82.66
เช่า	2	0.81
ทำฟรี	25	10.08
อื่นๆ เช่น ในเขตอุทยาน	10	6.45
ช่วงอายุการให้ผลผลิตและลักษณะพื้นที่ปลูก*		
1) ช่วงปีปลูกแรกหรือ 1 ปี	14	4.98
จำนวนแปลง (ค่าเฉลี่ย)	1	
ที่ราบ	9	64.29
ที่ลาดชัน	-	-
ที่เชิงเขา	5	35.71
2) ช่วงก่อนให้ผลผลิต 2-6 ปี	26	9.25
จำนวนแปลง (ค่าเฉลี่ย)	1.2	
ที่ราบ	15	57.69
ที่ลาดชัน	2	7.69
ที่เชิงเขา	9	34.62
3) ช่วงให้ผลผลิต 7-10 ปี	24	8.54
จำนวนแปลง (ค่าเฉลี่ย)	1	
ที่ราบ	11	45.84
ที่ลาดชัน	5	20.83
ที่เชิงเขา	8	33.33
4) ช่วงให้ผลผลิต 11-15 ปี	84	29.89
จำนวนแปลง (ค่าเฉลี่ย/ครัวเรือน)	1.4	
ที่ราบ	52	61.91
ที่ลาดชัน	10	11.90
ที่เชิงเขา	22	26.19
5) ช่วงให้ผลผลิต 16-20 ปี	80	28.48
จำนวนแปลง (ค่าเฉลี่ย/ครัวเรือน)	1.6	
ที่ราบ	44	55.00
ที่ลาดชัน	14	17.50

ตารางที่ 3.16 ลักษณะการถือครองพื้นที่ปลูกยางพารา ช่วงอายุการให้ผลผลิต และลักษณะพื้นที่ของเกษตรกร กลุ่มตัวอย่าง (ต่อ)

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
ที่เชิงเขา	22	27.50
6) ช่วงให้ผลผลิต มากกว่า 20 ปีขึ้นไป	53	18.86
จำนวนแปลง (ค่าเฉลี่ย/ครัวเรือน)	1.2	
ที่ราบ	27	50.94
ที่ลาดชัน	12	22.64
ที่เชิงเขา	14	26.42
การขึ้นทะเบียนกับ กยท.		
ขึ้นทะเบียนกับ กยท.	208	92.04
ไม่ได้ขึ้นทะเบียนกับ กยท.	18	7.96
การปลูกพืชเสริม (ปลูกแซม)		
ไม่มี	156	69.03
มี ได้แก่ มะพร้าว และสับปะรด	70	30.97
แหล่งน้ำที่ใช้ในการปลูกยางพารา		
น้ำฝน	215	70.49
น้ำชลประทาน	12	3.93
สระน้ำ/บ่อน้ำของตนเอง	49	16.07
แหล่งน้ำสาธารณะในชุมชน	29	9.51
แรงงานใช้ในการทำสวนยางพารา		
แรงงานที่ใช้ในครัวเรือนเท่านั้น	63	27.87
แรงงานที่ใช้ในครัวเรือนส่วนใหญ่ และจ้างแรงงานเป็นส่วนน้อย	23	10.18
จ้างแรงงานเป็นส่วนใหญ่	125	55.31
จ้างแรงงานและไม่มีการใช้แรงงานในครัวเรือน	15	6.64

หมายเหตุ: ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ที่มา: จากการสำรวจ

3.3.3) รายได้ครัวเรือน ค่าใช้จ่ายในการผลิตยางพารา หนี้สิน แหล่งเงินทุน หนี้สินคงเหลือจากการทำสวนยางพารา และรูปแบบการขายผลผลิตยางพารา

รายได้ครัวเรือน ปี 2567 เฉลี่ย 467,428.85 บาท/ครัวเรือน/ปี รายได้ภาคเกษตร เฉลี่ย 381,343.89 บาท/ครัวเรือน/ปี คิดเป็นร้อยละ 81.58 และรายได้นอกภาคเกษตร เฉลี่ย 86,084.96 บาท/ครัวเรือน/ปี คิดเป็นร้อยละ 18.42 ของรายได้ครัวเรือน สำหรับรายได้ภาคเกษตร เป็นรายได้จากการขายผลผลิตยางพารา เฉลี่ย 309,174.87 บาท/ครัวเรือน/ปี จากการปลูกพืชแซมยางพารา เฉลี่ย 14,699.12 บาท/ครัวเรือน/ปี จากการรับจ้างกรีดยาง เฉลี่ย 924.78 บาท/ครัวเรือน/ปี และอื่นๆ เช่น พืชไร่ พืชสวน ปศุสัตว์ ประมง และรับจ้างการเกษตรอื่นๆ เฉลี่ย 56,545.13 บาท/ครัวเรือน/ปี

ค่าใช้จ่ายที่เป็นเงินสด ในการผลิตยางพารา ปี 2567 เฉลี่ย 180,417.96 บาท/ครัวเรือน/ปี ส่วนใหญ่เป็นค่าจ้างแรงงาน คิดเป็นร้อยละ 71.62 รองลงมาคือ ค่าวัสดุอุปกรณ์ คิดเป็นร้อยละ 27.92 และค่าใช้จ่ายคงที่ คิดเป็นร้อยละ 0.46 ตามลำดับ

แหล่งเงินทุนในการทำสวนยางพารา ส่วนใหญ่เป็นเงินทุนของตนเองทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 82.56 รองลงมาคือ กู้ยืมบางส่วน คิดเป็นร้อยละ 14.73 และกู้ยืมทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 2.71 ตามลำดับ

หนี้สินคงเหลือจากการกู้ยืมมาทำสวนยางพารา ส่วนใหญ่เกษตรกรไม่มีหนี้สิน คิดเป็นร้อยละ 84.07 และยังมีหนี้สิน คิดเป็นร้อยละ 15.93 โดยมีหนี้สิน เฉลี่ย 53,070.80 บาท/ครัวเรือน/ปี

รูปแบบการขายผลผลิตยางพารา ส่วนใหญ่เป็นยางก้อนถ้วย คิดเป็นร้อยละ 61.07 รองลงมาคือ ยางแผ่น คิดเป็นร้อยละ 29.50 น้ำยางสด คิดเป็นร้อยละ 6.56 และขี้ยาง คิดเป็นร้อยละ 2.87 ตามลำดับ

ตารางที่ 3.17 รายได้ครัวเรือน ค่าใช้จ่ายในการผลิตยางพารา หนี้สิน แหล่งเงินทุน หนี้สินคงเหลือจากการทำสวนยางพารา และรูปแบบการขายผลผลิตยางพารา ปี 2567 ของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
รายได้ครัวเรือน ปี 2567 เฉลี่ย (บาท/ปี)	467,428.85	100.00
รายได้ภาคเกษตร	381,343.89	81.58
- จากการขายผลผลิตยางพารา (บาท/ปี)	309,174.87	-
- จากการปลูกพืชแซมยางพารา (บาท/ปี)	14,699.12	-
- จากการรับจ้างกรีดยาง (บาท/ปี)	924.78	-
- อื่นๆ เช่น พืชไร่ พืชสวน ปศุสัตว์ ประมง และรับจ้างการเกษตรอื่นๆ (บาท/ปี)	56,545.13	-
รายได้นอกภาคเกษตร	86,084.96	18.42
ค่าใช้จ่าย (เงินสด) ในการผลิตยางพารา ปี 2567 เฉลี่ย (บาท/ปี)	180,417.96	100.00
ค่าใช้จ่ายคงที่ เฉลี่ย (บาท/ปี)	837.74	0.46
ค่าจ้างแรงงาน เฉลี่ย (บาท/ปี)	129,216.64	71.62
ค่าวัสดุอุปกรณ์ เฉลี่ย (บาท/ปี)	50,363.58	27.92
แหล่งเงินทุนในการทำสวนยางพารา*		
ของตนเอง	213	82.56
กู้ยืมทั้งหมด	7	2.71
กู้ยืมบางส่วน	38	14.73
หนี้สินคงเหลือจากการกู้ยืมมาทำสวนยางพารา		
ไม่มี	190	84.07
มี	36	15.93
หนี้สินคงเหลือ เฉลี่ย (บาท)	53,070.80	-
รูปแบบการขายผลผลิตยางพารา*		
น้ำยางสด	16	6.56
ยางแผ่น	72	29.50
ยางก้อนถ้วย	149	61.07
ขี้ยาง	7	2.87

หมายเหตุ: ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ที่มา: จากการสำรวจ

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การศึกษาแนวทางการประกันภัยสินค้าทางการเกษตร ดำเนินการในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 10 จำนวน 4 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดกาญจนบุรี ราชบุรี เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบและความต้องการทำประกันภัยสินค้าทางการเกษตรของเกษตรกร และศึกษาแนวทางการประกันภัยสินค้าทางการเกษตรที่มีความเหมาะสม และสอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกร โดยใช้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เกษตรกรรายย่อย และการระดมความคิดเห็น (Focus Group) จากเกษตรกร รวมถึงเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยผลการศึกษา มีรายละเอียด ดังนี้

4.1 รูปแบบการประสบภัยทางการเกษตรและความต้องการทำประกันภัยสินค้าทางการเกษตรของเกษตรกร

4.1.1 รูปแบบการประสบภัยทางการเกษตรของเกษตรกร

1) ชนิดภัย ระดับความรุนแรง และความเสียหายจากการประสบภัยทางการเกษตร (ภัยพิบัติทางธรรมชาติ/โรค/ศัตรูพืช ฯลฯ)

จากการสำรวจในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา (ปี 2557 – 2567) เกษตรกรประสบภัยทางการเกษตร (ภัยพิบัติทางธรรมชาติ/โรค/ศัตรูพืช ฯลฯ) โดยมีระดับความรุนแรงและความเสียหายตามชนิดภัยและความถี่ ดังนี้

(1) ภัยแล้งหรือฝนทิ้งช่วง พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เคยประสบภัยแล้งในพื้นที่สวนยางพารา ร้อยละ 95.13 โดยใน 10 ปีที่ผ่านมา เกษตรกรประสบภัยดังกล่าวเฉลี่ย 7.74 ปี ความถี่เฉลี่ย 1 ครั้งต่อปี ทั้งนี้ ระดับความรุนแรงและความเสียหายอยู่ในระดับน้อย ซึ่งส่วนใหญ่ส่งผลต่อการเจริญเติบโตของต้นยางพารา ทำให้ปริมาณน้ำยางลดลง

(2) น้ำท่วมหรือฝนตกหนัก พบว่า เกษตรกรเคยประสบภัยน้ำท่วมหรือฝนตกหนักในพื้นที่สวนยางพารา ร้อยละ 3.98 โดยใน 10 ปีที่ผ่านมา เกษตรกรประสบภัยดังกล่าวเฉลี่ย 3.13 ปี ความถี่เฉลี่ย 1 ครั้งต่อปี ทั้งนี้ ระดับความรุนแรงและความเสียหายอยู่ในระดับน้อยที่สุด ซึ่งเป็นการท่วมขังชั่วคราว มีผลกระทบต่อการผลิตเล็กน้อย

(3) ภัยอากาศหนาวหรือน้ำค้างแข็ง พบว่า เกษตรกรไม่เคยประสบภัยอากาศหนาวหรือน้ำค้างแข็งในพื้นที่สวนยางพารา

(4) ลมพายุหรือพายุไต้ฝุ่น พบว่า เกษตรกรเคยประสบภัยจากลมพายุหรือพายุไต้ฝุ่นในพื้นที่สวนยางพารา ร้อยละ 20.80 โดยใน 10 ปีที่ผ่านมา เกษตรกรประสบภัยดังกล่าวเฉลี่ย 2.68 ปี ความถี่เฉลี่ย 1 ครั้งต่อปี ทั้งนี้ ระดับความรุนแรงและความเสียหายอยู่ในระดับน้อยที่สุด ซึ่งส่วนใหญ่แล้วมีผลกระทบทำให้ต้นยางโคนล้มหรือกิ่งหักเสียหายบางส่วน

(5) ลูกเห็บ พบว่า เกษตรกรไม่เคยประสบภัยจากลูกเห็บในพื้นที่สวนยางพารา

(6) ไฟป่าหรือไฟไหม้ พบว่า เกษตรกรเคยประสบภัยจากไฟป่าหรือไฟไหม้ในพื้นที่สวนยางพารา ร้อยละ 14.16 โดยใน 10 ปีที่ผ่านมา เกษตรกรประสบภัยดังกล่าวเฉลี่ย 4.03 ปี มีความถี่เฉลี่ย 1 ครั้งต่อปี ทั้งนี้ ระดับความรุนแรงและความเสียหายอยู่ในระดับน้อย ซึ่งเกษตรกรส่วนใหญ่มีการเตรียมความพร้อมในการทำแนวกันไฟไว้ เมื่อเกิดภัยขึ้นจึงสามารถช่วยลดหรือบรรเทาความเสียหายได้

(7) ช้างป่า พบว่า เกษตรกรเคยประสบภัยจากช้างป่าในพื้นที่สวนยางพารา ร้อยละ 8.85 โดยใน 10 ปีที่ผ่านมา เกษตรกรประสบภัยดังกล่าวเฉลี่ย 9.10 ปี มีความถี่เฉลี่ย 32 ครั้งต่อปี ทั้งนี้ ระดับความรุนแรงและความเสียหายอยู่ในระดับน้อยที่สุด พบเพียงการหักโค่นของต้นยางพาราเพียงเล็กน้อยเท่านั้น

(8) โรคระบาด พบว่า เกษตรกรเคยประสบภัยจากโรคระบาดในพื้นที่สวนยางพารา ร้อยละ 14.60 โดยใน 10 ปีที่ผ่านมา เกษตรกรประสบภัยดังกล่าวเฉลี่ย 5.82 ปี ความถี่เฉลี่ย 1 ครั้งต่อปี ทั้งนี้

ระดับความรุนแรงและความเสียหายอยู่ในระดับน้อยที่สุด ซึ่งมักพบการระบาดในช่วงอากาศเย็น ความชื้นสูง และการถ่ายเทอากาศไม่ดี โดยเกษตรกรมีการดูแลและการจัดการสวนอย่างเหมาะสมอยู่เสมอ ทำให้ไม่เกิดการระบาดและไม่ส่งผลกระทบต่อการผลิต

(9) โรคราสีชมพู พบว่า เกษตรกรเคยประสบภัยจากโรคราสีชมพูในพื้นที่สวนยางพารา ร้อยละ 9.73 โดยใน 10 ปีที่ผ่านมา เกษตรกรประสบภัยดังกล่าวเฉลี่ย 5.95 ปี มีความถี่เฉลี่ย 1 ครั้งต่อปี ทั้งนี้ ระดับความรุนแรงและความเสียหายอยู่ในระดับน้อยที่สุด ซึ่งมักพบการระบาดในช่วงฤดูฝนหรือพื้นที่ที่มีความชื้นสูงต่อเนื่อง โดยเกษตรกรมีการดูแลและการจัดการสวนอย่างเหมาะสมอยู่เสมอ ทำให้ไม่เกิดการระบาดและไม่ส่งผลกระทบต่อการผลิต

(10) โรคราขาว พบว่า เกษตรกรเคยประสบภัยจากโรคราขาวในพื้นที่สวนยางพารา ร้อยละ 5.31 โดยใน 10 ปีที่ผ่านมา เกษตรกรประสบภัยดังกล่าวเฉลี่ย 7.25 ปี ความถี่เฉลี่ย 1 ครั้งต่อปี ทั้งนี้ ระดับความรุนแรงและความเสียหายอยู่ในระดับน้อยที่สุด ซึ่งเป็นเชื้อราในดินที่เข้าทำลายระบบรากของต้นยางพารา ซึ่งอาจส่งผลให้ต้นยางเจริญเติบโตได้ช้าลง โดยเกษตรกรมีการดูแลและการจัดการสวนอย่างเหมาะสมอยู่เสมอ รวมทั้งวิธีการรักษาเบื้องต้นเมื่อเกิดโรค ทำให้ไม่เกิดการระบาดและไม่ส่งผลกระทบต่อการผลิต

(11) โรคเส้นดำ พบว่า เกษตรกรเคยประสบภัยจากโรคเส้นดำในพื้นที่สวนยางพารา ร้อยละ 14.16 โดยใน 10 ปีที่ผ่านมา เกษตรกรประสบภัยดังกล่าวเฉลี่ย 4.88 ปี ความถี่เฉลี่ย 1 ครั้งต่อปี ทั้งนี้ ระดับความรุนแรงและความเสียหายอยู่ในระดับน้อยที่สุด ซึ่งมักพบการระบาดในช่วงฤดูฝนหรือช่วงที่มีความชื้นสูง โดยเชื้อราจะเข้าทำลายบริเวณแผลกรีดยาง ทำให้เกิดรอยแผลสีน้ำตาลถึงดำตามแนวกรีด ส่งผลกระทบทำให้การไหลของน้ำยางลดลง โดยเกษตรกรมีการดูแลและการจัดการสวนอย่างเหมาะสมอยู่เสมอ รวมทั้งวิธีการรักษาเบื้องต้นเมื่อเกิดโรค ทำให้ไม่เกิดการระบาดและไม่ส่งผลกระทบต่อการผลิต

(12) โรคเปลือกเน่า พบว่า เกษตรกรเคยประสบภัยจากโรคเปลือกเน่าในพื้นที่สวนยางพารา ร้อยละ 10.18 โดยใน 10 ปีที่ผ่านมา เกษตรกรประสบภัยดังกล่าวเฉลี่ย 6.09 ปี ความถี่เฉลี่ย 1 ครั้งต่อปี ทั้งนี้ ระดับความรุนแรงและความเสียหายอยู่ในระดับน้อยที่สุด มักมีสาเหตุมาจากเชื้อรา ซึ่งเข้าทำลายเปลือกของต้นยาง โดยเฉพาะบริเวณแผลกรีดหรือส่วนที่เปลือกอับชื้น ทำให้เกิดอาการเปลือกเน่า และอาจส่งผลกระทบต่อปริมาณของน้ำยางพารา โดยเกษตรกรมีการดูแลและการจัดการสวนอย่างเหมาะสมอยู่เสมอ รวมทั้งวิธีการรักษาเบื้องต้นเมื่อเกิดโรค ทำให้ไม่เกิดการระบาดและไม่ส่งผลกระทบต่อการผลิต

(13) โรคเปลือกแห้ง พบว่า เกษตรกรเคยประสบภัยจากโรคเปลือกแห้งในพื้นที่สวนยางพารา ร้อยละ 41.15 โดยใน 10 ปีที่ผ่านมา เกษตรกรประสบภัยดังกล่าวเฉลี่ย 6.87 ปี ความถี่เฉลี่ย 1 ครั้งต่อปี ทั้งนี้ ระดับความรุนแรงและความเสียหายอยู่ในระดับน้อยที่สุด ซึ่งเป็นภาวะที่พบบ่อยในสวนยาง ซึ่งเกิดจากการกรีดหนักเกินไป หรือสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสม ทำให้เปลือกแห้งแข็งและไม่มีการหลั่งน้ำยาง หรือหากเกิดเข้าบ่อยครั้งอาจต้องหยุดกรีดยางเป็นระยะเวลานาน โดยเกษตรกรมีการป้องกัน และการบำรุงรักษาสวนให้แข็งแรง ใส่ปุ๋ยตามคำแนะนำ ใช้ระบบกรีดที่เหมาะสม และพักต้นยางพารา

(14) โรคใบร่วงและฝักเน่า พบว่า เกษตรกรเคยประสบภัยจากโรคใบร่วงและฝักเน่าในพื้นที่สวนยางพารา ร้อยละ 13.72 โดยใน 10 ปีที่ผ่านมา เกษตรกรประสบภัยดังกล่าวเฉลี่ย 5.10 ปี ความถี่เฉลี่ย 1 ครั้งต่อปี ทั้งนี้ ระดับความรุนแรงและความเสียหายอยู่ในระดับน้อยที่สุด ซึ่งมักพบการระบาดในช่วงฤดูฝนหรือในสภาพแวดล้อมที่มีความชื้นสูง ทำให้ใบและฝักเน่าร่วงหล่นก่อนถึงระยะเวลาปกติ ส่งผลต่อการเจริญเติบโตของต้นยางพารา โดยเกษตรกรมีการดูแลและการจัดการสวนอย่างเหมาะสมอยู่เสมอ รวมทั้งวิธีการรักษาเบื้องต้นเมื่อเกิดโรค สามารถลดความรุนแรงและความเสียหายได้

(15) หนอนทราย พบว่า เกษตรกรเคยประสบภัยจากหนอนทรายในพื้นที่สวนยางพารา ร้อยละ 0.88 โดยใน 10 ปีที่ผ่านมา เกษตรกรประสบภัยดังกล่าวเฉลี่ย 5.50 ปี ความถี่เฉลี่ย 1 ครั้งต่อปี ทั้งนี้ ระดับความ

รุนแรงและความเสียหายอยู่ในระดับน้อยที่สุด หนองทรายเป็นตัวอย่างของด้วงปีกแข็ง เป็นศัตรูกัดกินและทำลายรากต้นยางพารา ทำให้ต้นยางพาราตายเป็นหย่อมๆ โดยเกษตรกรมีการดูแลและการจัดการสวนอย่างเหมาะสมอยู่เสมอ รวมทั้งวิธีการรักษาเบื้องต้นเมื่อเกิดโรค ทำให้ไม่เกิดการระบาดและไม่ส่งผลกระทบต่อการผลิต

(16) โรคโคนต้นไหม้ พบว่า เกษตรกรเคยประสบภัยจากโรคโคนต้นไหม้ในพื้นที่สวนยางพารา ร้อยละ 4.42 โดยใน 10 ปีที่ผ่านมา เกษตรกรประสบภัยดังกล่าว 8.20 ปี ความถี่เฉลี่ย 1 ครั้งต่อปี ทั้งนี้ระดับความรุนแรงและความเสียหายอยู่ในระดับน้อยที่สุด เกิดจากสภาพอากาศแห้งแล้งจัดและแสงแดดเผา ทำให้เปลือกบริเวณโคนต้นด้านทิศตะวันตกแห้ง แตก และไหม้ ลูกกลามจนต้นยางแห้งตายได้ เกษตรกรมีวิธีป้องกันคือ ใช้เศษวัสดุคลุมดินรอบโคนต้น ปลุกพืชคลุมดินเพื่อบังแดด รวมทั้งวิธีการรักษาเบื้องต้น ทำให้สามารถลดความรุนแรงและความเสียหายได้

(17) ปลวก พบว่า เกษตรกรเคยประสบภัยจากปลวกในพื้นที่สวนยางพารา ร้อยละ 18.14 โดยใน 10 ปีที่ผ่านมา เกษตรกรประสบภัยดังกล่าว 8.29 ปี ความถี่เฉลี่ย 1 ครั้งต่อปี ทั้งนี้ระดับความรุนแรงและความเสียหายอยู่ในระดับน้อยที่สุด ซึ่งปลวกมักจะกินเนื้อไม้บริเวณโคนต้น ลำต้น หรือราก ส่งผลให้ต้นยางพารามีความแข็งแรงลดลง โดยเกษตรกรมีการดูแลและการจัดการสวนอย่างเหมาะสมอยู่เสมอ ทำให้ไม่ส่งผลกระทบต่อการผลิต

(18) โรคใบร่วงชนิดใหม่ในยางพารา พบว่า เกษตรกรเคยประสบภัยจากโรคใบร่วงชนิดใหม่ในยางพารา ร้อยละ 8.41 โดยใน 10 ปีที่ผ่านมา เกษตรกรประสบภัยดังกล่าว 5.16 ปี ความถี่เฉลี่ย 1 ครั้งต่อปี ทั้งนี้ระดับความรุนแรงและความเสียหายอยู่ในระดับน้อย โดยอาการของโรคระยะแรกใบจะเป็นรอยสีเหลืองกลม ต่อมาจะเป็นลักษณะขีดากกลมขนาดใหญ่ และเนื้อเยื่อเปลี่ยนเป็นแห้งสีน้ำตาลซีด ใบร่วงอย่างรวดเร็ว สำหรับใบยางที่ร่วงแห้งอยู่บนพื้นดิน จะเห็นลักษณะแผลกลมขีดากขนาดใหญ่ โรคนี้เข้าทำลายใบแก่ทุกช่วงอายุยางพารา หากเป็นต้นยางพาราเล็กที่เป็นรุนแรงอาจทำให้ต้นยางพาราตายอย่างรวดเร็ว โดยเกษตรกรมีวิธีการรักษาตามคำแนะนำของการยางแห่งประเทศไทย (ตารางที่ 4.1)

ตารางที่ 4.1 ระดับความรุนแรงและความเสียหายจากการประสบภัยยางพารา (ภัยพิบัติทางธรรมชาติ /โรคพืช ฯลฯ)

ชนิดภัย	เคยประสบภัย (ร้อยละ)	ค่าเฉลี่ย จำนวนปี	ค่าเฉลี่ย ความถี่	ค่าคะแนน	แปลผล
1) ภัยแล้งหรือฝนทิ้งช่วง	95.13	7.74	1	2.13	น้อย
2) น้ำท่วมหรือฝนตกหนัก	3.98	3.13	1	1.00	น้อยที่สุด
3) ภัยอากาศหนาวหรือน้ำค้างแข็ง	-	-	-	-	-
4) ลมพายุหรือพายุไต้ฝุ่น	20.80	2.68	1	1.51	น้อยที่สุด
5) ลูกเห็บ	-	-	-	-	-
6) ไฟป่า/ไฟไหม้	14.16	4.03	1	2.09	น้อย
7) ช้างป่า	8.85	9.10	32	1.95	น้อยที่สุด
8) โรคราแป้ง	14.60	5.82	1	1.27	น้อยที่สุด
9) โรคราสีชมพู	9.73	5.95	1	1.23	น้อยที่สุด
10) โรครากขาว	5.31	7.25	1	1.42	น้อยที่สุด
11) โรคเส้นดำ	14.16	4.88	1	1.34	น้อยที่สุด
12) โรคเปลือกเน่า	10.18	6.09	1	1.22	น้อยที่สุด

ตารางที่ 4.1 ระดับความรุนแรงและความเสียหายจากการประสบภัยยางพารา (ภัยพิบัติทางธรรมชาติ /โรคพืช ฯลฯ) (ต่อ)

ชนิดภัย	เคยประสบภัย (ร้อยละ)	ค่าเฉลี่ย จำนวนปี	ค่าเฉลี่ย ความถี่	ค่าคะแนน	แปลผล
13) โรคเปลือกแห้ง	41.15	6.87	1	1.41	น้อยที่สุด
14) โรคใบร่วงและฝักเน่า	13.72	5.10	1	1.45	น้อยที่สุด
15) หนอนทราย	0.88	5.50	1	1.00	น้อยที่สุด
16) โรคโคนต้นไหม้	4.42	8.20	1	1.30	น้อยที่สุด
17) ปลวก	18.14	8.29	1	1.17	น้อยที่สุด
18) โรคใบร่วงชนิดใหม่ในยางพารา	8.41	5.16	1	2.32	น้อย

ที่มา: จากการสำรวจ

2) ปัญหาการขาดทุน

ในช่วงปี 2566 - 2567 พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกยางพาราส่วนใหญ่ ร้อยละ 70.35 ประสบปัญหาการขาดทุน ซึ่งส่งผลกระทบต่อรายได้ของครัวเรือนเกษตรกร โดยเกษตรกรส่วนใหญ่จำหน่ายยางพาราในราคาที่เท่ากับต้นทุนการผลิต หรือเท่ากับ ร้อยละ 57.86 ขณะที่เกษตรกรอีกร้อยละ 42.14 จำหน่ายยางพาราในราคาที่น้อยกว่าต้นทุนการผลิต หรือขาดทุน (ตารางที่ 4.2)

ตารางที่ 4.2 ปัญหาการขาดทุน

รายการ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
ปัญหาการขาดทุน	226	100.00
ไม่ประสบปัญหา	67	29.65
ประสบปัญหา	159	70.35
ประเด็นปัญหา (n=159)		
ราคาขายที่ได้รับ ทำให้รายได้เท่ากับต้นทุนการผลิต (เท่ากับ)	92	57.86
ราคาขายที่ได้รับ ทำให้รายได้น้อยกว่าต้นทุนการผลิต (ขาดทุน)	67	42.14

ที่มา: จากการสำรวจ

3) การเตรียมการป้องกันภัยยางพาราในอดีตที่ผ่านมา

จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกยางพารากลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 59.29 ไม่ได้มีการเตรียมความพร้อมเพื่อป้องกันภัยยางพาราที่อาจเกิดขึ้นกับสวนยางพารา เนื่องจาก

- (1) เกษตรกรคิดว่าเป็นภัยธรรมชาติยากต่อการหลีกเลี่ยง คิดเป็นร้อยละ 31.34
- (2) ไม่ต้องการเสียเงินในการลงทุนป้องกันเพิ่ม คิดเป็นร้อยละ 20.90
- (3) ไม่ทราบว่าจะต้องจัดการอย่างไร คิดเป็นร้อยละ 17.91
- (4) ไม่เคยประสบภัยร้ายแรง คิดเป็นร้อยละ 11.19
- (5) ไม่มีแหล่งน้ำไว้ใช้ยามจำเป็น คิดเป็นร้อยละ 8.96
- (6) ไม่คาดคิดว่าจะเกิดภัยแล้งยาวนาน คิดเป็นร้อยละ 7.46
- (7) ตนเองมีสระน้ำ/แหล่งน้ำไว้ใช้ทำการเกษตรแล้ว ไม่ได้เตรียมการป้องกันในเรื่องภัยอื่น

ที่นอกเหนือจากภัยแล้ง คิดเป็นร้อยละ 2.24

และอีกร้อยละ 40.71 มีการเตรียมความพร้อมเพื่อป้องกันภัยยางพาราที่อาจเกิดขึ้นกับสวนยางพารา โดยอาศัยจากประสบการณ์ที่เคยประสบภัยในอดีตที่ผ่านมาเป็นแนวทางในการป้องกัน ซึ่งสามารถจำแนกการเตรียมการป้องกันได้ ดังนี้

- (1) การทำแนวกันไฟ เพื่อป้องกันการเกิดไฟป่าหรือไฟไหม้ในสวนยางพารา คิดเป็นร้อยละ 42.39

(2) การขุดสระน้ำภายในสวนยางพาราของตนเอง เพื่อใช้ฉีดพ่นน้ำให้ต้นยางพาราในช่วงฤดูแล้ง คิดเป็นร้อยละ 20.65

(3) เตรียมรถบรรทุกน้ำ/เตรียมซื้อน้ำ เพื่อฉีดรดต้นยางพาราในช่วงฤดูแล้ง คิดเป็นร้อยละ 14.13

(4) มีการศึกษาวิธีการรักษา/เตรียมยารักษาโรคที่เกี่ยวกับต้นยางพารา หมั่นตรวจสอบและดูแลสวนยางพาราอย่างสม่ำเสมอ คิดเป็นร้อยละ 11.96

(5) ทำรั้วป้องกันช้างป่า คิดเป็นร้อยละ 10.87 (ตารางที่ 4.3)

ตารางที่ 4.3 การเตรียมการป้องกันภัยยางพาราในอดีต

รายการ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
การเตรียมการป้องกันภัยยางพารา	226	100.00
ไม่ได้เตรียม	134	59.29
เตรียม	92	40.71
ไม่ได้เตรียมการป้องกัน เนื่องจาก (n=134)		
(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ภัยธรรมชาติ ไม่สามารถคาดการณ์หรือป้องกันได้	42	31.34
ไม่ต้องการเสียเงินลงทุนในการป้องกันเพิ่ม	28	20.90
ไม่ทราบว่าต้องจัดการอย่างไร	24	17.91
ไม่ได้ประสบภัยร้ายแรง	15	11.19
ไม่มีแหล่งน้ำไว้ใช้ยามจำเป็น	12	8.96
ไม่คาดคิดว่าจะเกิดภัยแล้งยาวนาน	10	7.46
มีสระน้ำ/แหล่งน้ำไว้ใช้ทำการเกษตรแล้ว ไม่เคยคิดเตรียมการป้องกัน	3	2.24
ภัยอื่นที่นอกเหนือจากภัยแล้ง		
เตรียมการป้องกัน เนื่องจาก (n=92)		
(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
การทำแนวกันไฟเพื่อป้องกันไฟป่า	39	42.39
ขุดสระน้ำของตนเองเพื่อใช้ฉีดพ่นน้ำในสวนยางพารา	19	20.65
เตรียมรถบรรทุกน้ำ/ซื้อน้ำรดต้นยางพาราในช่วงฤดูแล้ง	13	14.13
ศึกษา/เตรียมยารักษาโรคที่เกี่ยวกับต้นยางพารา	11	11.96
ทำรั้วกันช้างป่า	10	10.87

ที่มา: จากการสำรวจ

4) การได้รับข้อมูล การประชาสัมพันธ์ เงินชดเชย หรือความช่วยเหลือต่างๆ

เกษตรกรผู้ปลูกยางพาราได้รับข้อมูล การประชาสัมพันธ์ เงินชดเชย หรือความช่วยเหลือต่าง ๆ ซึ่งสามารถจำแนกได้ ดังนี้

4.1) การได้รับข้อมูลและการประชาสัมพันธ์

(1) เกษตรกรได้รับข้อมูลและการประชาสัมพันธ์จากการยางแห่งประเทศไทย เกี่ยวกับแนวทางการให้ความช่วยเหลือเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราที่ได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติทางธรรมชาติ การขอรับความช่วยเหลือในพื้นที่ที่เกิดภัยพิบัติ อาทิ ภัยแล้ง ช้างป่า เป็นต้น

(2) เกษตรกรได้รับข้อมูลและการประชาสัมพันธ์จากสำนักงานเกษตรอำเภอ ในการให้ความช่วยเหลือเกษตรกรผู้ประสบภัยในกรณีฉุกเฉินด้านการเกษตร โครงการประกันรายได้เกษตรกรชาวสวนยาง รวมไปถึงโครงการอื่นๆ ที่มีการประชาสัมพันธ์ในพื้นที่

4.2) การได้รับเงินชดเชยหรือเงินช่วยเหลือ

(1) เกษตรกรผู้ปลูกยางพาราที่ประสบภัยพิบัติทางธรรมชาติได้รับการช่วยเหลือตามพระราชบัญญัติการยางแห่งประเทศไทย พ.ศ.2558 โดยเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราต้องขึ้นทะเบียนเกษตรกรกับการยางแห่งประเทศไทย อย่างถูกต้อง และได้รับการช่วยเหลือ รายละ 3,000 บาท ทั้งนี้ จากข้อมูลการได้รับความช่วยเหลือที่ผ่านมา พบว่า เกษตรกรได้รับเงินช่วยเหลือเฉลี่ย 10,264 บาทต่อครัวเรือนต่อปี

4.3) การได้รับความช่วยเหลือที่ไม่ใช่เงินชดเชยหรือเงินเยียวยา

เกษตรกรได้รับการสนับสนุนปัจจัยการผลิตจากการยางแห่งประเทศไทย ได้แก่ น้ำหมักชีวภาพปลาหมอคางดำ ปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยเคมี สารเคมีป้องกันโรคพืช เป็นต้น (ตารางที่ 4.4)

ตารางที่ 4.4 การได้รับข้อมูล การประชาสัมพันธ์ เงินชดเชย หรือความช่วยเหลือต่าง ๆ

รายการ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
1) การได้รับข้อมูลและการประชาสัมพันธ์	226	100.00
ไม่เคย	87	38.50
เคย	139	61.50
1.1) หน่วยงาน การยางแห่งประเทศไทย		
การให้ความช่วยเหลือเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราที่ได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติทางธรรมชาติตามพรบ.กยท. พ.ศ.2558	129	92.81
1.2) หน่วยงาน สำนักงานเกษตรอำเภอ		
การให้ความช่วยเหลือเกษตรกรผู้ประสบภัยในกรณีฉุกเฉินด้านการเกษตรตามระเบียบของกระทรวงการคลัง	10	7.19
2) การได้รับเงินชดเชยหรือเงินเยียวยา	226	100.00
ไม่เคย	123	54.42
เคย	103	45.58
หน่วยงาน การยางแห่งประเทศไทย		
วงเงินที่ได้รับเฉลี่ย 10,264 (บาท/ครัวเรือน/ปี)		
3) การได้รับความช่วยเหลือที่ไม่ใช่เงินชดเชยหรือเงินเยียวยา	226	100.00
ไม่เคย	192	84.96
เคย	34	15.04
หน่วยงาน การยางแห่งประเทศไทย	34	100.00
ได้รับ น้ำหมักชีวภาพปลาหมอคางดำ ปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยเคมี สารเคมีป้องกันโรคพืช		

หมายเหตุ: ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ที่มา: จากการสำรวจ

4.1.2 ความต้องการทำประกันภัยสินค้ายางพาราของเกษตรกร

1) การรับรู้การทำประกันภัยสินค้ายางพาราในอดีต

การรับรู้การทำประกันภัยสินค้ายางพาราในอดีต พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ยังขาดการรับรู้เกี่ยวกับโครงการประกันภัยสินค้ายางพารา คิดเป็นร้อยละ 96.46 ขณะที่มิเกษตรกรเพียงร้อยละ 3.54 ที่รับรู้หรือรู้จักเกี่ยวกับโครงการประกันภัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งส่วนใหญ่จะรู้จักในโครงการประกันรายได้เกษตรกรชาวสวนยางพารา (เน้นการชดเชยราคาคาดต่ำ) และโครงการประกันภัยความเสียหายต้นยางพารา (เน้นคุ้มครองภัยธรรมชาติ เช่น ไฟไหม้ น้ำท่วม ลมพายุ) ซึ่งดำเนินการโดยการยางแห่งประเทศไทย (ตารางที่ 4.5)

ตารางที่ 4.5 การรับรู้การทำประกันภัยสินค้ายางพารา

รายการ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
การรับรู้การทำประกันภัยสินค้ายางพารา	226	100.00
ไม่รู้จัก	218	96.46
รู้จัก	8	3.54
โครงการที่เกษตรกรรู้จัก (n=8)		
โครงการประกันภัยพิบัติของ กยท.	8	100.00

ที่มา: จากการสำรวจ

2) การทำประกันภัยสินค้ายางพาราของเกษตรกรในอดีต

การทำประกันภัยสินค้ายางพาราของเกษตรกรในอดีต พบว่า เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดไม่เคยซื้อประกันภัยที่เกี่ยวข้องกับยางพารา สำหรับเหตุผลที่ไม่เคยซื้อ เนื่องจากไม่รู้จักโครงการประกันภัยสินค้ายางพารา ร้อยละ 96.50 เคยรับทราบข่าวสารเกี่ยวกับโครงการฯ แต่ยังไม่เข้าใจในเนื้อหาของกรมธรรม์และการเคลมประกัน ร้อยละ 3.06 และยังไม่มีความกลัวในเรื่องของการได้รับค่าสินไหมทดแทนน้อย แต่ต้องจ่ายค่าเบี้ยประกันในราคาสูง ร้อยละ 0.44 (ตารางที่ 4.6)

ตารางที่ 4.6 การทำประกันภัยสินค้ายางพาราของเกษตรกรในอดีต

รายการ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
การทำประกันภัยสินค้ายางพารา	226	100.00
ไม่เคยซื้อ	226	100.00
เคยซื้อ	-	-
เหตุผลที่ไม่เคยซื้อ (n=226)		
(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ไม่รู้จัก	221	96.50
กลัวได้รับค่าสินไหมทดแทนน้อยและต้องจ่ายค่าเบี้ยประกันสูง	1	0.44
ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกรมธรรม์และการเคลมประกัน	7	3.06

ที่มา: จากการสำรวจ

3) ประเภทประกันภัยสินค้ายางพาราที่เกษตรกรต้องการ

จากการสำรวจความคิดเห็นของเกษตรกรเกี่ยวกับประเภทประกันภัยสินค้ายางพาราที่เกษตรกรต้องการ พบว่า ประเภทภัยที่เกษตรกรต้องการให้ความคุ้มครองมากที่สุด ได้แก่ ภัยแล้งหรือฝนทิ้งช่วง คิดเป็นร้อยละ 93.81 รองลงมาคือ ภัยศัตรูพืชหรือโรคระบาด ร้อยละ 52.65 ไฟไหม้ ร้อยละ 46.9 ลมพายุหรือพายุไต้ฝุ่น ร้อยละ 20.35 ช้างป่า ร้อยละ 10.62 น้ำท่วมหรือฝนตกหนัก ร้อยละ 6.64 ราคาคาดต่ำ ร้อยละ 2.21 ลูกเห็บ ร้อยละ 0.44 และภัยอากาศหนาวหรือน้ำค้างแข็ง ร้อยละ 0.44 (ตารางที่ 4.7)

ตารางที่ 4.7 ประเภทภัย Yang Pao ที่เกษตรกรต้องการ

รายการ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ	ลำดับ
ประเภทภัยที่ทำประกัน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)			
1) ภัยแล้งหรือฝนทิ้งช่วง	212	93.81	1
2) น้ำท่วมหรือฝนตกหนัก	15	6.64	6
3) ภัยอากาศหนาวหรือน้ำค้างแข็ง	1	0.44	9
4) ลมพายุหรือพายุไต้ฝุ่น	46	20.35	4
5) ลูกเห็บ	1	0.44	8
6) ไฟไหม้	106	46.9	3
7) ช้างป่า	24	10.62	5
8) ภัยศัตรูพืชหรือโรคระบาด	119	52.65	2
9) ราคาตกต่ำ	5	2.21	7

ที่มา: จากการสำรวจ

4) รูปแบบประกันภัย Yang Pao ที่เกษตรกรต้องการ

รูปแบบการทำประกันภัย Yang Pao ที่เกษตรกรต้องการ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีความต้องการทำประกันภัยผ่านโครงการหรือหน่วยงานภาครัฐมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 68.24 รองลงมาคือ การทำประกันภัยผ่านสถาบันเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 29.11 และการทำประกันภัยผ่านบริษัทประกันโดยตรง คิดเป็นร้อยละ 2.65 (ตารางที่ 4.8)

ตารางที่ 4.8 รูปแบบการทำประกันภัย Yang Pao ที่เกษตรกรต้องการ

รายการ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
ประเภทภัยที่ทำประกัน		
ทำผ่านสถาบันเกษตรกร	154	29.11
เกษตรกรทำประกันโดยตรง	14	2.65
ทำเป็นโครงการหน่วยงานภาครัฐ	361	68.24
(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
1) ภัยแล้งหรือฝนทิ้งช่วง (n=212)		
ทำผ่านสถาบันเกษตรกร	51	24.06
เกษตรกรทำประกันโดยตรง	6	2.83
ทำเป็นโครงการหน่วยงานภาครัฐ	155	73.11
2) น้ำท่วมหรือฝนตกหนัก (n=15)		
ทำผ่านสถาบันเกษตรกร	8	53.33
เกษตรกรทำประกันโดยตรง	1	6.67
ทำเป็นโครงการหน่วยงานภาครัฐ	6	40.00

ตารางที่ 4.8 รูปแบบการทำประกันภัยยางพาราที่เกษตรกรต้องการ (ต่อ)

รายการ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
3) ภัยอากาศหนาวหรือน้ำค้างแข็ง (n=0)		
ทำผ่านสถาบันเกษตรกร	-	-
เกษตรกรทำประกันโดยตรง	-	-
ทำเป็นโครงการหน่วยงานภาครัฐ	-	-
4) ลมพายุหรือพายุไต้ฝุ่น (n=46)		
ทำผ่านสถาบันเกษตรกร	27	58.70
เกษตรกรทำประกันโดยตรง	2	4.35
ทำเป็นโครงการหน่วยงานภาครัฐ	17	36.95
5) ลูกเห็บ (n=0)		
ทำผ่านสถาบันเกษตรกร	-	-
เกษตรกรทำประกันโดยตรง	-	-
ทำเป็นโครงการหน่วยงานภาครัฐ	-	-
6) ไฟไหม้ (n=106)		
ทำผ่านสถาบันเกษตรกร	31	29.25
เกษตรกรทำประกันโดยตรง	1	0.94
ทำเป็นโครงการหน่วยงานภาครัฐ	74	69.81
7) ช้างป่า (n=24)		
ทำผ่านสถาบันเกษตรกร	7	29.17
เกษตรกรทำประกันโดยตรง	-	-
ทำเป็นโครงการหน่วยงานภาครัฐ	17	70.83
8) ภัยศัตรูพืชและโรคระบาด (n=119)		
ทำผ่านสถาบันเกษตรกร	28	23.53
เกษตรกรทำประกันโดยตรง	4	3.36
ทำเป็นโครงการหน่วยงานภาครัฐ	87	73.11
9) ราคาตกต่ำ (n=5)		
ทำผ่านสถาบันเกษตรกร	2	40.00
เกษตรกรทำประกันโดยตรง	-	-
ทำเป็นโครงการหน่วยงานภาครัฐ	3	60.00

ที่มา: จากการสำรวจ

5) ราคาจำหน่ายยางพารา ณ ไรนา ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจทำประกันภัยยางพารา

จากการสำรวจ พบว่า ราคาจำหน่ายผลผลิตยางพารา ณ ไรนา ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจทำประกันภัยยางพารา (เฉพาะประกันภัยพิบัติทางธรรมชาติ) ของเกษตรกร มีดังนี้ ราคาขายพาราก่อนถ้วย เฉลี่ยอยู่ที่ 41.76 บาทต่อกิโลกรัม ราคาขายพาราแผ่นดิบชั้น 3 เฉลี่ยอยู่ที่ 79.16 บาทต่อกิโลกรัม และราคาน้ำยางสด เฉลี่ยอยู่ที่ 73.71 บาทต่อกิโลกรัม ซึ่งจะเป็นระดับราคาที่เกษตรกรเห็นว่าทำให้มีรายได้เพียงพอที่จะสามารถรองรับค่าใช้จ่ายในการทำประกันภัยและยังคงเหลือผลตอบแทนจากการจำหน่ายผลผลิต (ตารางที่ 4.9)

ตารางที่ 4.9 ราคาจำหน่ายยางพารา ณ ไร่นา ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจทำประกันภัยยางพารา

รายการ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
ประเภทสินค้ายางพารา (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
1) ยางพาราก่อน (n=156) ราคาเฉลี่ย 41.76 บาท/กิโลกรัม	156	69.03
2) ราคาขายยางพาราแผ่นดิบชั้น 3 (n=96) ราคาเฉลี่ย 79.16 บาท/กิโลกรัม	96	42.48
3) น้ำยางสด (n=14) ราคาเฉลี่ย 73.71 บาท/กิโลกรัม	14	6.19

ที่มา: จากการสำรวจ

6) การทำประกันภัยตามชนิดพืชและช่วงเวลาของการปลูกยางพารา

จากการสำรวจการทำประกันภัย พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีความต้องการจะทำประกันภัยเฉพาะยางพาราเพียงชนิดเดียว คิดเป็นร้อยละ 84.96 ในขณะที่เกษตรกรบางส่วนต้องการทำประกันภัยทั้งยางพาราและพืชแซมในสวนยางพารา คิดเป็นร้อยละ 30.97

สำหรับช่วงเวลาของการปลูกยางพาราที่เกษตรกรต้องการทำประกันภัย พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ต้องการทำประกันภัยในช่วงยางพาราให้ผลผลิต ตั้งแต่ 7 ปีขึ้นไป แต่ไม่เกิน 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 44.47 รองลงมาคือ ตั้งแต่ปีแรกของการปลูก ร้อยละ 29.15 และช่วงก่อนให้ผลผลิต (2-6 ปี) ร้อยละ 26.38 (ตารางที่ 4.10)

ตารางที่ 4.10 การทำประกันภัยตามชนิดพืชและช่วงเวลาของการปลูกยางพารา

รายการ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
ชนิดพืชที่รับประกัน		
ยางพารา	192	84.96
ยางพาราและพืชแซมยางพารา	70	30.97
ช่วงเวลาของการปลูกยางพารา (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ปีปลูก (ปีแรก)	137	29.15
ก่อนให้ผล (2-6 ปี)	124	26.38
ปีให้ผล 7 ปี ขึ้นไป แต่ไม่เกิน 30 ปี	209	44.47

ที่มา: จากการสำรวจ

7) เหตุผลในการตัดสินใจทำประกันภัยยางพารา

เหตุผลในการตัดสินใจทำประกันภัยยางพาราของเกษตรกร พบว่า เหตุผลที่เกษตรกรส่วนใหญ่ใช้ในการตัดสินใจทำประกันภัยยางพารา ได้แก่ จำนวนเงินชดเชยที่จะได้รับ ร้อยละ 26.09 รองลงมาคืออยู่ในพื้นที่ที่มีความเสี่ยงสูง ต้องการลดความเสี่ยงจากการสูญเสีย ร้อยละ 23.23 ค่าเบี้ยประกันภัยที่ต้องจ่าย ร้อยละ 20.21 ความเข้าใจในเงื่อนไขและกฎเกณฑ์ของประกันภัย ร้อยละ 14.33 ผู้ทำการประชาสัมพันธ์หรือคำแนะนำจากตัวแทน ร้อยละ 8.75 และความเชื่อมั่นต่อหน่วยงานภาครัฐ หรือชื่อเสียงของบริษัทประกันภัย ร้อยละ 7.39 (ตารางที่ 4.11)

ตารางที่ 4.11 เหตุผลในการตัดสินใจทำประกันภัยยางพารา

รายการ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
เหตุผลในการตัดสินใจ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
อยู่ในพื้นที่ที่มีความเสี่ยงสูง ต้องการลดความเสี่ยงจากการสูญเสีย	154	23.23
ค่าเบี้ยประกัน	134	20.21
เงินที่ได้รับชดเชย	173	26.09
ผู้ทำการประชาสัมพันธ์/ตัวแทนขาย	58	8.75
หน่วยงาน/บริษัทประกันภัย	49	7.39
ความเข้าใจในเงื่อนไข/กฎเกณฑ์	95	14.33

ที่มา: จากการสำรวจ

8) วิธีการประเมินความเสียหาย

จากการสำรวจวิธีการประเมินความเสียหายที่เกษตรกรเห็นว่าเหมาะสมในการใช้ประกอบการพิจารณาจ่ายค่าสินไหมทดแทน พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ต้องการใช้วิธีประเมินความเสียหายจากรายได้ที่ไม่สามารถกรีดยังได้ ในช่วงยางพาราอายุ 7 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 45.58 รองลงมาคือ การประเมินความเสียหายจากการประกาศเป็นพื้นที่เขตภัยพิบัติของทางราชการ ร้อยละ 24.34 การประเมินความเสียหายจากเงินลงทุนในช่วงก่อนปีปลูก ร้อยละ 9.29 การประเมินความเสียหายตามหลักทางวิทยาศาสตร์ของการปลูกยางพารา ร้อยละ 9.28 ไม่ทราบว่าจะควรใช้วิธีไหนในการประเมินความเสียหาย ร้อยละ 6.64 และการประเมินความเสียหายที่เกิดขึ้นตามจริง ณ ปีปัจจุบัน ร้อยละ 4.87 (ตารางที่ 4.12)

ตารางที่ 4.12 วิธีการประเมินความเสียหาย

รายการ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
วิธีประเมินความเสียหาย		
ประเมินความเสียหายจากเงินลงทุน (ก่อนปีปลูก)	21	9.29
ประเมินความเสียหายจากรายได้ที่ไม่สามารถกรีดยังได้ (ยางพาราอายุ 7 ปีขึ้นไป)	103	45.58
ประเมินความเสียหายจากการประกาศเป็นพื้นที่เขตภัยพิบัติ	55	24.34
ประเมินความเสียหายตามหลักทางวิทยาศาสตร์ของการปลูกยางพารา	21	9.28
อื่นๆ (ระบุ) ประเมินความเสียหายที่เกิดขึ้นตามจริง ณ ปีปัจจุบัน	15	4.87
อื่นๆ (ระบุ) ไม่ทราบว่าจะควรใช้วิธีไหนในการประเมินความเสียหาย	11	6.64

ที่มา: จากการสำรวจ

9) ความต้องการวงเงินคุ้มครอง อัตราเบี้ยประกันภัย และระยะเวลาความคุ้มครองของกรมธรรม์ที่เกษตรกรเต็มใจจ่าย

จากการสำรวจความคิดเห็นของเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราเกี่ยวกับความต้องการวงเงินคุ้มครองในภาพรวม พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ต้องการวงเงินคุ้มครองอยู่ในช่วง 1,001 บาทขึ้นไปแต่ไม่เกิน 10,000 บาทต่อไร่ ร้อยละ 54.67 รองลงมา คือ วงเงินคุ้มครองอยู่ในช่วง 10,001 บาทขึ้นไปแต่ไม่เกิน 100,000 บาทต่อไร่ ร้อยละ 33.64 วงเงินคุ้มครองมากกว่า 100,000 บาทขึ้นไป ร้อยละ 7.48 และวงเงินคุ้มครองไม่เกิน 1,000 บาทต่อไร่ ร้อยละ 4.21 โดยวงเงินคุ้มครองที่เกษตรกรต้องการอยู่ที่ 37,770 บาทต่อไร่

ด้านอัตราค่าเบี้ยประกันที่เกษตรกรเต็มใจจ่ายในภาพรวม พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีความเต็มใจจ่ายค่าเบี้ยประกันในอัตราไม่เกิน 100 บาทต่อไร่ ร้อยละ 63.97 รองลงมาคือ อัตราตั้งแต่ 101 บาทขึ้นไป

แต่ไม่เกิน 1,000 บาทต่อไร่ ร้อยละ 31.62 และอัตรามากกว่า 1,000 บาทต่อไร่ขึ้นไป ร้อยละ 4.41 โดยอัตราค่าเบี้ยประกันที่เกษตรกรเต็มใจจ่ายในภาพรวมเฉลี่ยอยู่ที่ 211 บาทต่อไร่

สำหรับระยะเวลาความคุ้มครองของกรมธรรม์ที่เกษตรกรต้องการ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ต้องการให้กรมธรรม์มีความคุ้มครองในระยะเวลา 1-3 ปี คิดเป็นร้อยละ 90.65 รองลงมาคือ ระยะเวลา 4-6 ปี ร้อยละ 7.94 และระยะเวลา 10 ปีขึ้นไป ร้อยละ 1.41 ทั้งนี้ ระยะเวลาความคุ้มครองของกรมธรรม์เฉลี่ยอยู่ที่ 2 ปี (ตารางที่ 4.13)

ตารางที่ 4.13 วงเงินคุ้มครอง อัตราเบี้ยประกันภัย และระยะเวลาความคุ้มครองของกรมธรรม์

รายการ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
วงเงินคุ้มครองที่ต้องการ		
วงเงินไม่เกิน 1,000 บาท	9	4.21
วงเงิน 1,001 – 10,000 บาท	117	54.67
วงเงิน 10,001 – 100,000 บาท	72	33.64
วงเงินมากกว่า 100,000 บาทขึ้นไป	16	7.48
ค่าเฉลี่ย 37,770 บาท		
อัตราเบี้ยประกันภัยที่เต็มใจจ่าย		
อัตราเบี้ยประกันภัย ไม่เกิน 100 บาท	175	63.97
อัตราเบี้ยประกันภัย 101 – 1,000 บาท	30	31.62
อัตราเบี้ยประกันภัยมากกว่า 1,000 ขึ้นไป	9	4.41
ค่าเฉลี่ย 211 บาท		
ระยะเวลาความคุ้มครองของกรมธรรม์		
ระยะเวลา 1 - 3 ปี	194	90.65
ระยะเวลา 4 - 6 ปี	17	7.94
ระยะเวลา 7 - 9 ปี	-	-
ระยะเวลา 10 ปีขึ้นไป	3	1.41
ค่าเฉลี่ย 2 ปี		

ที่มา: จากการสำรวจ

10) หน่วยงาน/สถาบันที่เกษตรกรสะดวกรับข้อมูลข่าวสาร โครงการทำประกันภัยอย่างพารา

จากการสำรวจความคิดเห็นของเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราเกี่ยวกับช่องทางหรือหน่วยงานที่สะดวกในการรับข้อมูลข่าวสารโครงการประกันภัยอย่างพารา พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่สะดวกรับข้อมูลข่าวสารจากหน่วยงานการยางแห่งประเทศไทย คิดเป็นร้อยละ 88.05 รองลงมาคือ จากผู้นำชุมชน (กำนันและผู้ใหญ่บ้าน) ร้อยละ 64.16 จากสถาบันเกษตรกรที่สังกัด ได้แก่ สหกรณ์การเกษตร และกลุ่มแปลงใหญ่ ร้อยละ 54.87 จากเจ้าหน้าที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (เกษตรอำเภอและเกษตรตำบล) ร้อยละ 53.98 จากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ร้อยละ 34.07 จากสื่อออนไลน์/โซเชียลมีเดีย/Facebook/Line ร้อยละ 1.33 และจากสื่อโทรทัศน์ ร้อยละ 0.44 (ตารางที่ 4.14)

ตารางที่ 4.14 หน่วยงาน/สถาบันที่เกษตรกรสะดวกรับข้อมูลข่าวสาร โครงการทำประกันภัยยางพารา

รายการ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ	ลำดับ
เกษตรกรสะดวกรับข้อมูลข่าวสาร โครงการทำประกันภัยยางพารา (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)			
สถาบันเกษตรกรที่สังกัด/สหกรณ์การเกษตรที่สังกัด/กลุ่มแปลงใหญ่	124	54.87	3
เจ้าหน้าที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (เกษตรอำเภอ/เกษตรตำบล)	122	53.98	4
ผู้นำชุมชน (กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน)	145	64.16	2
การยางแห่งประเทศไทย (กยท.) ที่ขึ้นทะเบียน	199	88.05	1
ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส)	77	34.07	5
อื่นๆ (ระบุ) สื่อออนไลน์/โซเชียลมีเดีย/Facebook/Line	3	1.33	6
อื่นๆ (ระบุ) สื่อโทรทัศน์	1	0.44	7

ที่มา: จากการสำรวจ

11) มาตรการจูงใจจากภาครัฐการทำประกันภัยยางพารา

จากการสำรวจความคิดเห็นของเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราเกี่ยวกับมาตรการจูงใจจากภาครัฐในการทำประกันภัยยางพารา พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ต้องการได้รับเงินสะสมคืนบางส่วน (ออมทรัพย์) แม้ว่าจะไม่ได้ประสบภัยยางพาราหรือประสบภัยแต่ไม่ร้ายแรง ร้อยละ 21.22 รองลงมาคือ ต้องการให้ภาครัฐมีมาตรการเรื่องความชัดเจนของโอกาสที่จะได้รับเงินคุ้มครอง ทั้งในเรื่องความรวดเร็วในการประเมินความเสียหายและวงเงินคุ้มครองที่จะได้รับ คิดเป็นร้อยละ 20.90 การคิดมูลค่าความคุ้มครองหรือความเสียหายต่อต้นตามอายุของต้นยางพารา ร้อยละ 17.48 มีหน่วยงานในพื้นที่คอยให้คำปรึกษา ดูแล และช่วยเหลือการทำประกันภัยยางพารา ร้อยละ 17.38 การออกแบบเบี้ยประกันภัยยางพาราให้สามารถจ่ายเป็นงวดได้ สอดคล้องกับรอบการจำหน่ายผลผลิต ร้อยละ 13.97 การทำ Green Insurance ประกันภัยยางพารา เช่น การทำ Zero waste การขายคาร์บอนเครดิต เป็นต้น เพื่อได้รับส่วนลดดอกเบี้ยประกันภัย ร้อยละ 8.00 กรณีที่ไม่มีการเคลมประกันในระหว่างปีให้ลดเบี้ยประกันในปีถัดไปลง 30 เปอร์เซ็นต์ ร้อยละ 0.42 เกษตรกรต้องการกรมธรรม์ที่มีวงเงินคุ้มครองสูงแต่จ่ายเบี้ยประกันราคาถูก ร้อยละ 0.42 และต้องการซื้อประกันแบบของสมมนาคุณ เช่น ปู่ หรือต้นพันธุ์ยาง เป็นต้น ร้อยละ 0.21 (ตารางที่ 4.15)

ตารางที่ 4.15 มาตรการจูงใจจากภาครัฐการทำประกันภัยยางพารา

รายการ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
มาตรการจูงใจจากภาครัฐการทำประกันภัยยางพารา (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
การทำ Green Insurance ประกันภัยยางพารา เช่น การทำ Zero waste การขายคาร์บอนเครดิต เป็นต้น เพื่อได้รับส่วนลดดอกเบี้ยประกันภัย	75	8.00
ความชัดเจนของโอกาสที่จะได้รับเงินคุ้มครอง ทั้งในเรื่องความรวดเร็วในการประเมินความเสียหายและวงเงินคุ้มครองที่จะได้รับ	196	20.90
ได้รับเงินสะสมคืนบางส่วน (ออมทรัพย์) แม้ว่าจะไม่ได้ประสบภัยยางพาราหรือประสบภัยแต่ไม่ร้ายแรง สามารถช่วยตนเองได้	199	21.22
คิดมูลค่าความคุ้มครองหรือความเสียหายต่อต้น ตามอายุของต้นยางพารา	164	17.48
มีหน่วยงานในพื้นที่คอยให้คำปรึกษา ดูแล และช่วยเหลือการทำประกันภัยยางพารา	163	17.38

ตารางที่ 4.15 มาตรการจูงใจจากภาครัฐการทำประกันภัยยางพารา (ต่อ)

รายการ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
มาตรการจูงใจจากภาครัฐการทำประกันภัยยางพารา (ต่อ)		
การออกแบบเบี้ยประกันภัยยางพาราให้จ่ายเป็นงวดได้ สอดคล้องกับรอบการจำหน่ายผลผลิต	131	13.97
กรณีที่ไม่มีการเคลมประกันในระหว่างปีให้ลดเบี้ยประกันในปีถัดไปลง 30%	4	0.42
ต้องการกรมธรรม์ที่มีวงเงินคุ้มครองสูงแต่จ่ายเบี้ยประกันราคาถูกลง	4	0.42
ต้องการซื้อประกันแถมของสมนาคุณ เช่น ปุ๋ย หรือต้นพันธุ์ยาง เป็นต้น	2	0.21

ที่มา: จากการสำรวจ

12) ความสนใจของเกษตรกรในการทำประกันภัยยางพาราในอนาคต

จากการสำรวจความคิดเห็นเกษตรกรต่อความสนใจในการทำประกันภัยยางพารา หากในอนาคตมีการดำเนินงานโครงการฯ ดังกล่าว พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีความสนใจในการทำประกันภัยยางพารา คิดเป็นร้อยละ 93.36 ในขณะที่เกษตรกรอีกร้อยละ 6.64 ไม่สนใจทำประกันภัย เนื่องจากคิดว่าไม่คุ้มค่าที่จะทำประกันภัย เป็นการเพิ่มภาระค่าใช้จ่าย พื้นที่ที่มีความเสี่ยงต่ำ ไม่ประสบปัญหาภัยพิบัติเกษตรกรมีพื้นที่ปลูกยางพาราน้อย สามารถรับความเสี่ยงได้ ไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง รอศึกษาเงื่อนไขและรายละเอียดที่ชัดเจนก่อนตัดสินใจ และกำลังปรับเปลี่ยนไปปลูกพืชอื่น (ตารางที่ 4.16)

ตารางที่ 4.16 ความสนใจของเกษตรกรในการทำประกันภัยยางพาราในอนาคต

รายการ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
ความสนใจในการทำประกันภัยยางพาราในอนาคต		
สนใจ	211	93.36
ไม่สนใจ	15	6.64
เหตุผลที่ไม่สนใจทำประกัน (n=15)		
คิดว่าไม่คุ้มค่าที่จะทำประกันภัย	3	20.00
เป็นการเพิ่มภาระค่าใช้จ่าย	3	20.00
พื้นที่มีความเสี่ยงต่ำ ไม่ประสบปัญหาภัยพิบัติ	3	20.00
เกษตรกรมีพื้นที่ปลูกยางพาราน้อย สามารถรับความเสี่ยงได้	2	13.33
เกษตรกรไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง	1	6.67
รอศึกษาเงื่อนไขและรายละเอียดที่ชัดเจนก่อนตัดสินใจ	2	13.33
เกษตรกรกำลังปรับเปลี่ยนไปปลูกพืชอื่น	1	6.67

ที่มา: จากการสำรวจ

4.2 แนวทางการประกันภัยยางพาราที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกร

4.2.1 ปัญหาและอุปสรรค

จากผลการศึกษาและการระดมความคิดเห็น (Focus Group) พบปัญหาและอุปสรรคประเด็นสำคัญ ดังนี้

1) ความเสี่ยงในการเกิดภัย

พื้นที่ปลูกยางพาราของเกษตรกร มีระดับความเสี่ยงภัยที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อการประเมินความคุ้มครองและการกำหนดอัตราเบี้ยประกัน

2) การขาดข้อมูลและความเข้าใจเกี่ยวกับประกันภัย

เกษตรกรไม่ทราบข้อมูลเกี่ยวกับโครงการประกันภัยยางพาราและไม่มีความรู้ความเข้าใจเรื่องกรมธรรม์ ทำให้ไม่มีความสนใจและมีความกังวลเรื่องค่าใช้จ่ายและการได้รับผลประโยชน์

3) ปัญหาเอกสารสิทธิ์ที่ดิน

เกษตรกรหลายรายมีพื้นที่ปลูกยางพาราทั้งที่มีและไม่มีเอกสารสิทธิ์ บางรายพื้นที่ทั้งหมดอยู่ในพื้นที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์ ทำให้ไม่ได้รับสิทธิ์ช่วยเหลือจากภาครัฐ

4) ความผันผวนของราคาและรายได้

เกษตรกรเจอปัญหาราคายางพาราผันผวน ประกอบกับการผลิตยางพารามีช่วงปิดกรีดยางพารา ทำให้มีรายได้ลดลงไม่เพียงพอต่อการทำประกันภัย

5) การขาดหน่วยงานกำกับดูแลหลัก

ยังขาดหน่วยงาน/สถาบันหลักและเจ้าหน้าที่ที่ทำหน้าที่กำกับดูแลและรักษาผลประโยชน์ในเรื่องการทำประกันภัยพืชผลทางการเกษตร

6) การขาดเทคโนโลยีและนวัตกรรม

ยังขาดเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ใช้ในการประเมินความเสียหายและการเข้าถึงบริการของเกษตรกร

7) การขาดแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร

เกษตรกรต้องการให้ภาครัฐสนับสนุนแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร เช่น การเจาะบ่อบาดาล การขุดบ่อเก็บน้ำเพื่อบรรเทาภัยแล้งทั้งในพื้นที่ที่มีและไม่มีเอกสารสิทธิ์

8) ปัญหาพื้นที่ทับซ้อนกับเขตอุทยาน

เกษตรกรหลายรายในพื้นที่ต้องการความช่วยเหลือเรื่องพื้นที่เพาะปลูกจากเดิมเคยมีโฉนด น.ส.3 ก แต่ปัจจุบันมีการรังวัดเข้ามาจนกลายเป็นพื้นที่ทับซ้อนกับเขตอุทยาน ทำให้เกษตรกรรู้สึกไม่ได้รับความยุติธรรมและมีความกังวลว่าจะไม่สามารถทำประกันภัยในพื้นที่ลักษณะเช่นนี้ได้

4.2.2 แนวทางในการพัฒนาระบบประกันภัยยางพารา

จากผลการศึกษาและการระดมความคิดเห็น (Focus Group) สามารถสรุปเป็นแนวทางและมาตรการมุ่งใจในการพัฒนาระบบประกันภัยสินค้ายางพารา โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1) การพัฒนาระบบประกันภัยยางพาราตามระดับความเสี่ยง

1.1) พัฒนาระบบ Risk Zone Mapping โดยใช้ข้อมูลอุตุนิยมวิทยา และประวัติภัยพิบัติย้อนหลัง 10 ปี เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลกำหนดเบี้ยประกัน

1.2) กำหนดอัตราเบี้ยประกันแบบขั้นบันได (ต่ำ-ปานกลาง-สูง) แทนการใช้เบี้ยประกันภัยในอัตราเดียวทั่วประเทศ เพื่อสร้างความเป็นธรรมและสอดคล้องกับระดับความเสี่ยงของแต่ละพื้นที่

2) แนวทางการสื่อสารและให้คำปรึกษาแบบครอบคลุมทุกช่องทางและทุกพื้นที่

2.1) จัดทำแผนประชาสัมพันธ์และให้ความรู้เกี่ยวกับประโยชน์และความสำคัญของการทำประกันภัยสินค้ายางพารา

2.2) ใช้สื่อที่หลากหลายเป็นเครื่องมือสร้างการรับรู้ให้เกษตรกรในทุกระดับ

2.3) เพิ่มช่องทางและจำนวนเจ้าหน้าที่ให้เพียงพอต่อการให้คำปรึกษา

3) แนวทางพัฒนาระบบการรับรองผ่าน กยท. และเกณฑ์คุณสมบัติที่ไม่ขึ้นอยู่กับเอกสารสิทธิ์

3.1) ไม่นำเอกสารสิทธิ์ในที่ดินมาเป็นข้อจำกัดคุณสมบัติของเกษตรกรในการทำประกันภัย

3.2) ให้การยางแห่งประเทศไทย (กยท.) เป็นผู้รับรองเมื่อเกิดภัยพิบัติและต้องเคลมประกันในกรณีที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์

3.3) พัฒนาระบบการรับรองที่ไม่ต้องอาศัยเอกสารสิทธิ์

4) แนวทางพัฒนาระบบสนับสนุนการเงินแบบบูรณาการผ่านภาครัฐและสหกรณ์การเกษตร

4.1) รัฐบาลร่วมจ่ายค่าเบี้ยประกันภัย (Co-payment) เพื่อลดภาระเกษตรกรในช่วงราคายางพาราตกต่ำ

4.2) สหกรณ์การเกษตรที่เกษตรกรสังกัดเป็นผู้ออกค่าเบี้ยประกันให้โดยบริหารจัดการจากเงินสมาชิกที่ขายยางพารา

4.3) มีส่วนลดค่าเบี้ยประกันในปีถัดไปหรือได้รับเงินสะสมคืนบางส่วนหากไม่เกิดภัย

4.4) คำนวณค่าเบี้ยประกันตามพื้นที่ เช่น ที่ราบ ที่เชิงเขา ที่ลาดชันบนเขา และใช้การคิดความคุ้มครองต่อตัน หากไม่เกิดความเสียหายทั้งแปลง

5) แนวทางการจัดตั้งหน่วยงานกลางและระบบการทำงานแบบบูรณาการ

5.1) ส่งเสริมให้มีการจัดตั้งหน่วยงานกลางในการกำกับดูแลและรักษาผลประโยชน์ระหว่างบริษัทประกันภัยกับเกษตรกร

5.2) ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และสถาบันเกษตรกรแบบบูรณาการ

5.3) มีหน่วยงานหลัก/ร่วมในการรับผิดชอบและบูรณาการในการทำงานร่วมกัน

6) แนวทางพัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัลและการใช้ดาวเทียม/โดรน ในการประเมินความเสียหาย

6.1) เพิ่มช่องทางหรือแพลตฟอร์มในการจำหน่าย/แจ้งเคลมประกันที่ไม่ซับซ้อนไม่ยุ่งยาก

6.2) สนับสนุนการวิจัยและพัฒนา รูปแบบการประกันภัยที่เหมาะสม

6.3) ใช้เทคโนโลยี เช่น ดาวเทียมและโดรนในการประเมินความเสียหาย

7) แนวทางพัฒนาระบบประเมินตามดัชนีผลผลิตและการบูรณาการการจัดการน้ำ

7.1) ใช้ดัชนีผลผลิตเป็นตัวประเมินมูลค่าความเสียหาย โดยเฉพาะภัยแล้งที่ส่งผลให้น้ำยางพาราที่กรีตได้ลดลง

7.2) พัฒนาระบบประกันที่ครอบคลุมการลดลงของผลผลิตจากภัยแล้ง

7.3) บูรณาการการจัดการน้ำกับระบบประกันภัย

8) แนวทางพัฒนาระบบประกันภัยที่เป็นธรรมและไม่เลือกปฏิบัติตามสถานะที่ดิน

8.1) พัฒนาระบบประกันภัยที่ไม่ขึ้นอยู่กับสถานะที่ดิน

8.2) สร้างกลไกการช่วยเหลือเกษตรกรในพื้นที่ทับซ้อน

8.3) หลักเกณฑ์ เงื่อนไข และการจ่ายค่าสินไหมทดแทนต้องมีความโปร่งใส ชัดเจน ไม่ซับซ้อน และเป็นธรรม (ตารางที่ 4.17)

ตารางที่ 4.17 ประเด็นปัญหาและอุปสรรค แนวทางและมาตรการในการพัฒนาระบบประกันภัยยางพารา

ประเด็นปัญหาและอุปสรรค	แนวทางพัฒนา	มาตรการ
1. ความเสี่ยงในการเกิดภัย - พื้นที่ปลูกยางพาราของเกษตรกร มีระดับความเสี่ยงภัยที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อการประเมินความคุ้มครองและการกำหนดอัตราเบี้ยประกัน	1) การพัฒนาระบบประกันภัยยางพาราตามระดับความเสี่ยง	1.1) พัฒนาระบบ Risk Zone Mapping โดยใช้ข้อมูลอุตุนิยมวิทยา และประวัติภัยพิบัติย้อนหลัง 10 ปี เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลกำหนดเบี้ยประกัน 1.2) กำหนดอัตราเบี้ยประกันแบบขั้นบันได (ต่ำ-ปานกลาง-สูง) แทนการใช้เบี้ยประกันภัยในอัตราเดียวทั่วประเทศ เพื่อสร้างความเป็นธรรมและสอดคล้องกับระดับความเสี่ยงของแต่ละพื้นที่
2. การขาดข้อมูลและความเข้าใจเกี่ยวกับประกันภัย - เกษตรกรไม่ทราบข้อมูลเกี่ยวกับโครงการประกันภัยยางพาราและไม่มีความรู้ความเข้าใจเรื่องกรมธรรม์ ทำให้ไม่มีความสนใจและมีความกังวลเรื่องค่าใช้จ่ายและการได้รับผลประโยชน์	2) แนวทางการสื่อสารและให้คำปรึกษาแบบครอบคลุมทุกช่องทางและทุกพื้นที่	2.1) จัดทำแผนประชาสัมพันธ์และให้ความรู้เกี่ยวกับประโยชน์และความสำคัญของการทำประกันภัยสินค้ายางพารา 2.2) ใช้สื่อที่หลากหลายเป็นเครื่องมือสร้างการรับรู้ให้เกษตรกรในทุกระดับ 2.3) เพิ่มช่องทางและจำนวนเจ้าหน้าที่ให้เพียงพอต่อการให้คำปรึกษา
3. ปัญหาเอกสารสิทธิ์ที่ดิน - เกษตรกรหลายรายมีพื้นที่ปลูกยางพาราทั้งที่มีและไม่มีเอกสารสิทธิ์ บางรายพื้นที่ทั้งหมดอยู่ในพื้นที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์ ทำให้ไม่ได้รับสิทธิ์ช่วยเหลือจากภาครัฐ	3) แนวทางพัฒนาระบบการรับรองผ่านการยางแห่งประเทศไทย (กยท.) และเกณฑ์คุณสมบัติที่ไม่ขึ้นอยู่กับเอกสารสิทธิ์	3.1) ไม่นำเอกสารสิทธิ์ในที่ดินมาเป็นข้อจำกัดคุณสมบัติของเกษตรกรในการทำประกันภัย 3.2) ให้การยางแห่งประเทศไทย (กยท.) เป็นผู้รับรองเมื่อเกิดภัยพิบัติและต้องเคลมประกันในกรณีที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์ 3.3) พัฒนาระบบการรับรองที่ไม่ต้องอาศัยเอกสารสิทธิ์

ตารางที่ 4.17 ประเด็นปัญหาและอุปสรรค แนวทางและมาตรการในการพัฒนาระบบประกันภัยยางพารา (ต่อ)

ประเด็นปัญหาและอุปสรรค	แนวทางพัฒนา	มาตรการ
4. ความผันผวนของราคาและรายได้ - เกษตรกรเจอปัญหาราคายางพาราผันผวน ประกอบกับการผลิตยางพารามีช่วงปิดกรีดยาง ทำให้มีรายได้ลดลง ไม่เพียงพอต่อการทำประกันภัย	4) แนวทางพัฒนาระบบสนับสนุนการเงินแบบบูรณาการผ่านภาครัฐและสหกรณ์การเกษตร	4.1) รัฐบาลร่วมจ่ายค่าเบี้ยประกันภัย (Co-payment) เพื่อลดภาระเกษตรกรในช่วงราคายางพาราดกต่ำ 4.2) สหกรณ์การเกษตรที่เกษตรกรสังกัดเป็นผู้ออกค่าเบี้ยประกันให้โดยบริหารจัดการจากเงินสมาชิกที่ขายยางพารา 4.3) มีส่วนลดค่าเบี้ยประกันในปีถัดไปหรือได้รับเงินสะสมคืนบางส่วนหากไม่เกิดภัย 4.4) คำนวณค่าเบี้ยประกันตามพื้นที่ เช่น ที่ราบ ที่เชิงเขา ที่ลาดชันบนเขา และใช้การคิดความคุ้มครองต่อตัน หากไม่เกิดความเสียหายทั้งแปลง
5. การขาดหน่วยงานกำกับดูแลหลัก - ยังขาดหน่วยงาน/สถาบันหลักและเจ้าหน้าที่ที่ทำหน้าที่กำกับดูแลและรักษาผลประโยชน์ในเรื่องการทำประกันภัยพืชผลทางการเกษตร	5) แนวทางการจัดตั้งหน่วยงานกลางและระบบการทำงานแบบบูรณาการ	5.1) ส่งเสริมให้มีการจัดตั้งหน่วยงานกลางในการกำกับดูแลและรักษาผลประโยชน์ระหว่างบริษัทประกันภัยกับเกษตรกร 5.2) ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และสถาบันเกษตรกรแบบบูรณาการ 5.3) มีหน่วยงานหลัก/ร่วมในการรับผิดชอบและบูรณาการในการทำงานร่วมกัน
6. การขาดเทคโนโลยีและนวัตกรรม - ยังขาดเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ใช้ในการประเมินความเสียหายและการเข้าถึงบริการของเกษตรกร	6) แนวทางพัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัลและการใช้ดาวเทียม/โดรน ในการประเมินความเสียหาย	6.1) เพิ่มช่องทางหรือแพลตฟอร์มในการจำหน่าย/แจ้งเคลมประกันที่ไม่ซับซ้อนไม่ยุ่งยาก

ตารางที่ 4.17 ประเด็นปัญหาและอุปสรรค แนวทางและมาตรการในการพัฒนาระบบประกันภัยอย่างพารา (ต่อ)

ประเด็นปัญหาและอุปสรรค	แนวทางพัฒนา	มาตรการ
		6.2) สนับสนุนการวิจัยและพัฒนารูปแบบการประกันภัยที่เหมาะสม 6.3) ใช้เทคโนโลยี เช่น ดาวเทียม และโดรนในการประเมินความเสียหาย
7. การขาดแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร - เกษตรกรต้องการให้ภาครัฐสนับสนุนแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร เช่น การเจาะบ่อบาดาล การขุดบ่อกักเก็บน้ำ เพื่อบรรเทาภัยแล้งทั้งในพื้นที่ที่มีและไม่มีเอกสารสิทธิ์	7) แนวทางพัฒนาระบบประเมินตามดัชนีผลผลิตและการบูรณาการการจัดการน้ำ	7.1) ใช้ดัชนีผลผลิตเป็นตัวประเมินมูลค่าความเสียหายโดยเฉพาะภัยแล้งที่ส่งผลให้น้ำยางที่กรี๊ดได้ลดลง 7.2) พัฒนาระบบประกันที่ครอบคลุมการลดลงของผลผลิตจากภัยแล้ง 7.3) บูรณาการการจัดการน้ำกับระบบประกันภัย
8. ปัญหาพื้นที่ทับซ้อนกับเขตอุทยาน - เกษตรกรหลายรายในพื้นที่ต้องการความช่วยเหลือ เรื่องพื้นที่เพาะปลูกจากเดิมเคยมีโฉนด น.ส.3 ก แต่ปัจจุบันมีการรังวัดเข้ามาจนกลายเป็นพื้นที่ทับซ้อนกับเขตอุทยาน ทำให้เกษตรกรรู้สึกไม่ได้รับความยุติธรรมและมีความกังวลว่าจะไม่สามารถทำประกันภัยในพื้นที่ลักษณะเช่นนี้ได้	8) แนวทางพัฒนาระบบประกันภัยที่เป็นธรรมและไม่เลือกปฏิบัติตามสถานะที่ดิน	8.1) พัฒนาระบบประกันภัย ที่ไม่ขึ้นอยู่กับสถานะที่ดิน 8.2) สร้างกลไกการช่วยเหลือเกษตรกรในพื้นที่ทับซ้อน 8.3) หลักเกณฑ์ เงื่อนไข และการจ่ายค่าสินไหมทดแทน ต้องมีความโปร่งใส ชัดเจน ไม่ซับซ้อน และเป็นธรรม

ที่มา: จากการสำรวจ และการระดมความคิดเห็น (Focus Group)

4.2.3 ประเด็นการพัฒนาหลัก แนวทางการพัฒนาย่อย เป้าประสงค์ ตัวชี้วัด และแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม

จากการศึกษาแนวทางการประกันภัยสินค้ายางพาราในพื้นที่ 4 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดกาญจนบุรี ราชบุรี เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์ สามารถกำหนดประเด็นการพัฒนาหลัก แนวทางการพัฒนาย่อย เป้าประสงค์ ตัวชี้วัด และแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ได้ดังนี้ (ตารางที่ 4.18)

ประเด็นการพัฒนาหลักที่ 1 : ออกแบบผลิตภัณฑ์ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกร ประกอบไปด้วยแนวทางพัฒนา 4 แนวทาง โดยมีรายละเอียดแต่ละแนวทางพัฒนา ดังนี้

แนวทางพัฒนาที่ 1.1 พัฒนาระบบประกันภัยยางพาราตามระดับความเสี่ยง

เป้าประสงค์ : 1. แผนที่ความเสี่ยงแม่นยำ

2. เบี้ยประกันตามความเสี่ยงจริงของพื้นที่

3. เกษตรกรรายย่อยเข้าถึงประกันภัยยางพาราได้ง่ายขึ้น

ตัวชี้วัด : 1. ร้อยละของเกษตรกรที่ได้รับอัตราเบี้ยประกันตามแผนที่ความเสี่ยง

แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม : 1) พัฒนาระบบ Risk Zone Mapping ของพื้นที่ปลูกยางพารา
- จัดทำแผนที่ความเสี่ยงดิจิทัล (Digital Risk Map)
- จัดแบ่งโซนความเสี่ยง 3 ระดับ (ต่ำ กลาง สูง) วิเคราะห์ปัจจัย

เสี่ยงจาก ภัยธรรมชาติ โรคระบาด และสภาพพื้นที่

แนวทางพัฒนาที่ 1.2 พัฒนาระบบชดเชยตามความเสียหายจริงและระบบการรับรองผ่าน กยท. และเกณฑ์คุณสมบัติที่ไม่ขึ้นอยู่กับเอกสารสิทธิ์

เป้าประสงค์ : 1. เกษตรผู้ปลูกยางพาราที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์แต่ขึ้นทะเบียนกับ กยท. สามารถทำประกันภัยได้ทุกราย

2. เกษตรกรได้รับเงินชดเชยที่สะท้อนความเสียหายที่เกิดขึ้นจริง

ตัวชี้วัด : 1. จำนวนเกษตรกรที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์ที่ทำประกันภัย

2. ร้อยละของเกษตรกรที่ได้รับเงินชดเชย ตามความเสียหายที่เกิดขึ้นจริง

แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม : 1) พัฒนาระบบการรับรองผ่าน กยท. สำหรับเกษตรกรที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์
- ข้อมูลการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกยางพารากับ กยท.
- ระบบคำนวณค่าชดเชยตามจำนวนต้นที่เสียหายจริง
- มาตรฐานการประเมินความเสียหายรายต้น
- ระบบจ่ายเงินอัตโนมัติเมื่อยืนยันความเสียหายถูกต้อง

แนวทางพัฒนาที่ 1.3 พัฒนาระบบประเมินตามดัชนีผลผลิตและการบูรณาการการจัดการน้ำ

เป้าประสงค์ : 1. สามารถนำดัชนีผลผลิตเป็นตัวเทียบในการประเมินความเสียหาย

2. มีแผนการบริหารจัดการน้ำ/แหล่งน้ำที่ใช้ในพื้นที่ปลูกยางพาราในฤดูแล้ง

ตัวชี้วัด : 1. ดัชนีผลผลิต

2. แผนการบริหารจัดการน้ำ/แหล่งน้ำ 1 แผน

แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม : 1) พัฒนาระบบประเมินตามดัชนีผลผลิต

- จัดทำดัชนีผลผลิตยางพาราย้อนหลัง 10 ปี

- จัดทำแผนการบริหารจัดการน้ำ/แหล่งน้ำที่ใช้ในพื้นที่ปลูกยางพาราในฤดูแล้ง

- การประเมินผลกระทบต่อผลผลิตจากสภาพแวดล้อม

แนวทางพัฒนาที่ 1.4 ออกแบบรูปแบบประกันภัยที่หลากหลาย

- เป้าประสงค์ : 1. เกษตรกรสามารถเลือกรูปแบบประกันภัยได้ตามความต้องการและศักยภาพ
- ตัวชี้วัด : 1. ร้อยละของเกษตรกรที่เข้าถึงรูปแบบประกันภัยที่เหมาะสม
- แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม : 1) พัฒนาและออกแบบรูปแบบประกันภัยที่หลากหลาย ดังนี้
- ประกันภัยแบบพื้นฐาน (Basic Package) สำหรับเกษตรกรรายย่อย
 - ประกันภัยแบบครอบคลุม (Premium Package) สำหรับเกษตรกรรายใหญ่
 - ประกันภัยแบบปรับเปลี่ยนได้ (Flexi Package) ปรับได้ตามความต้องการเฉพาะ
 - ประกันภัยแบบกลุ่ม (กลุ่มเกษตรกร/ กลุ่มสหกรณ์)
 - ประกันภัยแบบขั้นบันได (วงเงินคุ้มครองเพิ่มขึ้นตามจำนวนสมาชิกที่เพิ่มขึ้น หรือตามจำนวนปีที่ต่อเนื่องในการชำระเบี้ยประกันภัย)
 - ประกันภัยแบบสะสมทุนระยะยาว (5-10 ปี) พร้อมการคืนเงิน (สำหรับผู้ไม่เกิดภัย)
 - ประกันภัยแบบเชื่อมโยงกับระบบคาร์บอนเครดิตสำหรับหักลบกับเบี้ยประกันภัย เพื่อสนับสนุนเกษตรยั่งยืน

ประเด็นการพัฒนาหลักที่ 2 : ส่งเสริมความเข้าใจและสร้างความเชื่อมั่นแก่เกษตรกร

แนวทางพัฒนาที่ 2.1 การสื่อสารและให้คำปรึกษาแบบครอบคลุมทุกช่องทางและทุกพื้นที่

- เป้าประสงค์ : 1. เกษตรกรมีความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้อง เข้าถึงข้อมูลและบริการประกันภัย
- ตัวชี้วัด : 1. ร้อยละของเกษตรกรที่ผ่านการอบรมประกันภัยการเกษตร
2. อัตราการเข้าร่วมทำประกันภัยของเกษตรกรที่ผ่านการอบรม
3. ระดับการรับรู้ของเกษตรกร
4. จำนวนสื่อประชาสัมพันธ์
- แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม : 1) สร้างความรู้ความเข้าใจประกันภัยการเกษตร
- หลักสูตรอบรม "ประกันภัยการเกษตร" สำหรับเกษตรกร
 - คู่มือการทำประกันภัยฉบับเข้าใจง่าย
 - เครื่องมือคำนวณเบี้ย
- 2) สื่อสารและประชาสัมพันธ์
- สร้างสื่อวิดีโอ Success Stories ผ่านช่องทางสื่อหลากหลาย
 - สร้างเนื้อหาการศึกษาผ่าน Social Media และ YouTube

ประเด็นการพัฒนาหลักที่ 3 : สนับสนุนให้เกิดการบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน/สถาบัน/เกษตรกร

แนวทางพัฒนาที่ 3.1 การจัดตั้งหน่วยงานกลางและระบบการทำงานแบบบูรณาการ

- เป้าประสงค์ : 1. มีหน่วยงานกลางในการกำกับดูแลและรักษาผลประโยชน์ระหว่างบริษัทประกันภัยกับเกษตรกร
- ตัวชี้วัด : 1. มีหน่วยงานกลางจำนวน 1 แห่ง

- แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม : 1) ส่งเสริมให้มีการจัดตั้งหน่วยงานกลางในการกำกับดูแลและ
รักษาผลประโยชน์ระหว่างบริษัทประกันภัยกับเกษตรกร
- จัดตั้งหน่วยงานหลัก/ร่วมในการรับผิดชอบและบูรณาการ
ในการทำงานร่วมกัน

แนวทางพัฒนาที่ 3.2 พัฒนาระบบสนับสนุนการเงินแบบบูรณาการผ่านภาครัฐและสหกรณ์การเกษตร

เป้าประสงค์ : 1. เกษตรกรรายย่อยเข้าถึงประกันภัยอย่างพาราได้ง่ายขึ้น

- ตัวชี้วัด : 1. ร้อยละของเกษตรกรที่ได้รับการสนับสนุนเบี้ยประกัน
2. จำนวนเกษตรกร ที่เข้าร่วมโครงการ/ขอสินเชื่อ

- แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม : 1) สนับสนุนเบี้ยประกันโดยภาครัฐ (Co-payment)
- สนับสนุนเบี้ยประกัน 50-80% ตามขนาดพื้นที่และรายได้
- สหกรณ์การเกษตรที่เกษตรกรสังกัดเป็นผู้ออกค่าเบี้ยประกัน
ให้โดยบริหารจัดการจากเงินสมาชิกที่ขายอย่างพารา
- เชื่อมโยงระบบประกันภัยกับการให้สินเชื่อแก่เกษตรกร

ประเด็นการพัฒนาหลักที่ 4 : พัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ใช้ในการประเมินความเสียหาย และการเข้าถึงบริการของเกษตรกร

แนวทางพัฒนาที่ 4.1 พัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัลและการใช้ดาวเทียม ในการประเมินความเสียหาย

เป้าประสงค์ : 1. การใช้ดาวเทียมและโดรนในการประเมินความเสียหาย ลดความล่าช้า
เพิ่มความรวดเร็ว

- ตัวชี้วัด : 1. ระยะเวลาที่ใช้ในการประเมินความเสียหายลดลง (จำนวนวัน)
2. ระดับความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ

- แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม : 1) Digital Damage Assessment ด้วยดาวเทียม
- ระบบประเมินความเสียหายด้วยภาพถ่ายดาวเทียม
- ระบบยืนยันตัวตนและพิกัดพื้นที่ ด้วย GPS
- Dashboard แสดงข้อมูลความเสียหายแบบเรียลไทม์

แนวทางพัฒนาที่ 4.2 พัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัลสำหรับการซื้อประกันภัย

เป้าประสงค์ : 1. เกษตรกรได้รับบริการครบวงจรผ่านแอปพลิเคชันเดียว

- ตัวชี้วัด : 1. จำนวนผู้ให้บริการบนแอปพลิเคชัน
2. ร้อยละความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ

- แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม : 1) พัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัลสำหรับการซื้อประกันภัย
- พัฒนาแอปฯ ครบวงจรสำหรับซื้อประกัน คลม และติดตามสถานะ
- พัฒนาระบบชำระเงินหลากหลายช่องทาง (QR Code, Mobile Banking, จุดบริการใกล้บ้าน)
- เพิ่มช่องทางในการติดต่อที่สะดวก รวดเร็ว ทันสมัย

ตารางที่ 4.18 ประเด็นพัฒนาหลัก แนวทางพัฒนาย่อย แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม เป้าประสงค์ ตัวชี้วัด และหน่วยงานรับผิดชอบ

ประเด็นพัฒนาหลัก	แนวทางพัฒนาย่อย	แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม	เป้าประสงค์	ตัวชี้วัด	หน่วยงานรับผิดชอบ
1. ออกแบบผลิตภัณฑ์ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการขอเกษตรกร	1.1 พัฒนาระบบประกันภัย พาราตามระดับความเสี่ยง	1) พัฒนาระบบ Risk Zone Mapping ของพื้นที่ปลูกยางพารา - จัดทำแผนที่ความเสี่ยงดิจิทัล (Digital Risk Map) - จัดแบ่งโซนความเสี่ยง 3 ระดับ (ต่ำ กลาง สูง) วิเคราะห์ปัจจัยเสี่ยงจากภัยธรรมชาติ โรคระบาด และสภาพพื้นที่	- แผนที่ความเสี่ยงแม่นยำ - เบี่ยงประกันตามความเสี่ยงจริงของพื้นที่ - เกษตรกรรายย่อยเข้าถึงประกันภัย พาราได้ง่ายขึ้น	- ร้อยละของเกษตรกรที่ได้รับอัตราเบี้ยประกันตามแผนที่ความเสี่ยง	กรมพัฒนาที่ดิน/ กรมส่งเสริมการเกษตร/ กรมวิชาการเกษตร/ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร/ สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม/ กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
	1.2 พัฒนาระบบชดเชยตามความเสียหายจริงและระบบการรับรองผ่าน กยท. และเกณฑ์คุณสมบัติที่ไม่ขึ้นอยู่กับการเอกสารสิทธิ์	2) พัฒนาระบบการรับรองผ่าน กยท. สำหรับเกษตรกรที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์ - ยึดตามข้อมูลการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา กยท. - ระบบคำนวณค่าชดเชยตามจำนวนต้นที่เสียหายจริง - มตรฐานการประเมินความเสียหายรายต้น - ระบบจ่ายเงินอัตโนมัติเมื่อยืนยันความเสียหายถูกต้อง	- เกษตรผู้ปลูกยางพาราที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์แต่ขึ้นทะเบียนกับ กยท. สามารถทำประกันภัยได้ทุกราย - เกษตรกรได้รับเงินชดเชยที่สะท้อนความเสียหายที่เกิดขึ้นจริง	- จำนวนเกษตรกรที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์ที่ทำประกันภัย - ร้อยละของเกษตรกรที่ได้รับเงินชดเชยตามความเสียหายที่เกิดขึ้นจริง	สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย/ การยางแห่งประเทศไทย/ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร/กรมส่งเสริมการเกษตร/ บริษัทประกันภัย
	1.3 พัฒนาระบบประเมินตามดัชนีผลผลิตและการบูรณาการการจัดการน้ำ	3) พัฒนาระบบประเมินตามดัชนีผลผลิต - จัดทำดัชนีผลผลิตยางพาราย้อนหลัง 10 ปี - จัดทำแผนการบริหารจัดการน้ำแหล่งน้ำที่ใช้ในพื้นที่ปลูกยางพาราในฤดูแล้ง - การประเมินผลกระทบต่อผลผลิตยางจากสภาพแวดล้อม	- สามารถนำดัชนีผลผลิตเป็นตัวเทียบในการประเมินความเสียหาย - มีแผนการบริหารจัดการน้ำ/แหล่งน้ำที่ใช้ในพื้นที่ปลูกยางพาราในฤดูแล้ง	- ดัชนีผลผลิต - แผนการบริหารจัดการน้ำ/แหล่งน้ำ	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น/ การยางแห่งประเทศไทย/ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร/กรมพัฒนาที่ดิน/ กรมชลประทาน/กรมพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน

ตารางที่ 4.18 ประเด็นพัฒนาหลัก แนวทางพัฒนาย่อย แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม เป้าประสงค์ ตัวชี้วัด และหน่วยงานรับผิดชอบ (ต่อ)

ประเด็นพัฒนาหลัก	แนวทางพัฒนาย่อย	แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม	เป้าประสงค์	ตัวชี้วัด	หน่วยงานรับผิดชอบ
	1.4 ออกแบบรูปแบบประกันภัยที่หลากหลาย	4) พัฒนาและออกแบบรูปแบบประกันภัยที่หลากหลาย ดังนี้ - ประกันภัยแบบพื้นฐาน (Basic Package) สำหรับเกษตรกรรายย่อย - ประกันภัยแบบครอบคลุม (Premium Package) สำหรับเกษตรกรรายใหญ่ - ประกันภัยแบบปรับเปลี่ยนได้ (Flexi Package) ปรับได้ตามความต้องการเฉพาะ - ประกันภัยแบบกลุ่ม (กลุ่มเกษตรกร/กลุ่มสหกรณ์) - ประกันภัยแบบขั้นบันได (วงเงินคุ้มครองเพิ่มขึ้นตามจำนวนสมาชิกที่เพิ่มขึ้น หรือตามจำนวนปีที่ต่อเนื่องในการชำระเบี้ยประกันภัย) - ประกันภัยแบบสะสมทุนระยะยาว (5-10 ปี) พร้อมการคืนเงิน (สำหรับผู้ไม่เกิดภัย) - ประกันภัยแบบเชื่อมโยงกับระบบคาร์บอนเครดิตสำหรับหักลบกับเบี้ยประกันภัย เพื่อสนับสนุนเกษตรยั่งยืน	- เกษตรกรสามารถเลือกรูปแบบประกันภัยได้ตามความต้องการและศักยภาพ	- ร้อยละของเกษตรกรที่เข้าถึงรูปแบบประกันภัยที่เหมาะสม	สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย/ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร/ การยางแห่งประเทศไทย/ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร/ กรมส่งเสริมการเกษตร/ กรมวิชาการเกษตร/ กรมส่งเสริมสหกรณ์/ องค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก (อบก.)

ตารางที่ 4.18 ประเด็นพัฒนาหลัก แนวทางพัฒนาย่อย แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม เป้าประสงค์ ตัวชี้วัด และหน่วยงานรับผิดชอบ (ต่อ)

ประเด็นพัฒนาหลัก	แนวทางพัฒนาย่อย	แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม	เป้าประสงค์	ตัวชี้วัด	หน่วยงานรับผิดชอบ
2. ส่งเสริมความเข้าใจและสร้างความเชื่อมั่นแก่เกษตรกร	2.1 การสื่อสารและให้คำปรึกษาแบบครอบคลุมทุกช่องทางและทุกพื้นที่	1) สร้างความรู้ความเข้าใจประกันภัยการเกษตร - หลักสูตรอบรม "ประกันภัยการเกษตร" สำหรับเกษตรกร - คู่มือการทำประกันภัยฉบับเข้าใจง่าย - เครื่องมือคำนวณเบี้ย	- เกษตรกรมีความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้อง เข้าถึงข้อมูลและบริการประกันภัย	- ร้อยละของเกษตรกรที่ผ่านการอบรมประกันภัยการเกษตร	สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย/ การยางแห่งประเทศไทย/ หน่วยงานกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ที่ดูแลสถาบันเกษตรกร/ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
		2) สื่อสารและประชาสัมพันธ์ - สร้างสื่อวิดีโอ Success Stories ผ่านช่องทางสื่อหลากหลาย - สร้างเนื้อหาการศึกษาผ่าน Social Media และ YouTube	- เกษตรกรเกิดความเชื่อมั่นต่อประกันภัย	- ระดับการรับรู้ของเกษตรกร	
3. สนับสนุนให้เกิดการบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน/สถาบัน/เกษตรกร	3.1 การจัดตั้งหน่วยงานกลางและระบบการทำงานแบบบูรณาการ	1) ส่งเสริมให้มีการจัดตั้งหน่วยงานกลางในการกำกับดูแลและรักษาผลประโยชน์ ระหว่างบริษัทประกันภัยกับเกษตรกร - จัดตั้งหน่วยงานหลัก/ร่วมในการรับผิดชอบและบูรณาการในการทำงานร่วมกัน	- มีหน่วยงานกลางในการกำกับดูแลและรักษาผลประโยชน์ระหว่างบริษัทประกันภัยกับเกษตรกร	- จำนวนหน่วยงานกลาง 1 แห่ง	สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย/ การยางแห่งประเทศไทย/ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร/กรมส่งเสริมการเกษตร/ บริษัทประกันภัย/องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ตารางที่ 4.18 ประเด็นพัฒนาหลัก แนวทางพัฒนาย่อย แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม เป้าประสงค์ ตัวชี้วัด และหน่วยงานรับผิดชอบ (ต่อ)

ประเด็นพัฒนาหลัก	แนวทางพัฒนาย่อย	แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม	เป้าประสงค์	ตัวชี้วัด	หน่วยงานรับผิดชอบ
	3.2 พัฒนาระบบสนับสนุนการเงินแบบบูรณาการผ่านภาครัฐและสหกรณ์การเกษตร	2) สนับสนุนเบี้ยประกันโดยภาครัฐ (Co-payment) - สนับสนุนเบี้ยประกัน 50-80% ตามขนาดพื้นที่และรายได้ - สหกรณ์การเกษตรที่เกษตรกรสังกัดเป็นผู้ออกค่าเบี้ยประกันให้โดยบริหารจัดการจากเงินสมาชิกที่ขายยางพารา - เชื่อมโยงระบบประกันภัยกับการให้สินเชื่อแก่เกษตรกร	- เกษตรกรรายย่อยเข้าถึงประกันภัยยางพารา ได้ง่ายขึ้น	- ร้อยละของเกษตรกรที่ได้รับการสนับสนุนเบี้ยประกัน - จำนวนเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ/ขอสินเชื่อ	กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ / สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย/ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร
4. พัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ใช้ในการประเมินความเสียหาย และการเข้าถึงบริการของเกษตรกร	4.1 พัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัลและการใช้ดาวเทียมในการประเมินความเสียหาย	1) Digital Damage Assessment ด้วยดาวเทียม - ระบบประเมินความเสียหายด้วยภาพถ่ายดาวเทียม - ระบบยืนยันตัวตนและพิกัดพื้นที่ด้วย GPS - Dashboard แสดงข้อมูลความเสียหายแบบเรียลไทม์	- การใช้ดาวเทียมและโดรนในการประเมินความเสียหาย ลดความล่าช้า เพิ่มความรวดเร็ว	- ระยะเวลาที่ใช้ในการประเมินความเสียหาย ลดลง (จำนวนวัน) - ระดับความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ	สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย/ การยางแห่งประเทศไทย/ กรมพัฒนาที่ดิน / กรมส่งเสริมการเกษตร / กรมวิชาการเกษตร/ กรมพัฒนาที่ดิน/ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร/ กรมอุตุนิยมวิทยา/ กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

ตารางที่ 4.18 ประเด็นพัฒนาหลัก แนวทางพัฒนาย่อย แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม เป้าประสงค์ ตัวชี้วัด และหน่วยงานรับผิดชอบ (ต่อ)

ประเด็นพัฒนาหลัก	แนวทางพัฒนาย่อย	แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม	เป้าประสงค์	ตัวชี้วัด	หน่วยงานรับผิดชอบ
	4.2 พัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัลสำหรับการซื้อขายประกันภัย	2) พัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัลสำหรับการซื้อขายประกันภัย - พัฒนาแอปฯ ครอบวงจรสำหรับซื้อขายประกัน เคลม และติดตามสถานะ - พัฒนาระบบชำระเงินหลากหลายช่องทาง (QR Code, Mobile Banking, จุดบริการใกล้บ้าน) - เพิ่มช่องทางในการติดต่อที่สะดวก รวดเร็ว ทันสมัย	- เกษตรกรได้รับบริการครบวงจรผ่านแอปพลิเคชันเดียว	- จำนวนผู้ใช้บริการบนแอปพลิเคชัน - ร้อยละความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ	สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย/ การยางแห่งประเทศไทย/ กรมส่งเสริมการเกษตร

บทที่ 5

สรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการศึกษา

ผลการศึกษาแนวทางการประกันภัยสินค้าทางพาราที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกร โดยใช้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เกษตรกร รวมทั้งมีการระดมความคิดเห็น (Focus Group) จากเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ดังนี้

5.1.1 รูปแบบการประสภภัยทางพาราและความต้องการทำประกันภัยสินค้าทางพาราของเกษตรกร
ประกอบด้วย

1) รูปแบบการประสภภัยทางพาราของเกษตรกร โดยพิจารณาจาก (1.1) ชนิดภัย ความถี่และปีที่ประสภภัยทางพารา พบว่า ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา (ปี 2557 – 2567) เกษตรกรประสภภัยจากภัยแล้งหรือฝนทิ้งช่วง ร้อยละ 95.13 เฉลี่ย 7.74 ปี ความถี่เฉลี่ย 1 ครั้งต่อปี ทั้งนี้ ระดับความรุนแรงและความเสียหายอยู่ในระดับน้อย น้ำท่วมหรือฝนตกหนัก ร้อยละ 3.98 เฉลี่ย 3.13 ปี ความถี่เฉลี่ย 1 ครั้งต่อปี ทั้งนี้ ระดับความรุนแรงและความเสียหายอยู่ในระดับน้อยที่สุด ลมพายุหรือพายุไต้ฝุ่น ร้อยละ 20.80 เฉลี่ย 2.68 ปี ความถี่เฉลี่ย 1 ครั้งต่อปี ทั้งนี้ ระดับความรุนแรงและความเสียหายอยู่ในระดับน้อยที่สุด ไฟป่าหรือไฟไหม้ ร้อยละ 14.16 เฉลี่ย 4.03 ปี มีความถี่เฉลี่ย 1 ครั้งต่อปี ทั้งนี้ ระดับความรุนแรงและความเสียหายอยู่ในระดับน้อย ช้างป่า ร้อยละ 8.85 เฉลี่ย 9.10 ปี มีความถี่เฉลี่ย 32 ครั้งต่อปี ทั้งนี้ ระดับความรุนแรงและความเสียหายอยู่ในระดับน้อยที่สุด โรคระบาด ร้อยละ 14.60 เฉลี่ย 5.82 ปี ความถี่เฉลี่ย 1 ครั้งต่อปี ทั้งนี้ ระดับความรุนแรงและความเสียหายอยู่ในระดับน้อยที่สุด โรคราสีชมพู ร้อยละ 9.73 เฉลี่ย 5.95 ปี มีความถี่เฉลี่ย 1 ครั้งต่อปี ทั้งนี้ ระดับความรุนแรงและความเสียหายอยู่ในระดับน้อยที่สุด โรครากขาว ร้อยละ 5.31 เฉลี่ย 7.25 ปี ความถี่เฉลี่ย 1 ครั้งต่อปี ทั้งนี้ ระดับความรุนแรงและความเสียหายอยู่ในระดับน้อยที่สุด โรคเส้นดำ ร้อยละ 14.16 เฉลี่ย 4.88 ปี ความถี่เฉลี่ย 1 ครั้งต่อปี ทั้งนี้ ระดับความรุนแรงและความเสียหายอยู่ในระดับน้อยที่สุด โรคเปลือกเน่า ร้อยละ 10.18 โดยเฉลี่ย 6.09 ปี ความถี่เฉลี่ย 1 ครั้งต่อปี ทั้งนี้ ระดับความรุนแรงและความเสียหายอยู่ในระดับน้อยที่สุด โรคเปลือกแห้ง ร้อยละ 41.15 เฉลี่ย 6.87 ปี ความถี่เฉลี่ย 1 ครั้งต่อปี ทั้งนี้ ระดับความรุนแรงและความเสียหายอยู่ในระดับน้อยที่สุด โรคใบร่วงและฝักเน่า ร้อยละ 13.72 เฉลี่ย 5.10 ปี ความถี่เฉลี่ย 1 ครั้งต่อปี ทั้งนี้ ระดับความรุนแรงและความเสียหายอยู่ในระดับน้อยที่สุด หนอนทราย ร้อยละ 0.88 เฉลี่ย 5.50 ปี ความถี่เฉลี่ย 1 ครั้งต่อปี ทั้งนี้ ระดับความรุนแรงและความเสียหายอยู่ในระดับน้อยที่สุด โรคโคนต้นไหม้ ร้อยละ 4.42 เฉลี่ย 8.20 ปี ความถี่เฉลี่ย 1 ครั้งต่อปี ทั้งนี้ ระดับความรุนแรงและความเสียหายอยู่ในระดับน้อยที่สุด ปลวก ร้อยละ 18.14 เฉลี่ย 8.29 ปี ความถี่เฉลี่ย 1 ครั้งต่อปี ทั้งนี้ ระดับความรุนแรงและความเสียหายอยู่ในระดับน้อยที่สุด โรคใบร่วงชนิดใหม่ในยางพารา ร้อยละ 8.41 เฉลี่ย 5.16 ปี ความถี่เฉลี่ย 1 ครั้งต่อปี ทั้งนี้ ระดับความรุนแรงและความเสียหายอยู่ในระดับน้อย (1.2) ปัญหาโรคยางตกต่ำ พบว่า ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา (ปี 2557 – 2567) เกษตรกรผู้ปลูกยางพาราส่วนใหญ่ ร้อยละ 70.35 ประสภปัญหาโรคยางพาราตกต่ำ ซึ่งส่งผลกระทบต่อรายได้ของครัวเรือนเกษตรกร โดยเกษตรกรส่วนใหญ่จำหน่ายยางพาราในราคาที่เท่ากับต้นทุนการผลิต หรือเท่าทุน ร้อยละ 57.86 ขณะที่เกษตรกรอีกร้อยละ 42.14 จำหน่ายยางพาราในราคาที่น้อยกว่าต้นทุนการผลิต หรือขาดทุน (1.3) การเตรียมการป้องกันภัยทางพาราในอดีต พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกยางพารากลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 59.29 ไม่ได้มีการเตรียมความพร้อม เนื่องจากเกษตรกรคิดว่าเป็นภัยธรรมชาติ ไม่ต้องการเสียเงินในการลงทุนป้องกันเพิ่ม ไม่ทราบว่าจะจัดการอย่างไร และ ร้อยละ 40.71 มีการเตรียมความพร้อม เพื่อป้องกันภัยทางพาราที่อาจเกิดขึ้นกับสวนยางพารา อาทิ การทำแนวกันไฟ เพื่อป้องกันการเกิดไฟป่าหรือไฟไหม้ในสวนยางพารา การขุดสระน้ำภายในสวนยางพาราของตนเอง

เพื่อใช้ฉีดพ่นน้ำให้ต้นยางพาราในช่วงฤดูแล้ง เตรียมรถบรรทุกน้ำ/เตรียมซื้อน้ำ เพื่อฉีดรดต้นยางพาราในช่วงฤดูแล้ง ทำรั้วป้องกันช้างป่า (1.4) การได้รับข้อมูล การประชาสัมพันธ์ เงินชดเชย หรือความช่วยเหลือต่างๆ พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกยางพาราได้รับข้อมูลและการประชาสัมพันธ์ คิดเป็นร้อยละ 61.50 จากการยางแห่งประเทศไทย จากสำนักงานเกษตรอำเภอ จากโครงการอื่นๆ เช่น โครงการประกันรายได้เกษตรกรชาวสวนยาง และไม่เคยได้รับข้อมูลและการประชาสัมพันธ์ คิดเป็นร้อยละ 38.50 ในส่วนของการได้รับเงินชดเชยหรือเงินช่วยเหลือ พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกยางพาราไม่เคยได้รับเงินชดเชยหรือเงินช่วยเหลือ คิดเป็นร้อยละ 54.42 ตามพระราชบัญญัติการยางแห่งประเทศไทย พ.ศ.2558 โดยเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราต้องขึ้นทะเบียนเกษตรกรกับการยางแห่งประเทศไทยอย่างถูกต้อง และได้รับการช่วยเหลือ รายละ 3,000 บาท ทั้งนี้ จากข้อมูลการได้รับความช่วยเหลือที่ผ่านมา พบว่า เกษตรกรได้รับเงินช่วยเหลือเฉลี่ย 10,264 บาทต่อครัวเรือนต่อปี และเคยได้รับเงินชดเชยหรือเงินช่วยเหลือ คิดเป็นร้อยละ 45.58 สำหรับการได้รับความช่วยเหลือที่ไม่ใช่เงินชดเชยหรือเงินเยียวยา พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกยางพาราไม่เคยได้รับเงินชดเชยหรือเงินช่วยเหลือ คิดเป็นร้อยละ 84.96 และเคยได้รับความช่วยเหลือที่ไม่ใช่เงินชดเชยหรือเงินเยียวยา คิดเป็นร้อยละ 15.04 โดยเกษตรกรได้รับการสนับสนุนปัจจัยการผลิตจากการยางแห่งประเทศไทย (กยท.) ได้แก่ น้ำหมักชีวภาพปลาหมอคางดำ ปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยเคมี สารเคมีป้องกันโรคพืช เป็นต้น

2) ความต้องการทำประกันภัยสินค้ายางพาราของเกษตรกร โดยพิจารณาจาก (2.1) การรับรู้การทำประกันภัยยางพาราในอดีต พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ยังขาดการรับรู้เกี่ยวกับโครงการประกันภัยยางพารา คิดเป็นร้อยละ 96.46 ขณะที่เกษตรกรเพียงร้อยละ 3.54 ที่รับรู้หรือรู้จักเกี่ยวกับโครงการประกันภัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งส่วนใหญ่จะรู้จักในโครงการประกันรายได้เกษตรกรชาวสวนยาง และโครงการประกันภัยความเสียหายต้นยางพารา (2.2) การทำประกันภัยยางพาราของเกษตรกรในอดีต พบว่า เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 100.00 ไม่เคยซื้อประกันภัยที่เกี่ยวข้องกับยางพารา สำหรับเหตุผลที่ไม่เคยซื้อ เนื่องจากไม่รู้จักโครงการประกันภัยยางพารา ร้อยละ 96.50 เคยรับทราบข่าวสารเกี่ยวกับโครงการฯ แต่ยังขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องของกรมธรรม์และการเคลมประกัน ร้อยละ 3.06 และยังมีความกลัวในเรื่องของการได้รับค่าสินไหมทดแทนน้อยแต่ต้องจ่ายค่าเบี้ยประกันในราคาที่สูง ร้อยละ 0.44 (2.3) ประเภทประกันภัยยางพาราที่เกษตรกรต้องการ พบว่า เกษตรกรต้องการให้มีความคุ้มครองภัยแล้งหรือฝนทิ้งช่วง คิดเป็นร้อยละ 93.81 ภัยศัตรูพืชหรือโรคระบาด ร้อยละ 52.65 ไฟไหม้ ร้อยละ 46.9 ลมพายุหรือพายุไต้ฝุ่น ร้อยละ 20.35 ช้างป่า ร้อยละ 10.62 น้ำท่วมหรือฝนตกหนัก ร้อยละ 6.64 ราคาตกต่ำ ร้อยละ 2.21 ลูกเห็บ ร้อยละ 0.44 และภัยอากาศหนาวหรือน้ำค้างแข็ง ร้อยละ 0.44 (2.4) รูปแบบประกันภัยยางพาราที่เกษตรกรต้องการ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีความต้องการทำประกันภัยผ่านโครงการหรือหน่วยงานภาครัฐ คิดเป็นร้อยละ 68.24 ทำประกันภัยผ่านสถาบันเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 29.11 และการทำประกันภัยผ่านบริษัทประกันโดยตรง คิดเป็นร้อยละ 2.65 (2.5) ราคาจำหน่ายยางพารา ณ ไรนา ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจทำประกันภัยยางพารา พบว่า ราคาจำหน่ายผลผลิตยางพารา ณ ไรนา ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจทำประกันภัยยางพารา ของเกษตรกร คือ ราคาขายพาราก้อนถ้วย เฉลี่ยอยู่ที่ 41.76 บาทต่อกิโลกรัม ราคาขายพาราแผ่นดิบชั้น 3 เฉลี่ยอยู่ที่ 79.16 บาทต่อกิโลกรัม และราคาน้ำยางสด เฉลี่ยอยู่ที่ 73.71 บาทต่อกิโลกรัม (2.6) การทำประกันภัยตามชนิดพืชและช่วงเวลาของการปลูกยางพารา เกษตรกรส่วนใหญ่มีความต้องการจะทำประกันภัยเฉพาะยางพาราเพียงชนิดเดียว คิดเป็นร้อยละ 84.96 เกษตรกรบางส่วนต้องการทำประกันภัยทั้งยางพาราและพืชแซมในสวนยางพารา คิดเป็นร้อยละ 30.97 สำหรับช่วงเวลาของการปลูกยางพารา พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ต้องการทำประกันภัยในช่วงยางพาราให้ผลผลิต ตั้งแต่ 7 ปีขึ้นไป แต่ไม่เกิน 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 44.47 รองลงมาคือ ตั้งแต่ปีแรกของการปลูก ร้อยละ 29.15 และช่วงก่อนให้ผลผลิต (2-6 ปี) ร้อยละ 26.38 (2.7) เหตุผลในการตัดสินใจทำประกันภัยยางพารา พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่

ใช้เหตุผลในการตัดสินใจทำประกันภัยอย่างพารา ได้แก่ จำนวนเงินชดเชยที่จะได้รับ ร้อยละ 26.09 ต้องการลดความเสี่ยงจากการสูญเสีย ร้อยละ 23.23 ค่าเบี้ยประกันภัยที่ต้องจ่าย ร้อยละ 20.21 ความเข้าใจในเงื่อนไขและกฎเกณฑ์ของประกันภัย ร้อยละ 14.33 ผู้ทำการประชาสัมพันธ์หรือคำแนะนำจากตัวแทน ร้อยละ 8.75 และความเชื่อมั่นต่อหน่วยงานภาครัฐ หรือชื่อเสียงของบริษัทประกันภัย ร้อยละ 7.39 (2.8) **วิธีการประเมินความเสียหายพบว่า** เกษตรกรส่วนใหญ่ต้องการใช้วิธีประเมินความเสียหายจากรายได้ที่ไม่สามารถกรีดยางพาราได้ในช่วงยางพาราอายุ 7 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 45.58 ประเมินความเสียหายจากการประกาศเป็นพื้นที่เขตภัยพิบัติของทางราชการ ร้อยละ 24.34 ประเมินความเสียหายจากเงินลงทุนในช่วงก่อนปีปลูก ร้อยละ 9.29 การประเมินความเสียหายตามหลักทางวิทยาศาสตร์ของการปลูกยางพารา ร้อยละ 9.28 ไม่ทราบว่าจะใช้วิธีไหนในการประเมินความเสียหาย ร้อยละ 6.64 และการประเมินความเสียหายที่เกิดขึ้นตามจริง ณ ปัจจุบัน ร้อยละ 4.87 (2.9) **วงเงินคุ้มครองอัตราเบี้ยประกันภัย และระยะเวลาความคุ้มครองของกรมธรรม์ พบว่า** เกษตรกรส่วนใหญ่ต้องการวงเงินคุ้มครองอยู่ในช่วง 1,001 บาทขึ้นไปแต่ไม่เกิน 10,000 บาท/ไร่ ร้อยละ 54.67 รองลงมา คือ วงเงินคุ้มครองอยู่ในช่วง 10,001 บาทขึ้นไปแต่ไม่เกิน 100,000 บาทต่อไร่ ร้อยละ 33.64 วงเงินคุ้มครองมากกว่า 100,000 บาทขึ้นไป ร้อยละ 7.48 และวงเงินคุ้มครองไม่เกิน 1,000 บาทต่อไร่ ร้อยละ 4.21 โดยวงเงินคุ้มครองที่เกษตรกรต้องการอยู่ที่ 37,770 บาท/ไร่ เกษตรกรส่วนใหญ่มีความเต็มใจจ่ายค่าเบี้ยประกันในอัตราไม่เกิน 100 บาทต่อไร่ ร้อยละ 63.97 รองลงมา คือ อัตราตั้งแต่ 101 บาทขึ้นไปแต่ไม่เกิน 1,000 บาทต่อไร่ ร้อยละ 31.62 และอัตรามากกว่า 1,000 บาทต่อไร่ขึ้นไป ร้อยละ 4.41 โดยอัตราค่าเบี้ยประกันที่เกษตรกรเต็มใจจ่ายในภาพรวมเฉลี่ยอยู่ที่ 211 บาทต่อไร่ ทั้งนี้เกษตรกรส่วนใหญ่ต้องการให้กรมธรรม์มีความคุ้มครองในระยะเวลา 1-3 ปี คิดเป็นร้อยละ 90.65 รองลงมา คือ ระยะเวลา 4-6 ปี ร้อยละ 7.94 และระยะเวลา 10 ปีขึ้นไป ร้อยละ 1.41 ทั้งนี้ ระยะเวลาความคุ้มครองของกรมธรรม์เฉลี่ยอยู่ที่ 2 ปี (2.10) **หน่วยงาน/สถาบันที่เกษตรกรสะดวกรับข้อมูลข่าวสาร โครงการทำประกันภัยอย่างพารา พบว่า** เกษตรกรส่วนใหญ่สะดวกรับข้อมูลข่าวสารจากหน่วยงานการยางแห่งประเทศไทย คิดเป็นร้อยละ 88.05 จากผู้นำชุมชน (กำนันและผู้ใหญ่บ้าน) ร้อยละ 64.16 จากสถาบันเกษตรกรที่สังกัด ได้แก่ สหกรณ์การเกษตร และกลุ่มแปลงใหญ่ ร้อยละ 54.87 จากเจ้าหน้าที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (เกษตรอำเภอและเกษตรตำบล) ร้อยละ 53.98 จากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ร้อยละ 34.07 จากสื่อออนไลน์/โซเชียลมีเดีย/Facebook/Line ร้อยละ 1.33 และจากสื่อโทรทัศน์ ร้อยละ 0.44 (2.11) **มาตรการจูงใจจากภาครัฐการทำประกันภัยอย่างพารา พบว่า** เกษตรกรส่วนใหญ่ต้องการได้รับเงินสะสมคืนบางส่วน (ออมทรัพย์) แม้ว่าจะไม่ได้ประสบภัยอย่างพาราหรือประสบภัยแต่ไม่ร้ายแรง ร้อยละ 21.22 ต้องการให้ภาครัฐมีมาตรการเรื่องความชัดเจนของโอกาสที่จะได้รับเงินคุ้มครอง ทั้งในเรื่องความรวดเร็วในการประเมินความเสียหายและวงเงินคุ้มครองที่จะได้รับ คิดเป็นร้อยละ 20.90 การคิดมูลค่าความคุ้มครองหรือความเสียหายต่อต้นตามอายุของต้นยางพารา ร้อยละ 17.48 มีหน่วยงานในพื้นที่คอยให้คำปรึกษา ดูแล และช่วยเหลือการทำประกันภัยอย่างพารา ร้อยละ 17.38 การออกแบบเบี้ยประกันภัยอย่างพาราให้สามารถจ่ายเป็นงวดได้ สอดคล้องกับรอบการจำหน่ายผลผลิต ร้อยละ 13.97 การทำ Green Insurance ประกันภัยอย่างพารา เช่น การทำ Zero waste การขายคาร์บอนเครดิต เป็นต้น เพื่อได้รับส่วนลดดอกเบี้ยประกันภัย ร้อยละ 8.00 กรณีที่ไม่มีการเคลมประกันในระหว่างปีให้ลดเบี้ยประกันในปีถัดไปลง 30 เปอร์เซ็นต์ ร้อยละ 0.42 เกษตรกรต้องการกรมธรรม์ที่มีวงเงินคุ้มครองสูงแต่จ่ายเบี้ยประกันราคาถูก ร้อยละ 0.42 และต้องการซื้อประกันแถมของสมมนาคุณ เช่น ปุ๋ย หรือต้นพันธุ์ยาง เป็นต้น ร้อยละ 0.21 (2.12) **ความสนใจของเกษตรกรในการทำประกันภัยอย่างพาราในอนาคต พบว่า** เกษตรกรส่วนใหญ่มีความสนใจในการทำประกันภัยอย่างพารา คิดเป็นร้อยละ 93.36 เกษตรกรอีกร้อยละ 6.64 ไม่สนใจทำประกันภัย

5.1.2 แนวทางการประกันภัยยางพาราที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกร

จากผลการศึกษาและการระดมความคิดเห็น (Focus Group) พบปัญหาและอุปสรรคประเด็นสำคัญ คือ การขาดข้อมูลและความเข้าใจเกี่ยวกับประกันภัย เกษตรกรไม่ทราบข้อมูลเกี่ยวกับโครงการประกันภัยยางพาราและไม่มีความรู้ความเข้าใจเรื่องกรมธรรม์ ทำให้ไม่มีความสนใจและมีความกังวลเรื่องค่าใช้จ่ายและการได้รับผลประโยชน์ ปัญหาเอกสารสิทธิ์ที่ดิน เกษตรกรหลายรายมีพื้นที่ปลูกยางพาราทั้งที่มีและไม่มีเอกสารสิทธิ์ บางรายพื้นที่ทั้งหมดอยู่ในพื้นที่ที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์ ทำให้ไม่ได้รับสิทธิ์ช่วยเหลือจากภาครัฐ ความผันผวนของราคาและรายได้ เกษตรกรเจอปัญหาราคายางพาราผันผวน ประกอบกับการผลิตยางพารามีช่วงปิดกรีดยางพารา ทำให้มีรายได้ลดลงไม่เพียงพอต่อการทำประกันภัย การขาดหน่วยงานกำกับดูแลหลักยังขาดหน่วยงาน/สถาบันหลักและเจ้าหน้าที่ที่ทำหน้าที่ กำกับดูแลและรักษาผลประโยชน์ในเรื่องการทำประกันภัยพืชผลทางการเกษตร การขาดเทคโนโลยีและนวัตกรรม ยังขาดเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ใช้ในการประเมินความเสียหายและการเข้าถึงบริการของเกษตรกร การขาดแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร เกษตรกรต้องการให้ภาครัฐสนับสนุนแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร เช่น การเจาะบ่อนบาดาล การขุดบ่อเก็บน้ำ เพื่อบรรเทาภัยแล้งทั้งในพื้นที่ที่มีและไม่มีเอกสารสิทธิ์ ปัญหาพื้นที่ทับซ้อนกับเขตอุทยาน เกษตรกรหลายรายในพื้นที่ต้องการความช่วยเหลือเรื่องพื้นที่เพาะปลูกจากเดิมเคยมีโฉนด น.ส.3 ก แต่ปัจจุบันมีการรังวัดเข้ามาจนกลายเป็นพื้นที่ทับซ้อนกับเขตอุทยาน ทำให้เกษตรกรรู้สึกไม่ได้รับความยุติธรรมและมีความกังวลว่าจะไม่สามารถทำประกันภัยในพื้นที่ลักษณะเช่นนี้ได้

5.1.3 แนวทางในการพัฒนาระบบประกันภัยยางพารา

สรุปแนวทางและมาตรการจูงใจในการพัฒนาระบบประกันภัยสินค้ายางพารา ได้ดังนี้

1) การพัฒนาระบบประกันภัยยางพาราตามระดับความเสี่ยง อาทิ (1) พัฒนาระบบ Risk Zone Mapping โดยใช้ข้อมูลอุตุนิยมวิทยา และประวัติภัยพิบัตีย้อนหลัง 10 ปี เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลกำหนดเบี้ยประกัน (2) กำหนดอัตราเบี้ยประกันแบบขั้นบันได (ต่ำ-ปานกลาง-สูง) แทนการใช้เบี้ยประกันภัยในอัตราเดียวทั่วประเทศ เพื่อสร้างความเป็นธรรมและสอดคล้องกับระดับความเสี่ยงของแต่ละพื้นที่

2) แนวทางการสื่อสารและให้คำปรึกษาแบบครอบคลุมทุกช่องทางและทุกพื้นที่ อาทิ (1) จัดทำแผนประชาสัมพันธ์และให้ความรู้เกี่ยวกับประโยชน์และความสำคัญของการทำประกันภัยสินค้ายางพารา (2) ใช้สื่อที่หลากหลายเป็นเครื่องมือสร้างการรับรู้ให้เกษตรกรในทุกกระดับ (3) เพิ่มช่องทางและจำนวนเจ้าหน้าที่ให้เพียงพอต่อการให้คำปรึกษา

3) แนวทางพัฒนาระบบการรับรองผ่าน กยท. และเกณฑ์คุณสมบัติที่ไม่ขึ้นอยู่กับเอกสารสิทธิ์ อาทิ (1) ไม่นำเอกสารสิทธิ์ในที่ดินมาเป็นข้อจำกัดคุณสมบัติของเกษตรกรในการทำประกันภัย (2) ให้การยกย่องประเทศไทย เป็นผู้รับรองเมื่อเกิดภัยพิบัติและต้องเคลมประกันในกรณีที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์ (3) พัฒนาระบบการรับรองที่ไม่ต้องอาศัยเอกสารสิทธิ์

4) แนวทางพัฒนาระบบสนับสนุนการเงินแบบบูรณาการผ่านภาครัฐและสหกรณ์การเกษตร อาทิ (1) รัฐบาลร่วมจ่ายค่าเบี้ยประกันภัย (Co-payment) เพื่อลดภาระเกษตรกรในช่วงราคายางพาราทดต่ำ (2) สหกรณ์การเกษตรที่เกษตรกรสังกัดเป็นผู้ออกค่าเบี้ยประกันให้โดยบริหารจัดการจากเงินสมาชิกที่ขายยางพารา (3) มีส่วนลดค่าเบี้ยประกันในปีถัดไปหรือได้รับเงินสะสมคืนบางส่วนหากไม่เกิดภัย (4) คำนวณค่าเบี้ยประกันตามพื้นที่ เช่น ที่ราบ ที่เชิงเขา ที่ลาดชันบนเขา และใช้การคิดความคุ้มครองต่อต้นหากไม่เกิดความเสียหายทั้งแปลง

5) แนวทางการจัดตั้งหน่วยงานกลางและระบบการทำงานแบบบูรณาการ อาทิ (1) ส่งเสริมให้มีการจัดตั้งหน่วยงานกลางในการกำกับดูแลและรักษาผลประโยชน์ระหว่างบริษัทประกันภัยกับเกษตรกร (2) ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และสถาบันเกษตรกรแบบบูรณาการ (3) มีหน่วยงานหลัก/ร่วมในการรับผิดชอบและบูรณาการในการทำงานร่วมกัน

6) แนวทางพัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัลและการใช้ดาวเทียม/โดรน ในการประเมินความเสียหาย อาทิ (1) เพิ่มช่องทางหรือแพลตฟอร์มในการจำหน่าย/แจ้งเคลมประกันที่ไม่ซับซ้อนไม่ยุ่งยาก (2) สนับสนุนการวิจัยและพัฒนารูปแบบการประกันภัยที่เหมาะสม (3) ใช้เทคโนโลยี เช่น ดาวเทียมและโดรน ในการประเมินความเสียหาย

7) แนวทางพัฒนาระบบประเมินตามดัชนีผลผลิตและการบูรณาการการจัดการน้ำ อาทิ (1) ใช้ดัชนีผลผลิตเป็นตัวประเมินมูลค่าความเสียหาย โดยเฉพาะภัยแล้งที่ส่งผลให้น้ำยางที่กรี๊ดได้ลดลง (2) พัฒนาระบบประกันที่ครอบคลุมการลดลงของผลผลิตจากภัยแล้ง (3) บูรณาการการจัดการน้ำกับระบบประกันภัย

8) แนวทางพัฒนาระบบประกันภัยที่เป็นธรรมและไม่เลือกปฏิบัติตามสถานะที่ดิน อาทิ (1) พัฒนาระบบประกันภัยที่ไม่ขึ้นอยู่กับการประเมินสถานะที่ดิน (2) สร้างกลไกการช่วยเหลือเกษตรกรในพื้นที่ทับซ้อน (3) หลักเกณฑ์ เงื่อนไข และการจ่ายค่าสินไหมทดแทนต้องมีความโปร่งใส ชัดเจน ไม่ซับซ้อน และเป็นธรรม

5.1.4 ประเด็นการพัฒนาหลัก แนวทางการพัฒนาย่อย เป้าประสงค์ ตัวชี้วัด และแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม

จากผลการศึกษาศาสามารถกำหนดประเด็นการพัฒนาหลัก แนวทางการพัฒนาย่อย เป้าประสงค์ ตัวชี้วัด และแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ได้ดังนี้

ประเด็นการพัฒนาหลักที่ 1 ออกแบบผลิตภัณฑ์ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกร ประกอบไปด้วยแนวทางพัฒนา 4 แนวทาง คือ

แนวทางพัฒนาที่ 1.1 พัฒนาระบบประกันภัยอย่างพาราตามระดับความเสี่ยง โดยมีเป้าประสงค์ ประกอบด้วย (1) แผนที่ความเสี่ยงแม่นยำ (2) เบี้ยประกันตามความเสี่ยงจริงของพื้นที่ (3) เกษตรกรรายย่อยเข้าถึงประกันภัยอย่างพาราได้ง่ายขึ้น ตัวชี้วัด คือ ร้อยละของเกษตรกรที่ได้รับอัตราเบี้ยประกันตามแผนที่ความเสี่ยง ซึ่งมีแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม อาทิ พัฒนาระบบ Risk Zone Mapping ของพื้นที่ปลูกยางพารา จัดทำแผนที่ความเสี่ยงดิจิทัล (Digital Risk Map) จัดแบ่งโซนความเสี่ยง 3 ระดับ (ต่ำ กลาง สูง) วิเคราะห์ปัจจัยเสี่ยงจาก ภัยธรรมชาติ โรคระบาด และสภาพพื้นที่

แนวทางพัฒนาที่ 1.2 พัฒนาระบบชดเชยตามความเสียหายจริงและระบบการรับรองผ่าน กยท. และเกณฑ์คุณสมบัติที่ไม่ขึ้นอยู่กับการเอกสารสิทธิ์ โดยมีเป้าประสงค์ ประกอบด้วย (1) เกษตรผู้ปลูกยางพาราที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์แต่ขึ้นทะเบียนกับ กยท. สามารถทำประกันภัยได้ทุกราย (2) เกษตรกรได้รับเงินชดเชยที่สะท้อนความเสียหายที่เกิดขึ้นจริง ตัวชี้วัดประกอบด้วย (1) จำนวนเกษตรกรที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์ที่ทำประกันภัย (2) ร้อยละของเกษตรกรที่ได้รับเงินชดเชย ตามความเสียหายที่เกิดขึ้นจริง ซึ่งมีแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม อาทิ พัฒนาระบบการรับรองผ่าน กยท. สำหรับเกษตรกรที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์ ข้อมูลการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา กับ กยท. ระบบคำนวณค่าชดเชยตามจำนวนต้นที่เสียหายจริง มาตรฐานการประเมินความเสียหายรายต้น ระบบจ่ายเงินอัตโนมัติเมื่อยืนยันความเสียหายถูกต้อง

แนวทางพัฒนาที่ 1.3 พัฒนาระบบประเมินตามดัชนีผลผลิตและการบูรณาการการจัดการน้ำ โดยมีเป้าประสงค์ ประกอบด้วย (1) สามารถนำดัชนีผลผลิตเป็นตัวเทียบในการประเมินความเสียหาย (2) มีแผนการบริหารจัดการน้ำ/แหล่งน้ำที่ใช้ในพื้นที่ปลูกยางพาราในฤดูแล้ง ตัวชี้วัดประกอบด้วย (1) ดัชนีผลผลิต (2) แผนการบริหารจัดการน้ำ/แหล่งน้ำ 1 แผน ซึ่งมีแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม อาทิ

พัฒนาระบบประเมินตามดัชนีผลผลิต จัดทำดัชนีผลผลิตยางพารา จัดทำแผนการบริหารจัดการน้ำ/แหล่งน้ำที่ใช้ในพื้นที่ปลูกยางพาราในฤดูแล้ง การประเมินผลกระทบต่อผลผลิตยางจากสภาพแวดล้อม

แนวทางพัฒนาที่ 1.4 ออกแบบรูปแบบประกันภัยที่หลากหลาย โดยมีเป้าประสงค์ คือ เกษตรกรสามารถเลือกรูปแบบประกันภัยได้ตามความต้องการและศักยภาพ ตัวชี้วัด คือ ร้อยละของเกษตรกรที่เข้าถึงรูปแบบประกันภัยที่เหมาะสม ซึ่งมีแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม อาทิ พัฒนาและออกแบบรูปแบบประกันภัยที่หลากหลาย เช่น ประกันภัยแบบพื้นฐาน (Basic Package) สำหรับเกษตรกรรายย่อย ประกันภัยแบบครอบคลุม (Premium Package) สำหรับเกษตรกรรายใหญ่ ประกันภัยแบบปรับเปลี่ยนได้ (Flexi Package) ปรับได้ตามความต้องการเฉพาะ ประกันภัยแบบกลุ่ม (กลุ่มเกษตรกร/ กลุ่มสหกรณ์) ประกันภัยแบบขั้นบันได (วงเงินคุ้มครองเพิ่มขึ้นตามจำนวนสมาชิก หรือตามจำนวนปีที่ต่อเนื่องในการชำระเบี้ยประกันภัย) เป็นต้น

ประเด็นการพัฒนาหลักที่ 2 ส่งเสริมความเข้าใจและสร้างความเชื่อมั่นแก่เกษตรกร มีแนวทางพัฒนา คือ การสื่อสารและให้คำปรึกษาแบบครอบคลุมทุกช่องทางและทุกพื้นที่ โดยมีเป้าประสงค์ คือ เกษตรกรมีความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้อง เข้าถึงข้อมูลและบริการประกันภัย ตัวชี้วัดประกอบด้วย (1) ร้อยละของเกษตรกรที่ผ่านการอบรมประกันภัยการเกษตร (2) อัตราการเข้าร่วมทำประกันภัยของเกษตรกรที่ผ่านการอบรม (3) ระดับการรับรู้ของเกษตรกร (4) จำนวนสื่อประชาสัมพันธ์ ซึ่งมีแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม อาทิ สร้างความรู้ความเข้าใจประกันภัยการเกษตร) สื่อสารและประชาสัมพันธ์

ประเด็นการพัฒนาหลักที่ 3 สนับสนุนให้เกิดการบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน/สถาบัน/เกษตรกร ประกอบไปด้วยแนวทางพัฒนา 2 แนวทาง คือ

แนวทางพัฒนาที่ 3.1 การจัดตั้งหน่วยงานกลางและระบบการทำงานแบบบูรณาการ โดยมีเป้าประสงค์ คือ มีหน่วยงานกลางในการกำกับดูแลและรักษาผลประโยชน์ระหว่างบริษัทประกันภัยกับเกษตรกร ตัวชี้วัด คือ มีหน่วยงานกลางจำนวน 1 แห่ง ซึ่งมีแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม อาทิ ส่งเสริมให้มีการจัดตั้งหน่วยงานกลางในการกำกับดูแลและรักษาผลประโยชน์ระหว่างบริษัทประกันภัยกับเกษตรกร จัดตั้งหน่วยงานหลัก/ร่วมในการรับผิดชอบและบูรณาการในการทำงานร่วมกัน

แนวทางพัฒนาที่ 3.2 พัฒนาระบบสนับสนุนการเงินแบบบูรณาการผ่านภาครัฐและสหกรณ์การเกษตร โดยมีเป้าประสงค์ คือ เกษตรกรรายย่อยเข้าถึงประกันภัยยางพาราได้ง่ายขึ้น ตัวชี้วัดประกอบด้วย (1) ร้อยละของเกษตรกรที่ได้รับการสนับสนุนเบี้ยประกัน (2) จำนวนเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ/ขอสินเชื่อ ซึ่งมีแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม อาทิ สนับสนุนเบี้ยประกันโดยภาครัฐ (Co-payment) สนับสนุนเบี้ยประกัน 50-80% ตามขนาดพื้นที่และรายได้ สหกรณ์การเกษตรที่เกษตรกรสังกัดเป็นผู้ออกค่าเบี้ยประกันให้โดยบริหารจัดการจากเงินสมาชิกที่ขายยางพารา เชื่อมโยงระบบประกันภัยกับการให้สินเชื่อแก่เกษตรกร

ประเด็นการพัฒนาหลักที่ 4 พัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ใช้ในการประเมินความเสียหาย และการเข้าถึงบริการของเกษตรกร ประกอบไปด้วยแนวทางพัฒนา 2 แนวทาง คือ

แนวทางพัฒนาที่ 4.1 พัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัลและการใช้ดาวเทียมในการประเมินความเสียหาย โดยมีเป้าประสงค์ คือ การใช้ดาวเทียมและโดรนในการประเมินความเสียหาย ลดความล่าช้า เพิ่มความรวดเร็ว ตัวชี้วัดประกอบด้วย (1) ระยะเวลาที่ใช้ในการประเมินความเสียหายลดลง (จำนวนวัน) (2) ระดับความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ ซึ่งมีแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม อาทิ Digital Damage Assessment ด้วยดาวเทียม ระบบประเมินความเสียหายด้วยภาพถ่ายดาวเทียม ระบบยืนยันตัวตนและพิกัดพื้นที่ ด้วย GPS Dashboard แสดงข้อมูลความเสียหายแบบเรียลไทม์

แนวทางพัฒนาที่ 4.2 พัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัลสำหรับการซื้อประกันภัย โดยมีเป้าประสงค์ คือ เกษตรกรได้รับบริการครบวงจรผ่านแอปพลิเคชันเดียว ตัวชี้วัดประกอบด้วย (1) จำนวนผู้ให้บริการบน

แอปพลิเคชัน (2) ร้อยละความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ ซึ่งมีแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม อาทิ พัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัลสำหรับการซื้อประกันภัย พัฒนาแอปฯ ครบวงจรสำหรับซื้อประกัน เคลม และติดตามสถานะ

5.2 ข้อเสนอแนะ

1) เชื่อมโยงระบบฐานข้อมูลของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้เป็นระบบเดียวกัน บูรณาการข้อมูลที่ทำให้การบริหารงานและการนำไปใช้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งจะส่งผลในการรับรองการเกิดภัยพิบัติที่เอื้อกับเกษตรกรที่จะได้รับเงินประกันภัยในอนาคต

2) อาจออกมาตราการยกเว้นภาษีให้กับเกษตรกรที่ร่วมทำประกันภัยด้วยความสมัครใจ โดยพิจารณาการยกเว้นภาษีเงินได้สำหรับเงินค่าสินไหมทดแทนที่เกษตรกรได้รับจากกรมธรรม์ประกันภัย เพื่อเป็นการจูงใจแก่เกษตรกร

3) ส่งเสริมให้มีการทำการศึกษาแนวทางการประกันภัยและร่วมพัฒนาประกันภัยการเกษตรให้ครอบคลุมถึงพืชผลทางการเกษตร ปศุสัตว์ ประมง ป่าไม้ และบริการทางการเกษตร ให้เกษตรกรมีทางเลือกในการบริหารจัดการความเสี่ยงในการทำเกษตร

4) หากมีการทำประกันภัยภาคสมัครใจ การเคลมประกันต้องไม่ยึดติดกับประกาศภัยพิบัติของจังหวัด เนื่องจากพื้นที่เสียหายของเกษตรกรอาจไม่อยู่ในพื้นที่ประกาศภัยพิบัติของจังหวัด และควรแยกออกจากสวัสดิการที่ทางเกษตรกรจะได้รับจากรัฐบาลอย่างชัดเจน

5) เนื่องจากประกันภัยส่วนใหญ่ไม่มีการประกันภัยด้านราคาที่ผันผวน อยากให้มีการเพิ่มเติมเป็นการประกันภัยราคายางพาราที่เกษตรกรยอมรับได้ด้วย เนื่องจากหลายปีที่ผ่านมา ราคายางพาราค่อนข้างผันผวน และผลิตภัณฑ์ที่เข้าเกณฑ์ของประกันภัยเป็นประเภทไหน ยางก้อนถ้วย ยางแผ่นดิบ หรือน้ำยางพารามีเบี้ยประกันแยกเป็นรายผลิตภัณฑ์หรือไม่ควรมีความชัดเจนเพราะการจ่ายเบี้ยประกันเป็นต้นทุนของเกษตรกร

6) กรณีที่รูปแบบการทำประกัน สหกรณ์การเกษตรที่เกษตรกรสังกัดอยู่เป็นผู้ออกค่าเบี้ยประกันให้ ในบางกลุ่มสหกรณ์สมาชิกมีการประกอบธุรกิจกับทางสหกรณ์อย่างต่อเนื่อง อาจจะไม่มีปัญหาในการออกเบี้ยประกัน แต่บางกลุ่มสหกรณ์สมาชิกไม่ได้มีการประกอบธุรกิจกับทางสหกรณ์ ซึ่งอาจจะนำผลผลิตไปขายให้กับทางโรงงานโดยตรง ควรมีเงื่อนไขในการช่วยเหลือในด้านการออกเบี้ยประกัน เกษตรกรต้องประกอบธุรกิจร่วมกับทางสหกรณ์อย่างต่อเนื่อง

7) ต้องมีการติดตามและประเมินผล เพื่อประเมินผลสำเร็จ เพื่อการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ติดตามผลการดำเนินงานของมาตรการจูงใจ และประเมินตัวผลิตภัณฑ์หรือกรมธรรม์ที่ถูกออกแบบและนำไปใช้ว่าตอบโจทย์ความต้องการของเกษตรกรจริงหรือไม่ เพื่อนำมาปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น และเพื่อให้มั่นใจว่าในการทำประกันภัยจะสามารถสร้างประโยชน์สูงสุดให้กับทั้งผู้เอาประกันภัยและผู้รับประกันภัย

บรรณานุกรม

- กฤติยา ดวงมณี ญัฐกมล กลิ่นหอม และจิรพร เทพศิริ. (2564). ความต้องการของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในการทำประกันภัยพืชผลในตำบลนาข้าวเสีย จังหวัดตรัง ประเทศไทย. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 40(3), 7-17.
- กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย. (2549). แผนป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนแห่งชาติ พ.ศ. 2548 ภาคป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย. กรุงเทพฯ: ชวนชม.
- กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย. (2551). คู่มือประชาชนในการจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติ โดยอาศัยชุมชนเป็นฐาน: การจัดทำแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของชุมชน. Retrieved from <http://61.19.54.141/promotion/participation/data/51/people.pdf>
- กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย. (2557). คู่มือการประเมินความเสี่ยงและการจัดการความเสี่ยง. กรุงเทพฯ: กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2537). โครงการประกันภัยพืชผล. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการเกษตร.
- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2537). ความเป็นมาการประกันภัยพืชผลทางการเกษตรของประเทศไทย. กรุงเทพฯ: กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- โกเมน จรรย์กุล. (2531). การทดสอบทฤษฎีการตัดสินใจภายใต้ความเสี่ยง. วารสารเศรษฐศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 6(1), 39-50.
- คะเนิงิจ สุจิตจร. (2552). ความสามารถของธุรกิจประกันภัย. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย.
- จุฑาทอง จารุมิลินท และคณะ. (2553). รายงานการวิจัย เรื่อง การพัฒนาเครื่องมือทางการเงินสำหรับเกษตรกร: กรณีศึกษาการประกันภัยพืชผลโดยใช้ดัชนีสภาพอากาศในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง.
- ณรงค์ โพธิ์พูกษานันท์. (2551). ระเบียบวิธีวิจัย. กรุงเทพฯ : ส.เอเชียเพรส.
- ทรงพล ทรัพย์ประเสริฐ. (2549). ความเป็นไปได้ในการประกันภัยพืช (ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์): กรณีศึกษาการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของเกษตรกรสมาชิก สหกรณ์การเกษตรห้วยคต จำกัด อุทัยธานี. ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- นฤมล ฉิมรักษ์. (2556). ความเต็มใจจ่ายในการทำประกันภัยแล้งของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในจังหวัดขอนแก่น. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พนิต เข้มทอง. (2537). การประกันภัยพืชผลและปศุสัตว์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พรชัย พิระบูล. (2562). ความต้องการของเกษตรกรเกี่ยวกับโครงการประกันภัยพืชผลในประเทศไทย. กรมส่งเสริมการเกษตร. กรุงเทพฯ: กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
- ภราดร ปรีดาศักดิ์. (2549). หลักเศรษฐศาสตร์จุลภาค. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ภาณุวัฒน์ ศรีคุ้ม. (2565). ความเต็มใจจ่ายการประกันภัยลำไยของเกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่. เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- ภูเวียง ประคำมินทร์. (2561). ภัยธรรมชาติ (Natural Disasters). กรุงเทพฯ: กรมอุตุนิยมวิทยา.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช. (2544). รูปแบบการประกันภัยพืชผลในประเทศไทย: Crop Insurance In Thailand” กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช.
- วิจิต หล่อจิระชุมณ์ และวีณา นายศิลป์ รุ่งเรือง. (2545). รูปแบบการประกันภัยพืชผลในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

- วระเดช ภาวัตเวคิน. (2564). การประกันภัยพืชผลทางการเกษตร: กรณีข้าว. วารสารสหวิทยาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 4(1), 243-255.
- วิรัช วรานุจิตต์ และคณะ. (2554). ดรรชนีความแห้งแล้งสำหรับประเทศไทย. กรุงเทพฯ: กรมอุตุนิยมวิทยา.
- วัลลภ นุตะมาน. (2551). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับการประกันภัยพืชผลของเกษตรกร. กรุงเทพฯ: สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. (2541). การบริหารการตลาดยุคใหม่. กรุงเทพฯ: บริษัท ซีระฟิล์มและโซเท็กซ์ จำกัด.
- สันติ ธีรพัฒน์ และ ดลชัย ลออนวล. (2565). ผลกระทบของราคาและความคลุมเครือต่อการตัดสินใจซื้อประกันภัยข้าวนาปีในประเทศไทย. วารสารสหวิทยาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 5(4), 1453-1473.
- สมาคมประกันวินาศภัยไทย. (2554). ประวัติการประกันภัย. กรุงเทพฯ: สมาคมประกันวินาศภัยไทย.
- สมาคมประกันวินาศภัยไทย. (2564). โครงการประกันภัยข้าวนาปี. กรุงเทพฯ: สมาคมประกันวินาศภัยไทย.
- สมาคมประกันวินาศภัยไทย. (2567). แนวทางการประกันภัยพืชผลและแนวทางปฏิบัติการชดเชยค่าสินไหมทดแทน. กรุงเทพฯ: สมาคมประกันวินาศภัยไทย.
- สรวิศ วิฑูรย์ และคณะ. (2559). คู่มือการประเมินความเสี่ยงจากภัยพิบัติ. กรุงเทพฯ: สำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (ประเทศไทย).
- สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง. (2553). การพัฒนาเครื่องมือทางการเงินสำหรับเกษตรกร กรณีศึกษาการประกันภัยพืชผลโดยใช้ดัชนีสภาพอากาศในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานয়กรัฐมนตรี. (2565). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566—2570). ราชกิจจานุเบกษา.
- สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร. (2561). ความเต็มใจจ่ายประกันภัยข้าวนาปีของเกษตรกร. กรุงเทพฯ: กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร. (2563) แนวทางการพัฒนาระบบประกันภัยภาคการเกษตรของประเทศไทย: กรณีศึกษาทุ่งข้าวแวนนาโม. กรุงเทพฯ: กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- สุนิดา จั่วดี. (2557). ความพอใจต่อคุณลักษณะประกันภัยข้าวนาปี ของเกษตรกร กรณี เกษตรกรผู้ปลูกข้าวในจังหวัดขอนแก่น. วิทยาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์เกษตรและทรัพยากรมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- Abugri, S.A., Amikuzuno, J. and Daadi, B.E. (2017). Looking out for a better mitigation strategy: Smallholder farmers' willingness to pay for drought-index crop insurance premium in the Northern Region of Ghana. Agriculture and Food Security, 6(1), 71.
- Kriström, B., & Laitila, T. (2003). Stated preference methods for environmental valuation: A critical look. In H. Folmer & T. Tietenberg (Eds.), The International Yearbook of Environmental and Resource Economics 2003/2004 (Chapter 7). Edward Elgar Publishing.
- TAO, J.P.W.L. (2000). Two perspectives of care: Confucian ren and feminist care” Journal of Chinese Philosophy, 27(2), 215-240.
- Wang, H.H., Liu, L., Ortega, D.L., Jiang, Y. and Zheng, Q. (2020) Are smallholder farmers willing to pay for different types of crop insurance? An application of labelled choice experiments to Chinese corn growers. The Geneva Papers on Risk and Insurance – Issues and Practice. 45, 86–110.

- World Bank. (2009). Government support to agricultural insurance: Challenges and options for developing countries. The World Bank.
- World Bank. (2011). Publication: Governance Risk Assessment System (GRAS): Advanced Data Analytics for Detecting Fraud, Corruption, and Collusion in Public Expenditures. World Bank.
- Zargar, A., Sadiq, R., Naser, B., & Khan, F. I. (2011). A review of drought indices. *Environmental Reviews*, 19(1), 333-349.

ภาคผนวก

ภาคผนวกที่ 1

การประสภัยายางพาราของเกษตรกร

ชนิดภัยที่เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างเคยประสภัยายางพาราในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา (ปี 2557 - 2567) มีดังตารางผนวกที่ 1.1

ตารางผนวกที่ 1.1 การประสภัยายางพารา

รายการ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
1) ภัยแล้งหรือฝนทิ้งช่วง	226	100
ไม่เคย	11	4.87
เคย	215	95.13
ปีที่ประสภัย (n=215)		
(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
2557	60	9.57
2558	62	9.89
2559	10	1.59
2560	9	1.44
2561	9	1.44
2562	9	1.44
2563	12	1.91
2564	25	3.99
2565	89	14.19
2566	146	23.29
2567	196	31.25
2) น้ำท่วมหรือฝนตกหนัก	226	100
ไม่เคย	217	96.02
เคย	9	3.98
ปีที่ประสภัย (n=9)		
(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
2557	1	5.00
2558	1	5.00
2559	1	5.00
2560	2	10.00
2561	5	25.00
2562	2	10.00
2563	2	10.00
2564	2	10.00
2565	1	5.00
2566	1	5.00
2567	2	10.00
3) ภัยอากาศหนาวหรือน้ำค้างแข็ง	226	100
ไม่เคย	226	100
เคย	-	-

รายการ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
4) ลมพายุหรือพายุไต้ฝุ่น	226	100
ไม่เคย	179	79.20
เคย	47	20.80
ปีที่ประสบภัย (n=47) (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
2557	9	9.47
2558	8	8.42
2559	6	6.32
2560	8	8.42
2561	7	7.37
2562	6	6.32
2563	7	7.37
2564	11	11.58
2565	9	9.47
2566	9	9.47
2567	15	15.79
5) ลูกเห็บ	226	100
ไม่เคย	226	100
เคย	-	-
6) ไฟป่า/ไฟไหม้	226	100
ไม่เคย	194	85.84
เคย	32	14.16
ปีที่ประสบภัย (n=32) (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
2557	6	6.38
2558	6	6.38
2559	7	7.45
2560	8	8.51
2561	7	7.45
2562	7	7.45
2563	9	9.57
2564	8	8.51
2565	10	10.64
2566	10	10.64
2567	16	17.02
7) ช้างป่า	226	100
ไม่เคย	206	91.15
เคย	20	8.85
ปีที่ประสบภัย (n=20) (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		

รายการ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
2557	16	8.99
2558	16	8.99
2559	16	8.99
2560	16	8.99
2561	16	8.99
2562	16	8.99
2563	16	8.99
2564	16	8.99
2565	16	8.99
2566	16	8.99
2567	18	10.10
8) โรคราแป้ง	226	100
ไม่เคย	193	85.40
เคย	33	14.60
ปีที่ประสบภัย (n=33)		
(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
2557	16	7.62
2558	16	7.62
2559	17	8.10
2560	19	9.04
2561	17	8.10
2562	17	8.10
2563	17	8.10
2564	17	8.10
2565	18	8.56
2566	26	12.38
2567	30	14.28
9) โรคราสีชมพู	226	100
ไม่เคย	204	90.27
เคย	22	9.73
ปีที่ประสบภัย (n=22)		
(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
2557	10	8.33
2558	10	8.33
2559	10	8.33
2560	10	8.33
2561	10	8.33
2562	10	8.33
2563	10	8.33
2564	11	9.18

รายการ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
2565	11	9.18
2566	13	10.83
2567	15	12.50
10) โรครากขาว	226	100
ไม่เคย	214	94.69
เคย	12	5.31
ปีที่ประสบภัย (n=12) (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
2557	7	8.33
2558	7	8.33
2559	7	8.33
2560	7	8.33
2561	7	8.33
2562	7	8.33
2563	7	8.33
2564	9	10.72
2565	8	9.53
2566	9	10.72
2567	9	10.72
11) โรคเส้นดำ	226	100
ไม่เคย	194	85.84
เคย	32	14.16
ปีที่ประสบภัย (n=32) (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
2557	10	6.58
2558	10	6.58
2559	10	6.58
2560	13	8.55
2561	13	8.55
2562	13	8.55
2563	13	8.55
2564	14	9.21
2565	17	11.19
2566	17	11.19
2567	22	14.47
12) โรคเปลือกเน่า	226	100
ไม่เคย	203	89.82
เคย	23	10.18
ปีที่ประสบภัย (n=23) (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		

รายการ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
2557	8	5.80
2558	8	5.80
2559	8	5.80
2560	13	9.42
2561	13	9.42
2562	13	9.42
2563	14	10.14
2564	13	9.42
2565	15	10.87
2566	14	10.14
2567	19	13.77
13) โรคเปลือกแห้ง	226	100
ไม่เคย	133	58.85
เคย	93	41.15
ปีที่ประสบภัย (n=93) (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
2557	47	7.41
2558	47	7.41
2559	47	7.41
2560	55	8.68
2561	55	8.68
2562	57	8.99
2563	57	8.99
2564	60	9.46
2565	62	9.78
2566	67	10.57
2567	80	12.62
14) โรคใบร่วงและฝักเน่า	226	100
ไม่เคย	195	86.28
เคย	31	13.72
ปีที่ประสบภัย (n=31) (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
2557	12	7.79
2558	12	7.79
2559	12	7.79
2560	13	8.44
2561	13	8.44
2562	15	9.74
2563	14	9.09
2564	13	8.44

รายการ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
2565	13	8.44
2566	14	9.09
2567	23	14.95
15) หนองทราย	226	100
ไม่เคย	224	99.12
เคย	2	0.88
ปีที่ประสบภัย (n=2) (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
2557	1	8.33
2558	1	8.33
2559	1	8.33
2560	1	8.33
2561	1	8.33
2562	1	8.33
2563	1	8.33
2564	1	8.33
2565	1	8.33
2566	1	8.33
2567	2	16.70
16) โรคโค่นต้นไผ่	226	100
ไม่เคย	216	95.58
เคย	10	4.42
ปีที่ประสบภัย (n=10) (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
2557	8	9.09
2558	8	9.09
2559	8	9.09
2560	8	9.09
2561	8	9.09
2562	8	9.09
2563	8	9.09
2564	8	9.09
2565	8	9.09
2566	8	9.09
2567	8	9.09
17) โรคใบร่วงและฝักเน่า	226	100
ไม่เคย	185	81.86
เคย	41	18.14
ปีที่ประสบภัย (n=41) (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		

รายการ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
2557	25	7.81
2558	25	7.81
2559	25	7.81
2560	30	9.38
2561	29	9.06
2562	29	9.06
2563	29	9.06
2564	29	9.06
2565	31	9.69
2566	34	10.63
2567	34	10.63
18) โรคใบร่วงชนิดใหม่ในยางพารา	226	100
ไม่เคย	207	91.59
เคย	19	8.41
ปีที่ประสบภัย (n=19)		
(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
2557	4	6.67
2558	4	6.67
2559	4	6.67
2560	4	6.67
2561	4	6.67
2562	4	6.67
2563	4	6.67
2564	6	9.99
2565	6	9.99
2566	7	11.66
2567	13	21.67
19) ยืนต้นตายไม่ทราบสาเหตุ	226	100
ไม่เคย	208	96.74
เคย	7	3.26
ปีที่ประสบภัย (n=7)		
(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
2557	7	6.54
2558	6	5.60
2559	6	5.60
2560	12	11.21
2561	10	9.35
2562	10	9.35
2563	10	9.35
2564	10	9.35

รายการ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
2565	10	9.35
2566	11	10.28
2567	15	14.02
20) ราคาตกต่ำ	226	100
ไม่เคย	222	98.23
เคย	4	1.77
ปีที่ประสบภัย (n=4)		
(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
2558	2	33.33
2559	2	33.33
2560	2	33.33

ที่มา: จากการสำรวจ

ภาคผนวกที่ 2
ภาพผู้เข้าร่วมประชุม Focus Group
วันที่ 15 กรกฎาคม 2568
ณ ห้องประชุมองค์การบริหารส่วนตำบลเขาล้าน อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
และผ่านระบบออนไลน์ โดยใช้โปรแกรม Zoom Cloud Meetings

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 10
เลขที่ 8 ถนนเสือป่า ตำบลหน้าเมือง
อำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี 70000
<https://zone10.oae.go.th>